

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ

Л. Л. Гевлич

ОБЛІК У ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ

Навчальний посібник

Вінниця
2025

УДК 657:338.012 (075.8)
Г 276

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Донецького національного університету імені Василя Стуса
(протокол № 22 від 27.06.2025 р.)*

Автор:

Гевлич Л. Л., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Рецензенти:

Вахлакова В. В., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки та підприємництва Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля;

Король Н. І., заступник директора з економічних питань дочірнього підприємства «Вінницький облавтодор».

Гевлич Л. Л.

Г 276 Облік у галузях економіки: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр» спеціальності Облік і оподаткування. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2025. 248 с.

Навчальний посібник «Облік у галузях економіки» містить конспект лекцій, питання для самоперевірки, розв'язки типових завдань, кейси (ситуаційні завдання) та тест-тренінг за кожною з таких тем курсу: «Особливості обліку в будівельному виробництві», «Облік у сільськогосподарських підприємствах», «Облік в автотранспортних підприємствах», «Особливості обліку в торгівлі», «Облік в інших галузях», а також завдання та інформаційні дані для проектної діяльності. Їх розгляд дає змогу сформулювати результати навчання, зазначені у силабусі та освітньо-професійній програмі «Диджитал-облік і оподаткування» ОС «Бакалавр». Навчальний посібник побудовано на основі практико-орієнтованого підходу. Рекомендований для здобувачів освіти, викладачів, фахівців-практиків у галузі обліку та оподаткування.

УДК 657:338.012 (075.8)

© Гевлич Л. Л., 2025

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ	7
ТЕМА 1. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ В БУДІВЕЛЬНОМУ ВИРОБНИЦТВІ	9
1.1. Будівництво як галузь економіки. Організація обліку у будівництві	9
1.2. Облік доходів та витрат за будівельним контрактом.....	12
1.3. Особливості обліку окремих об'єктів.....	17
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	21
РОЗВ'ЯЗОК ТИПОВИХ ЗАВДАНЬ	23
КЕЙСИ (СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ)	25
ТЕСТ-ТРЕНІНГ	30
ТЕМА 2. ОБЛІК У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	35
2.1. Сільське господарство як галузь економіки. Організація обліку у сільському господарстві.....	35
2.2. Облік біологічних активів.....	38
2.3. Формування собівартості сільськогосподарської продукції	44
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	47
РОЗВ'ЯЗОК ТИПОВИХ ЗАВДАНЬ	49
КЕЙСИ (СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ)	50
ТЕСТ-ТРЕНІНГ	54
ТЕМА 3. ОБЛІК В АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	59
3.1. Автотранспорт як галузь економіки. Організація обліку на автотранспортних підприємствах	59
3.2. Первинні документи під час вантажних перевезень	62
3.3. Особливості обліку окремих об'єктів.....	67
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	75
РОЗВ'ЯЗОК ТИПОВИХ ЗАВДАНЬ	77
КЕЙСИ (СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ)	78
ТЕСТ-ТРЕНІНГ	80
ТЕМА 4. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ В ТОРГІВЛІ	85
4.1. Торгівля як галузь економіки. Організація обліку в торгівлі.....	85
4.2. Облік придбання та реалізації товарів у роздрібній торгівлі	89
4.3. Особливості обліку окремих об'єктів: знижки, повернення та уцінка товарів.....	95
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	101
РОЗВ'ЯЗОК ТИПОВИХ ЗАВДАНЬ	103
КЕЙСИ (СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ)	104
ТЕСТ-ТРЕНІНГ	106
ТЕМА 5. ОБЛІК В ІНШИХ ГАЛУЗЯХ	112
5.1. Особливості туристичної діяльності.....	112

5.2. Облік діяльності готелів	115
5.3. Облік виставкової діяльності.....	119
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	122
РОЗВ'ЯЗОК ТИПОВИХ ЗАВДАНЬ	123
КЕЙСИ (СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ)	126
ТЕСТ-ТРЕНІНГ	128
ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ.....	133
1. ТОВ «БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ «ДЕВЕНСТРОЙ»	133
2. ПрАТ «СП «ВІННИЦЯРИБГОСП»	150
3. ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ «АВАНТА».....	158
4. ТОВ «ГОТЕЛЬНИЙ КОМПЛЕКС «РУСЬ»	181
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ.....	205
ДОДАТКИ.....	213

ВСТУП

«Облік у галузях економіки та фінансово-кредитних інститутах» є базовою дисципліною циклу професійної та практичної підготовки для здобувачів ОП «Диджитал-облік і оподаткування» ОС «Бакалавр», яка сприяє (разом з іншими ОК) формуванню результатів навчання та компетентностей спеціалістів з обліку і оподаткування.

У рамках загальної мети дисципліни частина посібника «Облік у галузях економіки» присвячена формуванню базових знань щодо особливостей обліку господарської діяльності підприємств окремих галузей економіки і практичних навичок облікової інтерпретації господарських операцій, що відображають специфіку діяльності будівництва, сільського господарства, автотранспорту, торгівлі, готелів, туризму, виставкової діяльності, зокрема: усвідомлювати специфіку облікових об'єктів у різних секторах економіки, розуміти їх вплив на господарську діяльність; знати та застосовувати нормативно-правові акти, НП(С)БО, МСФЗ, характерні для відповідних галузей; адаптувати методику бухгалтерського обліку до специфіки діяльності підприємств різних галузей; інтегрувати отримані знання в системі управління економічними процесами підприємств із урахуванням галузевих аспектів.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньої програми «Диджитал-облік і оподаткування»:

Загальні компетентності (ЗК):

1. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК01).
2. Здатність працювати в команді (ЗК03).
3. Здатність працювати автономно (ЗК04).
4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК08).
5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні (ЗК13).

Спеціальні компетентності (СК):

1. Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизація, узагальнення у звітності та інтерпретація для задоволення інформаційних потреб осіб, що ухвалюють рішення (СК03).
2. Ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів (СК08).

Програмні результати навчання (ПР):

1. Розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у розв'язанні проблем у сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств (ПР02).
2. Володіти методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування господарської діяльності підприємств (ПР05).

3. Розуміти особливості практики здійснення обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування діяльності підприємств різних форм власності, організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності (ПР06).

4. Усвідомлювати особливості функціонування підприємств у сучасних умовах господарювання та демонструвати розуміння їх ринкового позиціонування (ПР13).

5. Аналізувати розвиток систем, моделей і методів бухгалтерського обліку на національному та міжнародному рівнях з метою обґрунтування доцільності їх запровадження на підприємстві (ПР18).

Результати навчання за дисципліною (РНД):

1. Усвідомлювати специфіку облікових об'єктів у різних секторах економіки, розуміти їх вплив на господарську діяльність.

2. Знати та застосовувати нормативно-правові акти, НП(С)БО, МСФЗ, характерні для відповідних галузей.

3. Адаптувати методику бухгалтерського обліку до специфіки діяльності підприємств різних галузей.

4. Інтегрувати отримані знання в системі управління економічними процесами підприємств із урахуванням галузевих аспектів.

Схема відповідності РНД та ПРН:

РНД 1 – ПР 02

РНД 2 – ПР 06

РНД 3 – ПР 05, ПР 18

РНД 4 – ПР 13, ПР 18

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ В БУДІВЕЛЬНОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Будівництво як галузь економіки. Регламентація будівельної діяльності та організації її обліку. Етапи будівництва. Способи організації й виконання робіт, об'єкти та суб'єкти будівництва. Особливості бухгалтерського обліку у будівництві.

Облік доходів та витрат за будівельним контрактом: основні дефініції відповідно до НП(С)БО 18, структура та зміст договору підряду, визначення ступеню завершеності робіт та фінансового результату за будівельним контрактом, первинні документи в будівництві, витрати за будівельним контрактом, облік розрахунків у замовника.

Особливості обліку окремих об'єктів у будівництві: тимчасових титульних та нетитульних споруд, матеріальних цінностей на відповідальному зберіганні, основних засобів, переданих на баланс будівельній організації для обслуговування. Облік у допоміжних та обслуговуючих господарствах.

ТЕМА 2. ОБЛІК У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Сільське господарство як галузь економіки. Особливості сільського господарства, організаційно-правові форми сільськогосподарських підприємств. Регламентація діяльності сільськогосподарських підприємств та організація її обліку. Особливості бухгалтерського обліку в сільському господарстві.

Класифікація та облік біологічних активів. Об'єкти бухгалтерського обліку біологічних активів рослинництва, тваринництва, незрілих довгострокових біологічних активів. Визнання та оцінка біологічних активів (сільськогосподарської продукції). Документальне оформлення довгострокових та поточних біологічних активів. Синтетичний облік операцій з біологічними активами.

Формування собівартості сільськогосподарської продукції. Перелік статей витрат сільськогосподарського підприємства. Розподіл загальновиробничих витрат між об'єктами обліку. Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку операцій із сільськогосподарською продукцією.

ТЕМА 3. ОБЛІК В АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Автотранспорт як галузь економіки. Різновиди автотранспорту. Поняття та функції автотранспортного підприємства. Регламентація діяльності та обліку автотранспортних підприємств, ліцензування. Особливості бухгалтерського обліку в автотранспортних підприємствах.

Первинні документи під час вантажних перевезень.

Особливості обліку пально-мастильних матеріалів (ПММ) за варіантами відпуску: за готівкові грошові кошти, за відомостями, за платіжними картками, за талонами. Облік шин. Облік поточного ремонту автомобіля та його поліпшення.

ТЕМА 4. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ В ТОРГІВЛІ

Торгівля як галузь економіки. Поняття та різновиди торгівлі, суб'єкти діяльності та торговельні об'єкти. Особливості бізнес-процесів, регламентація діяльності та її обліку. Відмінності в обліку оптової та роздрібної торгівлі.

Облік придбання та реалізації товарів у роздрібній торгівлі. Підходи до формування продажної вартості товарів. Поняття та розрахунок торгової націнки. Документування та синтетичний облік надходження та реалізації товарів. Особливості розрахункових операцій з оплати товарів з використанням покупцем платіжної картки.

Облік знижок, що надаються до або в момент реалізації. Розрахунок торгової націнки за умови знижок. Облік знижок, що надаються після відвантаження. Нормативне регулювання права на повернення товарів покупцем і продавцем. Синтетичний облік повернення якісних та неякісних товарів у роздрібній торгівлі, облік обміну товарів. Уцінка товарів на підприємствах торгівлі.

ТЕМА 5. ОБЛІК В ІНШИХ ГАЛУЗЯХ

Поняття, класифікація, регламентація туризму вітчизняними нормативними актами. Суб'єкти та об'єкти туристичної діяльності. Документальне оформлення взаємовідносин та особливості бухгалтерського обліку в туризмі.

Поняття та регламентація готельної діяльності. Присвоєння категорій готелям, ліцензування окремих видів операцій, вимоги до оснащення. Документальне оформлення надання готельних послуг. Синтетичний облік доходів готелю.

Поняття виставки та ярмарку у вітчизняному законодавстві. Алгоритм документального оформлення виставкової діяльності. Організація продажу товарів на виставці за готівку.

ТЕМА 1. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ В БУДІВЕЛЬНОМУ ВИРОБНИЦТВІ

1.1. Будівництво як галузь економіки. Організація обліку у будівництві

1.2. Облік доходів та витрат за будівельним контрактом

1.3. Особливості обліку окремих об'єктів: тимчасових споруд, заборгованості за довгостроковими будівельними контрактами

1.1. Будівництво як галузь економіки. Організація обліку у будівництві

Будівництво є галуззю матеріального виробництва, яка охоплює проектування, зведення, реконструкцію, ремонт та демонтаж будівель і споруд.

За НП(С)БО 18 «Будівельні контракти» будівництво охоплює спорудження нового об'єкта, реконструкцію, розширення, добудову, реставрацію і ремонт об'єктів, виконання монтажних робіт.

Закони України «Про регулювання містобудівної діяльності» та «Про архітектурну діяльність» розглядають будівництво як нове будівництво, реконструкцію, реставрацію та капітальний ремонт об'єкта будівництва.

Будівництво **регламентується** низкою нормативних документів, які встановлюють вимоги до проектування, зведення та експлуатації будівель і споруд, зокрема:

1. Державні будівельні норми (ДБН):

– ДБН А.1.1-1-2009 – «Система нормування та стандартизації у будівництві. Основні положення»;

– ДБН А.2.2-3:2014 – «Склад та зміст проектної документації на будівництво»;

– ДБН В.1.1-7:2016 – «Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги»;

– ДБН В.2.2-15:2019 – «Житлові будинки. Основні положення».

2. Державні стандарти України (ДСТУ):

– ДСТУ Б В.2.6-79:2009 – «Конструкції будинків і споруд. Сталеві конструкції. Норми проектування»;

– ДСТУ Б В.2.7-19-95 – «Будівельні матеріали. Цегла та камені силікатні. Технічні умови».

3. Закони України:

– «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-VI;

– «Про архітектурну діяльність» від 20.05.1999 р. № 687-XIV.

4. Підзаконні нормативні акти:

– Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2011 р. № 560 – «Порядок затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи»;

– Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 16.05.2011 р. № 45 (у редакції наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 23.03.2012 р. № 122) «Порядок розроблення проектної документації на будівництво об'єктів».

Згідно з чинним законодавством України, підлягають **ліцензуванню**:

1) роботи, пов'язані з підвищеною небезпекою, наприклад, будівництво мостів, тунелів, висотних споруд;

2) зведення великих об'єктів інфраструктури, наприклад, промислових підприємств, аеропортів, залізничних об'єктів;

3) будівництво об'єктів критичної інфраструктури, наприклад, енергетичних станцій, водоочисних споруд.

Нормативні документи, які регламентують **особливості обліку в будівництві**, представлені у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Регламентация обліку в будівництві

Документ	Регламентує
НП(С)БО 18 «Будівельні контракти»	Спеціальні правила формування підрядниками в обліку інформації про доходи та витрати, пов'язані з виконанням довгострокових будівельних контрактів, та її розкриття у фінансовій звітності, зокрема методи визначення ступеню завершеності робіт за будівельним контрактом
Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт: наказ Міністерства регіонального будівництва України від 31.12.2010 р. № 573	– Класифікацію витрат будівельної організації; – групування витрат будівельної організації за елементами та статтями; – формування собівартості будівельно-монтажних робіт за договорами підряду; – правила визнання доходів і витрат впродовж виконання договору підряду; – планування собівартості будівельно-монтажних робіт; – організацію бухгалтерського обліку будівельних робіт; – інші організаційні елементи обліку у будівництві

Будівельні роботи зазвичай здійснюються за етапами, представленими у табл. 1.2, та такими способами організації й виконання робіт: **господарський, підрядний, змішаний**.

Об'єктами будівництва є будинки, будівлі, споруди будь-якого призначення, їх комплекси та/або частини, лінійні об'єкти інженерно-транспортної інфраструктури.

Таблиця 1.2

Етапи будівництва

Етап	Завдання обліку
1. Підготовчий: – розробка проєкту та кошторису; – отримання дозволів на будівництво; – підготовка земельної ділянки; – закупівля матеріалів, оренда техніки	– Облік витрат на проєктні роботи; – облік розрахунків з постачальниками згідно з договорами; – облік витрат на отримання дозволів, ліцензій, організаційних витрат тощо
2. Будівельно-монтажні роботи: – зведення основних конструкцій; – монтаж інженерних систем (електрика, водопостачання, опалення)	– Облік прямих витрат: матеріальних, на оплату праці, амортизації; – облік незавершеного будівництва; – контроль за дотриманням договорів

Етап	Завдання обліку
3. <i>Завершальний етап:</i> – завершення оздоблювальних робіт; – перевірка та введення в експлуатацію об'єкта; – отримання сертифіката відповідності	– Облік завершеного будівництва; – облік витрат на оздоблювальні роботи; – контроль готовності до експлуатації, облік витрат на сертифікацію, страхування, передачу замовнику
4. <i>Передача об'єкта замовнику:</i> – оформлення актів виконаних робіт; – передача об'єкта у власність замовника	– Формування доходів, розрахунків рентабельності; – закриття проєкту та підготовка фінальної звітності
5. <i>Експлуатаційний етап</i> (для об'єктів, які залишаються у власності): – використання об'єкта за призначенням; – технічне обслуговування і ремонт	– Розрахунок і списання амортизаційних витрат; – облік витрат на обслуговування; – відображення доходів від оренди або інших джерел використання об'єкта

Суб'єктами будівництва є учасники будівельного процесу, які виконують різні функції:

1) замовник – сторона договору підряду, яка за власним рішенням або дорученням інвестора розміщує замовлення на виконання робіт (будівництво об'єкта), приймає закінчені роботи (об'єкт будівництва) та оплачує їх;

2) підрядник – сторона договору підряду, яка виконує та передає замовнику закінчені роботи (об'єкти будівництва), передбачені договором підряду:

– *генеральний* – підрядник, який залучає до виконання робіт третіх осіб (субпідрядників), залишаючись відповідальним перед замовником за результати їх роботи;

– *субпідрядники* – підрядник, який в порядку, визначеному договором підряду, та на підставі договору субпідряду, укладеного з генеральним підрядником, залучається до виконання робіт;

3) проєктна організація розробляє технічну документацію для будівництва;

4) органи державного контролю здійснюють нагляд за дотриманням будівельних норм, правил та стандартів;

5) постачальники забезпечують матеріали, обладнання та інші ресурси.

Особливості бухгалтерського обліку у будівництві представлені у табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Особливості бухгалтерського обліку в будівництві

Особливості	Вплив на організацію обліку
<i>1. Особливості бізнес-процесів</i>	
1.1. Нерухомість будівельної продукції	– Зведені будівлі, споруди (аналог готової продукції) після завершення залишаються на місці виробництва, не підлягають здачі на склад та відвантаженню покупцям; – момент завершення робіт збігається з моментом реалізації; – відсутній рах. 26 «Готова продукція», не використовується рах. 25 «Напівфабрикати власного виробництва»
1.2. Переважно індивідуальний та дрібносерійний характер виробництва	Труднощі з розробленням нормативів витрат (крім будівництва за типовими проєктами)

Особливості	Вплив на організацію обліку
1.3. Залежність від природних факторів	– Необхідність обліку витрат на підігрів розчину, очищення від снігу взимку; – наявність простоїв, обумовлених температурним режимом
1.4. Залучення багатьох учасників	Використання різних рахунків: у замовника – рах. 15 «Капітальні інвестиції», у генпідрядника та субпідрядника – рахунків 23 «Виробництво»
1.5. Рухомість будівельної техніки і підприємств	– Наявність витрат на перебазування будівельної техніки, розбирання тимчасових споруд, спорудження під'їзних шляхів, монтування баштових кранів тощо; – використання субрах. 976 «Списання необоротних активів», 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів», рах. 39 «Витрати майбутніх періодів»
1.6. Наявність багатьох структурних підрозділів підприємств	Потреба чіткої ідентифікації витрат та результатів діяльності кожного структурного підрозділу (склади, тимчасові споруди, адміністрація тощо) і окремих виконавців
2. Особливості облікового циклу	
2.1. Довготривалий виробничий процес і обліковий цикл	– Потреба у застосуванні правил поступового визнання доходів із метою дотримання принципів нарахування та відповідності доходів і витрат за періодами; – потреба у встановленні динамічних договірних цін, у які можна вносити зміни
2.2. Специфіка облікових об'єктів	– Наявність обліку тимчасових споруд (титульних і нетитульних) у підрядника під час виконання робіт: навісів, настилів, драбин, тимчасових електростанцій, тимчасових виробничих майстерень, комор виконробів тощо; – використання специфічних документів: Акту приймання виконаних будівельних робіт (форма № КБ-2в), Довідки про вартість виконаних будівельних робіт та витрати (форма № КБ-3), Журналу обліку виконаних робіт (форма № КБ-6) тощо; – використання специфічних рахунків для обліку проміжних розрахунків – субрах. 238 «Завершені етапи по незакінчених будівельних контрактах», 239 «Проміжні рахунки»
2.3. Різниця обліку способів ведення робіт	Використання різних рахунків та способів визначення собівартості об'єктів за умов господарського та підрядного способів будівництва у межах одного підприємства

1.2. Облік доходів та витрат за будівельним контрактом

За НП(С)БО 18 **будівельний контракт** – це договір про будівництво, який може бути класифікований як:

контракт із фіксованою ціною – договір про будівництво, який передбачає фіксовану (тверду) ціну всього обсягу робіт за будівельним контрактом або фіксовану ставку за одиницю кінцевої продукції будівництва (м², кількість місць тощо);

контракт за ціною «витрати плюс» – договір про будівництво, який передбачає ціну як суму фактичних витрат підрядника на виконання будівельного контракту та погодженого прибутку (у вигляді відсотка від витрат або фіксованої величини).

Загальні умови укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві (постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2005 р. № 668) визначають, що за **договором підряду** підрядник зобов'язується за завданням замовника на свій ризик виконати та здати йому в установлений договором підряду строк закінчені роботи (об'єкт будівництва), а замовник зобов'язується надати підряднику будівельний майданчик (фронт робіт), передати дозвільну документацію, а також затверджену в установленому порядку проєктну документацію (у разі, коли цей обов'язок повністю або частково не покладено на підрядника), прийняти від підрядника закінчені роботи (об'єкт будівництва) та оплатити їх.

Договір підряду укладається у письмовій формі, його **істотними умовами** є:

- найменування та реквізити сторін;
- місце і дата укладення договору підряду;
- предмет договору підряду;
- договірна ціна;
- строки початку та закінчення робіт (будівництва об'єкта);
- права та обов'язки сторін;
- порядок забезпечення виконання зобов'язань за договором підряду;
- умови страхування ризиків випадкового знищення або пошкодження об'єкта будівництва;
- порядок забезпечення робіт проєктною документацією, ресурсами та послугами;
- порядок залучення субпідрядників;
- вимоги до організації робіт;
- порядок здійснення замовником контролю за якістю ресурсів;
- умови здійснення авторського та технічного нагляду за виконанням робіт;
- джерела та порядок фінансування робіт (будівництва об'єкта);
- порядок розрахунків за виконані роботи;
- порядок здачі-приймання закінчених робіт (об'єкта будівництва);
- гарантійні строки якості закінчених робіт (експлуатації об'єкта будівництва), порядок усунення недоліків;
- відповідальність сторін за порушення умов договору підряду;
- порядок врегулювання спорів;
- порядок внесення змін до договору підряду та його розірвання.

У договорі підряду сторони можуть передбачати інші важливі для регулювання взаємовідносин умови.

Доходи і витрати впродовж виконання будівельного контракту визнаються **з урахуванням ступеня завершеності** робіт на дату балансу, якщо кінцевий фінансовий результат цього контракту може бути достовірно оцінений.

Ступінь завершеності робіт за будівельним контрактом визначається за одним із таких методів:

- 1) вимірювання та оцінка виконаної роботи;

2) співвідношення обсягу завершеної частини робіт та їх загального обсягу за будівельним контрактом у натуральному вимірі;

3) співвідношення фактичних витрат з початку виконання будівельного контракту до дати балансу та очікуваної (кошторисної) суми загальних витрат за контрактом.

Кінцевий **фінансовий результат за будівельним контрактом** може бути достовірно оцінений за одночасної наявності умов, представлених у табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Оцінка фінансового результату за будівельним контрактом

Для контракту з фіксованою ціною	Для контракту за ціною «витрати плюс»
– Можливість достовірного визначення суми загального доходу від виконання будівельного контракту; – імовірне отримання підрядником економічних вигід від виконання будівельного контракту; – можливість достовірного визначення суми витрат, необхідних для завершення будівельного контракту, і ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом на дату балансу; – можливість достовірного визначення та оцінки витрат, пов'язаних із виконанням будівельного контракту для порівняння фактичних витрат за цим будівельним контрактом, з попередньою оцінкою таких витрат	– Імовірне отримання підрядником економічних вигід від виконання будівельного контракту; – можливість достовірного визначення витрат, пов'язаних із виконанням будівельного контракту, незалежно від імовірності їх відшкодування замовником

Якщо кінцевий фінансовий результат за будівельним контрактом **не може бути оцінений достовірно**, то:

- дохід визнається в сумі фактичних витрат від початку виконання будівельного контракту, щодо яких існує імовірність їх відшкодування;
- витрати за будівельним контрактом визнаються витратами того періоду, протягом якого вони були зазані.

У разі відсутності імовірності відшкодування витрат дохід не визнається.

Дохід за будівельним контрактом охоплює:

- передбачену будівельним контрактом ціну;
- суму **відхилень** – зміни ціни будівельного контракту внаслідок змін попередньо погодженого обсягу робіт, конструктивно-якісних характеристик і строків виконання будівельного контракту;
- суму **претензій** – суму майнової відповідальності замовника чи іншої сторони, яку вимагає відшкодувати підрядник понад ціну контракту;
- суму **заохочувальних виплат** за будівельним контрактом – додаткові суми, що сплачуються підряднику за виконання (перевиконання) умов контракту.

Дохід оцінюється за **справедливою вартістю активів**, які вже отримані або підлягають отриманню, оцінка протягом виконання будівельного контракту **переглядається** у разі:

- погодження із замовником відхилень та/або претензій, які змінюють ціну будівельного контракту в періоди після його укладання;

– зміни узгодженої ціни будівельного контракту з фіксованою ціною за наявності умов, що передбачають її зміни.

Бланки первинних документів фіксації виконаних будівельних робіт не є обов'язковими з 2009 р., але широко використовуються будівельними підприємствами і сьогодні. Основні з них (*Акт приймання виконаних будівельних робіт* – примірна форма № КБ-2в та *Довідка про вартість виконаних будівельних робіт та витрати* – примірна форма № КБ-3) представлені у Додатках А, Б.

До витрат за будівельним контрактом належать витрати *за період від дати укладення до дати завершення цього контракту*, які охоплюють:

1) витрати, безпосередньо пов'язані з виконанням даного контракту:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- інші прямі витрати за НП(С)БО 16.

2) загальновиробничі витрати – затрати на управління, організацію та обслуговування будівельного виробництва з розподілом між об'єктами будівництва з використанням бази розподілу за умови нормальної потужності (пропорційно прямим витратам; обсягам доходів; прямим витратам на оплату праці; відпрацьованому будівельними машинами і механізмами часу тощо).

Не належать до витрат за будівельним контрактом, а відображаються у складі витрат звітного періоду, в якому вони здійснені:

- адміністративні витрати, які безпосередньо пов'язані з виконанням будівельного контракту або якщо окреме відшкодування цих витрат за умовами будівельного контракту покладено на замовника;
- витрати на збут;
- інші операційні витрати;
- витрати на утримання (амортизація, охорона тощо) незадіяних будівельних машин, механізмів та інших необоротних активів, які не використовуються під час виконання будівельного контракту.

Для калькулювання собівартості у будівництві та подальшого обліку собівартості будівельно-монтажних робіт найбільш ефективним є *нормативний метод* калькулювання.

Визнаний дохід за будівельним контрактом без суми непрямих податків відображається такою проводкою:

**Дт 238 «Завершені етапи по незакінчених будівельних контрактах»,
Кт 239 «Проміжні рахунки».**

Після завершення будівельного контракту сальдо на зазначених субрахунках списується *зворотною кореспонденцією* субрахунків.

Якщо сума проміжного рахунку за звітний період перевищує суму визнаного в цьому періоді доходу за будівельним контрактом без суми непрямих податків, то різниця відображається такою проводкою:

**Дт 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»,
Кт 239 «Проміжні рахунки».**

В іншому разі зазначений запис виконується способом сторно.

Фактичну собівартість зданого об'єкта відображають такою проводкою:

Дт 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг»,

Кт 23 «Виробництво».

Синтетичний облік розрахунків у замовника, підрядника та під час будівництва змішаним способом представлений у табл. 1.5.

Таблиця 1.5

Синтетичний облік розрахунків у будівництві

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
<i>Облік розрахунків у замовника</i>				
1	Перераховано аванс підряднику	371	311	5 000
2	Підписано акт приймання виконаних будівельно-монтажних робіт	151	631	10 000
3	Відображено податковий кредит	641	631	2 000
4	Зараховано аванс у рахунок оплати	631	371	5 000
5	Доплачено за рахунком згідно з актом	631	311	7 000
6	Оприбутковано об'єкт після завершення будівництва	103	151	10 000
<i>Облік розрахунків у підрядника</i>				
7	Під час отримання авансу	311	681	5 000
8	Зарахування авансу в оплату рахунку	681	361	5 000
9	Пред'явлення рахунка замовникові	361	703	12 000
10	Нарахування ПДВ	703	641	2 000
11	Оплата рахунку	311	361	7 000
<i>Облік у замовника під час будівництва змішаним способом</i>				
12	Надійшло від постачальників обладнання, що потребує монтажу (сума без ПДВ)	202	631	10 000
13	Відображений податковий кредит із ПДВ	641	631	2 000
14	Обладнання передане в монтаж	151	202	10 000
15	Нараховано заробітну плату за монтажем обладнання	151	661	2 000
16	Нарахування на заробітну плату	151	65	440
17	Віднесено на капітальне будівництво послуги сторонніх організацій без ПДВ	151	631	1 000
18	Відображений податковий кредит із ПДВ	641	631	200
19	Надійшло від постачальників обладнання, що не потребує монтажу (сума без ПДВ)	202	631	40 000
20	Відображений податковий кредит із ПДВ	641	631	8 000
21	Віднесено обладнання на капітальне будівництво	151	202	40 000
22	Відображені розрахунки з постачальником (прийняті послуги) без ПДВ	151	631	50 000
23	Відображений податковий кредит із ПДВ	641	631	10 000
24	Перераховано підряднику за поставлене обладнання та виконані будівельні роботи	631	311	120 000
25	Зараховано у склад основних засобів обладнання, що потребувало монтажу	104	151	13 440
26	Зараховано у склад основних засобів обладнання, що не потребувало монтажу	104	151	40 000
27	Зараховано в склад основних засобів будівлю за актом на виконані роботи	103	151	50 000

1.3. Особливості обліку окремих об'єктів

Облік тимчасових титульних та нетитульних споруд у будівництві

Титул у будівництві – це документ про введення в експлуатацію будови.

Титульні тимчасові споруди (у порівнянні з нетитульними) потребують більшого часу для монтажу (спорудження), мають більш капітальний характер, характеризуються використанням дорожчих матеріалів, більш тривалим терміном використання, можуть використовуватися для забезпечення будівельного процесу декількох будівельних майданчиків. Перелік тимчасових титульних та нетитульних будівель і споруд наведений у ДБН Д.1.1-1-200.

Критеріями для розподілу будівель і споруд на титульні й нетитульні є наявність документа про введення в експлуатацію (титулу, акту тощо) та відповідність класифікаціям у ДБН Д.1.1-1-200.

Особливості організації обліку тимчасових споруд будівельних організацій представлені в табл. 1.6.

Таблиця 1.6

Характеристика тимчасових споруд у будівництві

Субрахунок	Клас об'єкта	Амортизація	Приклади
<i>Титульні споруди:</i>			
103 «Будинки та споруди»	Основні засоби	Субрахунок 131 «Знос основних засобів», будь-який метод із дозволених	– Електростанції, котельні, насосні тимчасового призначення; – тимчасові матеріально-технічні склади на будівельному майданчику; – тимчасові майданчики, платформи для матеріалів, виробів, конструкцій та устаткування; – тимчасові виробничі майстерні і кузні; – полігони для виготовлення залізобетонних і бетонних виробів; – спеціальні і архітектурно оформлені паркани та огорожі в містах
<i>Нетитульні споруди:</i>			
113 «Тимчасові (нетитульні) споруди»	Малоцінні необоротні матеріальні активи (МНМА)	Субрахунок 132 «Знос інших необоротних матеріальних активів», прямолінійний або виробничий метод	– Приоб'єктні контори і комори виконробів, майстрів, складські приміщення, навіси поруч з об'єктом будівництва, душові, кубові, неканалізовані вбиральні, приміщення для обігрівання робітників; – настили, стрем'янки, драбини, перехідні містки, ходові дошки, огорожі поруч із будівлею; – паркани і огорожі (окрім спеціальних і архітектурно оформлених), запобіжні козирки

Синтетичний облік необоротних і оборотних тимчасових нетитульних споруд представлений у табл. 1.7.

Таблиця 1.7

Синтетичний облік необоротних тимчасових нетитульних споруд

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
<i>Облік необоротних тимчасових нетитульних споруд</i>			
1	Використані матеріали на спорудження тимчасових споруд	153	20
2	Нарахована заробітна плата робітникам, зайнятим спорудженням тимчасових споруд	153	66
3	Проведені нарахування на заробітну плату	153	65
4	Нарахована амортизація необоротних активів, що використовують під час спорудження тимчасових споруд	153	13
5	Передані в експлуатацію тимчасові необоротні нетитульні споруди	113	153
6	Нарахована амортизація:		
	– якщо споруди експлуатують на конкретному будівельному об'єкті;	23	13
	– якщо споруди спільні для кількох будівельних об'єктів	91	13
7	Списана вартість тимчасових споруд під час ліквідації:		
	– на суму зносу;	13	113
	– на суму залишкової вартості, якщо:		
	а) тимчасові споруди експлуатували на конкретному об'єкті;	23	113
	б) тимчасові споруди були спільними для кількох будівельних об'єктів	91	113
8	Понесені витрати на ліквідацію тимчасових необоротних споруд, які використовувались:		
	а) на конкретному об'єкті;	23	66, 65
	б) спільно для кількох будівельних об'єктів	91	66, 65
9	Оприбутковані матеріальні цінності від ліквідації необоротних тимчасових споруд	20	23
<i>Облік оборотних тимчасових нетитульних споруд</i>			
10	Використані матеріали для будівництва тимчасових споруд	234	20
11	Нарахована заробітна плата працівникам, зайнятим на будівництві тимчасових споруд	234	66
12	Проведені нарахування на заробітну плату	234	65
13	Зараховано закінчений будівництвом об'єкт тимчасових споруд до малоцінних та швидкозношуваних предметів	22	234
14	Передана в експлуатацію тимчасова споруда у випадку, якщо її експлуатація пов'язана з:		
	– одним будівельним об'єктом;	23	22
	– кількома будівельними об'єктами	91	22
15	Відображені витрати на утримання та ліквідацію тимчасових споруд у випадку, якщо їх експлуатація пов'язана з:		
	– одним будівельним об'єктом;	23	20, 66, 65
	– кількома будівельними об'єктами	91	20, 66, 65
16	Оприбутковані придатні до використання матеріальні цінності від ліквідації оборотної тимчасової нетитульної споруди	20	23

Субрахунки 238 і 239 призначені для обліку довгострокових будівельних контрактів та ситуації, коли контракт триває кілька періодів (років) і сума доходу

за кожним із них визначається розрахунковим шляхом на основі методів визначення *ступеню завершеності робіт*. За такої ситуації *розрахункова сума доходу* може вийти більшою або меншою від *суми проміжних рахунків, які виставлено замовнику (актів приймання-передачі, довідок)*, як це показано у табл. 1.8.

Таблиця 1.8

**Облік валової заборгованості
за довгостроковими будівельними контрактами**

Субрахунок ¹	Назва	Значення
238	«Завершені етапи по незакінчених будівельних контрактах»	Якщо залишки Дт 238 > Кт 239, то різниця між ними означає валову заборгованість ЗАМОВНИКІВ за роботи за будівельним контрактом . Така заборгованість визначається НП(С)БО 18 як сума перевищення витрат підрядника і визнаного ним прибутку (за вирахуванням визнаних збитків) ² над сумою проміжних рахунків ³ (без непрямих податків) на дату балансу з початку виконання будівельного контракту
239	«Проміжні рахунки»	Якщо залишки Дт 238 < Кт 239, то різниця між ними означає валову заборгованість ЗАМОВНИКАМ за роботи за будівельним контрактом . Така заборгованість визначається НП(С)БО 18 як сума перевищення проміжних рахунків (без непрямих податків) ³ над витратами підрядника і визнаним ним прибутком (за вирахуванням визнаних збитків) ² на дату балансу з початку виконання будівельного контракту
1 – ці субрахунки введені НП(С)БО 18 та відсутні в Інструкції до Плану рахунків; 2 – сума «витрати підрядника + визнаний ним прибуток – визнані збитки» є визнаним доходом без непрямих податків за субрах. 238 відповідно до НП(С)БО 18; 3 – це залишок за Кт 239		

Облік матеріальних цінностей на відповідальному зберіганні

Позабалансовий рахунок **02 «Активи на відповідальному зберіганні»** використовується у таких випадках:

1) на субрах. 021 «Устаткування, прийняте для монтажу» підрядною організацією обліковується обладнання, устаткування та інші товарно-матеріальні цінності, які надійшли від замовника та прийняті для монтажу. Їх аналітичний облік ведеться за замовниками, видами товарно-матеріальних цінностей, окремими об'єктами й агрегатами та місцями їх розташування. Облік затрат на монтаж цих цінностей здійснюється на рахунках обліку витрат виробництва (за винятком вартості власне цінностей, прийнятих для монтажу);

2) на субрах. 023 «Матеріальні цінності на відповідальному зберіганні» ведеться облік:

- ТМЦ, прийнятих на відповідальне зберігання через відмову від акцепту розрахункових документів постачальників;
- одержаних від постачальників, але несплачених ТМЦ, заборонених до витрачання до моменту оплати;
- одержаних ТМЦ надміру, порівняно з видатковими документами постачальників;

– сплачених покупцями ТМЦ, які дозволено, як виняток, залишати на відповідальному зберіганні, оформлених охоронними розписками, та не вивезених з причин, не залежних від підприємства, тощо.

Аналітичний облік ТМЦ, прийнятих на відповідальне зберігання, ведеться за підприємствами-власниками, за видами, сортами та місцями зберігання. Цінності, що залишені на відповідальне зберігання, мають зберігатися окремо від власних.

Облік основних засобів, переданих на баланс будівельній організації для обслуговування

Часто об'єкти будівництва, які не належать будівельним організаціям, передаються їм у обслуговування, наприклад, дорожнім будівельним організаціям передаються на баланс збудовані ними дороги.

Синтетичний облік основних засобів, переданих на баланс будівельній організації для обслуговування, представлений у табл. 1.9.

Таблиця 1.9

Синтетичний облік основних засобів, переданих на баланс будівельній організації для обслуговування

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
<i>Основні засоби, крім об'єктів соціальної сфери</i>				
1	Оприбутковані основні засоби:			
	– за залишковою вартістю	10	424	40 000
	– у сумі нарахованого зносу	10	131	100 000
2	Відображені витрати за транспортування безкоштовно отриманих засобів:			
	– на суму без ПДВ	15	631	5 000
	– на суму ПДВ	641	631	1 000
3	Збільшено вартість основних засобів на суму витрат за транспортуванням	10	15	5 000
4	Нарахований знос на безкоштовно отримані основні засоби	949	131	40 000 / n
5	Одночасно відображено дохід від безкоштовно отриманих основних засобів	424	745	40 000 / n
<i>Об'єкти соціальної сфери</i>				
6	Оприбутковані основні засоби:			
	– за залишковою вартістю	10	426	40 000
	– у сумі нарахованого зносу	10	131	100 000
7	Нарахований знос на безкоштовно отримані основні засоби	949	131	40 000 / n
8	Одночасно відображено дохід від безкоштовно отриманих основних засобів	426	719	40 000 / n
Де n – кількість років експлуатації об'єкта основних засобів				

Облік у допоміжних та обслуговуючих господарствах

Допоміжні виробництва – це тимчасово діючі електростанції, парокотельні, насосні станції, автотранспортні господарства, інструментальні і ремонтні майстерні, водонасосні станції, житлово-комунальні господарства тощо.

Обслуговуючі господарства – це призначені для обслуговування колективів працівників підприємства (спортивні та дитячі дошкільні заклади, лікувальні та оздоровчі заклади, відомче житло та їдальні, інші об’єкти соціально-культурного призначення).

Синтетичний облік у допоміжних та обслуговуючих господарствах представлений у табл. 1.10.

Таблиця 1.10

Синтетичний облік у допоміжних та обслуговуючих господарствах

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
<i>Облік необоротних тимчасових нетитульних споруд</i>			
1	Відображена вартість витрачених матеріалів, палива, будівельних матеріалів на виробництво продукції, робіт, послуг	232, 233	201, 203, 205
2	Нарахована заробітна плата працівникам допоміжних і підсобних виробництв	232, 233	661
3	Відображені відрахування від заробітної плати робітників допоміжних виробництв на соціальні заходи	232, 233	65
4	Відображена собівартість послуг будівельних машин і механізмів допоміжним і підсобним виробництвам	232, 233	91
5	Здійснені нарахування амортизації за основними засобами, що використовувалися в допоміжних виробництвах	232, 233	131
6	Відображена собівартість взаємно наданих послуг (внутрішній оборот)	23	232, 233
7	Списана фактична собівартість будівельних матеріалів, конструкцій і деталей, виготовлених допоміжними господарствами для потреб будівельного підприємства	201, 205	231, 233
8	Списані фактичні витрати допоміжних виробництв на роботи з перевстановлення будівельних машин і механізмів	91	232, 233
9	Списана фактична собівартість виготовленої допоміжними виробництвами продукції, робіт і наданих послуг стороннім підприємствам	90	231, 233

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Що охоплює поняття «будівництво» згідно з НП(С)БО 18 та законами України?

2. Які нормативні документи регулюють процес будівництва в Україні? Назвіть приклади ДБН, ДСТУ та підзаконних актів.

3. Які види робіт у будівництві підлягають ліцензуванню?

4. Які етапи будівництва виділяють в обліку, та які завдання обліку характерні для кожного з них?

5. Хто є основними суб’єктами будівництва та які функції виконує кожен із них?

6. Які особливості будівельного виробництва впливають на організацію бухгалтерського обліку? Наведіть приклади.

7. Чим зумовлена специфіка облікового циклу у будівництві та які особливі рахунки для цього використовуються?

8. Які документи є типовими для обліку будівельних робіт і які функції вони виконують?

9. У чому полягає різниця в організації обліку за господарським та підрядним способами ведення будівництва?

10. Яку інформацію розкриває НП(С)БО 18 «Будівельні контракти» у фінансовій звітності будівельної організації?

11. Який метод визнання доходу за будівельним контрактом є найбільш розповсюдженим?

12. Як визначається ступінь завершеності будівельного контракту?

13. Що є доходом за будівельним контрактом згідно з НП(С)БО 18?

14. Які витрати належать до витрат за будівельним контрактом?

15. Чому важливо правильно визначати ступінь завершеності контракту?

16. Які бухгалтерські проведення здійснюються для відображення доходу від будівництва?

17. Як зміниться облік, якщо витрати будуть перевищувати очікуваний дохід?

18. Що відображається на рахунку «Незавершене будівництво»?

19. Які податкові наслідки можуть виникнути внаслідок неправильного визнання доходу?

20. Як у звітності відображається дебіторська заборгованість замовника за будівельним контрактом?

21. Яка різниця між титульними та нетитульними тимчасовими спорудами в будівництві?

22. Яким чином обліковуються титульні тимчасові споруди, якщо вони створюються для багаторазового використання?

23. У якому випадку тимчасові споруди визнаються необоротними активами?

24. Як відображається у бухгалтерському обліку передача нетитульної тимчасової споруди в експлуатацію?

25. Які субрахунки використовуються для обліку витрат на виконання довгострокових будівельних контрактів?

26. У чому полягає різниця між субрахунками 238 «Витрати за будівельними контрактами» та 239 «Проміжна сума доходу за будівельним контрактом»?

27. Як визначається дохід за будівельним контрактом у разі його поетапного виконання?

28. Які проведення формуються під час визнання доходу за довгостроковим будівельним контрактом?

29. Як обліковуються матеріальні цінності, що знаходяться на відповідальному зберіганні на будівельному майданчику?

30. У чому полягають особливості обліку активів, які використовуються лише впродовж одного будівельного проєкту?

РОЗВ'ЯЗОК ТИПОВИХ ЗАВДАНЬ

Розв'язок 1

Відобразить в бухгалтерському обліку таку ситуацію:

Підрядник здійснює визнання доходів з урахуванням ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом, який визначається співвідношенням фактичних витрат з початку виконання будівельного контракту до дати балансу та очікуваної суми загальних витрат за будівельним контрактом.

Контрактна вартість будівництва без непрямих податків становить 800 тис. грн, очікувані загальні витрати за будівельним контрактом – 700 тис. грн, тривалість контракту – три періоди.

Облік доходів, витрат і розрахунків за будівельним контрактом

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	1-й період, тис. грн	2-й період, тис. грн	3-й період, тис. грн	Разом, тис. грн
1	Фактичні витрати під час виконання будівельного контракту	230	20, 65, 66...	140	450	110	700
2	Фактичні витрати з початку виконання будівельного контракту			140	590	700	
3	Визнані доходи з урахуванням непрямих податків	36	70	192	616,8	151,2	
4	Визнані доходи без суми непрямих податків	238	239	160	514	126	800
5	Податок на додану вартість	70	64	32	102,8	25,2	160
6	Собівартість реалізації	90	230	140	450	110	700
7	Прибуток за звітний період (ряд. 4 – ряд. 6)			20	64	16	100
8	Прибуток з початку виконання будівельного контракту			20	84	100	
9	Проміжні рахунки			150	600	50	800
10	Коригування проміжних рахунків	36	239	10	способом сторно: 86	способом сторно: 76	
11	Валова заборгованість замовників			10		0	
12	Валова заборгованість замовникам				76	0	

Розв'язок 2

Відобразіть в бухгалтерському обліку таку ситуацію:

Облік довгострокового будівельного контракту здійснюється із застосуванням субрахунків 238 і 239 за такими даними:

- на 1-му етапі розрахункова сума доходу становить 1 000 тис. грн (без ПДВ), а сума проміжного рахунку (за актом, який переданий замовнику) – 850 тис. грн;
- на 2-му етапі розрахункова сума доходу становить 300 тис. грн (без ПДВ), а сума проміжного рахунку (за актом, який переданий замовнику) – 450 тис. грн.

Облік довгострокового будівельного контракту

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, тис. грн
<i>1-й етап</i>				
1	Визнаний дохід за будівельним контрактом з будівництва приміщення магазину	361	703	1 200
2	Відображені розрахунки з ПДВ за розрахунковою сумою	703	643	200
3	Визнано розрахункову суму доходу (без ПДВ)	238	239	1 000
4	Відкориговано проміжні рахунки після виставлення рахунка замовнику (акту приймання-передачі) методом червоного сторно $(850 - 1\,000 = -150)$	361	239	-150
5	Відкориговані розрахунки з ПДВ методом червоного сторно $(150 \times 0,2)^5$	361	643	-30
6	Визнано податкове зобов'язання з ПДВ за складеним актом приймання-передачі, зареєстрована податкова накладна $(850 \times 0,2)$	643	641	170
7	Отримана оплата від замовника за рахунком, у т. ч. ПДВ $(850 + 170)^6$	311	361	1 020
8	Сума доходу віднесена на фінансовий результат операційної діяльності $(1\,200 - 200)$	703	791	1 000
<i>2-й етап</i>				
9	Визнаний дохід за будівельним контрактом з будівництва приміщення магазину	361	703	360
10	Відображені розрахунки з ПДВ за розрахунковою сумою доходу	703	643	60
11	Визнано розрахункову суму доходу (без ПДВ)	238	239	300
12	Відкориговані проміжні рахунки після виставлення рахунка замовнику (за актом приймання-передачі) $(450 - 300 = 150)$	361	239	150
13	Відкориговані розрахунки з ПДВ $(150 \times 0,2)^5$	361	643	30
14	Визнано податкове зобов'язання з ПДВ $(450 \times 0,2)$	643	641	90
15	Отримана оплата від замовника за рахунком, у т. ч. ПДВ $(450 + 90)$	311	361	540
16	Закриті проміжні рахунки після завершення будівельного контракту $(1\,000 + 300)$	239	238	1 300
17	Сума доходу віднесена на фінансовий результат операційної діяльності $(360 - 60)$	703	791	300

КЕЙСИ (СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ)

Завдання 1.1

Відобразіть на рахунках бухгалтерського обліку витрати, понесені під час здійснення будівельно-монтажних робіт (БМР) на об'єкті № 1, за такими даними:

- 1) використані ТМЦ:
 - будівельні матеріали обліковою вартістю 20 000 грн;
 - комплектуючі вироби вартістю 15 000 грн;
 - паливні матеріали вартістю 5 000 грн;
- 2) нарахована заробітна плата:
 - працівникам, задіяним у БМР, на суму 130 000 грн;
 - начальнику дільниці та виконробам на суму 35 000 грн;
- 3) нарахований ЄСВ відповідно до законодавства;
- 4) нарахована амортизація будівельних машин:
 - задіяних на будівництві об'єкта № 1 – 11 000 грн;
 - загальновиробничого призначення – 19 000 грн;
- 5) відображені витрати:
 - вартість робіт, виконаних субпідрядними організаціями, для БМР на об'єкті № 1 – 7 000 грн;
 - витрати на освітлення та водопостачання виробничих приміщень – 6 000 грн;
- 6) віднесені на собівартість об'єктів будівництва загальновиробничі витрати (100 %) – суму визначити;
- 7) списані витрати за будівельним контрактом та собівартість будівельно-монтажних робіт – суми визначити.

Завдання 1.2

Відобразіть на рахунках бухгалтерського обліку будівельного підприємства такі операції з виготовлення тимчасової необоротної нетитульної споруди власними силами:

- використані на спорудження споруди матеріали – 5 000 грн;
- заробітна плата, нарахована працівникам, зайнятим спорудженням споруди, – 20 000 грн;
- нарахований ЄСВ;
- нарахована амортизація необоротних активів, що використовувалися під час спорудження тимчасової споруди – 4 000 грн;
- тимчасова необоротна нетитульна споруда передана в експлуатацію.

Завдання 1.3

Складіть бухгалтерські проводки, вкажіть первинні документи за господарськими операціями будівельного підприємства, яке застосовує метод вимірювання та оцінки виконаної роботи під час відображення доходів:

Будівельне підприємство-підрядник уклало договір на виконання оздоблювальних робіт у будівлі. Загальна кошторисна вартість контракту 12 360 грн (у тому числі ПДВ 2 060 грн).

У першому періоді були поштукатурені стіни і стелі (підписано Акт приймання виконаних підрядних робіт № 1), у другому – укладено паркет (підписано Акт № 2), у третьому відбулося обклеювання шпалерами і фарбування стін (підписано Акт № 3). Упродовж періоду виконання контракту замовнику виставлялися рахунки на оплату на суму, зазначену в актах. Фактично понесені витрати протягом періоду виконання робіт становили 2 000 грн, 3 500 грн, 1 480 грн відповідно в першому, другому і третьому періодах.

Вихідні дані:

Вид робіт	Вартість робіт (з ПДВ)	Собівартість робіт
1. Оштукатурювання	2 160	1 680
2. Укладання паркету	7 200	3 600
3. Обклеювання стін шпалерами	1 800	1 000
4. Фарбування стін	1 200	700
Разом	12 360	6 980

Розв'язання подайте у вигляді таблиці:

Первинний документ	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума за періодами, грн		
				I	II	III
	1. Відображено фактично понесені витрати					
	2. Визнано дохід (виставлено рахунки замовнику)					
	3. Відображено суму податкового зобов'язання з ПДВ					
	4. Списано визнані витрати на собівартість будівельно-монтажних робіт					
	5. Відображено суму визнаного доходу без непрямих податків:					
	– перевищення суми визнаного доходу над проміжними рахунками (методом червоне сторно);					
	– перевищення суми проміжних рахунків над доходом					
	6. Сформовано фінансовий результат					
	7. Списано сальдо за субрах. 238 і 239 після закінчення будівельного контракту					
	8. Оплачено замовником рахунки					

Завдання 1.4.

Складіть бухгалтерські проводки, вкажіть первинні документи за такими господарськими операціями будівельного підприємства, яке застосовує метод співвідношення обсягу завершеної частини робіт та їх загального обсягу за будівельним контрактом у натуральному вимірі:

Будівельне підприємство уклало договір підряду на встановлення в будівлі 350 вікон. Загальна вартість договору становить 346 200 грн (у тому числі ПДВ

57 700 грн). Перед початком робіт за контрактом підрядником від замовника отримано аванс у сумі 81 000 грн (у тому числі ПДВ 13 500 грн).

На кінець першого періоду здійснено встановлення 140 вікон. Наприкінці періоду замовникові передано рахунок для оплати на суму 120 000 грн (у тому числі ПДВ 20 000 грн). За підсумками першого періоду підписано акт виконаних робіт на суму 201 000 грн (у тому числі ПДВ 33 500 грн). Виконання робіт за договором завершено в другому періоді. Рахунок на суму заборгованості, що залишилася (145 200 грн, у тому числі ПДВ 24 200 грн), передано замовникові після виконання всіх робіт і підписання акту виконаних робіт. Величина витрат за цим будівельним контрактом становила 230 000 грн, у першому періоді на собівартість будівельних робіт списано витрати в сумі 90 000 грн, в другому, – 140 000 грн.

Розв'язання подайте у вигляді таблиці:

Первинний документ	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Періоди (квартали)	
				I	II
	1. Відображено фактично понесені витрати				
	2. Отримано аванс від замовника				
	3. Відображено податкові зобов'язання з ПДВ				
	4. Визнано дохід				
	5. Відображено суму податкового зобов'язання з ПДВ:				
	– списано суму раніше відображених податкових зобов'язань;				
	– відображено суму зобов'язань з ПДВ виходячи із суми визнаного доходу;				
	– донараховано суму зобов'язань з ПДВ виходячи з виставленого рахунку				
	6. Списано на собівартість витрати за будівельним контрактом				
	7. Відображено суму визнаних доходів без суми непрямих податків (без ПДВ)				
	8. Відображено коригування проміжних рахунків:				
	– перевищення суми визнаного доходу над проміжними рахунками (методом червоного сторно);				
	– на суму ПДВ (методом червоного сторно);				
	– перевищення проміжних рахунків над доходом;				
	– на суму ПДВ				
	9. Надійшла оплата від замовника				
	10. Проведено залік заборгованостей				
	11. Сформовано фінансовий результат				
	12. Після закінчення будівельного контракту списано сальдо за рахунками 238 та 239				

Завдання 1.5.

Складіть бухгалтерські проводки, вкажіть первинні документи за такими господарськими операціями будівельного підприємства, яке застосовує метод співвідношення фактичних витрат з початку виконання будівельного контракту до дати балансу та очікуваної (кошторисної) суми загальних витрат за контрактом:

Підрядна організація виконує контракт із фіксованою ціною на суму 300 000 грн (крім того, ПДВ – 60 000 грн). Загальні заплановані витрати підрядної організації на виконання будівельного контракту становлять 240 000 грн, у тому числі за періодами: 50 000 грн, 60 000 грн, 100 000 грн і 30 000 грн. У другому періоді виконання контракту були переглянуті облікові оцінки, внаслідок чого заплановані витрати підрядної організації зросли до 250 000 грн за рахунок витрат другого періоду. В останньому, четвертому, періоді виконання контракту облікові оцінки знову переглянуті і заплановані витрати зросли до 260 000 грн за рахунок витрат останнього періоду.

Упродовж періоду виконання контракту замовнику виставлено рахунки на такі суми:

- у I кварталі – 108 000 грн (у тому числі ПДВ – 18 000 грн);
- у II кварталі – 52 800 грн (у тому числі ПДВ – 8 800 грн);
- у III кварталі – 132 000 грн (у тому числі ПДВ – 22 000 грн);
- у IV кварталі – 67 200 грн (у тому числі ПДВ – 11 200 грн).

Розв'язання подайте у вигляді таблиці:

Первинний документ	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума за періодами, грн			
				I	II	III	IV
	1. Відображено фактично понесені витрати						
	2. Списано визнані витрати на собівартість будівельно-монтажних робіт						
	3. Визнано дохід						
	4. Відображено податкові зобов'язання з ПДВ у межах суми ПДВ у розрахунковому доході, але в межах виставленого рахунку						
	5. Донраховано податкові зобов'язання з ПДВ до суми ПДВ, виходячи із суми визнаного доходу						
	6. Донраховано податкові зобов'язання з ПДВ, виходячи із суми ПДВ у виставленому рахунку						
	7. Сформовано фінансовий результат						
	8. Відображено суму проміжних рахунків без непрямих податків:						
	– перевищення суми визнаного доходу над проміжними рахунками (методом червоного сторно);						

Первинний документ	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума за періодами, грн			
				I	II	III	IV
	– на суму ПДВ (методом червоного сторно);						
	– перевищення проміжних рахунків над доходом;						
	– на суму ПДВ						
	9. Після закінчення будівельного контракту списано сальдо за субрахунками 238 та 239						
	10. Надійшла оплата від замовника						

Завдання 1.6

За наведеними даними складіть бухгалтерські проводки та визначте дохід, який підлягає визнанню у кожному півріччі, і фінансовий результат:

ТОВ «Будінвест-Плюс» уклало контракт на будівництво житлового будинку з ТОВ «ЖитлоКомфорт» на суму 12 млн грн. Термін будівництва 12 місяців (з січня по грудень 2025 року). Оплата передбачена у три етапи:

- 30 % аванс у січні;
- 40 % після завершення 6 місяців (липень);
- 30 % після завершення будівництва (грудень).

Очікувані витрати на виконання контракту 9 млн грн, фактичні витрати у 2025 р.:

- січень–червень 4,2 млн грн;
- липень–грудень 4,8 млн грн.

ТОВ «Будінвест-Плюс» визнає дохід за будівельним контрактом за ступенем завершеності робіт, виходячи з відношення фактичних витрат до загальної суми очікуваних витрат.

Завдання 1.7

Користуючись відповідними нормативними актами (*Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>, НП(С)БО 16 «Витрати» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>, НП(С)БО 18 «Будівельні контракти» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0433-01#Text>, Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0573738-10#Text>), виконайте такі завдання:

а) охарактеризуйте субрахунки, які будуть задіяні під час відображення доходів та витрат будівельного підприємства;

б) покажіть наочно різницю під час формування доходів за контрактом із фіксованою ціною та контрактом за ціною «витрати плюс», а також склад прямих та непрямих витрат будівельного підприємства;

в) охарактеризуйте статті калькуляції будівельно-монтажних робіт.

Завдання 1.8

Охарактеризуйте програмний продукт, який автоматизує облік будівельних підприємств.

ТЕСТ-ТРЕНІНГ

1. Оберіть роботи, які підлягають ліцензуванню:

- а) будівництво водоочисних споруд;
- б) зведення аеропортів;
- в) будівництво мостів;
- г) усе перераховане.

2. Якою проводкою відображається введення в експлуатацію тимчасової оборотної нетитульної споруди?

- а) Дт 113 Кт 153;
- б) Дт 22 Кт 234;
- в) Дт 23 Кт 22;
- г) Дт 10 Кт 15.

3. На чому акцентує увагу НП(С)БО 18?

- а) на особливостях будівництва як галузі економіки;
- б) на відмінностях будівельних контрактів від звичайних угод;
- в) на синтетичному обліку доходів та витрат у будівництві;
- г) на визнанні доходів та витрат довгострокових будівельних контрактів.

4. Які є способи організації і виконання робіт у будівництві?

- а) підрядний та субпідрядний;
- б) короткострокові та довгострокові;
- в) за контрактом із фіксованою ціною та контрактом «витрати плюс»;
- г) господарський, підрядний, змішаний.

5. Якими методами визначається ступінь завершеності робіт за будівельним контрактом?

- а) співвідношенням фактичних витрат із початку виконання будівельного контракту до дати балансу та очікуваної (кошторисної) суми загальних витрат за контрактом;
- б) співвідношенням обсягу завершеної частини робіт та їх загального обсягу за будівельним контрактом у натуральному вимірі;
- в) вимірюванням та оцінкою виконаної роботи;
- г) усе перераховане.

6. Що містить дохід за будівельним контрактом?

- а) передбачену будівельним контрактом ціну;
- б) суму відхилень та претензій;
- в) суму заохочувальних виплат;
- г) усе перераховане.

7. Що НЕ належить до витрат за будівельним контрактом?

- а) ЄСВ на зарплату виконроба;
- б) розподілені ЗВВ;
- в) витрати на утримання незадіяних будівельних машин;
- г) амортизація будівельної техніки.

8. Якою проводкою відображається отримання авансу за БМР у підрядника?

а) Дт 371	Кт 311;
б) Дт 311	Кт 681;
в) Дт 311	Кт 631;
г) Дт 311	Кт 361.

9. Якою проводкою відображається перерахування авансу за БМР у замовника?

а) Дт 371	Кт 311;
б) Дт 311	Кт 681;
в) Дт 631	Кт 311;
г) Дт 685	Кт 311.

10. Якою проводкою відображається взяття на баланс тимчасової необоротної нетитульної споруди?

а) Дт 113	Кт 153;
б) Дт 22	Кт 234;
в) Дт 23	Кт 22;
г) Дт 10	Кт 15.

11. Який субрахунок призначений для накопичення витрат за будівельними контрактами?

- а) 237;
- б) 238;
- в) 239;
- г) 841.

12. Який субрахунок використовується для визнання доходу у процесі виконання контракту?

- а) 701;
- б) 238;
- в) 239;
- г) 703.

13. Яка проводка формується під час списання витрат на будівельний контракт?

а) Дт 238	Кт 20, 66, 65;
б) Дт 23	Кт 238;
в) Дт 791	Кт 238;
г) Дт 238	Кт 70.

14. Що таке титульна тимчасова споруда?

- а) споруда, що підлягає знесенню після завершення будівництва;
- б) споруда, що належить до основних засобів;
- в) споруда, яка передбачена титульним списком будівництва;
- г) споруда, призначена для довгострокової оренди.

15. Як обліковуються витрати на нетитульні тимчасові споруди?

- а) як капітальні інвестиції;
- б) як витрати на будівельний контракт;
- в) як адміністративні витрати;
- г) як витрати майбутніх періодів.

16. У якому випадку дохід за контрактом визнається достроково?

- а) після повного завершення робіт;
- б) коли контракт не передбачає точної дати закінчення;
- в) коли ступінь завершеності робіт можна достовірно оцінити;
- г) коли підрядник отримує аванс.

17. Який нормативний документ регулює облік доходів за будівельними контрактами?

- а) НП(С)БО 15;
- б) НП(С)БО 18;
- в) НП(С)БО 1;
- г) НП(С)БО 7.

18. Який вид активів не обліковується на балансі підрядника?

- а) основні засоби;
- б) МШП;
- в) активи на відповідальному зберіганні;
- г) незавершене виробництво.

19. Тимчасова споруда, яка переноситься з об'єкта на об'єкт, обліковується як:

- а) основний засіб;
- б) інвестиційна нерухомість;
- в) виробничий запас;
- г) витрати майбутніх періодів.

20. Якою є проводка визнання доходу за будівельним контрактом?

- а) Дт 239 Кт 70;
- б) Дт 36 Кт 239;
- в) Дт 70 Кт 239;
- г) Дт 791 Кт 239.

21. Як обліковують активи, які отримані для будівництва, але не належать підприємству?

- а) як власні запаси;
- б) за балансом на рахунку 02;
- в) як зобов'язання;
- г) як витрати.

22. Як обліковується оплата від замовника в обліку підрядника?

- а) Дт 311 Кт 70;
- б) Дт 70 Кт 361;
- в) Дт 311 Кт 361;
- г) Дт 361 Кт 239.

23. На якому рахунку ведеться облік виконаних, але ще не сплачених замовником робіт?

- а) 701;
- б) 239;
- в) 362;
- г) 373.

24. Яке з наведених тверджень є правильним для субрахунку 239?

- а) використовується для накопичення витрат;
- б) призначений для обліку амортизації;
- в) відображає дохід, визнаний у процесі будівництва;
- г) використовується для розрахунку ПДВ.

25. Що є критерієм визнання витрат за будівельним контрактом?

- а) дата підписання договору;
- б) наявність первинних документів;
- в) ступінь завершеності робіт;
- г) отримання коштів.

26. Який субрахунок призначений для обліку витрат на обслуговування будівництва?

- а) 232;
- б) 238;
- в) 235;
- г) 949.

27. Який із методів оцінки ступеня виконання робіт застосовується найчастіше?

- а) метод готової продукції;
- б) метод оцінки витрат;
- в) метод завершеного контракту;
- г) метод обсягу виробництва.

28. Якою проводкою відображається передача активів на відповідальне зберігання?

- а) Дт 02 Кт 20;
- б) Дт 01 Кт 685;
- в) Дт 02;
- г) Дт 10 Кт 22.

29. На який рахунок списуються витрати на тимчасові споруди?

- а) 10;
- б) 20;
- в) 238;
- г) 92.

30. Яке визначення найкраще характеризує субрахунок 238?

- а) облік довгострокових зобов'язань;
- б) витрати за будівельними контрактами;
- в) сума визнаного доходу;
- г) матеріальні запаси.

ТЕМА 2. ОБЛІК У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

2.1. Сільське господарство як галузь економіки. Організація обліку у сільському господарстві

2.2. Облік біологічних активів

2.3. Формування собівартості сільськогосподарської продукції

2.1. Сільське господарство як галузь економіки. Організація обліку у сільському господарстві

Сільське господарство наразі є провідною галуззю економіки України, яка забезпечує населення продовольством, промисловість – сировиною, генерує основні валютні фінансові потоки.

НП(С)БО 30 «Біологічні активи» дає такі визначення основних термінів, що використовуються під час організації облікової системи на сільськогосподарському підприємстві:

1. Сільськогосподарська діяльність – це процес управління **біологічними перетвореннями**, з метою отримання **сільськогосподарської продукції** та/або додаткових **біологічних активів**.

2. Біологічні перетворення – процеси росту, дегенерації, продукування та відтворення, які спричиняють якісні та/або кількісні зміни біологічних активів.

3. Біологічний актив – жива тварина або рослина, яка у процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи.

4. Сільськогосподарська продукція – актив, одержаний у результаті збирання врожаю, призначений для продажу, безоплатної передачі, переробки або внутрішньогосподарського споживання.

Сільське господарство входить до складу агропромислового комплексу й охоплює такі основні **галузі**:

1. Рослинництво, яке має підгалузі за рослинами, що вирощуються:

– **зернові** культури (пшениця, ячмінь, жито, овес, рис, кукурудза, гречка, сорго тощо);

– **зернобобові** культури (горох, квасоля, сочевиця, соєві боби тощо);

– **кормові** культури (однорічні та багаторічні трави, силосні культури, кормові коренеплоди, кормові баштанні культури);

– **технічні** культури: харчові (цукрова тростина, цукровий буряк, крохмаловмісні культури, лікарські рослини), текстильні (бавовник, льон, джут, коноплі), каучуконоси (гевея);

– **овоче-баштанні** культури: картопля, листові культури (капуста, салат, шпинат, кріп, листові петрушка тощо), плодові (томат, огірок, гарбуз, кабачок, патисон, баклажан, перець), цибулинні (цибуля і часник), коренеплоди (морква, столові буряк, пастернак, петрушка, селера, ріпа, редиска, редька тощо), баштанні (кавун, диня, гарбуз тощо);

– **цитрусові** культури (апельсин, грейпфрут, мандарин, лимон, бергамот тощо);

– **тонізуючі та наркотичні** культури (чай, кава, какао, тютюн), мак опійний;

– **виноградарство**;

– *олійні і ефіроолійні культури*: олійні (соняшник, рицина, гірчиця, ріпак, кунжут, рижій, коноплі, льон, кокосова пальма, олійна пальма, оливкове дерево), ефіроолійні (коріандр, аніс, кмин тощо);

– *садівництво*;

– *грибництво*.

2. Тваринництво, яке має такі підгалузі:

– *скотарство* (вирощування великої рогатої худоби);

– *вівчарство*;

– *козівництво*;

– *конярство*;

– *бджільництво*;

– *джмільництво*;

– *звірівництво*;

– *марикультура* (розведення морських водних біологічних активів);

– *оленьярство*;

– *птахівництво*;

– *верблюдовництво*;

– *шовківництво*;

– *свинарство*;

– *рибництво*;

– *кролівництво*;

– *рибальство*.

Основні **особливості сільського господарства** такі:

1. Бізнес-процеси визначаються біологічними перетвореннями біологічних активів сільськогосподарських підприємств.

2. Наявна сезонність виробництва, зумовлена циклічністю процесів природного зростання та розвитку рослин і тварин.

3. Земля є головним засобом виробництва.

Організаційно-правові форми сільськогосподарських підприємств:

– *господарські товариства* (акціонерні, з обмеженою відповідальністю, з додатковою відповідальністю, повні, командитні);

– *сільськогосподарський кооператив* – юридична особа, утворена фізичними та/або юридичними особами, які є сільськогосподарськими товаровиробниками, на засадах добровільного членства та об'єднання майнових пайових внесків для спільної виробничої діяльності у сільському господарстві та обслуговування переважно членів кооперативу;

– *фермерське господарство* – форма підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією з метою одержання прибутку на земельних ділянках, наданих їм для ведення фермерського господарства відповідно до закону, зі створенням юридичної особи.

Наразі сільськогосподарські підприємства широко залучають наукові досягнення та **перспективні технології**: відновлювальне землеробство, стале сільське господарство, точне землеробство, ґрунтозахисне землеробство (си-

стема нульового обробітку землі), органічне виробництво, відновлення біорізноманіття мікробіому та фауни ґрунту, агролісомеліорація, інтегрований захист рослин, хомобіотичний обіг.

Основними **нормативними документами**, які регламентують діяльність вітчизняних сільськогосподарських підприємств, є такі закони України:

- «Про господарські товариства» від 19.09.1991 р. № 1576-XII;
- «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 р. № 2275-VIII;
- «Про колективне сільськогосподарське підприємство» від 14.02.1992 р. № 2114-XII;
- «Про сільськогосподарську кооперацію» від 21.07.2020 р. № 819-IX;
- «Про фермерське господарство» від 19.06.2003 р. № 973-IV;
- «Про пріоритетність соціального розвитку села» від 17.10.1990 р. № 400-XII.

Нормативні документи, які регламентують **особливості обліку в сільському господарстві**, представлені у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Регламентація обліку в сільському господарстві

Документ	Регламентує
НП(С)БО 30 «Біологічні активи»: наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790	Методологічні засади формування в обліку інформації про біологічні активи, одержані в процесі їх біологічних перетворень, додаткові біологічні активи й сільськогосподарську продукцію під час збирання врожаю та розкриття інформації про них у фінансовій звітності
Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів: наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2006 р. № 131	Принципи, методику організації обліку біологічних активів підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами усіх форм власності (крім банків, бюджетних установ та підприємств, які складають фінансову звітність за МСФЗ), які здійснюють сільськогосподарську діяльність
Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку довгострокових та поточних біологічних активів в сільськогосподарських підприємствах: наказ Міністерства аграрної політики від 21.02.2008 р. № 73	Методичні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про біологічні активи і про одержані в процесі їх біологічних перетворень додаткові біологічні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності
Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку виробничих запасів в сільськогосподарських підприємствах: наказ Міністерства аграрної політики від 21.12.2007 р. № 929	Методологічні принципи ведення бухгалтерського обліку виробничих запасів у сільськогосподарських підприємствах
Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: наказ Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001 р. № 132	Склад, класифікацію витрат, методику їх планування та обліку і визначення собівартості продукції (робіт, послуг) у сільськогосподарських підприємствах різних організаційно-правових форм і форм власності

Особливості бухгалтерського обліку в сільському господарстві представлені у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Особливості бухгалтерського обліку в сільському господарстві

Особливості	Вплив на організацію обліку
<i>1. Особливості бізнес-процесів</i>	
1.1. Земля як засіб виробництва	Відсутність нарахування амортизації, оскільки земля не зношується
1.2. Самовідтворення засобів і предметів праці	Потреба в обліку внутрішнього використання продукції (насіння, корми)
1.3. Отримання кількох видів продукції	Ведення обліку собівартості основної і супутньої продукції
1.4. Різні форми господарювання	Врахування специфіки обліку підприємств різних організаційно-правових форм
<i>2. Особливості облікового циклу</i>	
2.1. Специфіка облікових об'єктів	Облік біологічних активів, сільськогосподарської продукції, організація обліку за галузями, культурами, виробничими підрозділами
2.2. Тривалий виробничий процес і обліковий цикл	– Накопичення витрат упродовж року; – визначення собівартості раз на рік; – облік витрат минулих періодів під урожай поточного року, витрат поточного року – під урожай майбутніх років
2.3. Галузева специфіка первинних документів та облікових регістрів	Використання відповідних методичних рекомендації організації обліку

2.2. Облік біологічних активів

Для цілей бухгалтерського обліку біологічні активи **класифікуються** за підгалузями, терміном використання та оціночною вартістю, а саме:

1. Довгострокові біологічні активи:

1.1. Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю.

1.2. Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за первісною вартістю.

1.3. Довгострокові біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю.

1.4. Довгострокові біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю.

1.5. Незрілі довгострокові біологічні активи, які оцінюються за справедливою вартістю.

1.6. Незрілі довгострокові біологічні активи, які оцінюються за первісною вартістю.

2. Поточні біологічні активи:

2.1. Поточні біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю.

2.2. Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю.

2.3. Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю.

Підприємство може розширювати зазначену класифікацію, зокрема за рахунок поділу біологічних активів на власні та орендовані або обираючи інші критерії класифікації.

Об'єкти бухгалтерського **обліку** біологічних активів представлені у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Об'єкти бухгалтерського обліку біологічних активів

Класифікаційна група	Об'єкти бухгалтерського обліку
Активи рослинництва	<i>Види сільськогосподарських рослин (зернові, кормові, олійні, ефіроолійні, технічні, прядивні, овочеві, лікарські, квіткові, плодові та ягідні рослини, виноград, картопля тощо), або однорідні групи біологічних активів, які складаються з підвидів сільськогосподарських рослин (озимі та ярі зернові, кісточкові, зерняткові, горіхоплідні тощо), чи окремих культур (ячмінь, кукурудза, соняшник тощо)</i>
Активи тваринництва	<i>Види тварин (велика рогата худоба, свині, вівці, птиця, хутрові звірі, сім'ї бджіл тощо) або однорідні групи біологічних активів, які складаються з певних статеві-вікових (технологічних) груп (корови і бики-плідники основного стада, свині і хряки-плідники основного стада, тварини на вирощуванні та відгодівлі тощо)</i>
Незрілі довгострокові біологічні активи	<i>Види багаторічних насаджень, пов'язаних із сільськогосподарською діяльністю</i>

В **аналітичному обліку** біологічні активи відображаються у грошовому та натуральних вимірниках (із зазначенням кількості біологічних активів).

Одиницею виміру біологічних активів є штуки, голови тощо.

Окремі види біологічних активів тваринництва можуть додатково характеризуватися їх живою масою, якщо її на дату балансу можна достовірно визначити (велика рогата худоба, свині тощо).

Біологічні активи рослинництва в аналітичному обліку кількісно можуть відображатися у одиницях площі, яку вони фактично займають, у разі, якщо їх кількість неможливо визначити або це економічно недоцільно (зернові культури, соняшник, цукрові буряки, насадження тощо).

Визнання та оцінка біологічних активів (сільськогосподарської продукції) здійснюється відповідно до положень, представлених у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Визнання та оцінка біологічних активів (сільськогосподарської продукції)

Критерій	Сутність
1. Визнання активу	Біологічний актив визнається, якщо: – підприємство контролює його через минулі події; – існує ймовірність отримання економічних вигод у майбутньому; – вартість активу може бути достовірно визначена
2. Оцінка 2.1. Первісна оцінка	1. Справедлива вартість зменшена на очікувані витрати на продаж, крім випадків, коли її достовірно визначити неможливо. 2. Якщо справедливу вартість неможливо визначити, то це первісна вартість згідно з НП(С)БО 7 (з урахуванням накопиченої аморти-

Критерій	Сутність
	зації і втрат від зменшення корисності) або згідно з НП(С)БО 9, крім поточних біологічних активів рослинництва, які визнаються як незавершене виробництво. 3. Безоплатно отримані активи – за правилами первісної оцінки відповідно до НП(С)БО 30. 4. Додаткові біологічні активи – за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на продаж, або за виробничою собівартістю відповідно до НП(С)БО 16. 5. Сільськогосподарська продукція – за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на продаж або за виробничою собівартістю відповідно до НП(С)БО 16
2.2. Оцінка на дату балансу	За справедливою вартістю зменшеною на очікувані витрати на продаж.
2.3. Визначення справедливої вартості	1. Ціни активного ринку (за наявності кількох активних ринків – ціни того ринку, на якому підприємство передбачає продавати біологічні активи та/або сільськогосподарську продукцію). 2. За відсутності активного ринку: – остання ринкова ціна операції з такими активами (за відсутності суттєвих негативних змін у технологічному, ринковому, економічному або правовому середовищі, у якому діє підприємство); – ринкова ціна на подібні активи, скоригована з урахуванням індивідуальних характеристик, особливостей або ступеня завершеності біологічних перетворень активу, для якого визначається справедлива вартість; – додаткові показники, які характеризують рівень цін на біологічні активи і сільськогосподарську продукцію. 3. За відсутності інформації про ринкові ціни – теперішня вартість майбутніх чистих грошових надходжень від активу, обчислена за НП(С)БО 28. 4. За вирахуванням справедливої вартості землі та капітальних витрат на її поліпшення, якщо біологічні активи рослинного походження на активному ринку оцінюються з урахуванням цієї вартості та капітальних витрат

Не включаються до первісної вартості біологічних активів, а належать до витрат того періоду, в якому вони були здійснені (встановлені):

- фінансові витрати (за винятком фінансових витрат, які включаються до собівартості кваліфікаційних активів відповідно до НП(С)БО 31;
- витрати на утримання відділів постачання та інших служб підприємства з аналогічними функціями;
- курсові різниці, які виникають у разі здійснення розрахунків з іноземними постачальниками за одержані біологічні активи;
- витрати, пов'язані з придбанням іноземної валюти для оплати заборгованості за придбані біологічні активи;
- понаднормові втрати і нестачі;
- витрати на збут;
- адміністративні та інші подібні витрати, які безпосередньо не пов'язані з придбанням і доставкою біологічних активів та приведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях.

Документальне оформлення операцій із біологічними активами регламентовано Міністерством аграрної політики України (наказ від 21.02.2008 р. № 73) у Методичних рекомендаціях щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку довгострокових та поточних біологічних активів у сільськогосподарських підприємствах (див. Додатки В-Л), як представлено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Документальне оформлення операцій із біологічними активами

Різнovid активів	Номер форми	Назва форми
Довгострокові	ДБАСГ-1	Акт приймання довгострокових біологічних активів рослинництва (багаторічних насаджень) і передачі їх в експлуатацію
	ДБАСГ-2	Акт приймання довгострокових біологічних активів тваринництва (формування основного стада)
	ДБАСГ-3	Акт на списання довгострокових біологічних активів рослинництва (багаторічних насаджень)
	ДБАСГ-4	Акт на списання довгострокових біологічних активів тваринництва (вибраковка тварин)
Поточні	ПБАСГ-1	Акт на оприбуткування поточних біологічних активів рослинництва, оцінених за справедливою вартістю
	ПБАСГ-2	Акт на списання поточних біологічних активів рослинництва, оцінених за справедливою вартістю (на початок збирання врожаю)
	ПБАСГ-3	Акт на оприбуткування приплоду тварин
	ПБАСГ-4	Звіт про процеси інкубації
	ПБАСГ-5	Акт на вихід і сортування добового молодняку птиці
	ПБАСГ-6	Акт на вибуття поточних біологічних активів тваринництва (забій, прирізка та падіж)
	ПБАСГ-7	Нагромаджувальний акт на оприбуткування приплоду звірів
	ПБАСГ-8	Обліковий лист забою та падежу худоби
	ПБАСГ-9	Акт на переведення тварин із групи в групу в межах поточних біологічних активів
	ПБАСГ-10	Відомість зважування тварин
	ПБАСГ-11	Розрахунок визначення приросту
	ПБАСГ-12	Книга обліку руху тварин і птиці на фермі
	ПБАСГ-13	Звіт про рух тварин і птиці на фермі
	ПБАСГ-14	Журнал реєстрації приплоду та вирощування молодняку великої рогатої худоби
	ПБАСГ-15	Журнал реєстрації осіменіння корів і телиць
	ПБАСГ-16	Картка обліку руху дорослої птиці (для спеціалізованих господарств)
	ПБАСГ-17	Картка обліку руху молодняку птиці (для спеціалізованих господарств)

Методичними рекомендаціями щодо застосування регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств (наказ Міністерства аграрної політики України від 04.06.2009 р. № 390) були передбачені регістри журнально-ордерної форми бухгалтерського обліку для сільськогосподарських підприємств, представлені у Додатку М.

Хоча наразі на офіційних сайтах ці рекомендації відсутні, вони продовжують використовуватися в практиці облікової діяльності на сільськогосподарських підприємствах.

Синтетичний облік біологічних активів ведеться на рахунках:

1) 16 «Довгострокові біологічні активи» за субрахунками:

161 «Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю»;

162 «Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за первісною вартістю»;

163 «Довгострокові біологічні активи тваринництва які оцінені за справедливою вартістю»;

164 «Довгострокові біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю»;

165 «Незрілі довгострокові біологічні активи, які оцінюються за справедливою вартістю»;

166 «Незрілі довгострокові біологічні активи, які оцінюються за первісною вартістю».

2) 21 «Поточні біологічні активи» за субрахунками:

211 «Поточні біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю»;

212 «Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю»;

213 «Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю».

Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку операцій із біологічними активами представлена у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Синтетичний облік операцій із біологічними активами

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Придбаний довгостроковий біологічний актив:		
	– за вартістю без ПДВ;	15	631
	– на суму податкового кредиту з ПДВ	641	631
2	Нараховані витрати на транспортування довгострокового біологічного активу транспортом сторонньої організації:		
	– за вартістю без ПДВ;	15	685
	– на суму податкового кредиту з ПДВ	641	685
3	Оприбуткований придбаний довгостроковий біологічний актив	16	15
4	Придбаний поточний біологічний актив:		
	– за вартістю без ПДВ;	21	631
	– на суму податкового кредиту з ПДВ	641	631
5	Отримано від засновника підприємства як внесок до статутного капіталу:		
	– довгостроковий біологічний актив;	16	46
	– поточний біологічний актив	21	46
6	Оприбутковані безоплатно отримані:		
	– довгострокові біологічні активи;	16	424
	– поточні біологічні активи;	21	71

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
	– нараховані витрати на транспортування власним транспортом безоплатно отриманих довгострокових біологічних активів;	15	23
	– зараховані витрати на транспортування безоплатно отриманих довгострокових активів	16	15
7	Переведені поточні біологічні активи до складу довгострокових біологічних активів:		
	– первісна вартість;	15	21
	– завершена інвестиція	16	15
8	Оприбутковані біологічні активи, виявлені як надлишки під час інвентаризації:		
	– довгострокові біологічні активи;	16	746
	– поточні біологічні активи	21	719
9	Віднесені на витрати з біологічних перетворень незрілих біологічних активів:		
	– покупний посадковий матеріал, покупні добрива, засоби захисту рослин, інші виробничі запаси;	15	20
	– посадковий матеріал власного виробництва;	15	27
	– роботи та послуги власних допоміжних виробництв;	15	23
	– оплата праці працівників;	15	66
	– відрахування на соціальні заходи;	15	65
	– амортизація необоротних активів;	15	13
	– загальновиробничі витрати	15	91
10	Витрати віднесені до вартості незрілих довгострокових біологічних активів	166	15
11	Відображена переоцінка незрілих довгострокових біологічних активів, що оцінюються за справедливою вартістю:		
	– збільшення;	165	71
	– зменшення	94	165
12	Відображені результати від зміни справедливої вартості довгострокових біологічних активів		
	– збільшення вартості довгострокових біологічних активів;	16	71
	– зменшення вартості довгострокових біологічних активів	94	16
13	Відображені результати від зміни справедливої вартості поточних біологічних активів:		
	– збільшення;	21	71
	– зменшення	94	21
14	Нарахована амортизація довгострокових біологічних активів, що оцінюються за первісною вартістю	23	134
15	Відображені втрати від зменшення корисності довгострокового біологічного активу, що оцінюється за первісною вартістю	972	134
16	Відображено відновлення корисності довгострокового біологічного активу, що оцінюється за первісною вартістю, після усунення причин попереднього зменшення корисності	134	742
17	Переведено довгостроковий біологічний актив, що оцінюється за первісною вартістю, до групи біологічних активів, що оцінюються за справедливою вартістю:		
	– сума зносу;	134	162, 164
	– залишкова вартість	161, 163	162, 164

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
18	Відображена переоцінка переведеного довгострокового біологічного активу:		
	– збільшення;	161, 163	71
	– зменшення	94	161, 163
19	Списана собівартість реалізованих додаткових біологічних активів:		
	– рослинництва;	901	27
	– тваринництва	901	21
20	Включені довгострокові біологічні активи до групи вибуття:		
	– оцінені за справедливою вартістю	286	16
	– оцінені за первісною вартістю:		
	• сума зносу;	134	16
	• сума перевищення залишкової вартості об'єкта довгострокових біологічних активів над його справедливою вартістю;	949	16
21	• залишкова вартість	286	16
	Реалізація довгострокових біологічних активів із групи вибуття:		
	– визнання доходу;	36	712
	– сума податкового зобов'язання з ПДВ;	712	641
	– собівартість групи вибуття	943	286
22	Ліквідовані довгострокові біологічні активи, що оцінюються за первісною вартістю:		
	– на суму зносу;	134	16
	– на суму залишкової вартості	976	16
23	Виявлено нестачі та втрати біологічних активів, що оцінюються за справедливою вартістю	947	21, 16
	Одночасно зараховано на позабалансовий рахунок балансову вартість списаних сум нестач і втрат від псування біологічних активів до ухвалення рішення про конкретних винуватців	072	
	Визнано дохід у сумі, що підлягає відшкодуванню винними особами нестач і втрат від псування біологічних активів	375	716
	Нарахована сума податкового зобов'язання ПДВ за операцією	716	64
	Одночасно списано з позабалансового рахунка суми нестач і втрат від псування біологічних активів, належні до відшкодування винними особами		072

2.3. Формування собівартості сільськогосподарської продукції

Витрати, пов'язані з біологічними перетвореннями біологічних активів, визнаються витратами операційної діяльності. Їх облік ведеться за окремими об'єктами (видами або групами біологічних активів) відповідно до НП(С)БО 16. Перелік статей витрат визначається сільськогосподарським підприємством за прикладом табл. 2.7.

За рекомендаціями експертів до рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» сільськогосподарським підприємствам доцільно відкривати такі субрахунки:

- 911 «Загальновиробничі витрати рослинництва»;
- 912 «Загальновиробничі витрати тваринництва»;
- 913 «Загальновиробничі (цехові) витрати промислових виробництв»;
- 914 «Загальновиробничі (цехові) витрати всіх напрямів діяльності».

Таблиця 2.7

Перелік статей витрат сільськогосподарських підприємств

Статті витрат	У рослин- ництві	У тварин- ництві	У допоміжних виробництвах	У підсобних промислових виробництвах
1. Витрати на оплату праці	+	+	+	+
2. Насіння та садивний ма- теріал	+			
3. Паливо та мастильні мате- ріали	+	+	+	+
4. Добрива	+			
5. Засоби захисту рослин і тварин	+	+		
6. Корми		+		
7. Сировина та матеріали (без зворотних відходів)			+	+
8. Роботи та послуги	+	+	+	+
9. Витрати на ремонт необо- ротних активів	+	+	+	+
10. Інші витрати на утри- мання необоротних активів	+	+	+	+
11. Інші витрати	+	+	+	+
12. Невиробничі витрати (в обліку)	+	+	+	+
13. Загальновиробничі ви- трати	+	+	+	+

Аналітичний облік таких ведеться за місцями виникнення, центрами від-
повідальності та статтями витрат.

Розподіл загальновиробничих витрат здійснюється залежно від різновиду
витрат та підгалузі сільського господарства, як це представлено у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Розподіл загальновиробничих витрат (ЗВВ)
сільськогосподарських підприємств

Різнovid витрат	База розподілу
ЗВВ у рослинництві	Площа сільськогосподарських угідь, зайнятих відповідними культурами
ЗВВ, які стосуються усіх напрямів діяльності підприємства	Загальна сума витрат без урахування вартості: – у рослинництві – насіння; – у тваринництві – кормів; – у промислових виробництвах – матеріалів і напівфабрикатів
Витрати на утримання основних засобів у складі ЗВВ, включаючи орендну плату	– Для тракторів – обсяги виконаних ними механізованих трак- торних і будівельних робіт (в умовних еталонних гектарах); – для ґрунтообробних машин – оброблена площа, зайнята пев- ними культурами; – для сіялок – площа посіву культур; – для технічних засобів для збирання врожаю – прибрана площа певних культур; – для машин для внесення в ґрунт добрив – фізична маса вне- сених добрив;

Різновид витрат	База розподілу
	– для меліоративних споруд – меліорована площа; – для приміщень для зберігання продукції – кількість та тривалість зберігання продукції протягом звітного періоду

Виходячи із сутності **витрат на виробництво** та дозволу, що міститься в Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій щодо введення нових субрахунків (рахунків другого, третього порядків), виходячи з потреб управління, контролю, аналізу та звітності, доцільним є розмежування таких витрат за діяльністю підрозділів сільськогосподарського підприємства. Для цього можна відкрити такі субрахунки:

- 1) 231 «Рослинництво».
- 2) 232 «Тваринництво».
- 3) 233 «Промислове виробництво».
- 4) 234 «Допоміжні виробництва»:
 - 2341 «Ремонтна майстерня»;
 - 2342 «Вантажний транспорт»;
 - 2343 «Транспортні роботи тракторів»;
 - 2344 «Гужовий транспорт»;
 - 2345 «Енергетичні виробництва»;
 - 2346 «Теплоенергія»;
 - 2347 «Водопостачання»;
 - 2348 «Газифікація»;
 - 2349 «Інші виробництва».
- 5) 235 «Обслуговуючі виробництва»:
 - 2351 «Житлово-комунальне господарство»;
 - 2352 «Підприємства ресторанного господарства».

Синтетичний облік витрат на виробництво сільськогосподарськими підприємствами здійснюється в Журналі-ордері № 5, як це представлено у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Синтетичний облік операцій із сільськогосподарською продукцією

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Віднесені витрати на біологічні перетворення біологічних активів:		
	– покупне насіння, посадковий матеріал, корми, покупні добрива, засоби захисту рослин і тварин, інші виробничі запаси;	23	20
	– насіння, посадковий матеріал, корми власного виробництва;	23	27
	– органічні добрива власного виробництва;	23	27
	– роботи та послуги власних допоміжних виробництв;	23	23доп
	– оплата праці працівників, зайнятих у рослинництві та тваринництві;	23	661
	– відрахування на соціальні заходи;	23	651
	– амортизація необоротних активів;	23	13
	– загальновиробничі витрати	23	91

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
2	Визнані поточні біологічні активи рослинництва, що оцінюються за справедливою вартістю, та збільшена вартість таких біологічних активів на дату балансу	211	23
3	Визнано на суму різниці між справедливою вартістю поточних біологічних активів рослинництва та сумою понесених витрат, пов'язаних із їх біологічними перетвореннями:		
	– дохід від первісного визнання приросту біологічних активів на дату балансу;	23	710
	– витрати від первісного визнання біологічних активів на дату балансу	940	23
4	Списані поточні біологічні активи рослинництва	23	211
5	Здійснене первісне визнання сільськогосподарської продукції	27	23
6	Здійснене первісне визнання приросту живої маси	21	23
7	Здійснене первісне визнання додаткового біологічного активу:		
	– рослинництва;	27	23
	– тваринництва	21	23
8	Визнаний дохід від первісного визнання сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів	23	71
9	Здійснено коригування суми доходів:		
	– на суму перевищення фактичних доходів, визначених наприкінці року, над сумою доходів, віднесеною протягом року	23	71
	– на суму перевищення доходів, віднесених протягом року, над сумою фактичних доходів, визначених наприкінці року (методом червоного сторно)	23	71
10	Визнані витрати від первісного визнання сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів	94	23
11	Здійснено коригування суми витрат:		
	– на суму перевищення фактичних витрат, визначених наприкінці року, над сумою витрат, віднесених протягом року;	94	23
	– на суму перевищення витрат, віднесених протягом року, над сумою фактичних витрат, визначених наприкінці року (методом червоного сторно)	94	23
12	Включений до фінансових результатів дохід від первісного визнання сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів	710	791
13	Включені до фінансових результатів витрати від первісного визнання сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів	791	940

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Яке значення має термін «сільськогосподарська діяльність» згідно з НП(С)БО 30?
2. Які основні процеси охоплює поняття «біологічні перетворення»?
3. У чому полягають основні особливості сільськогосподарського виробництва, що впливають на організацію обліку?
4. Які підгалузі входять до складу рослинництва? Наведіть приклади технічних культур.
5. Чим відрізняється біологічний актив від сільськогосподарської продукції?

6. Які організаційно-правові форми сільськогосподарських підприємств існують в Україні?

7. Назвіть основні нормативні документи, що регламентують бухгалтерський облік біологічних активів.

8. Які особливості слід враховувати під час організації обліку витрат у сільському господарстві?

9. Як впливає земля як засіб виробництва на організацію обліку?

10. Як відрізняється облік у сільському господарстві за галузями, культурами та виробничими підрозділами?

11. Які критерії використовуються в бухгалтерському обліку для визнання біологічного активу?

12. У чому полягає відмінність між первісною оцінкою біологічного активу та його оцінкою на дату балансу?

13. Які біологічні активи належать до довгострокових, а які – до поточних?

14. За якими субрахунками ведеться облік поточних біологічних активів тваринництва?

15. Які документи застосовуються для оформлення оприбуткування приплоду тварин?

16. Які витрати не включаються до первісної вартості біологічних активів?

17. Як визначається справедлива вартість біологічного активу за відсутності активного ринку?

18. Якими є особливості аналітичного обліку біологічних активів?

19. Як відображаються в обліку довгострокові біологічні активи рослинництва, оцінені за первісною вартістю?

20. Які форми первинної документації застосовуються для обліку поточних біологічних активів тваринництва?

21. Розкрий сутність витрат операційної діяльності, пов'язаних із біологічними перетвореннями біологічних активів.

22. На яких рахунках сільськогосподарське підприємство веде облік витрат за біологічними активами?

23. Назвіть приклади статей витрат, які можуть містити витрати рослинництва.

24. Які субрахунки доцільно відкривати для обліку загальновиробничих витрат у сільськогосподарських підприємствах?

25. Як здійснюється розподіл загальновиробничих витрат у рослинництві?

26. Які бази розподілу використовуються для витрат на утримання основних засобів у складі загальновиробничих витрат?

27. Які субрахунки рекомендується відкривати для обліку витрат у різних підрозділах сільськогосподарського підприємства?

28. У якому журналі-ордері ведеться синтетичний облік витрат на виробництво сільськогосподарської продукції?

29. Наведіть приклади бухгалтерських проводок для віднесення витрат на біологічні перетворення біологічних активів.

30. Які особливості має первісне визнання сільськогосподарської продукції та пов'язаних із нею доходів і витрат?

РОЗВ'ЯЗОК ТИПОВИХ ЗАВДАНЬ

Розв'язок 1

Розподіліть загальновиробничі витрати сільськогосподарського підприємства за об'єктами обліку.

Дані для розподілу, грн:

№	Об'єкти обліку	База розподілу, грн	Загальновиробничі витрати, грн
1	Оранка на зяб	75 105	
2	Озима пшениця	250 200	
3	Яра пшениця	98 450	
4	Соняшник	167 527	
5	Кукурудза на силос	88 335	
6	Цукровий буряк	177 104	
7	Гречка	45 020	
8	Ячмінь	58 458	
	Разом рослинництво:		8 641,80
9	Основне стадо ВРХ	298 462	
10	Молодняк ВРХ	155 467	
11	Бджільництво	8 770	
12	Рибництво	12 109	
	Разом тваринництво:		19 467,13

Розподіл загальновиробничих витрат за об'єктами обліку

№	Об'єкти обліку	База розподілу, грн	Коефіцієнт розподілу	Загально-виробничі витрати, грн	Дебет	Кредит
1	Оранка на зяб	75 105	0,009	675,95	231	911
2	Озима пшениця	250 200	0,009	2 251,80	231	911
3	Яра пшениця	98 450	0,009	886,05	231	911
4	Соняшник	167 527	0,009	1 507,74	231	911
5	Кукурудза на силос	88 335	0,009	795,02	231	911
6	Цукровий буряк	177 104	0,009	1 593,94	231	911
7	Гречка	45 020	0,009	405,18	231	911
8	Ячмінь	58 458	0,009	526,12	231	911
	Разом рослинництво:	960 199	$8\,641,80 / 960\,199 = 0,009$	8 641,80		
9	Основне стадо ВРХ	298 462	0,041	12 236,94	232	912
10	Молодняк ВРХ	155 467	0,041	6 374,15	232	912
11	Бджільництво	8 770	0,041	359,57	232	912
12	Рибництво	12 109	0,041	496,47	232	912
	Разом тваринництво:	474 808	$19\,467,13 / 474\,808 = 0,041$	19 467,13		

Розв'язок 2

Відобразіть в бухгалтерському обліку діяльність сільськогосподарського підприємства:

Упродовж квітня 2025 р. сільськогосподарське підприємство ТОВ «Злагода-Агро», основною діяльністю якого є вирощування зернових культур і молочне скотарство, здійснювало утримання стада великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності. Підприємство веде облік сільськогосподарської продукції, побічної продукції (гною) та приплоду за собівартістю.

Загальна сума витрат на утримання стада протягом звітного місяця склала 400 000 грн, зокрема:

- витрати на корми – 140 000 грн;
- заробітна плата з нарахуваннями працівникам ферми – 100 000 грн;
- ветеринарні та транспортні послуги інших організацій – 80 000 грн;
- загальновиробничі витрати – 80 000 грн.

У результаті діяльності у квітні:

1. Оприбуткований гній, що є побічним продуктом тваринництва. Його нормативна собівартість становить 20 000 грн. Увесь гній використано для власних потреб – удобрення полів, де вирощуються озимі зернові культури.

2. Оприбутковано молоко, надоєне за місяць. Весь обсяг молока реалізований зовнішнім покупцям за ціною 600 000 грн (у тому числі ПДВ).

Бухгалтерські проводки ТОВ «Злагода-Агро» за квітень 2025 р.

№	Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Відображені витрати на утримання стада	23	208, 651, 661, 631, 91	400 000
2	Оприбуткований гній	27	23	20 000
3	Оприбутковане молоко	27	23	380 000
4	Використаний гній на удобрення полів	23	27	20 000
5	Реалізоване молоко	361	701	600 000
	у т. ч. ПДВ	701	641	100 000
6	Віднесений дохід від продажу на фінансові результати	701	791	500 000
7	Списана собівартість проданого молока	901	27	380 000
8	Віднесена собівартість на фінансові результати	791	901	380 000
9	Отримано оплату за реалізоване молоко від покупців	311	361	600 000

КЕЙСИ (СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ)

Завдання 2.1

Укажіть, якими первинними документами та бухгалтерськими проводками оформляються такі операції сільськогосподарського підприємства:

1. Понесені витрати на вирощування буряків (грн):

Статті витрат	До дати балансу за півріччя	Після дати балансу до моменту визнання врожаю
1. Насіння, добрива, гербіциди	56 000	65 000
2. Нарахована зарплата задіяним працівникам	80 000	96 000
3. Нарахований ЄСВ	17 600	21 120
4. Віднесені розподілені ЗВВ	16 400	18 880

2. Вирощений буряк було продано за 600 000 грн, у т. ч. ПДВ.

Відповідно до облікової політики, посіви на дату балансу та продукція після збору врожаю визнаються за собівартістю.

Завдання 2.2

Розподіліть загальновиробничі витрати сільськогосподарського підприємства за об'єктами обліку, якщо:

1. загальновиробничі витрати за період склали 20 000 грн;
2. сума витрат без вартості насіння і кормів за об'єктами обліку склала:
 - за основним стадом ВРХ – 38 400 грн;
 - за молодняком ВРХ – 11 600 грн;
 - за бджільництвом – 10 000 грн.

Завдання 2.3

Укажіть, якими первинними документами та бухгалтерськими проводками оформляються такі операції сільськогосподарського підприємства за напрямом – тваринництво:

1) взята на облік голова приплоду:

Сільськогосподарське підприємство протягом травня 2025 р. утримувало 200 корів, виробнича собівартість утримання стада ВРХ за цей місяць – 150 000 грн.

Підприємство згідно з обліковою політикою обліковує приплід за виробничою собівартістю.

2) відображені витрати на вирощування молодняка тварин:

Протягом звітного місяця витрати на утримання приплоду (зарплата з нарахуваннями працівників, витрати кормів, загальновиробничі витрати) склали 700 грн.

Підприємство згідно з обліковою політикою обліковує молодняка за виробничою собівартістю.

3) молодняк переведений в основне стадо ВРХ:

На момент переведення первісна вартість молодняка на субрах. 213 склала 15 000 грн.

Підприємство згідно з обліковою політикою обліковує основне стадо ВРХ за собівартістю.

4) облік сільськогосподарської продукції:

Оприбутковано гній, нормативна собівартість якого 10 000 грн (використаний для удобрення полів); оприбутковано молоко (продане зовнішнім покупцям за 300 000 грн, у т. ч. ПДВ). Протягом звітного місяця витрати на утримання стада (витрати кормів, зарплата з нарахуваннями працівників, послуги інших організацій, загальновиробничі витрати) склали 200 000 грн.

Підприємство обліковує сільгосппродукцію, іншу продукцію та приплід за собівартістю.

Завдання 2.4

Укажіть, якими первинними документами та бухгалтерськими проводками оформляються такі операції сільськогосподарського підприємства за напрямом – рослинництво:

1) облік поточних біологічних активів рослинництва:

Витрати на вирощування буряка (вартість насіння, добрив, гербіцидів, зарплата з ЄСВ працівників, ЗВВ), які підприємство понесло до дати піврічного балансу, склали 200 000 грн, а після дати балансу до моменту оприбуткування зібраного врожаю – 250 000 грн. Вирощений буряк продано за 900 000 грн, у т. ч. ПДВ.

Згідно з обліковою політикою, посіви на дату балансу і сільгосппродукція на момент збирання обліковуються за собівартістю.

2) облік садів і виноградників:

Підприємство виростило та поставило на баланс виноградник, витрати до моменту плодоношення (зарплата з нарахуваннями працівників, вартість саджанців, добрив, гербіцидів, загальновиробничі витрати) склали 500 000 грн. Витрати до моменту оприбуткування сільгосппродукції (амортизація виноградника, зарплата з ЄСВ працівників, добрива, гербіциди, ЗВВ) склали 200 000 грн. Виноград продано за 600 000 грн, у т. ч. ПДВ.

Згідно з обліковою політикою, сільгосппродукція на момент збирання обліковується за собівартістю.

Завдання 2.5

Відобразіть у бухгалтерському обліку діяльність сільськогосподарського підприємства:

Сільськогосподарське підприємство ТОВ «АгроПлюс» протягом звітного періоду здійснювало біологічні перетворення в галузі рослинництва та тваринництва. Упродовж господарського року на підприємстві було здійснено такі операції:

1. Для весняної посівної кампанії було використано:
 - покупне насіння кукурудзи на суму 120 000 грн;
 - органічні добрива власного виробництва на суму 35 000 грн;
 - корми власного виробництва для годівлі молодняка ВРХ на суму 18 000 грн.
2. Для виконання польових робіт були залучені власні допоміжні виробництва (тракторна бригада), які надали послуг на суму 42 000 грн.
3. Нараховано оплату праці працівникам, зайнятим у виробництві, на суму 58 000 грн, а також відрахування на соціальні заходи у встановленому законодавством розмірі.
4. Нараховано амортизацію основних засобів, які використовуються у сільськогосподарському виробництві, на суму 24 000 грн.
5. Розподілено загальновиробничі витрати на суму 28 109 грн між об'єктами обліку в рослинництві та тваринництві.
6. На дату балансу визнано поточні біологічні активи рослинництва за справедливою вартістю у сумі 310 000 грн. Раніше понесені витрати на їх вирощування становили 280 000 грн.

7. Здійснено первісне визнання сільськогосподарської продукції (зерно пшениці) на суму 275 000 грн.

8. Визнано дохід від первісного визнання сільськогосподарської продукції.

9. Витрати на вирощування продукції були включені до складу витрат підприємства.

10. Дохід і витрати за первісним визнанням були включені до фінансових результатів підприємства.

Завдання 2.6

Відобразіть у бухгалтерському обліку діяльність сільськогосподарського підприємства:

ТОВ «Зелена Нива» у травні 2025 р. здійснило такі господарські операції, пов'язані з обліком біологічних активів:

1. Придбано довгостроковий біологічний актив – племінну корову за ціною 60 000 грн без ПДВ. Вартість транспортних послуг сторонньої організації – 3 000 грн без ПДВ.

2. Безоплатно отримано 5 саджанців плодових дерев, справедлива вартість яких становила 10 000 грн, а також 10 кролів – поточні біологічні активи тваринництва – на суму 5 000 грн.

3. Власним транспортом доставлено безоплатно отримані саджанці, витрати на перевезення становили 2 000 грн.

4. Придбано поточні біологічні активи – молодняк птиці – за 8 000 грн без ПДВ.

5. Від одного із засновників отримано у вигляді внеску до статутного капіталу:

- довгостроковий біологічний актив – фруктове дерево – 12 000 грн;
- поточний біологічний актив – 20 індиків – 7 000 грн.

6. У результаті інвентаризації було виявлено надлишки:

- довгострокових біологічних активів (виноградні лози) – 4 000 грн;
- поточних біологічних активів (молодняк ВРХ) – 6 000 грн.

Завдання 2.7

Користуючись відповідними нормативними актами (*Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>, НП(С)БО 30 «Біологічні активи» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text>, Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1315201-06#Text>, Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01#Text>), виконайте такі завдання:

а) охарактеризуйте особливості синтетичного обліку біологічних активів та сільськогосподарської продукції;

б) узагальніть способи оцінки біологічних активів та сільськогосподарської продукції;

в) розкрийте особливості формування собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств.

Завдання 2.8

Охарактеризуйте програмний продукт, який автоматизує облік на сільськогосподарських підприємствах.

ТЕСТ-ТРЕНІНГ

1. Як визначається вартість безоплатно отриманих біологічних активів?

- а) це справедлива вартість, зменшена на очікувані витрати на продаж;
- б) за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на продаж, або за виробничою собівартістю НП(С)БО 16;
- в) за НП(С)БО 9;
- г) за правилами первісної оцінки НП(С)БО 30.

2. Якою проводкою відображається первісне визнання приросту живої маси?

а) Дт 23	К 20;
б) Дт 23	К 27;
в) Дт 21	К 23;
г) Дт 27	К 23.

3. Як визначається вартість додаткових біологічних активів?

- а) це справедлива вартість, зменшена на очікувані витрати на продаж;
- б) за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на продаж, або за виробничою собівартістю НП(С)БО 16;
- в) за НП(С)БО 9;
- г) за правилами первісної оцінки НП(С)БО 30.

4. Що є базою розподілу ЗВВ у рослинництві?

- а) загальна сума витрат без урахування вартості насіння;
- б) загальна сума витрат без урахування вартості кормів;
- в) обсяги виконаних механізованих робіт;
- г) площа посіву культур.

5. Що є базою розподілу ЗВВ у тваринництві?

- а) загальна сума витрат без урахування вартості насіння;
- б) загальна сума витрат без урахування вартості кормів;
- в) обсяги виконаних механізованих робіт;
- г) площа посіву культур.

6. Що є базою розподілу витрат на утримання тракторів у складі ЗВВ?

- а) загальна сума витрат без урахування вартості насіння;
- б) загальна сума витрат без урахування вартості кормів;
- в) обсяги виконаних механізованих робіт;
- г) площа посіву культур.

7. Що є базою розподілу витрат на утримання сівалок у складі ЗВВ?

- а) загальна сума витрат без урахування вартості насіння;
- б) загальна сума витрат без урахування вартості кормів;
- в) обсяги виконаних механізованих робіт;
- г) площа посіву культур.

8. Якою проводкою відображається списання на біологічні перетворення покупного насіння?

- а) Дт 23 К 20;
- б) Дт 23 К 27;
- в) Дт 21 К 23;
- г) Дт 27 К 23.

9. Якою проводкою відображається списання на біологічні перетворення насіння власного виробництва?

- а) Дт 23 К 20;
- б) Дт 23 К 27;
- в) Дт 21 К 23;
- г) Дт 27 К 23.

10. Якою проводкою відображається первісне визнання сільськогосподарської продукції?

- а) Дт 23 К 20;
- б) Дт 23 К 27;
- в) Дт 21 К 23;
- г) Дт 27 К 23.

11. Що таке біологічний актив відповідно до НП(С)БО 30?

- а) продукція, отримана внаслідок переробки;
- б) актив, який підлягає реалізації упродовж 12 місяців;
- в) жива тварина або рослина, здатна давати продукцію або додаткові біологічні активи;
- г) земля, яка використовується для сільського господарства.

12. Яка з галузей не входить до складу тваринництва?

- а) птахівництво;
- б) овочівництво;
- в) рибництво;
- г) скотарство.

13. Що є головним засобом виробництва у сільському господарстві?

- а) техніка;
- б) земля;
- в) насіння;
- г) працівники.

14. Яка з ознак притаманна обліковому циклу в сільському господарстві?

- а) амортизація земельних ділянок;
- б) визначення собівартості продукції щомісяця;
- в) облік витрат минулих періодів під урожай поточного року;
- г) зниження вартості біологічних активів на суму амортизації.

15. Що таке сільськогосподарська діяльність?

- а) процес вирощування рослин із використанням добрив;
- б) процес управління біологічними перетвореннями з метою отримання продукції;
- в) виробництво продуктів харчування та кормів;
- г) діяльність фермерів і аграріїв.

16. Чому на землю не нараховується амортизація?

- а) бо вона зношується поступово;
- б) бо є вичерпним ресурсом;
- в) бо її вартість щорічно списується;
- г) бо земля не зношується.

17. Яка з культур належить до технічних?

- а) жито;
- б) цукровий буряк;
- в) морква;
- г) кавун.

18. Який з напрямів сучасного сільського господарства спрямований на мінімальну обробку ґрунту?

- а) органічне виробництво;
- б) точне землеробство;
- в) система нульової обробки землі;
- г) виноградарство.

19. Який субрахунок застосовується для обліку поточних біологічних активів тваринництва?

- а) 21;
- б) 22;
- в) 27;
- г) 23.

20. Який субрахунок застосовується для обліку довгострокових біологічних активів рослинництва?

- а) 21;
- б) 22;
- в) 16;
- г) 10.

21. Яким НП(С)БО визначається порядок обліку біологічних активів в Україні?

- а) 9;
- б) 16;
- в) 30;
- г) 11.

22. Яким чином визнається дохід від приросту біологічних активів?

- а) через збільшення капіталу;
- б) через облік витрат;
- в) через дохід від операційної діяльності;
- г) через оцінку справедливої вартості.

23. За яким критерієм поточні біологічні активи відрізняються від довгострокових?

- а) за ціною придбання;
- б) за строком використання;
- в) за розміром активу;
- г) за місцем вирощування.

24. Якою проводкою відображається приріст справедливої вартості поточних біологічних активів?

- а) Дт 21 Кт 23;
- б) Дт 23 Кт 21;
- в) Дт 21 Кт 71;
- г) Дт 23 Кт 70.

25. Якою проводкою відображається нарахування заробітної плати працівникам, зайнятим у тваринництві?

- а) Дт 23 Кт 661;
- б) Дт 91 Кт 661;
- в) Дт 23 Кт 92;
- г) Дт 661 Кт 23.

26. Якою проводкою відображається нарахування ЄСВ працівникам, зайнятим у тваринництві?

- а) Дт 23 Кт 651;
- б) Дт 91 Кт 651;
- в) Дт 23 Кт 91;
- г) Дт 651 Кт 23.

27. Яка стаття витрат відсутня у переліку статей тваринництва?

- а) корми;
- б) насіння та садивний матеріал;
- в) засоби захисту тварин;
- г) витрати на оплату праці.

28. Яка стаття витрат відсутня у переліку статей рослинництва?

- а) корми;
- б) насіння та садивний матеріал;
- в) добрива;
- г) витрати на оплату праці.

29. Яка стаття витрат присутня у переліку статей допоміжних виробництв?

- а) корми;
- б) насіння та садивний матеріал;
- в) добрива;
- г) витрати на оплату праці.

30. Яка стаття витрат присутня у переліку статей підсобних промислових підрозділів сільськогосподарського підприємства?

- а) корми;
- б) насіння та садивний матеріал;
- в) добрива;
- г) витрати на оплату праці.

ТЕМА 3. ОБЛІК В АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

3.1. Автотранспорт як галузь економіки. Організація обліку на автотранспортних підприємствах

3.2. Первинні документи під час вантажних перевезень

3.3. Особливості обліку окремих об'єктів: ПММ, шин, ремонту автомобіля

3.1. Автотранспорт як галузь економіки. Організація обліку на автотранспортних підприємствах

Транспорт як галузь економіки представлений автомобільним, залізничним, повітряним, водним (морським, річковим і озерним) і трубопровідним, у населених пунктах та у міжміському сполученні діє громадський транспорт пасажирських перевезень.

Автомобільний транспорт забезпечує задоволення потреб населення та суспільного виробництва у перевезеннях пасажирів та вантажів автомобільними транспортними засобами.

Наразі виділяють такі **різновиди автотранспорту**:

1) **автомобільний транспорт загального користування**: перевізники, автостанції, автовокзали, виконавці ремонту й технічного обслуговування автомобільних транспортних засобів, вантажні термінали (автопорти), вантажні автомобільні станції та контейнерні пункти, автомобільні транспортні засоби перевізників, які використовуються ними для надання послуг із перевезень пасажирів і вантажів;

2) **відомчий автомобільний транспорт** – автомобільні транспортні засоби суб'єктів підприємницької діяльності, установ та організацій, які вони використовують лише для власних потреб;

3) **індивідуальний автомобільний транспорт** – автомобільні транспортні засоби фізичних осіб, що застосовуються ними тільки для власних потреб.

Автотранспортне підприємство (АТП) – це суб'єкт господарювання, основною діяльністю якого є надання транспортних послуг із перевезення вантажів або пасажирів за допомогою автотранспортних засобів.

АТП може охоплювати різні підрозділи, зокрема автопарки, ремонтні цехи, диспетчерські служби, а також інфраструктуру для обслуговування і ремонту автомобілів.

Основними функціями АТП є такі дії:

1. Організація вантажних і пасажирських перевезень.
2. Обслуговування та ремонт автотранспорту.
3. Гарантування безпеки транспортних операцій.
4. Контроль за використанням транспортних засобів та витратами на їх експлуатацію.
5. Планування і координація маршрутів.

АТП може працювати як окреме підприємство або внутрішній підрозділ, забезпечуючи логістичні потреби підприємства іншої галузі економіки.

Особливостями автотранспорту як галузі господарювання є:

1. Сезонність і нерівномірність навантаження.
2. Особливості виробничого процесу – відсутність переробки сировини.
3. Регламентація і контроль діяльності АТП з боку державних органів.

Ліцензування на автомобільному транспорті спрямоване на визначення початкових і поточних умов надання послуг із перевезень пасажирів і небезпечних вантажів, а також найважливіших параметрів обслуговування споживачів.

Ліцензія видається на господарську діяльність з:

- внутрішніх та міжнародних перевезень пасажирів: автобусами, на таксі, легковими автомобілями на замовлення;
- внутрішніх та міжнародних перевезень небезпечних вантажів вантажними автомобілями, причепами та напівпричепами.

Основні **нормативні документи**, що регламентують галузеві особливості діяльності вітчизняних АТП, представлені у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Регламентация діяльності вітчизняних АТП

Документ	Регламентує
Про автомобільний транспорт: закон України від 05.04.2001 р. № 2344-III	Засади організації та діяльності автомобільного транспорту
Про транспортно-експедиторську діяльність: закон України від 01.07.2004 р. № 1955-IV	Правові та організаційні засади транспортно-експедиторської діяльності в Україні
Про транзит вантажів: закон України від 20.10.1999 р. № 1172-XIV	Засади організації та здійснення транзиту вантажів авіаційним, автомобільним, залізничним, морським і внутрішнім водним транспортом через територію України
Про дорожній рух: закон України від 30.06.1993 р. № 3353-XII	Правові та соціальні основи дорожнього руху з метою захисту життя та здоров'я громадян, створення безпечних і комфортних умов для учасників руху та охорони навколишнього природного середовища
Правила надання послуг пасажирського автомобільного транспорту: постанова Кабінету Міністрів України від 18.02.1997 р. № 176	Порядок здійснення перевезень пасажирів та їх багажу автобусами, таксі, легковими автомобілями на замовлення, а також обслуговування пасажирів на автостанціях
Правила перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні: наказ Міністерства транспорту України від 14.10.1997 р. № 363	Права, обов'язки і відповідальність власників автомобільного транспорту – Перевізників та вантажовідправників і вантажоодержувачів – Замовників
Порядок організації перевезень пасажирів та багажу автомобільним транспортом: наказ Міністерства інфраструктури України від 15.07.2013 р. № 480	Механізм організації підготовки до відкриття автобусних маршрутів загального користування (крім міжнародних) та обстеження пасажиропотоків із метою вивчення попиту населення на пасажирські перевезення на міських, приміських, міжміських автобусних маршрутах загального користування
Положення про технічне обслуговування і ремонт дорожніх транспортних засобів автомобільного транспорту: наказ Міністерства транспорту України від 30.03.1998 р. № 102	Порядок проведення технічного обслуговування і ремонту дорожніх транспортних засобів
Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів	Вичерпний перелік документів, що додаються до заяви на отримання ліцензії на право провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних

Документ	Регламентує
та вантажів автомобільним транспортом: постанова Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 р. № 1001	перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом, встановлюють організаційні, кадрові та технологічні вимоги до матеріально-технічної бази ліцензіата і засобів провадження діяльності, обов'язкові для виконання під час провадження зазначеної діяльності
Правила дорожнього руху та технічні регламенти: постанова Кабінету Міністрів України від 10.11.2001 р. № 1306	Єдиний порядок дорожнього руху на всій території України
Методичні рекомендації з нормування витрат палива, електричної енергії, мастильних, інших експлуатаційних матеріалів автомобілями та технікою та Базові норми витрат: ухвала Науково-технічної ради ДП «Державтотранс НДІпроект» від 17.11.2023 р. № 3	Науково-методичне забезпечення потреб підприємств, організацій, установ, юридичних та фізичних осіб у плануванні, обліку, контролі за витратами, веденні звітності, обґрунтуванні створення необхідних резервів, запровадженні інструментів економії і раціонального використання палив, мастильних та інших експлуатаційних матеріалів, електричної енергії, що споживаються автомобілями та технікою під час транспортного процесу або виконання технологічних операцій, а також розробленні питомих норм витрат палива / енергії
Експлуатаційні норми середнього ресурсу пневматичних шин колісних транспортних засобів і спеціальних машин, виконаних на колісних шасі: наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 20.05.2006 р. № 488	Норми для підприємств й організацій, які експлуатують, утримують колісні транспортні засоби та спеціальні машини, виконані на колісних шасі, що пересуваються вулично-дорожньою мережею загального користування та в особливих умовах експлуатації

Особливості бухгалтерського обліку на автотранспорті регламентують такі нормативні документи:

- Методичні рекомендації із формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті: наказ Міністерства транспорту України від 05.02.2001 р. № 65;
- Інструкція про порядок приймання, транспортування, зберігання, відпуску та обліку нафти і нафтопродуктів на підприємствах і організаціях України: наказ Мінпаливенерго України, Мінтрансзв'язку України, Мінекономіки України, Держспоживстандарту України від 20.05.2008 р. № 281/171/578/155.

Особливості бухгалтерського обліку в автотранспортних підприємствах представлені у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Особливості бухгалтерського обліку АТП

Особливості	Вплив на організацію обліку
<i>1. Особливості бізнес-процесів</i>	
1.1. Залучення багатьох автотранспортних засобів, водіїв та маршрутів	– Облік витрат і доходів окремо за видами транспортних засобів, видами перевезень; – фіксація маршрутів, часу простоїв і зупинок; – розрахунок зарплати водіїв з урахуванням надбавок за переробку
1.2. Регламентація діяльності	Контроль: – наявності ліцензії; – відповідності транспорту технічним нормам і вимогам безпеки; – дотримання встановлених тарифів на пасажироперевезення

Особливості	Вплив на організацію обліку
<i>2. Особливості облікового циклу</i>	
2.1. Особливості облікових та бізнес-процесів	– Гнучкість у плануванні доходів і витрат; – оцінка прибутковості у розрізі сезонів; – наявність витрат на технічний огляд транспортних засобів, медичний огляд водіїв, страхування
2.2. Специфіка облікових об'єктів	– Облік технічного обслуговування і ремонту рухомого складу автотранспортних засобів, придбання, зберігання та використання пально-мастильних матеріалів, автомобільних шин; – використання умовно-натуральних показників – тонно-кілометрів та пасажиро-кілометрів

3.2. Первинні документи під час вантажних перевезень

Під час вантажних перевезень взаємодіють такі суб'єкти:

– **вантажовідправник** – фізична, юридична особа або ФОП, яка надає перевізнику вантаж для перевезення та вносить відповідні відомості до товарно-транспортної накладної або іншого визначеного законодавством документа на вантаж;

– **вантажоодержувач** – фізична, юридична особа або ФОП, яка здійснює прийом вантажу та розвантаження транспортного засобу у порядку, встановленому законодавством.

Укладання відносин між вантажовідправником та вантажоодержувачем здійснюється на підставі **договорів**. Форми примірних договорів перевезення різних видів, а також інших документів регламентовані додатками **Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні** (наказ Міністерства транспорту України від 14.10.1997 р. № 363) та представлені у Додатку Н.

Документи, які за законом України **«Про автомобільний транспорт»** супроводжують вантажні та пасажирські перевезення, представлені у табл. 3.3.

Товарно-транспортна накладна (ТТН) – це основний документ, який супроводжує вантаж під час його транспортування та є підтвердженням виконання договору перевезення та переміщення товару, основою обліку транспортної роботи та розрахунків за перевезення.

Вона є обов'язковою для всіх вантажних перевезень, заповнюється замовником (вантажовідправником) не менше трьох примірників – для себе, для водія і для вантажоотримувача. На кожну поїздку заповнюється окрема ТТН, навіть якщо вантаж декількох вантажоодержувачів наявний в одному транспортному засобі або в одному перевезенні вантаж одного отримувача, але доставка за різними адресами (наприклад, магазинами).

Таблиця 3.3

Документальне оформлення перевезень

Вид перевезення	Суб'єкт перевезень	Документи, що супроводжують перевезення
1. Внутрішні перевезення вантажів	Автомобільний перевізник	– Документ, що засвідчує використання транспортного засобу на законних підставах; – інші документи, передбачені законодавством
	Водій	– Посвідчення водія відповідної категорії; – реєстраційні документи на транспортний засіб;

		– товарно-транспортна накладна (ТТН) або інший визначений законодавством документ на вантаж; – інші документи, передбачені законодавством
2. Перевезення небезпечних вантажів	Автомобільний перевізник	Ліцензія на надання відповідних послуг
	Водій	– Свідоцтво про допущення транспортного засобу до перевезення певних небезпечних вантажів; – свідоцтво про підготовку водіїв транспортних засобів, що перевозять небезпечні вантажі; – письмові інструкції на випадок аварії або надзвичайної ситуації
3. Перевезення вантажів із перевищенням габаритних або вагових обмежень	Водій	Дозвіл, який дає право на рух автомобільними дорогами України, виданий компетентними уповноваженими органами, або документ про внесення плати за проїзд великовагових (великогабаритних) транспортних засобів, якщо перевищення вагових або габаритних обмежень над визначеними законодавством становить менше 5 %

Форма ТТН регламентується **Правилами перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні**, приклад заповнення ТТН представлений на рис. 3.1, процес оформлення та руху паперових ТТН, що забезпечує належний рух документів і підтвердження факту перевезення вантажу, узагальнено на рис. 3.2.

Додаток 7 до Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні (пункт 11.1 глави 11)

ТОВАРНО-ТРАНСПОРТНА НАКЛАДНА

№ 1831/43176 "13" грудня 2024р.

Місце складання **м. Київ** Форма N 1-ТН

Автомобіль	DAF XF 105 AA3456BC (марка, модель, тип, реєстраційний номер)	Прічип/напіпрічип	Schmitz S.KO AA6789BC (марка, модель, тип, реєстраційний номер)	Вид перевезень	за відрядним тарифом
Автомобільний перевізник	ТОВ "ТрансЛогістика" 12345678 (повне найменування (прізвище (за наявності), власне ім'я та по батькові (за наявності), унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності), код платника податків згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України або податковий номер (реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта громадянина України (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті))		Водій	Петренко Іван Сергійович 23555144-68569, KB456789 (прізвище (за наявності), власне ім'я та по батькові (за наявності), унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності), номер посвідчення водія)	
Вантажовідправник	ТОВ "БудСервіс" 87654321 (повне найменування (прізвище (за наявності), власне ім'я та по батькові (за наявності), унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності), код платника податків згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України або податковий номер (реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта громадянина України (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті))				
Вантажоодержувач	ТОВ "ТехПром" 43210987 (повне найменування (прізвище (за наявності), власне ім'я та по батькові (за наявності), унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності), код платника податків згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України або податковий номер (реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта громадянина України (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті))				
Пункт навантаження	м. Київ, вул. Заводська, 12 (місцезнаходження)		Пункт розвантаження	м. Харків, вул. Індустріальна, 8 (місцезнаходження)	
кількість місць	чотириста (словами)	масово бруutto, т	шістнадцять (словами)	отримав водій/експедитор	Петренко І.С., 23555144-68569, водій, У (прізвище (за наявності), власне ім'я та по батькові (за наявності), унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності), посада, підпис)
Відомості про транспортний засіб (автомобіль/автопоїзд/комбінований транспортний засіб)					
10,5 (довжина, м) 2,5 (ширина, м) 3,9 (висота, м) 24 (загальна вага/маса з вантажем та маса бруutto, т)					
Усього відпущено на загальну суму П'ятдесят тисяч грн.00 коп , у т.ч. ПДВ 8333,33 грн (словами, з урахуванням ПДВ)					
Супровідні документи на вантаж видавкова накладна № 23 від 20.10.2024, сертифікат якості №12345					

ВІДОМОСТІ ПРО ВАНТАЖ

N п/п	Найменування вантажу (туш, напівтуш, четвертин, відрубів, шматків м'яса)* / номер контейнера: клас небезпечних речовин, до якого віднесено вантаж, у разі перевезення небезпечного вантажу	Ідентифікаційний номер тварини від якої отримано сировину*	Вид тварини**	Температурний режим транспортування**	Одиниця вимірювання	Кількість місць	Ціна без ПДВ за одиницю, грн	Загальна сума з ПДВ, грн	Вид пакування	Документи з вантажем	Маса брутто, т
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
	Цемент у мішках	-	-	-	т	400	2604,17 грн/т	50000	мішок	видаткова накладна № 23 від 20.10.2024, сертифікат якості №12345	16
	Усього:	x	x	x	x	400	x	50000	x	x	16

Здав (відповідальна особа вантажовідправника)	Прийняв (відповідальна особа вантажоодержувача)
(прізвище (за наявності), власне ім'я та по батькові (за наявності), посада, підпис)	(прізвище (за наявності), власне ім'я та по батькові (за наявності), посада, підпис)

ВАНТАЖНО-РОЗВАНТАЖУВАЛЬНІ ОПЕРАЦІЇ

Операція	Маса брутто, т	Час (год., хв.)			Підпис відповідальної особи
		прибуття	вибуття	простою	
1	2	3	4	5	6
Навантаження	16	6:00	6:20		Сидоренко Микола Павлович
Розвантаження	16	15:10	15:40		Коваленко Олександр Іванович

* відомості заповнюються у разі перевезення туш, напівтуш, четвертин, відрубів, шматків м'яса.

** відомості заповнюються у разі перевезення харчових продуктів, які потребують дотримання температурного режиму.

Рис. 3.1. Приклад заповнення ТТН

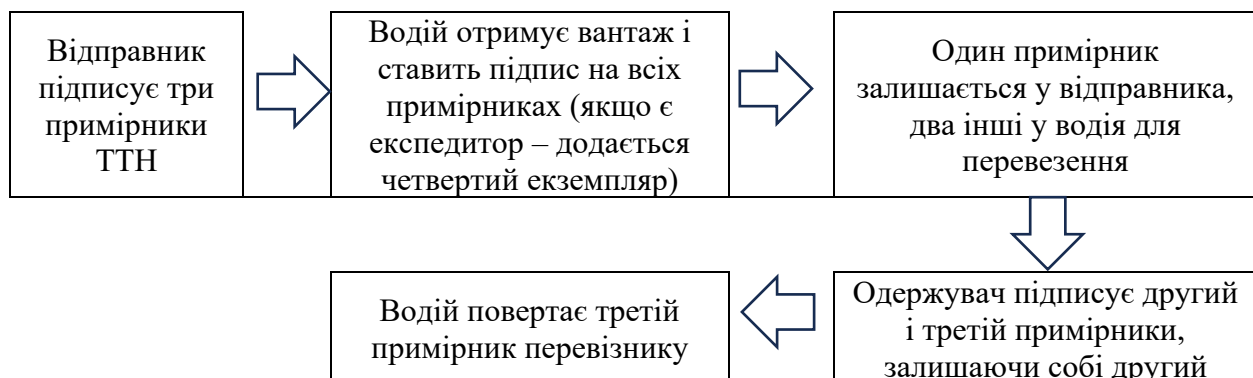

Рис. 3.2. Процес оформлення та руху наперових ТТН

Подорожній лист – це основний документ, який використовується для обліку роботи транспортного засобу. Він містить інформацію про маршрут, витрати пального, технічний стан автомобіля, виконані роботи за рейс.

Основні **ціль** використання подорожнього листа такі:

1. Облік роботи транспортного засобу – фіксація пробігу, маршруту і тривалості рейсу, контроль часу простоїв і виконаних завдань.
2. Контроль використання пального – визначення фактичного споживання пального, порівняння з нормативами витрат.
3. Основа для обліку витрат – розрахунок собівартості транспортних послуг, нарахування зарплати водіям.
4. Юридичне підтвердження виконаних робіт – доказ виконання послуг для замовника, підстава для формування звітності.

Основними **реквізитами** подорожнього листа є: дані транспортного засобу (марка, державний номер), інформація про водія (ПІБ, номер посвідчення), дата

і час виїзду та повернення, опис маршруту, пробіг на початок і кінець рейсу, витрати пального, відомості про вантаж або пасажирів (за необхідності), як це показано на рис. 3.3.

ТОВ «Едельвейс» Подорожній лист легкового автомобіля № 25 від «23» жовтня 2024 р.						
Автомобіль			<i>Ford Focus</i>			
Рік випуск автомобіля:			<i>2016</i>			
Державний номер автомобіля			<i>ДА 3546 ВМ</i>			
Водій:			<i>Сизоненко В. С.</i>			
Тип двигуна			<i>ДВЗ, бензин</i>			
Об'єм двигуна, см ³			<i>1 600</i>			
Маршрут (завдання): <u>поїздка по місту</u>						
1. Транспортна робота автомобіля						
Операція	Момент часу	Температура	Показники одометра, км	Пройдена відстань, км		
1	2	3	4	5		
Виїзд	<i>09:00</i>	<i>7°C</i>	<i>48 950</i>	120		
Повернення	<i>20:00</i>	<i>9°C</i>	<i>49 070</i>			
2. Рух пального, л						
Вид пального: <u>бензин</u>						
Операція	Марка пального	Залишок у баку	Видано	Заправка на АЗС	Витрата	
					Факт	Норма*
1	2	3	4	5	6	7
Виїзд	А-95	30	–	–	13	14
Повернення		17				
* розраховується бухгалтером						
Примітки:						
Бухгалтер:		<i>Ващенко</i>		Водій:		<i>Сизоненко</i>

Рис. 3.3 Приклад заповнення подорожного листа

Акт виконаних робіт підтверджує факт надання послуг перевезення і є підставою для оплати. Його форма наведена в додатках до **Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні** та представлена у Додатку П.

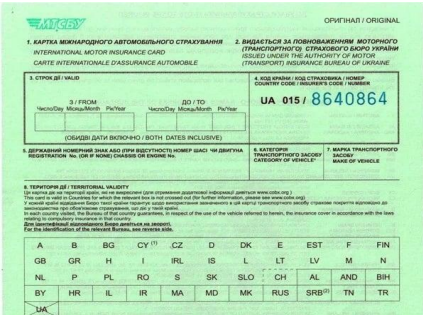
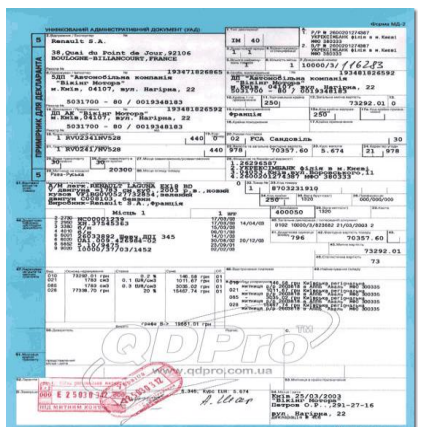
Заявка на перевезення вантажу є замовленням на організацію перевезення, входить до пакету документів для перевізника, є частиною **Примірного договору** про перевезення вантажів автомобільним транспортом у міському та міжміському сполученні **Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні**.

Товаросупровідні документи до вантажу найчастіше представлені видатковими накладними, специфікаціями, пакувальними листами.

Документи для міжнародних перевезень охарактеризовані в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Документальне оформлення міжнародних перевезень

Назва та сутність форми	Зовнішній вигляд форми
<i>CMR (Міжнародна товарно-транспортна накладна)</i> – основний документ для міжнародних перевезень вантажів, регулюється Конвенцією про договір міжнародного перевезення вантажів автомобільним транспортом (<i>Convention relative au contrat de transport international de marchandises par route</i>). Підтверджує укладення договору між сторонами перевезення та відповідність вантажу міжнародним вимогам	
<i>Carnet TIR</i> – документ для перевезень через митні кордони за системою TIR, що спрощує митні процедури. Регулюється Конвенцією міжнародних перевезень (<i>Transport International Routier</i>) від 14.11.1975 р.	
<i>Зелена карта</i> – обов'язковий страховий документ для міжнародних перевезень. Регулюється Законом України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» від 21.05.2024 р. № 3720-IX	
<i>Експортна декларація</i> – документ, що супроводжує вантаж під час перетину кордону, подається до митних органів (відповідно до ст. 257–265 Митного кодексу України)	

Назва та сутність форми	Зовнішній вигляд форми
<i>Инвойс (рахунок-фактура)</i> – документ, що підтверджує вартість вантажу, призначеного для міжнародної торгівлі (Міжнародні правила Інкотермс 2020 – Міжнародної торгової палати <i>International Commercial Terms</i>), ст. 693 Цивільного кодексу України	
<i>Сертифікати якості та походження</i> – підтверджують походження та характеристики товарів (ст. 15–17 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність»)	

3.3. Особливості обліку окремих об'єктів

Облік ПММ – пально-мастильних матеріалів

(пального, нафтопродуктів, твердого палива, мастильних матеріалів)

Інструкція про порядок приймання, транспортування, зберігання, відпуску та обліку нафти і нафтопродуктів на підприємствах і організаціях України (наказ Мінпаливенерго України, Мінтрансзв'язку України, Мінекономіки України, Держспоживстандарту України від 20.05.2008 р. № 281/171/578/155) встановлює **варіанти відпуску (придбання) нафтопродуктів за готівкові грошові кошти, за відомостями, за платіжними картками, за талонами:**

1. Працівник підприємства може заплатити за пальне, яким заправляється автомобілі підприємства, **готівкою**, отриманою під звіт, або – прямо з **корпоративної платіжної картки** (КПК). У випадку КПК підтвердженням цієї операції буде **виписка з поточного рахунка та квитанція платіжного терміналу**. Якщо підзвітна особа зняла гроші в банкоматі та розрахувалася готівкою, підтверджуючим документом є також **чек банкомата**. Підзвітна особа повинна подати до бухгалтерії **Звіт про використання коштів**, виданих на відрядження або під звіт.

Облік ПММ на субрахунку 203 «Паливо» за умови оплати готівкою виглядає так:

- за **дебетом** відображається придбання (на підставі чеків РРО);
- за **кредитом** – списання на витрати в межах установлених норм (дебет рахунків 20, 23, 91–94), у частині перевитрати – дебет субрах. 947 «Нестачі і втрати від псування цінностей».

Облік розрахунків з особою, яка купує ПММ, ведеться на субрах. **372 «Розрахунки з підзвітними особами»:**

– *за дебетом* відображається видача підзвітних сум у кореспонденції з кредитом субрах. 301 «Готівка в національній валюті» – під час видавання готівки під звіт, субрах. 311 «Поточні рахунки в національній валюті» – під час перерахування коштів на КПК;

– *за кредитом* – закриття заборгованості підзвітної особи відповідно до Звіту про використання коштів за дебетом субрах. 203 «Паливо».

2. Відомість оформлюють, коли ПММ закуповуються за безготівковим розрахунком (як правило, за передплатою) на підставі договору між постачальником і споживачем.

У **відомості на відпуск нафтопродуктів** за формою № 16-НП (див. рис. 3.4) АЗС фіксує: державний номер автомобіля, номер дорожнього листа, кількість відпущеного нафтопродукту в літрах (словами), П.І.Б. водія, який підтверджує дані своїм підписом.

За кожним підприємством ведеться окрема відомість.

Після закінчення місяця постачальник:

– складає на підставі відомостей за формою № 16-НП **зведені відомості-рахунки** за кожним споживачем у розрізі марок ПММ, де вказує кількість і загальну вартість (включаючи ПДВ) відпущених нафтопродуктів;

– не пізніше п'ятого числа місяця, що настає за звітним, проводить звірення розрахунків зі споживачами за відпущені нафтопродукти.

На підставі зведеної відомості-рахунка покупець здійснює остаточний безготівковий розрахунок за місяць.

Під час кожного заправлення за відомістю водієві видається **чек РРО**, який здається до бухгалтерії та є підставою для оприбуткування ПММ. Для контролю чеки РРО можна прикріпити до зведеної відомості, отриманої від АЗС за місяць.

(підприємство, організація, місцезнаходження) _____ **Форма № 16-НП**

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ/Ідентифікаційний номер фізичної особи - платника податків _____

Відомість
на відпуск нафтопродуктів _____

М. _____ (назва підприємства, якому відпускаються нафтопродукти) «__» _____ 20__ р.

АЗС N _____ зміна з _____ год. «__» _____ 20__ р. до _____ год. «__» _____ 20__ р.
Залишок на початок звітної періоду _____ літрів
(найменування, марка, вид нафтопродукту) (кількість)

№ з/п	Державний номер автомобіля	Номер подорожнього листа	Кількість відпущеного нафтопродукту, л (словами)	Прізвище, ім'я, по батькові водія	Підпис водія
1	2	3	4	5	6

Залишок на кінець звітної періоду _____ літрів
(найменування, марка, вид нафтопродукту) (словами)

(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

Примітка. Відомість не є щоденним документом. Термін дії відомості — звітний період (місяць) з наступним відкриттям перевірної відомості на залишок паливно-мастильних матеріалів (у разі передплати)

Рис. 3.4. Форма відомості на відпуск нафтопродуктів

3. Талон – це спеціальний документ, придбаний за умовами та відпускнуою ціною обумовленого номіналу, що підтверджує право його власника на отримання на АЗС фіксованої кількості нафтопродукту певного найменування та марки, які на ньому позначені. Він повинен обов’язково мати серійний і порядковий номери. Постачальники ПММ можуть випускати талони різного номіналу (5 л, 10 л, 15 л, 20 л тощо) і в різній формі. Талон не є розрахунковим або платіжним документом.

ПММ реалізуються за талонами на підставі **договорів** між постачальником і споживачем – за **безготівковим розрахунком**, як правило, на умовах передоплати. У договорі доцільно зафіксувати марку та вид нафтопродуктів, їх вартість, навести перелік АЗС, де можна отоварити талони, а також указати момент переходу права власності на товар, умови та строк дії талонів.

АЗС, що належить постачальникові талонів, у випадку пред’явлення водієм (довіреною особою підприємства-покупця) талона заправляє автомобіль ПММ зазначеної на талоні марки та в зазначеному обсязі.

Покупець перераховує аванс постачальникові в розмірі вартості талонів, а постачальник передає талони покупцеві за **накладною** або за **актом приймання-передачі**. На практиці застосовуються два варіанти переходу до покупця права власності на ПММ:

1) у момент заправлення транспорту, тоді документальним підтвердженням отримання ПММ є **чек РРО** або отримана від постачальника **накладна** на фактично отриману кількість ПММ за місяць;

2) у момент передавання талонів покупцеві, тоді на оплачену кількість ПММ постачальник оформляє **видаткову накладну**. ПММ фізично залишається на АЗС на відповідальному зберіганні, що може бути оформлено договором (у ньому доцільно вказати, що вартість послуг зберігання включена до ціни ПММ і окремому відшкодуванню покупцем не підлягає).

Для обліку талонів рекомендовано вести **відомість** або **журнал** довільної форми, до яких можна прикріплювати чеки РРО за отовареними талонами, що надходять до бухгалтерії.

4. Придбання ПММ за паливною картою – пластиковою або картонною картою, що підтверджує право отримання пального на АЗС особою, яка його купує, але не засвідчує фізичне передавання пального.

Паливні картки можуть бути **грошовими** (на певну вартість заправлення) або **літражними** (на певний обсяг заправлення). Перевагами паливних карток є фіксована (на дату купівлі) ціна на пальне та відсутність необхідності видачі готівки водіям.

До договору на продаж пального за допомогою паливних карток, як правило, додають умови:

- товар відпускається за умови 100 % передоплати;
- товар зберігається постачальником упродовж установленого строку дії картки, а вартість зберігання включається до ціни товару;
- картка є довірчим документом і підставою для видавання (заправлення) на АЗС зазначеного обсягу та марки пального, після чого всі зобов’язання сторін за погашеними картками вважаються виконаними;

– право власності на товар переходить до покупця у момент оплати / отримання товару на АЗС.

Видаткова накладна в цьому випадку відразу виписується на пальне, яке зберігається на АЗС і відпускається пред'явникові паливної картки у разі потреби. Підприємству-покупцеві слід організувати облік паливних карток, наприклад, у **журналі**, де записувати інформацію з кожної картки: П.І.Б. водія (довіреної особи), дату отримання та видавання, номінал картки.

В обліку до субрах. 203 доцільно ввести **аналітичні субрахунки** 2031 «ПММ на складі», 2032 «ПММ на АЗС (талони, паливні картки)», 2033 «ПММ у баку автомобілів».

Передавання палива на **відповідальне зберігання** АЗС відображається бухгалтерською проводкою **Дт 2032 Кт 2031**.

Якщо право власності на товар переходить у момент фактичного заправлення автомобіля на АЗС, рекомендується вести облік оплаченого палива на позабалансовому рахунку **06 «Гарантії та забезпечення отримані»**, а під час фактичного отримання обліковувати на субрах. 203 і списувати з рах. 06.

Якщо картка залишається у власності постачальника ПММ, то покупець веде тільки **аналітичний облік таких карток**. Якщо ж картка переходить у власність покупця, то вона відображається так:

– **на рах. 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»** – якщо строк служби картки не перевищує одного року (незалежно від вартості), і списується на витрати на початку періоду її використання;

– **на субрах. 112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи»** – якщо строк служби картки більше одного року, а вартість не перевищує встановленого підприємством вартісного критерію, який розмежовує основні засоби та МНМА (зазвичай 20 000 грн).

Основними **документами на списання ПММ** можуть бути:

- матеріальний звіт (відомість) про витрачання ПММ (якщо не використовується подорожній лист) для фіксації фактичної кількості витрачених ПММ;
- подорожній лист (фіксуються показники спідометра та рух пального);
- акт на списання палива.

Підприємствам рекомендують використовувати **норми витрати ПММ**. Наразі Наказ Міністерства транспорту України від 10.02.1998 р. № 43 «Норми витрат палива і мастильних матеріалів на автомобільному транспорті» в листопаді 2023 р. втратили чинність, але ДП «ДержавтотрансНДІпроект» розроблені Методичні рекомендації з нормування витрат палива, електричної енергії, мастильних, інших експлуатаційних матеріалів автомобілями та технікою та Базові норми витрат, якими зокрема встановлюються для автомобілів такі рекомендовані норми витрат палива:

- базова лінійна норма на пробіг автомобіля – на 100 км;
- норма на виконання транспортної роботи (враховує додаткові витрати палива під час руху автомобіля з вантажем) – на 100 тоннокілометрів (т/км);
- норма на одну тонну зміненої спорядженої маси H_g (враховує додаткові витрати палива під час зміни спорядженої маси автомобіля, причепа або напівпричепа);

- норма на їздку з вантажем (враховує збільшення витрат палива, пов'язане з маневруванням та виконанням операцій завантаження і розвантаження) – на одну їздку;
- норма на пробіг під час виконання спеціальної роботи – на 100 км;
- норма на роботу спеціального обладнання, встановленого на автомобілях, – на годину або на виконану операцію;
- базова норма на роботу автономного (незалежного) обігрівача – на одну годину його роботи.

Крім цього, рекомендується коригувати норми витрат палива, зокрема підвищувати їх залежно від температури під час роботи в холодну пору року, роботи в гірській місцевості та/або на маршрутах із горбистим рельєфом, на дорогах зі складним планом, у межах міст, населених пунктах, за наявності в них регульованих перехресть (світлофорів), під час роботи, яка потребує частих зупинок, під час виконання робіт, що потребують понижених швидкостей, роботи в кар'єрах, у надважких дорожніх умовах на дорогах загального користування в період сезонного бездоріжжя, снігових чи піщаних заметів, сильного снігопаду та ожеледиці, паводків та інших стихійних лих, для підтримання прийнятних (комфортних) температурних умов у салоні автомобіля, під час навчальної їзди, залежно від терміну експлуатації автомобілів тощо. Так само передбачені умови зниження норми витрат палива, наприклад, під час роботи за межами населених пунктів на дорогах загального користування, під час експлуатації міських автобусів тощо.

Облік шин

Правила експлуатації та списання шин регламентуються **Експлуатаційними нормами** середнього ресурсу пневматичних шин колісних транспортних засобів і спеціальних машин, виконаних на колісних шасі (наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 20.05.2006 р. № 488). Передбачається, що шина використовуватиметься підприємством до закінчення її ресурсу – фактичного сумарного пробігу у кілометрах (мотогодинах) з початку її експлуатації до граничного зносу.

Шина підлягає списанню, якщо її середній (відкоригований) ресурс:

- вироблений і висота рисунка протектора досягла встановленої граничної величини;
- не вироблений, але виникли ушкодження, які не дозволяють подальшу експлуатацію такої шини і не підлягають ремонту.

Передача автомобільних шин в експлуатацію та/або запас відображається у **Картці обліку пробігу (наробітку) пневматичної шини**, форма якої представлена у Додатку С.

У картці обліку щомісяця відображають дані про наробіток шини, її технічний стан, зазначають сумарний пробіг до списання та інформацію про подальше використання (відновлення зношеного протектора, ремонт або переробку). Картка виконує також функцію **акту списання**. Картку підписують члени комісії з питань втрати пневматичними шинами споживчих якостей.

На субрахунку 207 «Запасні частини» ведеться облік придбаних чи виготовлених запасних частин, готових деталей, вузлів, агрегатів, які використовуються для проведення ремонтів, заміни зношених частин машин, обладнання, транспортних засобів, інструменту, а також **автомобільних шин у запасі та обороті**.

Автомобільні шини, що є **на колесах та в запасі в автомобілі**, які враховані в ціні автомобіля та включені до його інвентарної вартості, обліковуються у **складі основного засобу**.

Передавання шин в експлуатацію (заміна старої шини на нову) оформлюється **Накладною-вимогою на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів** (типова форма № М-11).

Вартість робіт із **сезонної заміни шин** належать до **витрат поточного періоду** – обліковується на тому самому рахунку витрат, що й інші витрати на обслуговування відповідного автомобіля.

Якщо шини купувалися разом з автомобілем, їх заміна відображається тільки в **аналітичному обліку** підприємства. Якщо шини придбавалися і оприбутковувалися окремо, можливі два підходи до їх відображення в обліку:

- **зміна шин відображається на аналітичних рахунках** – субрахунках четвертого порядку 20711 «Шини на зберіганні» та 20712 «Шини в обороті»;
- **під час передачі шин в експлуатацію виникають витрати**, внаслідок списання (**Дт 23, 91–93 Кт 207**), а під час повернення їх – **дохід** унаслідок оприбуткування (**Дт 207 Кт 719**).

Шини мають **списуватися** з балансу внаслідок невідповідності визнання активом з такими напрямками використання та облікового оформлення:

- 1) використання не за прямим призначенням:

Дт 949 Кт 209

- 2) продаж спеціалізованому підприємству у якості вторинної сировини:

Дт 377 Кт 712

Дт 943 Кт 209

- 3) передача спеціалізованому підприємству для утилізації:

Дт 92 Кт 209

Облік ремонту автомобіля

Основною обліковою проблемою є ідентифікація робіт як поточного ремонту або поліпшення за критеріями, представленими у табл. 3.5.

Не вважають ремонтом **технічне обслуговування** (ТО) автомобіля, зокрема сезонне ТО та заміну витратних матеріалів, наприклад:

- заміну рідин, наприклад масла, гальмівних колодок (дисків), акумулятора, ламп, свіч запалення, шин, масляного, повітряного фільтра;
- чистку салону тощо.

Бухгалтерський облік ТО ідентичний обліку поточного ремонту.

Також не вважають ремонтом **дообладнання** автомобіля газобалонним обладнанням (ГБО), музичною системою, парктроніком, камерами заднього огляду, кондиціонером, дистанційним запуском двигуна, сигналізацією тощо.

Таблиця 3.5

Визначення ремонту та поліпшення

Категорія робіт	Опис	Приклади
Поточний ремонт	Роботи, спрямовані лише на підтримку автомобіля у належному стані, придатному до експлуатації, без збільшення його економічних вигід або строку служби	– Заміна ременю ГРМ (газорозподільного механізму), рульової тяги, бамперу, втулок стабілізаторів, амортизаторів, наконечника лобового скла, фари, рульової рейки; – фарбувальні роботи; – відновлення автомобіля після незначного ДТП
Поліпшення	Роботи, які приводять до збільшення економічних вигід від використання автомобіля або збільшення його можливого строку використання	– Капітальний ремонт двигуна, що відновлює його до майже нового стану, – заміна: коробки передач, яка продовжує строк служби, частин кузова, зруйнованих корозією або внаслідок ДТП, – відновлення авто після серйозного ДТП

Таке дообладнання в обліку може розглядатися як *поліпшення* або як *установка самостійних пристроїв / об'єктів* основних засобів або малоцінних необоротних матеріальних активів.

Організація обліку поточного ремонту та поліпшення автомобіля представлена у табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Організація обліку ремонту та поліпшення автомобіля

Об'єкт основних засобів	Напрямок віднесення витрат	Відображення витрат в обліку
Власний автомобіль	Витрати на ремонт відносять на витрати періоду залежно від напрямку використання автомобіля	– Адміністративні витрати – рах. 92; – використання для потреб виробництва – рах. 91; – збутові витрати – рах. 93; – надання послуг – рах. 23; – негосподарське / невиробниче використання – субрах. 949
	Ремонт-поліпшення відносять на збільшення первісної вартості автомобіля	– Спочатку – субрах. 152; – після оформлення акту введення в експлуатацію автомобіля або окремих поліпшень – субрах. 105; – далі амортизується у складі первісної вартості автомобіля
Орендований автомобіль	Поточний ремонт відносять на витрати періоду залежно від напрямку використання автомобіля	– Адміністративні витрати – рах. 92; – використання для потреб виробництва – рах. 91; – збутові витрати – рах. 93; – надання послуг – рах. 23; – негосподарське/ невиробниче використання – субрах. 949
	Ремонт-поліпшення – фіксують створення окремого активу	– Субрах. 117; – такий актив амортизується; – якщо автомобіль повертається орендодавцю, то списується з балансу

Об'єкт основних засобів	Напрямок віднесення витрат	Відображення витрат в обліку
Автомобіль, придбаний із пошкодженнями	Усі витрати незалежно від типу ремонту належать до складу капітальних інвестицій	Субрах. 152
Витрати на ремонт, що відшкодовуються страховою компанією або винуватцем ДТП	Визнається дохід станом на дату складання таких документів: – для страхового відшкодування – страхового акту або аварійного сертифікату; – для відшкодування з боку винуватця – рішення суду	– Якщо ремонт виконує стороння організація – субрах. 949; – під час отримання компенсації від страхової компанії чи винуватця ДТП – субрах. 375

Якщо під час ремонту відбувається заміна певної частини автомобіля, наприклад двигуна, можна говорити про його часткову ліквідацію. Знята частина списується проводками ліквідації основних засобів – на суму залишкової вартості та зносу.

Перелік *первинних документів*, якими оформлюють ремонт автомобіля, залежить від того, як ідентифіковані роботи (ремонт чи поліпшення), а також хто їх виконував:

1) ремонт власними силами – відомість дефектів (ремонтна відомість) у довільній формі, видаткові накладні на придбання запчастин, калькуляція вартості ремонту, бухгалтерська довідка (або звіт про фактичні витрати у довільній формі);

2) ремонт на СТО, у підприємця, будь-якої третьої сторони – акт приймання-передачі виконаних робіт, видаткові накладні на придбання запчастин тощо;

3) ремонт-поліпшення – акт введення в експлуатацію (акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів), наказ керівника про введення в експлуатацію відремонтованого автомобіля, акти про оприбуткування будь-яких запчастин, які отримано внаслідок ремонту та які можуть бути якось використані у господарстві або продані, бухгалтерська довідка.

Синтетичний облік ремонту (поліпшення) автомобіля представлений у табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Синтетичний облік ремонту (поліпшення) автомобіля

№	Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит	Сума, грн
<i>Поточний ремонт</i>				
1	Здійснено заміну гальмівних колодок та пошкодженої фари автомобіля, який використовувався з адміністративною метою, підприємцем-неплатником ПДВ	92	631	3 000
2	Перераховано в оплату ремонту	631	311	3 000

№	Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит	Сума, грн
3	Віднесено витрати на фінансовий результат	791	92	3 000
<i>Технічне обслуговування</i>				
4	Здійснено заміну масла, свічок, шин автомобіля, який використовувався з адміністративною метою, підприємцем-неплатником ПДВ	92	631	4 000
5	Перераховано в оплату ТО	631	311	4 000
6	Віднесено витрати на фінансовий результат	791	92	4 000
<i>Ремонт-поліпшення та відшкодування</i>				
7	Визнано капітальні витрати на відновлення автомобіля після серйозного ДТП (роботи виконані сторонньою організацією)	152	631	85 000
8	Визнаний податковий кредит із ПДВ	641	631	18 000
9	Перераховано в оплату виконаних робіт	631	311	85 000
10	Автомобіль введений в експлуатацію	105	152	85 000
11	Нарахована сума до відшкодування на основі страхового акту	375	746	40 000
12	Отримано відшкодування від страхової компанії	311	375	40 000
13	Віднесено доходи на фінансовий результат	746	793	40 000
<i>Ремонт-поліпшення з частковою ліквідацією</i>				
14	Списаний автомобільний двигун:			
	– на залишкову вартість	976	105	35 000
	– на величину зносу	131	105	70 000
15	Оприбуткований двигун у вартості можливих запчастин	207	746	20 000
16	Придбаний новий автомобільний двигун	152	631	150 000
17	Відображений податковий кредит із ПДВ	641	631	30 000
18	Сплачена вартість нового двигуна	631	311	180 000
19	Віднесено витрати на фінансовий результат	791	976	35 000
20	Віднесено доходи на фінансовий результат	746	793	20 000

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Яке місце займає автомобільний транспорт у структурі транспортної системи України та які його основні функції в економіці?
2. У чому полягають особливості класифікації автотранспорту за видами використання?
3. Які функціональні підрозділи можуть входити до складу автотранспортного підприємства та які завдання вони виконують?
4. Які ключові чинники впливають на сезонність і нерівномірність навантаження автотранспортних підприємств?
5. Яке значення має ліцензування діяльності автотранспортних підприємств?
6. Назвіть основні нормативні документи, що регулюють діяльність автотранспортних підприємств, і охарактеризуйте їх зміст.
7. Як особливості виробничого процесу автотранспортного підприємства впливають на організацію бухгалтерського обліку?
8. У чому полягає специфіка обліку витрат і доходів на автотранспортних підприємствах з урахуванням маршрутів, транспортних засобів і водіїв?

9. Які вимоги висуваються до організації технічного обслуговування та обліку ремонту транспортних засобів на АТП?

10. Яким чином здійснюється облік паливно-мастильних матеріалів та інших експлуатаційних ресурсів на автотранспортному підприємстві?

11. Хто є вантажовідправником і які його обов'язки під час оформлення документів на вантаж?

12. Які документи повинен мати водій під час здійснення внутрішніх вантажних перевезень?

13. У яких випадках оформлюється товарно-транспортна накладна і скільки примірників необхідно заповнювати?

14. Назвіть основні реквізити подорожнього листа легкового автомобіля.

15. Яка мета використання подорожнього листа у транспортному обліку?

16. Опишіть порядок руху примірників ТТН від моменту підписання до завершення перевезення.

17. Які документи повинен мати водій під час перевезення небезпечних вантажів?

18. Що таке CMR, яку функцію цей документ виконує під час міжнародних перевезень вантажів?

19. Яке призначення документа Carnet TIR і яка конвенція регулює його використання?

20. Які товаросупровідні документи можуть доповнювати ТТН під час вантажних перевезень?

21. Поясніть порядок документального оформлення придбання пального підзвітною особою за готівку.

22. Чим відрізняються бухгалтерські проводки обліку витрати пального за нормами та під час перевищення встановлених норм витрат?

23. Що фіксується у відомості на відпуск нафтопродуктів за формою № 16-НП?

24. У яких випадках підприємство використовує позабалансовий рахунок під час обліку ПММ?

25. У чому полягає відмінність між талоном і паливною карткою як інструментами придбання ПММ?

26. Які документи використовуються для підтвердження фактичного використання пального під час його списання?

27. Що слід вказати у договорі під час закупівлі ПММ за талонами?

28. Які аналітичні субрахунки рекомендується використовувати для обліку ПММ?

29. Коли здійснюється передача шини в експлуатацію, які документи її супроводжують?

30. За яких умов автомобільна шина підлягає списанню згідно з чинними нормативами?

РОЗВ'ЯЗОК ТИПОВИХ ЗАВДАНЬ

Розв'язок 1

Відобразіть у бухгалтерському обліку облік витрати ПММ, якщо авто-транспортне підприємство використовує для обліку палива субрахунки 2031 «ПММ автомобілів» та 2032 «ПММ на складі».

Облік витрати ПММ

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
<i>Звичайна витрата палива</i>				
1	Списане паливо в межах норм	23, 91–93	2 031	600
2	Списана понаднормова втрата ПММ	947	2 031	60
3	Нараховане компенсуюче зобов'язання з ПДВ	947	641	12
4	Витрати віднесені на фінансовий результат	791	947	72
<i>Списання палива через провину водія та відшкодуванням ним завданих збитків</i>				
5	Списана втрата палива	947	2 031	100
6	Нарахований дохід від компенсації збитків	375	719	120
7	Нараховане компенсуюче податкове зобов'язання з ПДВ	947	643,2	20
8	Зареєстрована податкова накладна з компенсуючим податковим зобов'язанням із ПДВ	643,2	641,1	20
9	Утримана сума нестачі із зарплати працівника	661	375	120
10	Витрати віднесені на фінансовий результат	791	947	120
11	Доходи віднесені на фінансовий результат	719	793	120
<i>Якщо водій відмовився пояснювати причини перевитрати пального</i>				
12	Списана понаднормова витрата палива	947	2 031	100
13	Нараховане компенсуюче зобов'язання з ПДВ	947	643,2	20
14	Зареєстрована податкова накладна з компенсуючим податковим зобов'язанням із ПДВ	643,2	641,1	20
15	Утриманий ПДФО з використанням натурального коефіцієнта ($120 \cdot 1,21951 \cdot 0,18$)	661	641	26,34
16	Утриманий військовий збір ($120 \cdot 0,05$)	661	642	6
17	Витрати віднесені на фінансовий результат	791	947	120

Розв'язок 2

Відобразіть у бухгалтерському обліку господарські операції із придбання та заміни шин.

15 квітня 2025 р. ТОВ «Світ АвтоПлюс», основною діяльністю якого є постачання автозапчастин до торговельних точок, придбало та передало на склад комплект свічок запалювання (4 штуки) для вантажного автомобіля Ford Transit, який використовується для розвезення товарів. Загальна вартість придбаних свічок становить 6 000 грн (у тому числі ПДВ).

17 квітня 2025 р. на СТО «АвтоМайстер» було проведено сезонне технічне обслуговування автомобіля, під час якого було здійснено заміну старих свічок на нові. Вартість послуг СТО склала 1 200 грн (у тому числі ПДВ). Свічки, які були раніше в експлуатації, мали залишкову (балансову) вартість 2 000 грн. Після заміни нові свічки передано в експлуатацію.

Облік заміни шин

№	Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Здійснена передоплата за комплект нових свічок запалювання	371	311	6 000
2	Відображений податковий кредит на підставі зареєстрованої податкової накладної	641	644	1 000
3	Оприбуткований комплект свічок запалювання	2 071	631	5 000
4	Відображені розрахунки з податкового кредиту із ПДВ на підставі зареєстрованої податкової накладної	644	631	1 000
5	Проведений залік заборгованостей	631	371	6 000
6	Переданий комплект свічок запалювання зі складу для заміни на нові	2 072	2 071	5 000
7	Отримані послуги на СТО із заміни свічок запалювання	23	631	1 000
8	Відображений податковий кредит на підставі зареєстрованої податкової накладної	641	631	200
9	Оплачені послуги СТО із заміни свічок запалювання	631	311	1 200
10	Передані старі свічки запалювання на склад	2 071	2 072	2 000

КЕЙСИ (СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ)

Завдання 3.1

Складіть бухгалтерські проводки за такими господарськими операціями автотранспортного підприємства:

1. Автомобіль підприємства (надає послуги із перевезення вантажів) ремонтується після потрапляння у ДТП у сторонній організації (платник ПДВ):

- вартість робіт-поліпшення 90 000 грн, у т. ч. ПДВ;
- заміна витратних матеріалів (свічки, масло тощо) – 9 000 грн, у т. ч. ПДВ.

Рахунки за ремонт оплачені, автомобіль введений в експлуатацію. Отримано відшкодування від страхової компанії 50 000 грн.

2. Здійснена заміна розбитої фари службового автомобіля директора підприємства (роботи виконала стороння організація, вартість 6 000 грн, у т. ч. ПДВ, роботи оплачені) та заміна шин (роботи здійснив підприємець-неплатник ПДВ, вартість 2 000 грн, роботи оплачені).

Завдання 3.2

Розрахуйте норму витрати пального за такими даними:

Встановлена нормами лінійна норма списання бензину на легковий автомобіль Ford Focus (об'єм двигуна: 1 596 см³, паливо: бензин, 5 дв.-хетчбек) – 6,8 л/100 км. Є такі підвищувальні коефіцієнти:

- робота в міських умовах (м. Київ) – 15 %;
- використання кондиціонера для охолодження вище 30°C включно – 9 %.

Автомобіль проїхав у червні 2024 року – 190 км.

*Норма витрати пального = 0,01 * базова лінійна норма (л/100 км) * пробіг (км) * (1+0,01*сумарний підвищувальний коефіцієнт)*

Завдання 3.3

Складіть бухгалтерські проводки, вкажіть первинні документи за такими господарськими операціями автотранспортного підприємства:

Підприємство придбало у постачальника паливні картки. Картка була поповнена на 5 400 грн (у т. ч. ПДВ) і передана водієві для заправлення автомобіля. Авто заправлено на 1 620 грн (у т. ч. ПДВ).

Завдання 3.4

Складіть бухгалтерські проводки за операцією із заміни шин на автомобілі (розгляньте два підходи відображення операції в обліку):

Підприємство звернулося до СТО для заміни літніх шин на зимові на автомобілях підприємства (використовуються в адміністративних цілях). Вартість послуги із заміни – 1 200 грн, у т. ч. ПДВ. Зимові шини підприємство придбало окремо від автомобілів того ж року. Первісна вартість зимових шин 8 000 грн, літніх – 6 000 грн, вартість їх реалізації – 4 800 грн.

Завдання 3.5

Складіть бухгалтерські проводки за такими господарськими операціями автотранспортного підприємства:

Внаслідок заміни шин та акумулятора на авто Toyota Camry, які купувалися окремо від авто, комісія підприємства встановила, що шини та акумулятор більше не можуть бути придатними до використання, тож було ухвалене рішення про їх списання.

Знятий із автомобіля акумулятор утилізовано за участю спеціалізованого підприємства, яке займається збиранням та утилізацією відходів. Вартість послуг з утилізації становить 180 грн, у т. ч. ПДВ, первісна вартість непридатного до використання акумулятора – 7 900 грн. Шини передано сторонньому підприємству як вторинну сировину на суму 1 200 грн, у т. ч. ПДВ, чиста вартість їх реалізації – 800 грн.

Автомобіль використовується з господарською метою для ділових поїздок керівника, що підтверджено наказом керівника та подорожніми листами. Підприємство користується другим підходом списання та оприбуткування шин.

Завдання 3.6

Визначте норму витрати пального на рейс, відобразіть ситуацію в бухгалтерському обліку, вкажіть первинні документи:

ТОВ «АвтоЛогістик Груп» – автотранспортне підприємство, яке надає послуги вантажоперевезень по Україні та має автопарк з 12 вантажних автомобілів. Один із маршрутів – доставка товару з Києва до Львова.

Водій В. О. Іваненко відряджений у рейс за маршрутом Київ–Львів–Київ (загалом 1 200 км). На підприємстві встановлені норми витрат пального – 28 л/100 км для відповідного типу автомобіля. Водій отримав паливну картку з лімітом 21 000 грн. Пальне (ДП) було придбане на АЗС «ОККО» за ціною 49,50 грн/л. Після повернення з рейсу водій подав подорожній лист і звіт про використання ПММ, фактична витрата пального склала 345 л. Крім пального, під час рейсу водієм була придбана і встановлена нова шина вартістю 5 000 грн.

Завдання 3.7

Користуючись відповідними нормативними актами (*Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>, *Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті* <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0065361-01#Text>), виконайте такі завдання:

- а) складіть типові бухгалтерські проводки обліку витрат на автотранспортному підприємстві;
- б) охарактеризуйте статті калькуляції собівартості перевезень;
- в) оцініть актуальність методичних рекомендацій, дайте поради щодо їх удосконалення.

Завдання 3.8

Охарактеризуйте програмний продукт, який автоматизує облік автотранспортних підприємств.

ТЕСТ-ТРЕНІНГ

1. Що належить до автомобільного транспорту загального користування?

- а) легкові автомобілі фізичних осіб;
- б) техніка військових підрозділів;
- в) автомобілі приватних компаній, що використовуються для власних потреб;
- г) вантажні автомобільні станції та контейнерні пункти.

2. Якою проводкою відображається списання запасних частин на поточний ремонт автомобіля, який використовується для надання послуг із перевезення вантажів, підрядним способом?

- а) Дт 23 Кт 203;
- б) Дт 23 Кт 207;
- в) Дт 23 Кт 631;
- г) Дт 947 Кт 203.

3. Які перевезення потребують ліцензії на автомобільному транспорті?

- а) перевезення приватного автомобіля фізичною особою;
- б) перевезення поштових відправлень;
- в) перевезення вантажів залізничним транспортом;
- г) перевезення пасажирів автобусами у внутрішньому сполученні.

4. Які перевезення потребують міжнародної ліцензії?

- а) внутрішні перевезення небезпечних вантажів;
- б) перевезення вантажів між містами України;
- в) використання автомобіля для особистих потреб за кордоном;
- г) перевезення пасажирів автобусами між країнами.

5. Який первинний документ є основним для супроводу вантажу?

- а) товарно-транспортна накладна;
- б) договір;
- в) подорожній лист;
- г) податкова накладна.

6. Які варіанти придбання палива дозволені в Україні?

- а) за талонами;
- б) за платіжними картками;
- в) за готівку;
- г) усе перераховане.

7. Якою проводкою відображається списання палива в межах норм для надання послуг із перевезення вантажів?

- а) Дт 23 Кт 203;
- б) Дт 23 Кт 207;
- в) Дт 23 Кт 631;
- г) Дт 947 Кт 203.

8. Якою проводкою відображається списання палива понад норми для надання послуг із перевезення вантажів?

- а) Дт 23 Кт 203;
- б) Дт 23 Кт 207;
- в) Дт 23 Кт 631;
- г) Дт 947 Кт 203.

9. Якою проводкою відображається заміна шин автомобіля (купувалися окремо), який використовується для надання послуг із перевезення вантажів?

- а) Дт 23 Кт 203;
- б) Дт 23 Кт 207;
- в) Дт 23 Кт 631;
- г) Дт 947 Кт 203.

10. Якою проводкою відображається списання запасних частин на поточний ремонт автомобіля, який використовується для надання послуг із перевезення вантажів, господарським способом?

- а) Дт 23 Кт 203;
- б) Дт 23 Кт 207;
- в) Дт 23 Кт 631;
- г) Дт 947 Кт 203.

11. Який із наведених видів транспорту належить до автомобільного?

- а) індивідуальний залізничний;
- б) відомчий;
- в) загального користування;
- г) усе перераховане.

12. Що є основною діяльністю автотранспортного підприємства?

- а) виробництво автомобілів;
- б) надання транспортних послуг;
- в) ремонт авто;
- г) страхування вантажів.

13. Яка з функцій НЕ належить до основних функцій АТП?

- а) планування і координація маршрутів;
- б) контроль за витратами на експлуатацію транспорту;
- в) страхування вантажів та пасажирів;
- г) забезпечення безпеки транспортних операцій.

14. Який документ регламентує засади організації та діяльності автомобільного транспорту?

- а) закон України «Про транзит вантажів»;
- б) закон України «Про транспортно-експедиторську діяльність»;
- в) закон України «Про автомобільний транспорт»;
- г) Правила перевезень вантажів автомобільним транспортом.

15. Яка особливість виробничого процесу на АТП впливає на облік витрат і доходів за маршрутами?

- а) використання шин та ПММ;
- б) наявність ремонтних майстерень та інших підрозділів;
- в) залучення багатьох транспортних засобів і водіїв;
- г) сезонність перевезень.

16. Яка діяльність належить до ліцензійної на автомобільному транспорті?

- а) перевезення зернових культур;
- б) перевезення пасажирів;
- в) страхування пасажирів;
- г) охорона об'єктів транспорту.

17. Хто є вантажовідправником під час вантажних перевезень?

- а) тільки юридична особа;
- б) лише перевізник;
- в) фізична, юридична особа або ФОП, яка надає вантаж для перевезення;
- г) організація, яка здійснює контроль за перевезеннями.

18. Який документ підтверджує виконання договору перевезення вантажу?

- а) подорожній лист;
- б) видаткова накладна;
- в) товарно-транспортна накладна;
- г) акт приймання-передачі.

19. Скільки примірників ТТН необхідно оформити під час кожного вантажного перевезення?

- а) один;
- б) два;
- в) три;
- г) чотири.

20. Який документ використовується для обліку роботи транспортного засобу?

- а) товарно-транспортна накладна;
- б) заявка на перевезення;
- в) подорожній лист;
- г) акт виконаних робіт.

21. Який документ є обов'язковим для водія під час внутрішніх вантажних перевезень?

- а) дозвіл на перевезення небезпечного вантажу;
- б) експортна декларація;
- в) товарно-транспортна накладна;
- г) інвойс.

22. Що підтверджує вартість вантажу під час міжнародного перевезення?

- а) інвойс (рахунок-фактура);
- б) сертифікат якості;
- в) CMR;
- г) подорожній лист.

23. Який документ супроводжує небезпечні вантажі?

- а) дозвіл на міжнародне перевезення;
- б) ліцензія на перевезення, свідоцтва, письмові інструкції;
- в) сертифікат походження;
- г) видаткова накладна.

24. Який субрахунок використовується для обліку нафтопродуктів?

- а) 204;
- б) 203;
- в) 201;
- г) 372.

25. Яким документом підзвітна особа звітує за придбання ПММ?

- а) подорожній лист;
- б) акт виконаних робіт;
- в) звіт про використання коштів;
- г) банківська виписка.

26. У якому випадку використовують форму № 16-НП?

- а) безготівковий відпуск ПММ за платіжними картками;
- б) заправка авто за талонами;
- в) відпуск нафтопродуктів за відомістю;
- г) закупівля ПММ за готівку.

27. Який документ підтверджує отримання ПММ під час заправки за талоном?

- а) платіжне доручення;
- б) чек РРО;
- в) банківська виписка;
- г) подорожній лист.

28. На якому рахунку ведеться облік, якщо паливна картка переходить у власність покупця на строк понад один рік?

- а) 22;
- б) 203;
- в) 112;
- г) 06.

29. За яких умов шина підлягає списанню?

- а) коли протектор має висоту понад норму;
- б) якщо пробіг не перевищено, але є непоправні ушкодження;
- в) лише під час перевищення граничного пробігу;
- г) завжди після одного року експлуатації.

30. Який документ використовують для оформлення заміни шин?

- а) акт списання;
- б) подорожній лист;
- в) накладна-вимога за формою № М-11;
- г) картка обліку шини.

ТЕМА 4. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ В ТОРГІВЛІ

4.1. Торгівля як галузь економіки. Організація обліку в торгівлі

4.2. Облік придбання та реалізації товарів

4.3. Особливості обліку окремих об'єктів: знижки, повернення та уцінка товарів

4.1. Торгівля як галузь економіки. Організація обліку в торгівлі

У ДСТУ 4303: 2004 – «Роздрібна та оптова торгівля» **торгівля** визначена як вид економічної діяльності у сфері товарообігу і просування товарів від виробника до споживача у формі купівлі-продажу та надавання пов'язаних із цим послуг.

Основними різновидами торгівлі є:

1) роздрібна – вид економічної діяльності у сфері товарообігу, що охоплює купівлю-продаж товарів кінцевим споживачем та надавання йому торговельних послуг;

2) оптова – вид економічної діяльності у сфері товарообігу, що охоплює купівлю-продаж товарів за договорами поставки партіями для подальшого їх продажу кінцевому споживачеві через роздрібну торгівлю або для виробничого споживання та надавання пов'язаних із цим послуг.

Наразі наявні особливості в організації та здійсненні діяльності у таких різновидах торгівлі, представлених у табл. 4.1

Таблиця 4.1

Різновиди торгівлі

Назва	Зміст
Комісійна	Вид роздрібної торгівлі товарами, які надходять від їх власників на умовах договору комісії і призначені для подальшого продажу кінцевому споживачеві
Фірмова	Вид роздрібної торгівлі, обов'язковою ознакою якої є наявність фірмової назви суб'єкта господарювання і фірмового стилю його діяльності як умови виробничої, комерційної або торговельно-технологічної його винятковості
Посередницька	Діяльність юридичних та фізичних осіб у роздрібній та оптовій торгівлі від свого імені, або від імені та за рахунок третьої особи, або за дорученням довірителя щодо сприяння продавцям та покупцям товарів у налагодженні між ними господарських зв'язків та укладанні угод
Комісійна	Торговельно-посередницькі операції, що їх здійснюють юридичні або фізичні особи на умовах договору комісії, який укладено письмово
Дистанційна	Форма продажу товарів поза крамницями, за якої вибір товару та його замовлення не збігаються у часі з безпосереднім передаванням вибраного товару покупцеві
Електронна	Вид дистанційної торгівлі товарами з використанням комп'ютерної та телекомунікаційної техніки
Торгівля у кредит	Продаж суб'єктами господарювання товарів юридичним або фізичним особам на умовах відтермінування
Умовний продаж	Продаж товарів на умовах, коли купівельна ціна або її частина підлягають сплаті періодичними внесками, а право власності на товар залишається у продавця (незалежно від того, що покупець фактично володіє товаром) до виконання передбачених угодою умов

Суб'єкт господарювання у сфері торгівлі може мати:

- торговельні об'єкти оптової торгівлі, складське приміщення або мережу складів – для провадження оптової торговельної діяльності;
- роздрібну, дрібнороздрібну торговельну мережу – для провадження роздрібною торговельною діяльності;
- мережу закладів ресторанного господарства (ресторани, кафе, кафетерії тощо) – для здійснення ресторанного обслуговування.

Торговельними об'єктами є:

1) у сфері оптової торгівлі:

- а) склад товарний (універсальний, спеціалізований, змішаний);
- б) магазин-склад;

2) у сфері роздрібною торгівлі:

- а) магазин, який може бути:
 - продовольчим, непродовольчим, змішаним (за товарною спеціалізацією);
 - універсальним, спеціалізованим, вузькоспеціалізованим, комбінованим, неспеціалізованим (за товарним асортиментом);
 - з індивідуальним обслуговуванням, самообслуговуванням, торгівлею за зразками, торгівлею за замовленням (за методом продажу товарів);
- б) павільйон;
- в) кіоск, ятка;
- г) палатка, намет;
- д) лоток, рундук;
- е) склад товарний;
- ж) крамниця-склад, магазин-склад.

Особливості торгівлі як галузі проявляються у таких ознаках:

1. Торгівля зосереджується на купівлі-продажу товарів, а не на їх виробництві, логістичні процеси відіграють ключову роль.
2. Товари в торгівлі мають високий рівень оборотності та широкий асортимент, їх ціни формуються з урахуванням ринкових умов, конкуренції, сезонності, націнок, акцій та знижок, роздрібні та оптові ціни можуть суттєво відрізнятися.
3. Широко застосовуються спеціальне обладнання: реєстратори розрахункових операцій (РРО), системи штрих-кодів, касові апарати, електронні системи обліку.
4. Торгівля залежить від сезонних факторів та споживацького попиту, супроводжується такими ризиками, як псування товарів, крадіжки, повернення продукції, зниження попиту або конкуренція.

Суб'єкт господарювання провадить торговельну діяльність після його **державної реєстрації**, а у випадках, передбачених законодавчими актами, за наявності відповідних **документів дозвільного характеру та ліцензії**.

Суб'єкти господарювання повинні забезпечити:

- **відповідність приміщення** (місця) для провадження діяльності у сфері торгівлі і ресторанного господарства необхідним санітарним нормам, а технічного стану приміщення (місця), будівлі та устаткування – вимогам нормативно-правових актів щодо зберігання, виробництва та продажу відповідних товарів, а також охорони праці;

– наявність на видному та доступному місці **куточка покупця**, у якому розміщується інформація про найменування власника або уповноваженого ним органу, адреси і номери телефонів органів, що забезпечують захист прав споживачів;

- розміщення **ліцензії** відповідно до встановлених законодавством вимог;
- продаж товарів та їх обмін згідно з установленими **правилами і нормами**.

Відповідно до законодавства **ліцензуванню** підлягають зокрема:

– торгівля спиртом етиловим, спиртовими дистилятами, біоетанолом, алкогольними напоями, тютюновими виробами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, паливом, зберігання пального, вирощування тютюну;

– оптова та роздрібна торгівля лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів);

- зовнішньоекономічна діяльність.

Торговельна діяльність регулюється профільними нормативними актами, представленими у табл. 4.2.

Таблиця 4.2

Регламентация торговельної діяльності

Тип нормативного документа	Приклади нормативних документів
Закони України	– Про захист прав споживачів від 12.05.1991 р. № 1023-ХІІ (після скасування воєнного стану – законом від 10.06.2023 р. № 3153-ІХ); – Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг від 06.07.1995 р. № 265/95-ВР; – Про платіжні послуги від 30.06.2021 р. № 1591-ІХ
Нормативні документи Кабінету міністрів України, профільного міністерства, інших центральних органів виконавчої влади (у межах їх повноважень)	– Порядок провадження торговельної діяльності та правила торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів: постанова Кабінету Міністрів України від 15.06.2006 р. № 833; – Правила роздрібної торгівлі продовольчими товарами: наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 11.07.2003 р. № 185; – Правила роздрібної торгівлі непродовольчими товарами: наказ Міністерства економіки України від 19.04.2007 р. № 104; – Правила роботи дрібнороздрібної торговельної мережі: наказ Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 08.07.1996 р. № 369; – Положення про порядок емісії та еквайрингу платіжних інструментів: постанова Правління Національного банку України від 29.07.2022 р. № 164; – Інструкція про порядок позначення роздрібних цін на товари народного споживання в підприємствах роздрібної торгівлі та закладах ресторанного господарства: наказ Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 04.01.1997 р. № 2

Регулювання *особливостей бухгалтерського обліку* у торгівлі регламентується:

– Порядком ведення обліку товарних запасів для фізичних осіб-підприємців, у тому числі платників єдиного податку: наказ Міністерства фінансів України від 03.09.2021 р. № 496;

– Методичними рекомендаціями із формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності: наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 22.05.2002 р. № 145.

Особливості бухгалтерського обліку в торгівлі загалом та особливості обліку оптової та роздрібною торгівлі представлені у табл. 4.3–4.4.

Таблиця 4.3

Особливості бухгалтерського обліку в торгівлі

Особливості	Вплив на організацію обліку
<i>1. Особливості бізнес-процесів</i>	
1.1. Відсутність виробничого процесу	Основний акцент на обліку закупівлі, транспортування, зберігання та реалізації товарів
1.2. Великий асортимент продукції	Необхідність ведення обліку товарів за найменуваннями, категоріями, штрихкодами, місцями зберігання
1.3. Використання торговельного обладнання	Інтеграція з РРО, вагами, сканерами штрихкодів для забезпечення оперативного обліку
1.4. Високий обсяг розрахункових операцій	– Регулярне звіряння касових операцій, банківських виписок; – облік повернень товарів, знижок та акцій
1.5. Розподіл діяльності на оптову та роздрібну	– Ведення обліку за різними методами ціноутворення (роздрібні, оптові ціни); – специфіка оформлення угод
<i>2. Особливості облікового циклу</i>	
2.1. Сезонність облікового циклу, що враховує попит та пропозицію	Аналіз витрат та доходів з урахуванням сезонних коливань для планування закупівель і продажів
2.2. Специфіка облікових об'єктів	– Використання специфічних методів оцінки товарів; – облік знижок, бонусів, торгових націнок; – проведення регулярних інвентаризацій
2.3. Різниця в обліку оптових та роздрібних підприємств	Використання різних цін та методів оцінки товарів, документального оформлення операцій тощо

Таблиця 4.4

Особливості обліку оптової та роздрібною торгівлі

Параметр	Оптова торгівля	Роздрібна торгівля
Характер реалізації	Продаж великими партіями юридичним особам	Продаж кінцевому споживачу у малих обсягах
Ціноутворення	Визначення оптових цін, часто на договірній основі	Використання фіксованих роздрібних цін
Облік товарів	За партіями, часто за закупівельною вартістю	За найменуваннями, часто за роздрібною ціною
Облікові документи	Накладні, рахунки-фактури, договори купівлі-продажу	Касові чеки, акти повернення товару, звіти про розрахунки
Інвентаризація	Періодична, може здійснюватися за окремими складами	Регулярна, часто в кінці зміни, із залученням РРО

4.2. Облік придбання та реалізації товарів у роздрібній торгівлі

Особливістю підприємств роздрібною торгівлі є облік товарів у продажних цінах, тобто в цінах, за якими товари будуть реалізовані покупцям:

Продажна вартість = Первісна вартість * Торгова націнка

Первісна вартість запасів визначається відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси», а торгова націнка є різницею між продажною і первісною (купівельною) вартістю товарів, яка покликана забезпечити покриття витрат торговельного підприємства і принести йому прибуток.

Підприємство самостійно обирає один із двох підходів до формування продажної вартості товарів і встановлення торгової націнки:

1. Із певною періодичністю наказом керівника підприємства встановлюється певний розмір торгової націнки на товари (як правило, у відсотках від первісної вартості товару).

2. Спочатку встановлюється продажна вартість товару і зворотним рахунком визначається сума торгової націнки на нього.

Ціни на товари і продукцію мають бути зазначені на ярликах (цінниках) або в покажчиках цін.

Роздрібна торгівля передбачає здійснення таких ***операцій***:

1) завезення товару в торгову точку;

2) реалізація товару кінцевому споживачеві;

3) інші операції – повернення, переоцінка, передача товару з торгової точки на склад підприємства або в іншу торгову точку, визначення нестачі або надлишку товарів під час інвентаризації.

Якими первинними документами буде підтверджено ***надходження*** товарів, залежить від джерела такого надходження:

1) надходження безпосередньо від постачальників – ***товарно-транспортна накладна***, документи, що підтверджують якість товарів;

2) надходження через закупівлю в населення – ***закупівельний акт*** або ***закупівельна відомість***;

3) надходження зі складу підприємства – ***накладна-вимога на внутрішнє переміщення матеріалів***, документи, що підтверджують якість товарів.

Під час оприбуткування товарів на склад обов'язково оформляється ***прибутковий ордер*** (за умови відсутності пошкодження пакування, розходжень по асортименту, кількості, якості із документами постачальника) або ***акт про приймання матеріалів*** (є розходження з документами постачальника або пошкодження пакування).

Приклад заповнення ТТН представлений на рис. 3.1, форми закупівельного акту, накладної-вимоги на внутрішнє переміщення матеріалів та прибуткового ордеру – на рис. 4.1–4.3, акту про приймання матеріалів – у Додатку С.

Згідно з установленим графіком документообігу матеріально відповідальні особи повинні здавати до бухгалтерії **товарні звіти** разом з усіма прибутковими та видатковими документами щодо руху товарів. Приклад товарного звіту представлено на рис. 4.5.

Товарний звіт				Магазин Еліт			
25.02.2023							
Звіт з продажу							
№	Товар	Штрих-код	Кіл	Ціна за прайсом	Сума		
					Продано	%	Знижка
1.	Балетки Twins з бантиком 309880 39(р) коричневий	2911200001392	1	600,00	600,00		
2.	Балетки з бантиком 123862345 38,5(р) коричневий	4820060040627	1	900,00	900,00		
3.	Засоби догляду 098787 чорний	2911200012640	1	134,00	134,00		
4.	Засоби догляду 098787 чорний	2911200012640	2	134,00	268,00		
5.	Капці Bastion домашні 41(р) Сині	2911200012138	1	400,00	360,00	10%	40,00
6.	Кеди ECCO Keating 876545кбе89 37(р) зелені	2911200012480	1	3 065,17	2 973,21	3%	91,96
7.	Кеди ECCO Keating 876545кбе89 39(р) зелені	2911200012503	1	3 065,17	3 065,17		
8.	Кеди ECCO Keating 876545кбе89 42(р) зелені	2911200012534	1	3 065,17	3 065,17		
9.	Кеди Puma Shuffle 30966811 44(р) Темно-сині	2940080000270	1	1 000,00	1 000,00		
10.	Кросівки New Balance 393 ML393VT1 38,5(р) Сірі з червоним	2940080000157	1	1 499,00	1 499,00		
11.	Мокасини ECCO 54050460042 43(р) Сині	2940080000508	1	3 499,95	3 499,95		
12.	Мокасини Livery 309880 43(р) коричневий	2940080000454	1	700,00	700,00		
13.	Ремінь Bastion двосторонній 12121314 синій	2911200011995	1	1 000,00	1 000,00		
14.	Ремінь двосторонній 5678930456	4820060040626	1	1 750,00	1 750,00		
15.	Шльопанці Nike Victori One Slide Print CN9678-006 39(р) Black	2940080000775	1	1 600,00	1 552,00	3%	48,00
Всього продано 15 арт.			16	22 546,46	22 366,5		179,96

Рис. 4.5. Приклад товарного звіту

Первинними документами, які підтверджують **продаж** товарів, можуть виступати:

- контрольна стрічка РРО;
- книга обліку розрахункових операцій та розрахункова книжка (у разі не застосування РРО або програмних РРО у випадках, визначених законодавством).

Торговельні підприємства зобов'язані надавати особі, яка отримує або повертає товар, отримує послугу або відмовляється від неї, **розрахунковий документ встановленої форми та змісту** на повну суму проведеної операції, створений **у паперовій та/або електронній формі: чек, накладну або інший розрахунковий документ**, що засвідчує передання права власності на них від продавця до покупця.

У разі здійснення розрахункових операцій щоденно мають створюватися у паперовій та/або електронній формі реєстраторами розрахункових операцій **фіскальні звітні чеки та контрольні стрічки**.

Синтетичний облік товарів ведеться на рах. 28 «Товари» на субрахунках:

- 281 «Товари на складі»;
- 282 «Товари в торгівлі»;
- 283 «Товари на комісії»;
- 284 «Тара під товарами»;
- 285 «Торгова націнка»;
- 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу».

Бухгалтерські проводки придбання товарів представлені у табл. 4.5.

Таблиця 4.5

Синтетичний облік придбання товарів

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
<i>Оплата після отримання товару</i>			
1	Отримано товар від постачальника	281	631
2	Відображено податковий кредит із ПДВ	641	631
3	Перераховано оплату за товар постачальнику	631	311
4	На товар, що надійшов, нараховано торгову націнку	281	285
<i>Передоплата</i>			
5	Здійснено передоплату постачальнику за товар	371	311
6	Відображено податковий кредит із ПДВ	641	644
7	Отримано товар від постачальника	281	631
8	Відображено суму ПДВ	644	631
9	Проведено залік заборгованостей	631	371
10	На товар, що надійшов, нараховано торгову націнку	281	285
<i>Нарахування торгової націнки під час передачі товарів зі складу до місць реалізації</i>			
11	Отримано товар від постачальника	281	631
12	Відображено податковий кредит із ПДВ	641	631
13	Перераховано оплату постачальнику за товар	631	311
14	Передано товар у роздріб	282	281
15	Нараховано торгову націнку на товар, що надійшов	282	285

Методи оцінки товарів під час вибуття визначені НП(С)БО 9 (ідентифікована собівартість відповідної одиниці запасів, середньозважена собівартість, собівартість перших за часом надходження запасів, нормативні витрати, ціна продажу). Підприємства роздрібної торгівлі, які мають значну і змінну номенклатуру товарів із приблизно однаковим рівнем торгової націнки, зазвичай застосовують метод **ціни продажу**: собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і сумою торгової націнки на ці товари. Сума торгової націнки на реалізовані товари визначається як добуток продажно (роздрібно) вартості реалізованих товарів і середнього відсотку торгової націнки, а середній відсоток торгової націнки – діленням суми залишку торгових націнок на початок звітного місяця і торгових націнок у продажній вартості, одержаних у звітному місяці товарів, на суму продажно (роздрібно) вартості залишку товарів на початок звітного місяця та продажно (роздрібно) вартості, одержаних у звітному місяці товарів:

$$\text{Сер. \% ТН} = \frac{\text{ТН}_{\text{п}} + \text{ТН}_{\text{о}}}{\text{Т}_{\text{п}} + \text{Т}_{\text{о}}} * 100 \%,$$

де Сер. % ТН – середній відсоток торгової націнки, %;

ТН_п – залишок торгових націнок на початок звітного місяця, грн;

ТН_о – сума торгової націнки, що припадає на одержані у звітному місяці товари, грн;

Т_п – продажна (роздрібна) вартість залишку товарів на початок звітного місяця, грн;

Т_о – продажна (роздрібна) вартість одержаних у звітному місяці товарів, грн.

Розрахунок собівартості товарів, що вибули (реалізовані, зіпсовані, безоплатно передані, яких бракує тощо), за умови застосування методу ціни продажу здійснюють **одноразово після закінчення звітного місяця**, а не за кожним фактом їх вибуття.

Бухгалтерські проводки реалізації товарів представлені у табл. 4.6.

Таблиця 4.6

Синтетичний облік реалізації товарів

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
<i>Реалізація підприємством роздрібною торгівлю за безготівковий розрахунок</i>			
1	Відображений дохід від реалізації товару	361	702
2	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	702	641
3	Списана собівартість реалізованих товарів	902	282
4	Списана торгова націнка, що припадає на реалізовані товари	285	282
5	Отриманий платіж від покупця	311	361
6	Списана собівартість реалізованих товарів	902	282
7	Списаний дохід від реалізації товарів	702	791
<i>Реалізація підприємством роздрібною торгівлю за готівку</i>			
8	Відображений дохід від реалізації товару	301 оп. каса	702
9	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	702	641
10	Списана торгова націнка, що припадає на реалізовані товари	285	282
11	Списана собівартість реалізованих товарів	902	282
12	Списаний дохід від реалізації товарів	702	791
13	Списана собівартість реалізованих товарів	791	902
14	Здана виручка від реалізації в касу підприємства	301	301 оп. каса

Розрахункова операція з оплати товарів **з використанням платіжних карток** передбачає видачу покупцеві:

- 1) розрахункового чека, який формує реєстратор розрахункових операцій;
- 2) квитанції платіжного термінала (якщо йдеться не про інтернет-еквайринг).

На облік впливають такі обставини розрахункової операції:

1. Зазвичай грошові кошти, списані з карткового рахунку покупця, надходять на рахунок продавця не відразу. Строки розрахунків між банком-еквайром і суб'єктом господарювання визначаються в договорі еквайрингу, іноді розрив у часі між реалізацією товару і датою надходження коштів на рахунок продавця становить до 3 банківських днів.

Еквайринг платіжних інструментів – це платіжна послуга, що полягає у прийнятті платіжних інструментів, результатом якої є переказ коштів отримувачу та/або видача коштів у готівковій формі, а еквайрингова установа (еквайр) – це надавач платіжних послуг, який надає послугу еквайрингу платіжних інструментів та має ліцензію на надання такої послуги.

2. За обслуговування розрахунків банк-еквайр справляє комісію-винагороду, розмір якої встановлюється договором. Комісія зазвичай списується із суми коштів, що зараховуються на рахунок підприємства.

Момент відображення доходу від реалізації товарів в обліку визначається як дата відвантаження товарів згідно із НП(С)БО 15 «Дохід». У роздрібній тор-

гівлі зазвичай товар відвантажують у момент проведення розрахунків, тому на дату проведення розрахунків за купівлю через РРО *на повну вартість* товару визнають **дохід (Кт 702, 703)**. Суми денного сальдо за кредитом рахунку 70 повинні відповідати Z-звіту РРО. Одночасно на дату визнання доходу (тобто дату проведення розрахунків карткою покупця) продавець повинен нарахувати податкові зобов'язання з ПДВ.

Оскільки під час оплати товару електронним платіжним засобом грошові кошти, списані з карткового рахунку покупця, надходять *на рахунок продавця не відразу*, відображати їх на субрах. 311 «Поточні рахунки в національній валюті» некоректно. У період від авторизації до надходження грошей на рахунок їх обліковують за **дебетом субрах. 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті»**, а після зарахування банком-еквайром грошей на поточний рахунок підприємства відображають на **субрах. 311**. Комісію банку за обслуговування розрахунків вважають **адміністративними** витратами підприємства (рах. 92).

Розглянемо такі розрахунки на умовному прикладі:

Підприємство-продавець реалізувало покупцеві партію товару вартістю 7 200 грн (у т. ч. ПДВ). Розрахунки проведені за допомогою банківської платіжної картки покупця. Винагорода банку за проведення операції становила 72 грн (1 %). Рішення представлено у табл. 4.7.

Таблиця 4.7

Синтетичний облік реалізації у роздрібній торгівлі з оплатою карткою

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Відображений дохід від реалізації товару (дані Z-звіту)	333	702	7 200
2	Нараховані податкові зобов'язання з ПДВ	702	641	1 200
3	Зараховані грошові кошти на поточний рахунок (за мінусом винагороди банку)	311	333	7 128
4	Віднесено до складу витрат послуги банку	92	333	72
5	Списана собівартість реалізованого товару	902	28	5 000
6	Віднесено на фінансовий результат:			
	– дохід від реалізації товару;	702	791	6 000
	– собівартість реалізованого товару;	791	902	5 000
	– суму винагороди за послуги банку	791	92	72

4.3. Особливості обліку окремих об'єктів: знижки, повернення та уцінка товарів

Облік знижок, що надаються до або в момент реалізації

У бухгалтерському обліку суму знижки, наданої до або в момент відвантаження (передання) товарів, не відображають. На дату відвантаження товарів в обліку продавця показують дохід від їх реалізації вже з урахуванням знижки (за кредитом субрах. 702). Одночасно з відображенням доходу від реалізації відбувається стандартне списання собівартості реалізованих товарів (дебет субрах. 902).

На підприємствах роздрібною торгівлі, які обліковують товари за продажною вартістю, товари передають у роздріб за вартістю, що містить певний розмір торгової націнки, а фактично відпускають за меншою вартістю. У цьому випадку суму націнки, що припадає на реалізований товар, визначають так:

$$ТН_{\text{реал}} = \frac{(Т_{\text{реал}} + С_{\text{зн}}) * \text{Сер. \% } ТН}{100 \%},$$

де $ТН_{\text{реал}}$ – сума торгової націнки, що припадає на реалізовані у звітному місяці товари, грн;

$Т_{\text{реал}}$ – фактична вартість проданих у звітному місяці товарів (у розмірі виручки, що надійшла), грн;

$С_{\text{зн}}$ – сума знижок, наданих покупцям протягом звітного місяця, грн;

Сер. % ТН – середній відсоток торгової націнки, %.

Знижки, що надаються після відвантаження

У бухгалтерському обліку для відображення таких знижок використовують **субрах. 704 «Вирахування з доходу»**.

Розглянемо такі розрахунки на умовному прикладі:

Підприємство оптової торгівлі реалізувало роздрібній торговельній фірмі-платнику ПДВ товари на суму 126 000 грн (у тому числі ПДВ). Купівельна вартість товару 92 000 грн (без ПДВ). Після відвантаження товару було досягнуто домовленості про надання покупцю знижки в розмірі 7 %, тобто 8 820 грн. Рішення представлено у табл. 4.8.

Таблиця 4.8

Синтетичний облік знижок після відвантаження

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Відвантажено товар покупцю	361	702	126 000
2	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	702	641	21 000
3	Списана собівартість реалізованого товару	902	281	92 000
4	Відкоригований на суму знижки раніше відображений дохід від реалізації товару	704	361	8 820
5	Відкориговані відображені раніше податкові зобов'язання з ПДВ методом червоного сторно	704	643	1 470
		643	641	1 470
6	Отримано оплату за товар	311	361	117 180
7	Списано на фінансовий результат:			
	– дохід від реалізації товару (без урахування знижки)	702	791	105 000
	– вирахування з доходу (сума знижки без ПДВ)	791	704	7 350
	– собівартість реалізованого товару	791	902	92 000

Повернення та обмін товарів

Згідно з Цивільним кодексом України **покупець має право:**

– повернути продавцю товар і розірвати договір купівлі-продажу, якщо приналежності товару або документи на нього не передані продавцем у встановлений строк;

– вимагати передання кількості товару, якої не вистачає, або відмовитися від переданого товару та його оплати (а якщо він вже оплачений – вимагати повернення сплаченої суми), якщо продавець передав товар у кількості меншій, ніж встановлено договором;

– відмовитися від товару (його частини) і його оплати (а якщо він уже оплачений – вимагати повернення сплаченої суми) або вимагати заміни частини товару, що не відповідає асортименту, – у разі, коли продавець передав товар (частину товару) із порушенням асортименту;

– відмовитися від договору та вимагати повернення сплачених за товар грошей або вимагати заміни товару – у разі істотного порушення вимог до якості товару;

– вимагати заміни некомплектного товару на комплектний або відмовитися від договору і вимагати повернення раніше сплаченої суми – якщо продавець передав покупцю некомплектний товар і не доукомплектував його в розумний строк.

Вимога про повернення товару може надійти *від продавця на адресу покупця*, якщо:

– покупець порушив строк оплати товару, установлений у договорі;

– не настали обставини, за яких право власності на товар переходить до покупця.

Фізичні особи – кінцеві споживачі мають, зокрема, такі права, надані їм законом «Про захист прав споживачів»:

– вимагати повернення грошових коштів за неякісний товар або заміни неякісного товару на такий самий чи аналогічний товар належної якості – у разі виявлення протягом встановленого гарантійного строку істотних недоліків, які виникли з вини виробника товару (продавця, виконавця), або фальсифікації товару, підтверджених за необхідності висновком експертизи;

– вимагати заміни непридатного до вживання харчового продукту або повернення сплачених за нього грошей – у разі придбання споживачем непридатного харчового продукту.

Повернення товарів у роздрібній торгівлі

Під час відображення в обліку повернення товару на підприємствах роздрібною торгівлі велике значення має те, який товар повертає покупець – якісний (належної якості) чи неякісний (неналежної якості).

Повернення якісного товару покупцем

Якщо непродуктовий товар належної якості не підійшов споживачу за формою, фасоном, кольором, розміром чи з інших причин, через що не може бути використаний за призначенням, споживач має право **протягом 14 днів, наступних за днем купівлі**, обміняти його на аналогічний (за винятком товарів переліку Постанови Кабінету Міністрів України від 19.03.1994 р. № 172 – продовольчі товари, лікарські препарати та засоби, предмети сангігієни).

Якщо на момент обміну аналогічного товару немає у продажу, покупець може:

– розірвати договір та отримати назад грошові кошти;

– чекати надходження аналогічного товару, у день надходження товару у продаж продавець повинен повідомити про це покупця, який вимагає обміну;

– купити будь-який інший товар із наявного асортименту з відповідним перерахунком вартості.

Гроші підлягають поверненню в день розірвання договору, а в разі неможливості повернення цього дня – в інший строк за домовленістю сторін, але **не пізніше 7 днів**.

Розглянемо такі розрахунки на умовному прикладі:

У вересні 2025 р. покупцю (кінцевому споживачу, неплатнику ПДВ) продано диван вартістю 5 040 грн (у тому числі ПДВ). Первісна вартість проданого дивана – 3 360 грн, торгова націнка – 1 680 грн. Через три дні покупець повернув диван із причини невідповідного розміру. Обмін на аналогічний товар не здійснювався через його відсутність у наявності. Із покупцем здійснено повний розрахунок – повернено всю суму грошових коштів, сплачених під час купівлі. Рішення представлено у табл. 4.9.

Таблиця 4.9

Синтетичний облік повернення якісного товару

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
<i>Реалізація дивану</i>				
1	Відображений дохід від реалізації дивану	301 оп. каса	702	5 040
2	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	702	641	840
3	Списана собівартість реалізованого дивану	902	282	3 360
4	Списана торгова націнка, що припадає на реалізований диван	285	282	1 680
<i>Повернення дивану</i>				
5	Відображено повернення дивану в розрахунках (дохіді)	704	361	5 040
6	Повернена покупцю готівка	361	301 оп. каса	5 040
7	Оприбуткований повернений диван (методом червоного сторно)	902	282	–3 360
8	Відкоригована торгова націнка на повернений диван (методом червоного сторно)	285	282	–1 680
9	Відкоригована сума нарахованих раніше податкових зобов'язань із ПДВ (методом червоного сторно)	704	641	–840

Повернення неякісного товару

У разі виявлення протягом встановленого гарантійного строку в товарі **істотних недоліків** споживач має право вимагати від продавця заміни товару на такий самий, але якісний, або на аналогічний товар, що є в наявності.

Істотний недолік – це недолік, який робить неможливим чи недопустимим використання товару відповідно до його цільового призначення, виник з вини виробника (продавця, виконавця), після спроби його усунення проявляється знову з незалежних від споживача причин і **наділений хоча б однією з нижченаведених ознак**:

- узагалі не може бути усунений;
- його усунення потребує понад 14 календарних днів;
- він робить товар суттєво іншим, ніж передбачено договором.

Під час розірвання договору через неналежну якість товару розрахунки з покупцем здійснюються, виходячи з такої вартості:

- 1) у разі **підвищення** ціни на товар – вартості товару на момент пред'явлення покупцем вимоги про повернення;
- 2) у разі **зниження** ціни – вартості товару на момент купівлі.

Під час заміни **неякісного товару** з істотними недоліками на товар належної якості аналогічної марки (моделі, артикулу, модифікації), ціна на який змінилася, **перерахунок вартості не провадиться**.

Під час заміни товару з недоліками на товар іншої марки (моделі, артикулу, модифікації) належної якості перерахунок вартості товару з недоліками в разі підвищення ціни проводять, **виходячи з його вартості на момент обміну**, а в разі зниження ціни – **виходячи з вартості на момент купівлі**, тобто дотримуються такого алгоритму дій:

1) спочатку порівнюють ціну неякісного товару на момент купівлі з ціною на момент повернення, після чого з цих двох цін обирається більша;

2) потім з обраною більшою ціною порівнюють ціну на новий якісний товар іншої моделі, що видається покупцю. Якщо ціна на новий товар виявляється вищою – різницю доплачує покупець, якщо нижче – різницю відшкодовує продавець.

Розглянемо такі розрахунки на умовному прикладі:

У серпні 2025 р. покупцю продано цифровий фотоапарат NIKON Coolpix L840 Black вартістю 5 400 грн (у тому числі ПДВ). Первісна вартість проданого фотоапарата – 3 700 грн, торгова націнка – 1 700 грн. У вересні 2025 р. покупець виявив істотні недоліки в роботі фотоапарата і затребував повернення грошових коштів за неякісний товар. На момент повернення товару і грошових коштів ціна на цифрові фотоапарати моделі NIKON Coolpix L840 Black збільшилася і становить 5 640 грн (у тому числі ПДВ). Рішення представлено у табл. 4.10.

Таблиця 4.10

Синтетичний облік повернення неякісного товару

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
<i>Реалізація фотоапарату</i>				
1	Відображений дохід від реалізації фотоапарату	301 оп. каса	702	5 400
2	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	702	641	900
3	Списана собівартість реалізованого фотоапарату	902	282	3 700
4	Списана торгова націнка, що припадає на реалізований фотоапарат	285	282	1 700
<i>Повернення фотоапарату</i>				
5	Відображено повернення фотоапарату в розрахунках (дохід)	704	361	5 400
6	Оприбуткований повернений фотоапарат (методом червоного сторно)	902	282	-3 700
7	Відкригована торгова націнка на повернений фотоапарат (методом червоного сторно)	285	282	-1 700
8	Переданий на склад повернений покупцем неякісний фотоапарат	281	282	3 700
9	Списано торгову націнку на повернений фотоапарат	285	282	1 700
10	Нарахований оподаткований дохід покупця (5 640–5 400)	93	685	240
11	Утриманий ПДФО з доходу покупця (240*0,18)	685	641	43,20

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
12	Утриманий ВЗ з доходу покупця (240*0,05)	685	642	12
13	Відображена сума різниці, що підлягає доплаті (240-43, 20-12)	685	361	184,80
14	Повернена покупцю готівка з урахуванням коригувань вартості та утриманих податків (5 400+184,80)	361	301 оп. каса	5 584,80
15	Відкоригована сума нарахованих раніше податкових зобов'язань із ПДВ (методом червоного сторно)	704	641	-900
16	Перерахований до бюджету ПДФО	641	311	43,20
17	Перерахований до бюджету ВЗ	641	311	12

Розглянемо розрахунки в умовах обміну неякісного товару:

У вересні 2025 р. підприємством роздрібної торгівлі продано покупцю настільну лампу моделі Brille MTL-23A E27 BK вартістю 300 грн (у тому числі ПДВ). У цьому ж місяці (у межах установленого гарантійного строку) покупець виявив істотні недоліки в товарі (лампа виявилася неякісною) і затребував замінити її на таку саму, але якісну. Первісна вартість лампи 180 грн, торгова націнка 120 грн. Рішення представлено у табл. 4.11.

Таблиця 4.11

Синтетичний облік повернення неякісного товару

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
<i>Реалізація лампи</i>				
1	Відображений дохід від реалізації лампи	301 оп. каса	702	300
2	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	702	641	50
3	Списана собівартість реалізованої лампи	902	282	180
4	Списана торгова націнка, що припадає на реалізовану лампу	285	282	120
<i>Заміна лампи</i>				
5	Відображено повернення лампи в розрахунках (дохіді)	704	361	300
6	Відкориговані податкові зобов'язання з ПДВ, у т. ч. методом червоного сторно	704 643	641 641	-50 50
7	Оприбуткована повернена лампа (методом червоного сторно)	902	282	-180
8	Відкригована торгова націнка на повернену лампу (методом червоного сторно)	285	282	-120
9	Передана на склад повернена покупцем неякісна лампа	281	282	180
10	Списано торгову націнку на повернену лампу	285	282	120
11	Передана покупцю якісна лампа такої ж моделі замість неякісної	361	702	300
12	Враховані податкові зобов'язання з ПДВ	702	643	50
13	Списана собівартість реалізованої якісної лампи	902	282	180
14	Списана торгова націнка, що припадає на реалізовану якісну лампу	285	282	120

Уцінка товарів на підприємствах торгівлі

Рішення про проведення уцінки ухвалює керівник підприємства, про що видає відповідний наказ. Зазвичай уцінку товарів на торговельних підприємствах проводять за даними інвентаризації у декілька етапів:

Етап 1. Створення комісії.

Етап 2. Складання переліку товарів, що підлягають уцінці, зазначаючи щодо кожного товару: його повне найменування, кількість, роздрібну ціну, первісну вартість, найменування підприємства-виробника, пропозиції за розміром уцінки.

Етап 3. Затвердження переліку керівником підприємства та ухвалення рішення керівника про проведення уцінки.

Етап 4. Відображення даних про уцінку в описі-акті уцінки товарів. Цей документ складають у 2-х примірниках та підписують члени комісії і матеріально відповідальні особи.

Етап 5. Затвердження керівником опису-акту про уцінку товарів та його передача бухгалтерській службі та матеріально відповідальній особі.

Етап 6. Перемаркування цін: закреслення попередньої ціни та зазначення нової ціни на кожній одиниці товару.

Етап 7. Відображення уцінки в обліку в тому місяці, в якому було складено опис-акт уцінки.

Розмір уцінки товарів комісія визначає *на підставі експертних оцінок* з урахуванням ступеня втрати споживчих якостей, насиченості ринку, кількості залишків товарів на підприємстві.

Під час відображення уцінки товарів у бухгалтерському обліку слід виходити з вимог НП(С)БО 9 «Запаси» щодо відображення в обліку та фінансовій звітності товарів *за найменшою з двох оцінок*: первісної вартості та чистої вартості реалізації. Суму уцінки *списують на витрати звітного періоду – дебет субрах. 946*.

Підприємствам роздрібною торгівлі, які облік товарів ведуть *у продажних цінах*, необхідно суму зниження продажної вартості товару розділити на дві складові і відображати їх в бухгалтерському обліку окремо:

- суму, на яку знижується торгова націнка, *Дт 285 Кт 282*;
- суму, на яку знижується первісна вартість товару, *Дт 946 Кт 82*.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Що розуміється під поняттям «торгівля», які її різновиди ви можете назвати?
2. Якими є особливості бізнес-процесів у торгівлі?
3. У чому полягає відмінність між роздрібною та оптовою торгівлею за змістом діяльності, ціноутворенням та типом споживача?
4. Назвіть і охарактеризуйте основні форми дистанційної торгівлі.
5. Які особливості торгівлі як галузі економіки впливають на організацію бухгалтерського обліку? Наведіть приклади.
6. Які торговельні об'єкти використовуються у роздрібній та оптовій торгівлі? У чому їх відмінність?
7. Опишіть вимоги до суб'єктів господарювання, що провадять торговельну діяльність. Які документи потрібні для її здійснення?
8. Які нормативні документи регламентують торговельну діяльність в Україні? Назвіть принаймні три приклади із зазначенням їх призначення.

9. Які методи оцінки товарів використовуються торговельними підприємствами?

10. Поясніть відмінності в обліку між оптовою та роздрібною торгівлею (на прикладі методів оцінки, документів, інвентаризації).

11. Яке обладнання використовується в торгівлі для забезпечення ефективного обліку та розрахункових операцій? Яким чином це обладнання інтегрується в облікову систему?

12. Які особливості організації обліку товарів у роздрібній торгівлі ви можете назвати?

13. Які види оцінки застосовуються для оцінки товарів у роздрібній торгівлі?

14. Що таке торгова націнка та яка її роль в обліку товарів у роздрібній торгівлі?

15. Як у бухгалтерському обліку відображається оприбуткування товарів у роздрібній торгівлі?

16. Як у бухгалтерському обліку відображається реалізація товарів у роздрібній торгівлі?

17. У чому полягає різниця між обліком товарів за купівельними цінами та за продажними цінами?

18. Яким чином у роздрібній торгівлі обліковується списання торгової націнки під час реалізації товарів?

19. Як у бухгалтерському обліку роздрібною торгівлі відображаються операції з повернення якісних товарів продавцю?

20. Як у бухгалтерському обліку роздрібною торгівлі відображаються операції з повернення неякісних товарів продавцю?

21. Яка система бухгалтерських рахунків відображає дохід від реалізації товарів із урахуванням знижки, наданої до або в момент відвантаження?

22. Як розраховується сума торгової націнки, що припадає на реалізовані товари, якщо протягом місяця надавались знижки покупцям?

23. Яка система бухгалтерських рахунків відображає дохід від реалізації товарів із урахуванням знижки, наданої покупцям після відвантаження товарів?

24. У яких випадках покупець має право вимагати повернення товару або розірвання договору купівлі-продажу згідно з Цивільним кодексом України?

25. Що таке істотні недоліки товару?

26. Які особливості має облік повернення якісного товару покупцем у роздрібній торгівлі?

27. Як здійснюються розрахунки між продавцем і покупцем у разі повернення неякісного товару з істотними недоліками, якщо ціна товару змінилася?

28. Яка система бухгалтерських рахунків відображає обмін придбаного покупцем неякісного товару?

29. У яких випадках повернення товару може бути ініційоване продавцем, а не покупцем?

30. Як визначається сума до повернення під час обміну неякісного товару на інший товар іншої моделі, якщо ціна змінилася?

РОЗВ'ЯЗОК ТИПОВИХ ЗАВДАНЬ

Розв'язок 1

Розрахуйте величину торгової націнки, яка приходить на реалізовані протягом місяця товари, та складіть бухгалтерські проводки за такими даними:

Залишок товарів на початок місяця на підприємстві роздрібної торгівлі склав 7 200 грн (у т. ч. первісна вартість – 5 000 грн). Протягом місяця підприємством придбано товари на суму 10 200 грн (у т. ч. ПДВ). На придбані товари нараховано торгову націнку в сумі 2 300 грн. За звітний період підприємством реалізовано товари на суму 13 200 грн (у т. ч. ПДВ).

Розрахунок торгової націнки

№	Показник	Первісна (купівельна) вартість	Сума торг. націнки	Продажна вартість
1	Залишок на початок місяця, грн	5 000	2 200	7 200
2	Надійшло впродовж місяця, грн	8 500	2 300	10 800
3	Середній % націнки	$25 = (2\,200 + 2\,300) / (7\,200 + 10\,800) * 100$		
4	Реалізовано впродовж місяця, грн	9 900 (13 200 – – 3 300)	3 300 (13 200 * * 25 %)	13 200
5	Залишок на кінець місяця, грн (ряд. 1 + ряд. 2 – ряд. 4)	3 600 (5 000 + + 8 500 – 9 900)	1 200 (2 200 + + 2 300 – 3 300)	4 800 (7 200 + + 10 800 – – 13 200)

Бухгалтерські проводки

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Отримано товари від постачальника	281	631	8 500
2	Відображено податковий кредит із ПДВ	641	631	1 700
3	Перераховано оплату постачальнику	631	311	10 200

Розв'язок 2

Відобразіть в обліку таку господарську ситуацію:

Підприємство оптової торгівлі надає всім своїм покупцям сезонну знижку в розмірі 10 % на весь асортимент товарів, що реалізуються. За період проведення акції підприємство реалізувало товарів на загальну суму 360 000 грн (у тому числі ПДВ) з урахуванням знижки. Собівартість реалізованих товарів становить 250 000 грн.

Бухгалтерські проводки

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Відображено дохід від реалізації товарів (з урахуванням знижки)	361	702	360 000
2	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ у складі вартості товарів	702	641	60 000
3	Відображено собівартість реалізованих товарів	902	281	250 000,00
4	Списано на фінансовий результат:			
	– дохід від реалізації товарів;	702	791	300 000,00
	– собівартість реалізованих товарів	791	902	250 000,00
5	Надійшла оплата товарів від покупця	311	361	360 000,00

Розв'язок 3

Відобразіть в обліку таку господарську ситуацію:

Підприємство роздрібною торгівлі веде облік товарів за цінами продажу. Після закінчення літнього сезону жіночі футболки в кількості 15 шт. продажною вартістю за одиницю 240 грн з урахуванням ПДВ (у тому числі первісна вартість 160 грн, націнка 80 грн) було уцінено до чистої вартості реалізації 140 грн/шт. (без ПДВ). Продажна вартість футболки 192 грн (у тому числі ПДВ).

Уцінка первісної вартості однієї футболки становить 20 грн (160–140). Після зменшення продажною вартістю торгова націнка за однією футболкою має бути 52 грн (192–140). Тобто зниження торгової націнки за кожною уціненою футболкою становить 28 грн (80–52) або (240–192–20).

Бухгалтерські проводки

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
У період уцінки товарів				
1	Здійснена уцінка товарів			
	– за рахунок списання торгової націнки (28*15);	285	282	420
	– за рахунок зниження первісної вартості (20*15)	946	282	300
2	Сума уцінки списана на фінансовий результат	791	946	300
У період реалізації уціненого товару				
3	Отримана виручка від реалізації уціненого товару (192*15)	301 оп. каса	702	2 880
4	Відображені зобов'язання з ПДВ	702	641	480
5	Чистий дохід списаний на фінансовий результат	702	791	2 400
6	Списана торгова націнка за реалізованим товаром (52*15)	285	282	780
7	Списана собівартість реалізованого товару (140*15)	902	282	2 100
8	Собівартість списана на фінансовий результат	791	902	2 100

КЕЙСИ (СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ)

Завдання 4.1

Відобразіть в обліку таку господарську ситуацію:

Підприємство оптової торгівлі реалізує партію товарів загальною вартістю 30 000 грн (у т. ч. ПДВ). Оплата товару здійснюється на умовах:

- 1) наступної оплати, первісна вартість реалізованого товару 25 500 грн;
- 2) передоплати, первісна вартість реалізованого товару 17 500 грн.

Завдання 4.2

Розрахуйте суму торгової націнки, яка припадає на товари, реалізовані підприємством у вересні 2025 р., та собівартість реалізованих за цей місяць товарів за такими даними:

На підприємстві роздрібною торгівлі вартість залишків товарів на 01.09.2025 р. становить 290 000 грн, первісна вартість товарів – 174 000 грн, а сума торгової націнки 116 000 грн.

Упродовж місяця підприємство придбало товари вартістю 45 360 грн (у т. ч. ПДВ). Роздрібна вартість одержаних товарів 63 000 грн. Продажна (роздрібна) вартість товарів, реалізованих у вересні 2025 р., становить 108 000 грн.

Завдання 4.3

Відобразіть в обліку таку господарську ситуацію:

Підприємством оптової торгівлі реалізовано партію товару вартістю 24 000 грн (у т. ч. ПДВ). Оплату за товари здійснено з використанням корпоративної БПК підприємства-покупця. Первісна вартість реалізованого товару 14 000 грн. Комісійна винагорода банку-еквайра згідно з договором становить 2 % і списується з суми коштів, що зараховуються на рахунок підприємства.

Рішення подайте у таблиці:

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Відображено реалізацію товарів з розрахунками через БПК			
2	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ			
3	Передано банку-еквайру реєстр платіжних квитанцій, що підтверджують оплату через БПК			
4	Зараховано грошові кошти на поточний рахунок за мінусом комісії банку			
5	Відображено комісію банку			
6	Списано собівартість реалізованих товарів			
7	Віднесено на фінансовий результат:			
	– дохід від реалізації товарів;			
	– собівартість реалізованих товарів;			
	– суму комісії банку			

Завдання 4.4

Відобразіть в обліку таку господарську ситуацію:

Магазин проводить рекламну акцію, під час якої з 1 по 30 вересня 2025 р. всім покупцям, які купили товари для творчості фірми «Золоті руки» на суму більше 500 грн, надається знижка на таку продукцію в розмірі 12 %.

Залишок товару за роздрібними цінами на початок місяця становить 288 000 грн, торгова націнка в залишках товарів – 115 200 грн.

Протягом вересня 2025 р. магазин придбав товар на суму 66 240 грн (у т. ч. ПДВ). Продажна (роздрібна) вартість придбаного товару 92 004 грн, торгова націнка – 36 804 грн. За місяць реалізовано товар за роздрібними цінами (без урахування знижки) на 126 000 грн. Сума знижки становить 9 900 грн. До каси надійшла виручка в сумі 116 100 грн.

Завдання 4.5

Відобразіть в обліку такі господарські ситуації у продавця і покупця товарів:

1. У серпні 2025 р. продавець відвантажив покупцю товар вартістю 10 200 грн (у т. ч. ПДВ), первісна вартість реалізованого товару 7 000 грн. У вересні 2025 р. товар вартістю 6 120 грн (у т. ч. ПДВ) повернено постачальнику з причини неналежної якості. За домовленістю сторін покупець здійснив оплату тільки за якісний товар. Підприємство-покупець не є платником ПДВ.

2. У серпні 2025 р. покупець перерахував продавцю передоплату за товар у сумі 18 000 грн (у т. ч. ПДВ), у вересні 2025 р. у зв'язку з відсутністю товару на складі договір було розірвано, продавець повернув покупцю раніше отриману передоплату. Продавець і покупець зареєстровані як платники ПДВ.

Завдання 4.6

Відобразіть в обліку такі господарські ситуації:

1. Підприємство-продавець відвантажило покупцю партію товару загальною вартістю 180 000 грн (у т. ч. ПДВ), первісна вартість реалізованого товару 135 000 грн. Покупець прийняв та оприбуткував товар, а потім виявив часткову невідповідність якості, у зв'язку з чим продавцю надіслано лист з вимогою замінити товар загальною вартістю 60 000 грн (у т. ч. ПДВ). Продавець повністю задовольнив вимогу покупця. Постачання товарів здійснювалося на умовах подальшої оплати, підприємство-покупець є платником ПДВ.

2. Підприємство оптової торгівлі придбало партію фенів 200 шт. за ціною 540 грн/шт. (у т. ч. ПДВ). Після закінчення 4 місяців у зв'язку з наявністю на ринку аналогічних товарів за нижчою ціною 60 фенів з цієї партії залишилися нереалізованими. Керівництвом підприємства ухвалене рішення уцінити цей товар до вартості його можливої реалізації. Комісією, створеною на підприємстві для проведення уцінки, встановлено, що чиста вартість реалізації фену такої моделі становить 400 грн за 1 фен (без урахування ПДВ). Усі знижені в ціні фени було реалізовано по 480 грн/шт. (у т. ч. ПДВ).

Завдання 4.7

Користуючись відповідними нормативними актами (*Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>, *Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності* <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0145569-02#Text>), виконайте такі завдання:

- а) складіть типові бухгалтерські проводки обліку витрат торговельного підприємства;
- б) охарактеризуйте статті витрат діяльності підприємств торгівлі;
- в) оцініть актуальність методичних рекомендацій, дайте рекомендації щодо їх удосконалення.

Завдання 4.8

Охарактеризуйте програмний продукт, який автоматизує облік оптових або роздрібних торговельних підприємств.

ТЕСТ-ТРЕНІНГ

1. Який різновид торгівлі відповідає визначенню: «вид економічної діяльності у сфері товарообігу, що охоплює купівлю-продаж товарів кінцевому споживачеві та надавання йому торговельних послуг»?

- а) торгівля в кредит;
- б) дистанційна;
- в) оптова;
- г) роздрібна.

2. Який різновид торгівлі відповідає визначенню: «форма продажу товарів поза крамницями, за якої вибір товару та його замовлення не збігаються у часі з безпосереднім передаванням вибраного товару покупцеві»?

- а) торгівля в кредит;
- б) дистанційна;
- в) оптова;
- г) роздрібна.

3. Який різновид торгівлі відповідає визначенню: «вид економічної діяльності у сфері товарообігу, що охоплює купівлю-продаж товарів за договорами поставки партіями для подальшого їх продажу кінцевому споживачеві через роздрібну торгівлю або для виробничого споживання та надавання пов'язаних із цим послуг»?

- а) торгівля в кредит;
- б) дистанційна;
- в) оптова;
- г) роздрібна.

4. Який різновид торгівлі відповідає визначенню: «продаж суб'єктами господарювання товарів юридичним або фізичним особам на умовах відстрочення»?

- а) торгівля в кредит;
- б) дистанційна;
- в) оптова;
- г) роздрібна.

5. Яка форма торгівлі передбачає використання касових апаратів та фіскальних чеків?

- а) оптова;
- б) гуртова;
- в) роздрібна;
- г) комісійна.

6. У яких випадках обов'язкова наявність ліцензії?

- а) зовнішньоекономічна діяльність;
- б) торгівля лікарськими засобами;
- в) торгівля алкогольними напоями та тютюновими виробами;
- г) усе перераховане.

7. Що включається до первісної вартості товарів?

- а) тільки закупівельна ціна;
- б) закупівельна ціна і ПДВ;
- в) усі витрати, пов'язані з придбанням товарів;
- г) тільки витрати на доставку.

8. Який первинний документ підтверджує оприбуткування товарів на склад?

- а) товарно-транспортна накладна;
- б) закупівельний акт;
- в) накладна-вимога на внутрішнє переміщення;
- г) усе перераховане.

9. Яким первинним документом підтверджується надходження товарів від постачальників?

- а) товарно-транспортна накладна;
- б) закупівельний акт;
- в) накладна-вимога на внутрішнє переміщення матеріалів;
- г) товарний звіт.

10. Яким первинним документом підтверджується надходження товарів, придбаних у населення?

- а) товарно-транспортна накладна;
- б) закупівельний акт;
- в) накладна-вимога на внутрішнє переміщення матеріалів;
- г) товарний звіт.

11. Яким первинним документом підтверджується надходження товарів зі складу підприємства?

- а) товарно-транспортна накладна;
- б) закупівельний акт;
- в) накладна-вимога на внутрішнє переміщення матеріалів;
- г) товарний звіт.

12. Яким документом матеріально відповідальні особи підтверджують факт реалізації товарів у магазині?

- а) товарно-транспортна накладна;
- б) податкова накладна;
- в) товарний звіт;
- г) чек РРО.

13. Який рахунок використовується для обліку товарів у роздрібній торгівлі за продажними цінами?

- а) 281;
- б) 282;
- в) 902;
- г) 285.

14. Який субрахунок застосовують для обліку торговельної націнки?

- а) 282;
- б) 902;
- в) 285;
- г) 201.

15. Який рахунок використовується для відображення собівартості реалізованих товарів?

- а) 902;
- б) 281;
- в) 285;
- г) 702.

16. У якому випадку визначається сума торгової націнки?

- а) повернення товарів постачальнику;
- б) переоцінка товарів;
- в) надходження товарів у роздрібну мережу;
- г) інвентаризація.

17. Оберіть бухгалтерську проводку, яка відповідає такій господарській ситуації – «нарахована торгова націнка на товар»:

а) Дт 282	Кт 281;
б) Дт 371	Кт 311;
в) Дт 281	Кт 631;
г) Дт 281	Кт 285.

18. Оберіть бухгалтерську проводку, яка відповідає такій господарській ситуації – «отримано товар від постачальника»:

а) Дт 282	Кт 281;
б) Дт 371	Кт 311;
в) Дт 281	Кт 631;
г) Дт 281	Кт 285.

19. Оберіть бухгалтерську проводку, яка відповідає такій господарській ситуації – «здійснено передоплату постачальнику за товар»:

а) Дт 282	Кт 281;
б) Дт 371	Кт 311;
в) Дт 281	Кт 631;
г) Дт 281	Кт 285.

20. Оберіть бухгалтерську проводку, яка відповідає такій господарській ситуації – «передано товар у роздріб»:

а) Дт 282	Кт 281;
б) Дт 371	Кт 311;
в) Дт 281	Кт 631;
г) Дт 281	Кт 285.

21. Якою проводкою списується торгова націнка під час реалізації товарів у магазині?

а) Дт 282	Кт 285;
б) Дт 285	Кт 282;
в) Дт 902	Кт 285;
г) Дт 902	Кт 282.

22. Якою проводкою відображається реалізація товару за готівку в магазині?

- а) Дт 301 Кт 702;
- б) Дт 301 оп. каса Кт 702;
- в) Дт 311 Кт 702;
- г) Дт 361 Кт 702.

23. Якою проводкою відображається списання собівартості реалізованого товару?

- а) Дт 282 Кт 285;
- б) Дт 702 Кт 282;
- в) Дт 902 Кт 361;
- г) Дт 902 Кт 282.

24. Якою проводкою відображається повернення товару?

- а) Дт 282 Кт 281;
- б) Дт 702 Кт 361;
- в) Дт 704 Кт 361;
- г) Дт 902 Кт 282.

25. Якою проводкою відображається повернення покупцю готівки за товар?

- а) Дт 702 Кт 301;
- б) Дт 361 Кт 301 оп. каса;
- в) Дт 704 Кт 301;
- г) Дт 361 Кт 702.

26. Якою проводкою оформлюється відвантаження товарів покупцю з відстрочкою платежу?

- а) Дт 361 Кт 702;
- б) Дт 702 Кт 361;
- в) Дт 701 Кт 361;
- г) Дт 361 Кт 701.

27. Якою проводкою продавець відобразує ПДВ під час реалізації товару з відстрочкою платежу?

- а) Дт 641 Кт 631;
- б) Дт 643 Кт 641;
- в) Дт 702 Кт 641;
- г) Дт 641 Кт 644.

28. Якою проводкою покупець відобразує ПДВ під час купівлі товару з відстрочкою платежу?

- а) Дт 641 Кт 631;
- б) Дт 643 Кт 641;
- в) Дт 702 Кт 641;
- г) Дт 641 Кт 644.

29. Якою проводкою продавець відобразує ПДВ під час реалізації товару за передоплатою?

а) ДТ 641	КТ 631;
б) ДТ 643	КТ 641;
в) ДТ 702	КТ 641;
г) ДТ 641	КТ 644.

30. Якою проводкою покупець відобразує ПДВ під час покупки товару за передоплатою?

а) ДТ 641	КТ 631;
б) ДТ 643	КТ 641;
в) ДТ 702	КТ 641;
г) ДТ 641	КТ 644.

ТЕМА 5. ОБЛІК В ІНШИХ ГАЛУЗЯХ

5.1. Особливості туристичної діяльності

5.2. Облік діяльності готелів

5.3. Облік виставкової діяльності

5.1. Особливості туристичної діяльності

Організація туристичної діяльності та її бухгалтерського обліку базується на визначеннях, наданих у законі України «*Про туризм*» від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР та представлених у табл. 5.1.

Таблиця 5.1

Основні дефініції туристичної діяльності

Поняття	Визначення
Туризм	Тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає
Турист	Особа, яка здійснює подорож по Україні або до іншої країни з не забороненою законом країни перебування метою на термін від 24 годин до одного року без здійснення будь-якої оплачуваної діяльності та із зобов'язанням залишити країну або місце перебування в зазначений термін
Туристичний продукт	Попередньо розроблений комплекс туристичних послуг, який поєднує не менше ніж дві такі послуги, що реалізується або пропонується для реалізації за визначеною ціною, до складу якого входять послуги перевезення, послуги розміщення та інші туристичні послуги, не пов'язані з перевезенням і розміщенням (послуги з організації відвідувань об'єктів культури, відпочинку та розваг, реалізації сувенірної продукції тощо)
Тур	Туристична подорож (поїздка) за певним маршрутом у конкретні терміни, забезпечена комплексом туристичних послуг (бронювання, розміщення, харчування, транспорт, рекреація, екскурсії тощо)
Туроператор	Суб'єкт підприємництва, який здійснює діяльність із формування, просування та реалізації свого туристичного продукту (комплексу туристичних послуг, необхідних для задоволення потреб туриста під час його подорожі), тобто туру
Турагент	Суб'єкт підприємництва, який здійснює діяльність із просування та реалізації безпосередньо туристам туристичного продукту, сформованого туроператором, а також супутніх (додаткових) послуг, необхідних для реалізації туристичного продукту туроператора

Отже, як видно з табл. 5.1, *суб'єктами* туристичної діяльності є турист (споживач туристичних послуг), туроператор та турагент, а *об'єктами* – туризм, туристичний продукт та тур.

Турагент виконує роль *посередника* між туроператором та споживачем туристичних послуг і не бере участі у формуванні туристичного продукту (туру), а туроператор може виконувати дві функції – реалізовувати власний туристичний продукт і виступати посередником щодо продукту інших туроператорів.

Діяльність туроператора і турагента здійснюється за наявності *ліцензії*.

Класифікація туризму представлена у табл. 5.2. Особливості здійснення окремих видів туризму встановлюються законом.

Класифікація туризму

Класифікаційна ознака	Різновиди туризму
За організаційними формами	1. Міжнародний туризм: – в'їзний туризм – подорожі в межах України осіб, які постійно не проживають на її території; – виїзний туризм – подорожі громадян України та осіб, які постійно проживають на території України, до іншої країни. 2. Внутрішній туризм – подорожі в межах території України громадян України та осіб, які постійно проживають на її території
За категоріями туристів	– Дитячий; – молодіжний; – сімейний; – для осіб похилого віку; – для осіб з інвалідністю
За цілями (об'єктами) туризму	– Культурно-пізнавальний; – лікувально-оздоровчий; – спортивний; – релігійний; – екологічний (зелений); – сільський; – підводний; – гірський; – пригодницький; – мисливський; – автомобільний; – самодіяльний

Документами, які є підставою бухгалтерського обліку у туризмі, можуть бути:

1) щодо реалізації туристичного продукту – договір про надання туристичних послуг, програма туристичної подорожі, акт про надання послуг;

2) щодо оплати туристичного продукту – касові та банківські документи, квитанція про оплату;

3) щодо права туриста на отримання послуги за договором – туристичний ваучер, страхові поліси, санаторно-курортні путівки, авіаційні білети тощо.

Взаємовідносини у сфері туризму оформляються шляхом укладення таких **договорів**:

– між суб'єктами туристичної діяльності та іншими юридичними особами і ФОП, які надають туристам відповідні послуги з розміщення, харчування, доставлення, організації екскурсій, відпочинку тощо;

– між суб'єктами туристичної діяльності та страховими організаціями, які здійснюють страхування (медичне та від нещасного випадку) туристів (у випадку, якщо такі договори зі страховими організаціями не укладають безпосередньо самі туристи);

– між суб'єктами туристичної діяльності, які мають намір спеціалізуватися на організації туристичних послуг із використанням активних форм пересування туристів, а також на організації масового відпочинку туристів у гірських та спелеологічних районах, і Державною спеціальною аварійно-рятувальною службою центрального органу виконавчої влади, до повноважень якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (до отримання відповідної ліцензії);

– між суб'єктами туристичної діяльності та туристами (споживачами туристичного продукту).

Туристичний ваучер (путівка) є підставою для отримання туристом обумовлених договором (контрактом) туристичних послуг. Це документ, що підтверджує статус туриста і гарантує отримання оплачених ним послуг, передбачених договором. Для сторони, що приймає туриста, ваучер є гарантією оплати послуг, що надаються такому туристу.

Бланки ваучерів є документами суворої звітності. Із моменту придбання незаповнених бланків ваучерів і до моменту передачі їх споживачам туристичних послуг або турагентам як повноцінних документів вони відображаються як бланки суворої звітності з використанням субрахунку 209 «Інші матеріали» та позабалансового рахунку 08 «Бланки суворого обліку».

Особливості бухгалтерського обліку у туризмі представлені у табл. 5.3.

Таблиця 5.3

Особливості бухгалтерського обліку у туризмі

Особливості	Вплив на організацію обліку
<i>1. Особливості бізнес-процесів</i>	
1.1. Нематеріальний характер послуг	Використання субрах. 703 «Доходи від реалізації робіт і послуг» та 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг»
1.2. Індивідуальний підхід до клієнтів	Обумовленість окремого обліку витрат і доходів за кожним клієнтом наявністю індивідуальних замовлень в межах туристичних послуг
1.3. Сезонність	Необхідність обліку доходів і витрат за сезонами, що впливає на планування бюджету і фінансові показники
1.4. Участь численних посередників	Потреба в аналітичному обліку за субрах. 371, 631, 681, 685 через взаємодію туроператорів та турагентів
1.5. Висока мобільність туристичних послуг	– Облік витрат на транспортування, оренду транспорту, страхування, витрат на супровід клієнтів під час подорожі на рах. 23, 93; – потреба окремого обліку за додатковими послугами: харчування, екскурсії, трансфери; – використання 9 або 8 класів рахунків; – наявність операцій із валютою у міжнародному туризмі
<i>2. Особливості облікового циклу</i>	
2.1. Короткий обліковий цикл	– Необхідність точності в узгодженні платежів із туристами та партнерами; – вибір дати визнання доходу (на дату надходження коштів або дату закінчення туру)
2.2. Облік попередньої оплати	Використання субрах. 681 «Розрахунки за авансами отриманими», 371 «Розрахунки з іншими дебіторами»
2.3. Використання специфічних документів	Використання договорів на надання туристичних послуг, туристичних ваучерів, квитанцій про оплату, звітів про витрати на організацію турів

5.2. Облік діяльності готелів

Готельні послуги належать до категорії *туристичних* та регулюються такими основними **нормативними документами**:

- законом України «Про туризм» від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР;
- Порядком надання послуг з тимчасового розміщення (проживання) (постанова Кабінету міністрів України від 15.03.2006 р. № 297);
- Правилами користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг (наказ Державної туристичної адміністрації України від 16.03.2004 р. № 19);
- Порядком встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання) (постанова Кабінету міністрів України від 29.07.2009 р. № 803).

Закон «Про туризм» дає такі основні визначення:

- **готель** – засіб тимчасового розміщення, що складається з шести і більше номерів та в якому суб'єктом господарювання надаються готельні послуги. Види готелів визначаються Кабінетом Міністрів України;
- **готельна послуга** – дії (операції) суб'єкта господарювання з тимчасового розміщення споживача шляхом надання номера (місця) в готелі, а також додаткові послуги, що надаються споживачу відповідно до категорії готелю.

Готель зобов'язаний надати споживачеві необхідну, достовірну, доступну і своєчасну інформацію про готельні послуги.

Послуги з розміщення готель має право надавати залежно від своєї **категорії** за умови наявності **свідоцтва** про встановлення відповідної категорії. Відповідно до Закону України «Про туризм» встановлення категорій об'єктів туристичної інфраструктури (готелів, інших об'єктів, призначених для надання послуг з розміщення, закладів харчування, курортних закладів тощо) здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері туризму та курортів (**Державним агентством розвитку туризму України**). Свідоцтво про встановлення готелю відповідної категорії видається не більше як на три роки або за наявності в готелі системи управління якістю не більше як на п'ять років.

Надання послуг проживання постояльців **ліцензуванню НЕ підлягає**. Водночас готелі можуть провадити деякі види діяльності, на які потрібно мати ліцензію, зокрема, операції з продажу алкоголю, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах тощо.

Суб'єкти господарювання, які проводять розрахункові операції у готівковій та/або безготівковій формах (із застосуванням платіжних карток, платіжних чеків, жетонів тощо), під час надання послуг повинні проводити розрахунки на повну суму послуги через **реєстратори розрахункових операцій (РРО)**.

Інші вимоги до готелів, зокрема стосуються наявності:

- внутрішніх правил проживання, книги відгуків та пропозицій;
- журналу реєстрації вступного інструктажу працівників із питань охорони праці;
- професійної підготовки персоналу, який бере безпосередню участь у прийманні та обслуговуванні споживачів, володіння іноземними мовами в не-

обхідному обсязі залежно від категорії готелю, дотримання правил службового етикету тощо;

– медичного обстеження (результати якого мають бути відображені в особових медичних книжках) у персоналу, який бере безпосередню участь у прийманні та обслуговуванні споживачів.

Вимоги до матеріального оснащення готелів залежать від категорії готелю та наведені в:

– ДСТУ 4269: 2003 – «Послуги туристичні. Класифікація готелів»: наказ Держспоживстандарту України від 23.12.2003 р. № 225;

– ДСТУ 4268: 2003 – «Послуги туристичні. Засоби розміщування»: наказ Держспоживстандарту України від 23.12.2003 р. № 225.

Будь-який готель **має бути оснащений інженерними системами** й обладнанням, що забезпечують:

– постійне електропостачання;
– гаряче й холодне водопостачання (цілодобово);
– каналізацію;
– опалення, яке забезпечує температуру в межах 18–22 С у житлових і громадських приміщеннях;

– вентиляцію (природну чи примусову), що забезпечує нормальну циркуляцію повітря й запобігає проникненню сторонніх запахів до номерів і громадських приміщень;

– телебачення (підведене до всіх номерів);
– телефонний зв'язок;
– освітлення в номерах.

Обладнання й меблі в кожному готелі повинні відповідати функціональному призначенню приміщення згідно з наявними переліками предметів у номері відповідно до категорії готелів.

Особливості бухгалтерського обліку у готельній діяльності представлені у табл. 5.4.

Таблиця 5.4

Особливості бухгалтерського обліку у готельній діяльності

Особливості	Вплив на організацію обліку
<i>1. Особливості бізнес-процесів</i>	
1.1. Нематеріальний характер послуг	– Використання субрах. 703 «Доходи від реалізації робіт і послуг», 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг»; – незначна питома вага прямих виробничих витрат у собівартості послуг; – використання операційного циклу, що дорівнює добі
1.2. Варіативність послуг	Облік додаткових послуг (харчування, трансфери, конференц-зали тощо) окремо для аналізу доходів за кожним видом послуг
1.3. Сезонність	– Планування доходів і витрат із врахуванням сезонних коливань попиту; – застосування періодичного аналізу фінансових показників
1.4. Залучення багатьох контрагентів	– Облік операцій із турагентами, платформами онлайн-бронювання тощо;

Особливості	Вплив на організацію обліку
	– використання субрах. 681 «Розрахунки за авансами отриманими», 371 «Розрахунки з іншими дебіторами»
2. Особливості облікового циклу	
2.1. Використання індивідуальних договорів	Уведення у договори із клієнтами та посередниками конкретних індивідуальних деталей – умов бронювання, штрафних санкцій за скасування, форм оплати, звітів про надані послуги тощо
2.2. Специфічні облікові об'єкти	– Щоденний облік доходів і витрат (на основі касового методу або методу нарахувань) для фіксації доходів за бронюваннями та додатковими послугами; – облік попередньої оплати та депозитів; – облік комунальних і господарських витрат; – складський облік харчування та інвентаря
2.3. Багатовалютні операції	– Облік операцій у національній та іноземній валютах у міжнародних бронюваннях; – ведення аналітичного обліку за рах. класів 3 та 6

Готельні послуги надають споживачу на підставі **договору**, який вважають укладеним після оформлення документів на проживання (заповнення анкети, реєстрації), що засвідчується **розрахунковою квитанцією або іншим розрахунковим документом**, який містить у собі:

- найменування готелю, його реквізити (для приватного підприємця – прізвище, ім'я, по батькові, інформацію про державну реєстрацію);
- прізвище, ім'я та по батькові споживача;
- інформацію про номер (місце в номері), що надається;
- ціну номера (місця в номері);
- інші необхідні дані на розсуд готелю.

Наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики від 13.10.2000 р. № 230 затверджено **форми документів первинного обліку** та Інструкцію про порядок ведення документообігу під час надання готельних послуг, представлені у табл. 5.5.

Таблиця 5.5

Документальне оформлення надання готельних послуг

Назва форми	Хто/для чого заповнює
Форма № 1-г «Анкета проживаючого»	Заповнює громадянин України на підставі паспорта чи іншого документа, який посвідчує особу
Форма № 2-г «Реєстраційна картка»	Заповнює іноземець або особа без громадянства на підставі паспорта або документа, що посвідчує особу
Форма № 3-г «Візитна картка»	На підставі цієї картки громадянин, який проживає у готелі, отримує ключі від номера й право на обслуговування службами готелю
Форма № 4-г «Рахунок»	Слугує для оформлення розрахунків із громадянами за основні й додаткові послуги, отримані в готелі, суму до сплати розраховують щодобово за переліком фактично отриманих послуг разом із сумами ПДВ і готельного збору
Форма № 5-г «Журнал обліку громадян, які проживають у готелі»	Слугує для реєстрації всіх осіб, які проживають у готелі

Назва форми	Хто/для чого заповнює
Форма № 6-г «Журнал обліку іноземців, які проживають у готелі»	Заповнює адміністратор на підставі реєстраційних карток, паспортів і віз
Форма № 7-г «Журнал реєстрації заявок на бронювання номерів»	Заповнює адміністратор на підставі повідомлень, телефонних дзвінків, листів, що надійшли до готелю на бронювання номерів
Форма № 8-г «Касовий звіт»	Складає касир (порт'є, який робить розрахунки) за даними використаних за звітний період рахунків
Форма № 9-г «Відомість обліку руху номерів у готелі»	Заповнює черговий адміністратор щодня станом на 9:00. Слугує для оперативного обліку звільнення і заселення номерів та їх ремонту
Форма № 10-г «Журнал обліку проживаючих на поверсі»	Щодня заповнює черговий по поверху. Форма містить відомості, необхідні покоївкам для поточного прибирання

Відповідно до НП(С)БО 15 **доходи**, пов'язані з наданням послуг, визнаються за таких умов:

- можливості достовірної оцінки доходу;
- можливості отримання економічних вигід від надання послуги;
- можливості достовірної оцінки **ступеня завершеності надання послуги** на дату балансу;
- можливості достовірної оцінки витрат, здійснених для надання послуг та необхідних для їх завершення.

Ці умови можна вважати виконаними після того, як клієнт завершив своє перебування в готелі (**тобто за фактом звільнення номера**). Але можна також вважати ступенем завершеності послуг, що надаються, добу: послуга вважається фактично наданою в міру **закінчення доби перебування постояльця в номері**. Застосовуваний порядок оцінки ступеня завершеності операцій щодо послуг, що надаються, готелю потрібно вказати в наказі про облікову політику.

Облік доходів від реалізації готельних послуг ведеться на субрахунку **703 «Доходи від реалізації робіт і послуг»**, до якого для обліку основних та додаткових послуг, що надаються готелем, можуть відкриватися субрахунки другого порядку, наприклад:

- 7031 «Дохід від реалізації послуг номерним фондом»;
- 7032 «Дохід від реалізації продукції ресторану»;
- 7033 «Дохід від реалізації послуг перукарні»;
- 7033 «Дохід від реалізації послуг транспорту»;
- ...;
- 703-п «Дохід від реалізації ...».

Суми, які готель повинен виплатити страховій компанії за медичне страхування мешканців, відділу реєстрації іноземних громадян, за прокат окремих речей та інші послуги, надані сторонніми організаціями, відображаються за дебетом субрах. **704 «Вирахування з доходу»**, який закривається в кінці звітного періоду списанням цих сум на рах. 791 «Результат основної діяльності».

Витрати, пов'язані з наданням готельних послуг, зокрема собівартість реалізованих готельних послуг, формуються за нормами НП(С)БО 16 «Витрати». Облік витрат виробництва готельних послуг ведеться на рахунку 23 «Виробництво», до якого відкриваються субрахунки за кожним місцем виникнення витрат, наприклад:

- 231 «Витрати номерного фонду»;
- 232 «Витрати перукарні»;
- 233 «Витрати пральні»;
- 234 «Витрати ресторану»;
- 235 «Витрати автостоянки»;
- ...;
- 23-п «Інші витрати».

Бухгалтерські проводки обліку доходів готелю представлені у табл. 5.6:

Таблиця 5.6

Синтетичний облік доходів готелю

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Отримано попередню оплату за готельні послуги готівкою	301	681
2	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	643	641
3	Відображений дохід від надання послуг із проживання в номері	361	703 _{готель}
4	Закриті розрахунки з ПДВ	703 _{готель}	643
5	Нарахований туристичний збір	703 _{готель}	642
6	Віднесений на фінансовий результат дохід від надання послуг	703 _{готель}	791
7	Відображений дохід від продажу обіду у ресторані	361	703 _{ресторан}
8	Відображені податкові розрахунки з ПДВ	703 _{ресторан}	643
9	Віднесений на фінансовий результат дохід від продажу обіду	703 _{ресторан}	791
10	Відображено залік заборгованостей	681	361
11	Сплачено туристичний збір готівкою	301	361
12	Прийнято від гостя в хімчистку одяг	023	—
13	Видано гостю з хімчистки одяг	—	023
14	Відображені надані послуги з чищення одягу	361	703 _{пральня}
15	Відображені податкові зобов'язання з ПДВ	703 _{пральня}	641
16	Віднесений на фінансовий результат дохід від наданих послуг	703 _{пральня}	791
17	Оплачені готівкою послуги з чищення	301	361
18	Перерахований туристичний збір до бюджету	642	311

5.3. Облік виставкової діяльності

Участь у **виставках та ярмарках** є однією з популярних форм просування, рекламування продукції, товарів та послуг, інформації про діяльність суб'єктів господарювання. Склад витрат, пов'язаних із проведенням таких заходів, залежить не лише від бюджету рекламної кампанії, а й від спрямованості та методів їх здійснення.

Поняття **виставки** визначено у Законі «Про рекламу» від 03.07.1996 р. № 270/96-ВР як поняття **спеціальних виставкових заходів** – це заходи, які здійснюються з метою просування відповідного товару на ринок, проводяться організовано у певному приміщенні або на огороженому майданчику (у тому числі в місцях реалізації товару) у визначені строки, розраховані на зацікавлені

них та/або професійних відвідувачів, організатор яких обмежив відвідування заходу тими особами, яким відповідно до законодавства дозволяється продавати товар, що демонструється.

Поняття ярмарку є у **Концепції розвитку виставково-ярмаркової діяльності** (постанова Кабінету міністрів України від 22.08.2007 р. № 1065): це захід, безпосередньо пов'язаний із роздрібною або оптовою торгівлею, що проводиться регулярно в певному місці та у визначений строк.

Документальне оформлення виставкової діяльності здійснюється за таким алгоритмом:

1. Керівник підприємства видає **наказ** (розпорядження) про участь у виставці із зазначенням:

- найменування виставки та місця її проведення;
- мети участі у виставці, наприклад, «реклама та просування товарів (продукції, послуг)»;
- визначених термінів участі підприємства із зазначенням дат початку та закінчення;
- осіб, відповідальних за підготовку та участь у виставці;
- якщо планується рекламна роздача зразків товарів або рекламних матеріалів, – їх асортименту і кількості, що призначена для роздачі, прізвищ працівників, відповідальних за роздачу товарів або зразків.

2. Укладається **договір** з організатором виставки.

3. Організатор виписує **рахунок за послуги** з організації виставки.

4. На підприємстві складають **бюджет** (кошторис) участі у виставці, наприклад, із такими статтями витрат:

- плата за участь (організаційний внесок, оренда площі, інформація в офіційному каталозі виставки, розміщення логотипу фірми у каталозі виставки, вартість реклами в офіційному каталозі виставки, аудіореклама у виставковому залі, розміщення реклами у виставковому залі, робоче місце, додаткове виставкове обладнання за потреби тощо);

- витрати на виставкове обладнання, стенди (якщо вони не орендуються в організатора);

- витрати на виготовлення рекламних матеріалів (прайси, листівки, брошури тощо);

- зразки товарів для продажу та/або для роздачі з рекламною метою, рекламні матеріали тощо. На товари, які виставляються, потрібно оформити сертифікати відповідності та документи, що засвідчують якість продукції, висновки санітарно-гігієнічної експертизи тощо, якщо це вимагається законодавством;

- транспортування ТМЦ, потрібних для участі у виставці (власними силами або за допомогою послуг транспортної організації), перевезення працівників;

- витрати на персонал: відрядження працівників, якщо виставка проходить в іншому населеному пункті (з відповідним документальним оформленням, включаючи наказ про відрядження, який є одним із документів, за яким визначається сума добових), фірмовий одяг для участі персоналу у виставці, залучення додаткових працівників (стендистів, перекладачів, моделей тощо) або оплата послуг спеціалізованих агентств із надання такого персоналу;

- витрати на зберігання та страхування експонатів виставки;
- інші витрати, у тому числі витрати на розважальні заходи (наприклад, розіграш призів, оплата послуг аніматорів тощо).

5. Відповідальні особи, визначені у наказі керівника про участь у виставці, складають **звіт про участь** у виставці, де наводять усі фактичні витрати на підготовку та участь у виставці, підтверджені документально, зокрема отриманим від організатора виставки **актом** наданих організаційних послуг. Також у звіті відображають отримання товару та рекламних матеріалів для безоплатної роздачі та/або продажу, звітують про фактичну роздачу візиток, флаєрів, буклетів із рекламною метою.

6. На підприємстві оформляють **передачу товару для виставки** зі складу відповідальній особі, яка бере участь у виставці, наприклад, **актами приймання-передачі або накладними** за формою № М-11. Згодом на підставі **звіту та накладної (акту)**, які підтверджують кількість переданих товарів, їх зараховують до витрат на збут.

Продаж товарів на виставці за готівку

Відповідно до **Переліку** окремих форм та умов проведення діяльності у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг, яким дозволено проводити розрахункові операції без застосування реєстраторів розрахункових операцій та/або програмних реєстраторів розрахункових операцій з використанням розрахункових книжок та книг обліку розрахункових операцій (постанова Кабінету Міністрів України від 23.08.2000 р. № 1336), **на виставці можна продавати товари за готівку БЕЗ застосування РРО** з використанням **розрахункових книжок та книг обліку розрахункових операцій**. Граничний розмір річного обсягу всіх розрахункових операцій із продажу товарів (надання послуг) не повинен перевищувати 500 тис. грн на одного суб'єкта господарювання. У іншому ж випадку на виставці треба застосовувати РРО, зареєстрований та введений в експлуатацію належним чином.

Під час продажу власної продукції на виставці за готівку, мають оформлюватися **касові ордери** з подальшою реєстрацією операцій у **касовій книзі**. Працівника підприємства, який бере участь у виставці та уповноважений на приймання готівкових коштів, слід призначити касиром на час проведення виставки з укладанням з ним **договору про повну матеріальну відповідальність**.

У бухгалтерському обліку витрати на участь у виставці відповідно до НП(С)БО 16 зараховують до **витрат на збут** та обліковують на рах. 93.

Облік вибуття товарів (продукції) внаслідок їх безоплатної роздачі або продажу на виставці ведеться відповідно до норм НП(С)БО 9, оцінка товарів (продукції) під час їх вибуття здійснюється за тим самим методом, який застосовується до цих товарів (продукції) в інших випадках їх списання.

Якщо підприємство придбало певні ТМЦ для безоплатної роздачі на виставці, їх треба обліковувати на субрах. 209 «Інші матеріали». Безоплатно передані товари або власну продукцію списують із тих рахунків, на яких вони обліковуються, – рах. 26, 27, 28 тощо.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Як у законі України «Про туризм» визначено поняття «туризм» і «турист», і в чому полягає різниця між цими поняттями?
2. Які елементи має містити туристичний продукт, чим він відрізняється від туру?
3. У чому полягають відмінності між функціями туроператора та турагента в межах туристичної діяльності?
4. Назвіть основні класифікаційні ознаки туризму та наведіть приклади відповідних різновидів за кожною з них.
5. Які основні договори укладаються в межах туристичної діяльності та яка роль кожного з них?
6. Які документи є підставою для ведення бухгалтерського обліку в туризмі та як вони підтверджують права і зобов'язання сторін?
7. Що таке туристичний ваучер, які функції він виконує та як його облік організовується в бухгалтерській системі підприємства?
8. Які особливості бізнес-процесів туристичної діяльності впливають на організацію бухгалтерського обліку?
9. Як сезонність і висока мобільність туристичних послуг враховуються в обліку витрат і доходів туристичних підприємств?
10. Які субрахунки використовуються для обліку попередніх оплат та взаєморозрахунків з клієнтами і партнерами у туристичній галузі, і чому важливо вести аналітичний облік?
11. Якими основними нормативно-правовими актами регулюється діяльність готелів в Україні?
12. Що розуміється під поняттями «готель» і «готельна послуга» згідно із Законом України «Про туризм»?
13. Яку інформацію зобов'язаний надати готель споживачеві перед наданням послуг?
14. Які документи оформляються під час заселення громадян України і іноземців до готелю, і хто їх заповнює?
15. Які обов'язкові вимоги до матеріального оснащення номерів та інженерних систем існують для готелів відповідно до ДСТУ?
16. Які особливості бізнес-процесів готелів впливають на організацію бухгалтерського обліку?
17. У чому полягає специфіка обліку доходів і витрат у готельному бізнесі за НП(С)БО 15 та НП(С)БО 16?
18. Які субрахунки використовуються для обліку доходів і витрат готельних послуг?
19. Як здійснюється облік додаткових послуг, що надаються готелем, таких як харчування, трансфери, перукарня тощо?
20. У яких випадках готель повинен використовувати субрахунок 704 «Вирахування з доходу» і як його закривають у кінці звітного періоду?
21. У чому полягає основна мета участі підприємства у виставках і ярмарках, згідно з українським законодавством?

22. Як документально оформлюється участь підприємства у виставці, починаючи з ухвалення рішення керівником?

23. Які основні статті витрат враховуються під час складання кошторису участі у виставці?

24. Які документи підтверджують передачу товарів для участі у виставці та кому вони передаються?

25. У яких випадках підприємство має право не застосовувати РРО під час продажу товарів на виставці?

26. Як організовується облік готівкових розрахунків під час продажу продукції на виставці?

27. Як у бухгалтерському обліку класифікуються витрати, пов'язані з участю у виставці?

28. За яким методом здійснюється оцінка товарів під час їх списання у разі безоплатної роздачі на виставці?

29. Які вимоги до документального оформлення звіту відповідальної особи після участі у виставці?

30. Як обліковуються матеріали, спеціально придбані для безоплатної роздачі на виставці?

РОЗВ'ЯЗОК ТИПОВИХ ЗАВДАНЬ

Розв'язок 1

Відобразіть у бухгалтерському обліку таку ситуацію:

У червні 2025 р. на замовлення туристичної бази «Гірська» у друкарні надруковано бланки ваучерів (путівок) у кількості 50 штук за ціною 6 грн (у т. ч. ПДВ) за одиницю на загальну суму 300 грн (у т. ч. ПДВ 50 грн). У липні 2025 р. турбазою отримано передоплату від туристів за 35 путівок (термін заїзду – серпень 2025 р.) в загальній сумі 18 900 грн (у т. ч. ПДВ 3 150 грн). Загальні витрати турбази, пов'язані з наданням послуг туристам (у тому числі проживання, харчування, страхування, транспортне обслуговування), склали 12 000 грн.

Бухгалтерський облік діяльності турбази

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
<i>Червень 2025</i>				
1	Отримані з друкарні бланки туристичних ваучерів	209	631	250
2	Відображений податковий кредит із ПДВ	641	631	50
3	Відображена вартість бланків на позабалансовому рахунку	08	–	300
4	Проведена оплата друкарні за виготовлення бланків	631	311	300
<i>Липень 2025</i>				
5	Отримана попередня оплата від туристів	311	681	18 900
6	Відображені податкові зобов'язання з ПДВ	643	641	3 150
7	Бланки передані туристам	361	69	18 900
8	Списана вартість переданих бланків	23	209	175
9	Списана вартість переданих бланків із позабалансового рахунку	–	08	210
<i>Серпень 2023</i>				
10	Нарахований дохід від реалізації туристичних послуг	69	703	18 900

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
11	Списані раніше відображені зобов'язання з ПДВ	703	643	3 150
12	Відображені витрати на обслуговування туристів	23	13, 20, 22, 65, 66, 68 тощо	12 000
13	Списана собівартість послуг	903	23	12 175
14	Списано на фінансовий результат:			
	– собівартість	791	903	12 175
	– дохід	703	791	15 750
15	Проведено залік заборгованостей	681	361	18 900

Розв'язок 2

Відобразить у бухгалтерському обліку таку ситуацію:

Туристичне агентство «Вояж» придбало путівку до пансіонату в туроператора (туристичної фірми «Глобус») за ціною 1 200 грн (у т. ч. ПДВ) на підставі договору купівлі-продажу. Туристу (громадянину С. П. Тимошенку) путівку реалізовано за 1 500 грн (у т. ч. ПДВ). Договір страхування туриста укладено за участі турагентства. Страховій компанії перераховано страховий внесок у сумі 50 грн. Страховий поліс передано туристу разом із путівкою.

Бухгалтерський облік діяльності турагента

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Проведена попередня оплата за путівку туроператору	371	311	1 200
2	Відображений податковий кредит щодо ПДВ	641	644	200
3	Отримана путівка від туроператора	331	631	1 000
4	Списана раніше відображена сума податкового кредиту з ПДВ	644	631	200
5	Проведено залік заборгованостей із туроператором	631	371	1 200
6	Надійшли грошові кошти від туриста як передоплата	311	681	1 500
7	Відображені податкові зобов'язання щодо ПДВ	643	641	250
8	Перераховані кошти страховій компанії за договір страхування	377	311	50
9	Відображено вирахування з доходу на суму, перераховану страховій компанії	704	377	50
10	Передана туристу путівка	361	703	1 500
11	Списана раніше відображена сума податкових зобов'язань із ПДВ	703	643	250
12	Списана собівартість реалізованої путівки	903	331	1 000
13	Списано на фінансовий результат:			
	– собівартість	791	903	1 000
	– дохід, перерахований страховій компанії	791	704	50
	– дохід від реалізації	703	791	1 250
14	Проведено залік заборгованості із туристом за путівку	681	361	1 500

Розв'язок 3

Відобразить у бухгалтерському обліку таку ситуацію:

Підприємство ухвалило рішення про участь у виставці-продажу. Для участі у виставці воно здійснило такі витрати:

– згідно з рахунком від організатора вартість участі у виставці становить 12 600 грн, у т. ч. ПДВ;

– оренда виставкового обладнання у сторонньої організації 3 660 грн (без ПДВ);

– виготовлення рекламних матеріалів (прайси, буклети) у сторонній організації 1 800 грн (у т. ч. ПДВ);

– витрати палива на транспортування ТМЦ до виставкового центру та перевезення працівників 1 100 грн;

– витрати на оплату праці працівників, залучених до роботи на виставці, 18 000 грн, нарахування ЄСВ згідно законодавства.

Під час виставки було роздано всі рекламні матеріали, а також зразки товарів на загальну вартість 2 470 грн (вартість кожного окремого дарунка 95 грн без ПДВ).

На виставці реалізовані товари юридичним особам: виставлено рахунки на оплату та відвантажено товар просто з виставки на умовах подальшої оплати на суму 13 200 грн, у т. ч. ПДВ, собівартість товару 9 500 грн.

Бухгалтерський облік виставкової діяльності

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Перераховано передоплату організатору виставки	371	311	12 600
2	Нарахований податковий кредит із ПДВ	641	644	2 100
3	Отриманий акт надання послуг від організатора виставки	93	631	10 500
4	Відображений податковий кредит із ПДВ	644	631	2 100
5	Відображений залік заборгованостей	631	371	12 600
6	Перерахована орендна плата за обладнання сторонній організації	371	311	3 660
7	Отримано орендоване виставкове обладнання	01	–	3 660
8	Отримані за накладною рекламні матеріали (прайси, буклети)	209	631	1 500
9	Відображений податковий кредит із ПДВ	641	631	300
10	Сплачено постачальнику за рекламні матеріали	631	311	1 800
11	Нарахована заробітна плата працівникам, залученим до виставки	93	661	18 000
12	Нарахований ЄСВ на заробітну плату	93	651	3 960
13	Списано паливо, витрачене на транспортування ТМЦ та перевезення працівників	93	203	1 100
14	Розповсюджені на виставці прайси, буклети відповідно до звіту про участь у виставці та акту списання	93	209	1 500
15	Підзвітній особі передані для рекламної роздачі зразки товарів, а також товар для продажу за накладною	281 підзв. особа	281	2 470 9 500
16	Безоплатно роздано товари фізособам	93	281 підзв. особа	2 470
17	Нараховано податкове зобов'язання з безоплатно розданих товарів (2 470*0,2)	93	641	494
18	Продані товари юридичним особам (передані покупцям на умовах наступної оплати в безготівковій формі)	361	702	13 200

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
19	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	702	641	2 200
20	Повернено виставкове обладнання орендодавцю	—	01	3 660
21	Отримано оплату за товари	311	361	13 200
22	Списана собівартість реалізованих товарів	902	281 підзв. особа	9 500
23	Списано на фінансовий результат:			
	— собівартість	791	902	9 500
	— збутові витрати	791	93	38 024
	— доходи	702	791	11 000

КЕЙСИ (СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ)

Завдання 5.1

Відобразіть в обліку такі господарські ситуації:

1. Турагентство на підставі агентської угоди з туроператором реалізувало туристу ваучер вартістю 9 600 грн. (внутрішній тур). З оплати, що надійшла від туриста, турагентство утримало свою винагороду в розмірі 10 % (у т. ч. ПДВ). Решту коштів перераховано туроператору.

2. Готель «Альфа» (чотиризірковий) отримав від гостя під час поселення плату за проживання протягом чотирьох діб у сумі 24 200 грн, у т. ч. ПДВ і туристичний збір 1 % вартості проживання (200 грн).

3. Туроператор реалізовує закордонний тур за 35 600 грн (у т. ч. 400 грн страховий поліс) і діє як посередник – агент страхової компанії на підставі агентської угоди. До вартості турпродукту ціна страхового поліса не входить. Винагорода туроператора за агентські послуги становить 90 грн (у т. ч. ПДВ).

Витрати туроператора на формування закордонного туру складають:

- міжнародні авіаквитки – 8 000 грн;
- турпослуги нерезидента (проживання, харчування, трансфер, екскурсійне обслуговування) – € 1 000.

Інші витрати туроператора під час ведення туристичної діяльності:

- витрати на оренду офісу 7 200 грн (у т. ч. ПДВ);
- витрати на рекламу 1 800 грн (у т. ч. ПДВ);
- витрати на ЄСВ і зарплату працівників – 13 726 грн.

Завдання 5.2

Відобразіть в обліку такі господарські ситуації:

1. Туроператор організував тур іноземних туристів Україною. Вартість туру \$10 000. Витрати на формування туру (авіапереліт, проживання, харчування, екскурсійне обслуговування) становлять 153 000 грн (собівартість туру).

2. Турагентство «Вояж» на підставі агентської угоди з туроператором реалізувало туристу ваучер вартістю 12 000 грн (внутрішній туризм – тур Україною). З оплати, що надійшла від туриста, турагентство утримало свою винагороду в розмірі 10 % (у т. ч. ПДВ). Інші кошти перераховано туроператору.

Завдання 5.3

Відобразіть у бухгалтерському обліку таку ситуацію:

Отримана від гостя попередня оплата за послуги в готелі 1 250 грн, у т. ч.:

- винаймання номера – 1 000 грн (у т. ч. ПДВ);
- триразове харчування – 180 грн (у т. ч. ПДВ);
- пральні послуги – 70 грн (у т. ч. ПДВ).

Завдання 5.4

Відобразіть у бухгалтерському обліку таку ситуацію:

Під час поселення в готель (розташований у курортній зоні) постояльцем було сплачено вартість основних готельних послуг у сумі 6 367 грн (у т. ч. ПДВ 1 058,30 грн, курортний збір 17 грн). До вартості основних послуг готелю входить:

– вартість бронювання готельного номера (послуга бронювання) 150 грн (у т. ч. ПДВ 25 грн), послугу бронювання включено до вартості основних готельних послуг;

- вартість проживання 5 000 грн (у т. ч. ПДВ 833,30 грн);
- вартість харчування 1 200 грн (у т. ч. ПДВ 200 грн).

Під час від'їзду постояльца з готелю з ним проведено остаточний розрахунок, а саме: постояльцем оплачено вартість додаткової послуги з прання одягу в сумі 450 грн (у т. ч. ПДВ 75 грн).

Завдання 5.5

Відобразіть у бухгалтерському обліку таку ситуацію:

Підприємство збирається взяти участь у виставці, плануються такі витрати:

– плата за участь у виставці 1 250 грн (у т. ч. ПДВ 200 грн, податок з реклами 50 грн);

– спорудження виставкового обладнання (стенду зі строком служби понад 1 рік) підрядним способом 1 800 грн (у т. ч. ПДВ);

– виготовлення роздавального рекламного матеріалу (листівок, буклетів) 540 грн (у т. ч. ПДВ);

– витрати на відрядження 1 800 грн (у т. ч. ПДВ); виданий аванс 1 850 грн, невикористаний аванс у сумі 50 грн після закінчення відрядження повернено до каси підприємства.

Завдання 5.6

Відобразіть у бухгалтерському обліку таку ситуацію:

Підприємство «Хайтек» ухвалило рішення про участь у виставці-продажу «Дизайн року». У рахунку від організатора виставки зазначено вартість участі у виставці 3 600 грн, у т. ч. ПДВ.

Витрати учасника склали:

- плата за участь 3 600 грн;
- оренда обладнання у сторонньої організації 600 грн (у т. ч. ПДВ);
- виготовлення рекламних матеріалів (прайси, буклети) у сторонній організації 1 200 грн (у т. ч. ПДВ);
- транспортні послуги 800 грн без ПДВ.

Під час виставки проведено розіграш, за результатами якого двом відвідувачам (фізичні особи) подаровано власну продукцію підприємства «Хайтек» у кількості 2 шт. (звичайна ціна такої продукції 200 грн за 1 шт.).

Керівник підприємства видав наказ про участь у виставці, виставка триває три дні. Відділ маркетингу склав бюджет заходу. Визначено асортимент виготовленого товару, призначеного для безоплатної роздачі, товар документально оформлено (наказом, накладними, звітом, після закінчення виставки – актом списання).

На виставці-ярмарку реалізовано власної продукції на суму 8 880 грн, у т. ч. ПДВ.

Завдання 5.7

На основі отриманих знань запропонуйте:

- а) типові бухгалтерські проводки обліку витрат туристичної фірми;*
- б) типові бухгалтерські проводки обліку витрат готелю.*

Завдання 5.8

Охарактеризуйте програмний продукт, який автоматизує облік підприємств туристичної або готельної діяльності.

ТЕСТ-ТРЕНІНГ

1. Що таке туризм відповідно до Закону України «Про туризм»?

- а) постійна зміна місця проживання з метою отримання нових вражень;
- б) виїзд за кордон для відвідування культурних об'єктів;
- в) тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності;
- г) тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних чи інших цілях.

2. Який вид туризму передбачає виїзд за межі держави?

- а) внутрішній туризм;
- б) екологічний туризм;
- в) міжнародний туризм;
- г) пізнавальний туризм.

3. Яке з наведених визначень найточніше характеризує внутрішній туризм?

- а) подорож осіб, які прибули з інших країн;
- б) тимчасовий виїзд особи за межі державного кордону;
- в) подорож в межах України осіб, які постійно проживають в Україні;
- г) поїздка в інші країни з оздоровчою метою.

4. Хто вважається туристом відповідно до Закону України «Про туризм»?

- а) громадянин України, який тимчасово проживає за кордоном;
- б) будь-яка особа, яка бере участь у масових туристичних заходах незалежно від мети поїздки;

- в) особа, яка здійснює подорож Україною або до іншої країни на термін від 24 годин до одного року без здійснення оплачуваної діяльності та із зобов'язанням залишити країну або місце перебування в зазначений термін;
- г) особа, яка подорожує без мети залишити країну перебування.

5. Який із видів туризму не класифікується за напрямом руху?

- а) внутрішній;
- б) в'їзний;
- в) міжнародний;
- г) сільський.

6. Що входить до складу туристичного продукту?

- а) не менше двох видів послуг: перевезення, розміщення, організації відвідувань об'єктів культури, відпочинку та розваг, реалізації сувенірної продукції тощо;
- б) послуги перевезення;
- в) послуги розміщення;
- г) послуги з організації відвідувань об'єктів культури, відпочинку та розваг, реалізації сувенірної продукції.

7. У чому полягає відмінність між туроператором і турагентом?

- а) турагент формує туристичний продукт, а туроператор його реалізує туристам;
- б) туроператор виконує роль посередника між туристами і турагентами;
- в) турагент виконує функції з перевезення та розміщення туристів;
- г) туроператор формує туристичний продукт, а турагент просуває та реалізовує туристам туристичний продукт та додаткові послуги.

8. Який облік вимагає індивідуального підходу до клієнтів у туристичній сфері?

- а) консолідований облік витрат за місяць;
- б) облік витрат за турами;
- в) окремий облік витрат і доходів за кожним клієнтом;
- г) облік витрат після закінчення туру.

9. Яка особливість туристичної діяльності обумовлює потребу в обліку витрат на транспортування, страхування, трансфери?

- а) сезонність туристичних послуг;
- б) короткий обліковий цикл;
- в) висока мобільність туристичних послуг;
- г) нематеріальний характер послуг.

10. Які документи є специфічними для обліку в туризмі?

- а) товарно-транспортна накладна;
- б) акт отриманих послуг;
- в) туристичний ваучер;
- г) рахунок-фактура.

11. Що є готелем відповідно до Закону України «Про туризм»?

- а) засіб тимчасового розміщення, що має шість і більше номерів і надає готельні послуги;
- б) засіб тимчасового розміщення, що має шість і більше номерів і надає виключно послуги розміщення туристів;
- в) спеціалізований об'єкт, що надає послуги харчування та розваг;
- г) засіб тимчасового розміщення, що надає готельні послуги.

12. Хто може бути суб'єктом готельного господарства?

- а) лише державне підприємство;
- б) лише юридична особа;
- в) ФОП або юридична особа;
- г) лише приватне підприємство.

13. Яка умова є обов'язковою для готелів під час надання послуг з розміщення?

- а) реєстрація у місцевих органах влади;
- б) наявність ліцензії на послуги з проживання;
- в) наявність ліцензії на торгівлю алкогольними напоями;
- г) наявність свідоцтва про встановлення відповідної категорії.

14. Який орган видає свідоцтво про встановлення готелю відповідної категорії?

- а) Державна податкова служба України;
- б) Міністерство інфраструктури України;
- в) Держпродспоживслужба України;
- г) Державне агентство розвитку туризму України.

15. Який документ заповнює громадянин України під час поселення в готель?

- а) Анкета проживаючого (форма № 1-г);
- б) Реєстраційна картка (форма № 2-г);
- в) Візитна картка (форма № 3-г);
- г) Журнал обліку громадян (форма № 5-г).

16. Яка з послуг є обов'язковою для всіх категорій готелів?

- а) тренажерний зал;
- б) телевізор у номері;
- в) цілодобова рецепція;
- г) ресторан у готелі.

17. Яке твердження правильне щодо категорій готелів?

- а) категорії присвоюють довічно;
- б) категорії присвоюють лише міжнародними організаціями;
- в) категорії присвоюють за результатами сертифікації;
- г) готелі самостійно встановлюють свою категорію.

18. Яка одиниця обліку використовується для кількісного аналізу готельних послуг?

- а) сума доходу;
- б) кількість клієнтів;
- в) номеро-день;
- г) кількість персоналу.

19. Яке твердження відповідає поняттю «готельні послуги»?

- а) лише надання харчування;
- б) продаж туристичних путівок;
- в) комплекс дій, що забезпечують тимчасове проживання;
- г) оренда житла на тривалий термін.

20. Що з наведеного не входить до переліку додаткових готельних послуг?

- а) прокат автомобілів;
- б) трансфер з аеропорту;
- в) надання номера для проживання;
- г) прання і прасування білизни.

21. Що таке виставка відповідно до Закону України «Про рекламу»?

- а) захід, спрямований на торгівлю продукцією;
- б) публічний захід для презентації нових продуктів широкому загалу;
- в) подія, що має на меті створення комерційних угод між учасниками;
- г) захід, який здійснюються для просування товару на ринок, проводиться організовано у певному приміщенні у визначені строки, розрахований на зацікавлених та/або професійних відвідувачів.

22. Що є основною метою участі підприємства у виставці згідно з законодавчим визначенням?

- а) продаж товарів за спеціальними цінами;
- б) представлення продукції підприємства у конкурентному середовищі;
- в) реклама та просування продукції на ринку;
- г) укладання довгострокових контрактів.

23. Яке визначення ярмарку закріплено на державному рівні?

- а) масовий захід для продажу товарів на відкритому просторі;
- б) спеціальний захід для демонстрації експонатів зацікавленим та/або професійним відвідувачам;
- в) захід, пов'язаний із роздрібною або оптовою торгівлею, що проводиться регулярно в певному місці та у визначений строк;
- г) короткострокова торгівля у визначеному місцерозташуванні.

24. Який документ є обов'язковим під час участі підприємства у виставці?

- а) сертифікати відповідності товарів;
- б) бюджет рекламної кампанії;
- в) ліцензія на проведення рекламних заходів;
- г) договір із організатором виставки.

25. За яких умов на виставці дозволено продавати товари за готівку без застосування РРО?

- а) за наявності відповідного дозволу організаторів виставки або місцевого самоврядування;
- б) якщо річний обсяг розрахункових операцій не перевищує 500 тис. грн;
- в) за умови використання касових ордерів;
- г) якщо продаж товарів здійснюється лише фізичним особам.

26. Який документ має використовуватися за умови готівкових розрахунків на виставці без РРО?

- а) касова книга та касовий видатковий ордер;
- б) податкова накладна та ТТН;
- в) розрахункова книжка та книга обліку розрахункових операцій;
- г) акт приймання-передачі.

27. На якому рахунку обліковуються матеріали, спеціально придбані для роздачі на виставці?

- а) 26;
- б) 28;
- в) 209;
- г) 201.

28. За яким методом здійснюється оцінка товарів під час вибуття на виставці?

- а) за одним із таких методів: середньозваженої собівартості або собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- б) за найменшою із двох оцінок: чистою вартістю реалізації або первісною вартістю;
- в) за методом, який застосовується до цих товарів в інших випадках їх списання на підприємстві;
- г) за чистою вартістю реалізації.

29. Який документ підтверджує фактичну роздачу рекламних матеріалів на виставці?

- а) видаткова накладна;
- б) акт приймання-передачі;
- в) звіт відповідальної особи;
- г) акт на списання.

30. На який рахунок списуються витрати за зразки товарів, які роздаються на виставці?

- а) 79;
- б) 92;
- в) 93;
- г) 94.

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ

За результатами аналізу наданої інформації реальних суб'єктів господарювання виконайте запропоновані завдання:

1. ТОВ «БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ «ДЕВЕНСТРОЙ»

1.1. На основі аналізу нижченаведеної інформації Звіту про управління (звіту керівництва):

- розкрийте фактори впливу бізнес-процесів на облікову систему будівельного підприємства;
- укажіть, яких даних вам не вистачило та де їх можна знайти.

Витяг зі ЗВІТУ ПРО УПРАВЛІННЯ (ЗВІТУ КЕРІВНИЦТВА)

ТОВ «БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ «ДЕВЕНСТРОЙ» за 2023 р.

1. Інформація про діяльність та організаційну структуру

Інформація про основну діяльність

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ «ДЕВЕНСТРОЙ» (далі – Товариство, Компанія) є товариством з обмеженою відповідальністю, зареєстрованим і діючим в Україні.

Компанія зареєстрована Печерською районною у місті Києві Державною адміністрацією 18.02.2010 р. в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб за кодом ЄДРПОУ 37000870.

Зареєстрований та повністю сплачений грошовими коштами в національній валюті статутний капітал Компанії станом на 31.12.2023 р. складає 5 000 000 грн.

Місцезнаходження Компанії: 01103, м. Київ, Залізничне шосе, буд. 47.

Середня кількість працівників Компанії за 2023 рік складає 19 осіб.

Мета, цілі та стратегії досягнення цих цілей

Компанія прагне підтримувати стійку базу фінансування. Портфель ліквідності Компанії містить грошові кошти.

Компанія управляє своїм капіталом для забезпечення безперервної діяльності підприємства в майбутньому і одночасної максимізації прибутку засновників за рахунок оптимізації співвідношення позикових і власних коштів. Керівництво Компанії регулярно переглядає структуру свого капіталу.

Організаційна структура та керівництво

Вищим органом товариства з обмеженою відповідальністю є загальні збори його учасників. У товаристві створено виконавчий орган (одноособовий), який здійснює поточне керівництво його діяльністю і є підзвітним загальним зборам його учасників.

Провідний управлінський персонал – ті особи, які безпосередньо або опосередковано мають повноваження та є відповідальними за планування, управління та контроль діяльності суб'єкта господарювання, зокрема будь-який директор (виконавчий чи інший) цього суб'єкта господарювання.

2. Вплив економічної ситуації на фінансовий стан та результати діяльності

Компанія здійснює свою діяльність в Україні. Попри те, що економіка України вважається ринковою, вона продовжує демонструвати певні особли-

вості, властиві економіці, що розвивається. Такі особливості характеризуються, але не обмежуються, низьким рівнем ліквідності на ринках капіталу, високою інфляцією та значним дефіцитом балансу державних фінансів та зовнішньої торгівлі. На фінансову стійкість підприємств істотно впливає фаза економічного циклу, в якій перебуває економіка держави. Повномасштабне військове вторгнення північних сусідів завдало потужного удару по всіх ланках економічної системи нашої держави, зокрема і в будівельній галузі: нищиться транспортно-логістична, соціальна, маркетингова та інженерна інфраструктура цілих регіонів, зменшуються інвестиції в товарні запаси, що ще більше скорочує збут. Війна зумовлює скорочення доходів українців, номінальних та реальних. В умовах зниження фінансової стійкості підприємств, працедавці відкривають вакансії з меншим рівнем зарплати, знижують або не підвищують зарплати наявним працівникам. Зменшуються також і доходи суб'єктів господарської діяльності, падають обсяги прибутку.

Оцінюючи можливі сценарії розвитку подій та виходячи з специфіки активів, керівництво Компанії оцінює можливі втрати, як нижчі ніж у середньому по галузі та такі, що не вплинуть на здатність Компанії продовжувати діяльність на безперервній основі.

Результати діяльності:

ЧИСТИЙ ДОХІД ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ РОБІТ / ПОСЛУГ

(у тисячах гривень)	2023 р.	2022 р.
Дохід від реалізації робіт / послуг	353 305	411 139
Всього	353 305	411 139

СОБІВАРТІСТЬ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ

(у тисячах гривень)	2023 р.	2022 р.
Собівартість реалізованих будівельних матеріалів, робіт / послуг	350 516	408 175
Всього	350 516	408 175

АДМІНІСТРАТИВНІ ВИТРАТИ

(у тисячах гривень)	2023 р.	2022 р.
Витрати на оплату праці	3 981	5 618
Внески на соціальні заходи	876	1 377
Витрати на операції оренди / лізингу	377	391
Амортизація	89	123
Винагорода за консультаційні, інформаційні, аудиторські та інші послуги	109	106
Витрати на оплату послуг	83	48
Інші витрати	18	19
Всього	5 533	7 682

Узгодження витрат із податку на прибуток та облікового прибутку за роки, які закінчилися, 31 грудня 2023 та 2022 рр.:

(у тисячах гривень)	2023 р.	2022 р.
Прибуток / (збиток) до оподаткування	3 320	(4 632)
Теоретичні податкові відрахування за відповідною ставкою оподаткування 18 %	598	834
Коригування облікового прибутку	(598)	(834)
Витрати з податку на прибуток	—	—

3. Ліквідність та зобов'язання

Компанія управляє своїм капіталом для забезпечення безперервної діяльності підприємства в майбутньому і одночасної максимізації прибутку засновників за рахунок оптимізації співвідношення позикових і власних коштів. Керівництво Компанії регулярно переглядає структуру свого капіталу. Товариство створює резерв під ризики діяльності на основі аналізу ймовірностей, резерв сумнівних боргів, виходячи з платоспроможності конкретних кредиторів.

4. Екологічні аспекти

Основні екологічні аспекти товариства – це аспекти, які входять у сферу діяльності та управління товариства, і можуть включати, але не обмежуються:

- викидами у повітря. Товариство не здійснює викиди в повітря, оскільки в господарській діяльності не використовує технології, що призводять до таких викидів;
- скидами у водні об'єкти. Товариство не здійснює скиди у водні об'єкти;
- знешкодженням, вторинною переробкою, повторним використанням, перевезенням і утилізацією твердих і інших відходів. ТОВ «БК «ДЕВЕНСТРОЙ» укладений договір із субпідрядними організаціями про надання послуг по збиранню та вивезенню такого сміття, тощо;
- забрудненням ґрунту. Вживаються заходи до недопущення забруднення ґрунту, що передбачає не використання шкідливих речовин, постійний контроль за збиранням та тимчасового розміщенням на спеціально відведених майданчиках сміття у встановленому законом порядку;
- місцевими проблемами (шум, вібрація, запах, пил, зовнішній вигляд та ін.). Виробнича діяльність товариства пов'язана з даною категорією, проте в межах допустимих норм;
- ризиками екологічних аварій і діями, що виникають або можуть виникнути як наслідок інцидентів, аварій і потенційних нештатних ситуацій. Призначена відповідальна особа, яка слідкує за дотриманням норм з екологічної безпеки та вживає заходів до недопущення екологічних аварій.

Отже, ТОВ «БК «ДЕВЕНСТРОЙ» не створює загрози та не забруднює навколишнє середовище.

5. Соціальні аспекти та кадрова політика

ТОВ «БК «ДЕВЕНСТРОЙ» пишається своєю стабільною та добре скоординованою командою – професіоналами з цінними навичками, знаннями та

досвідом. Повага до прав і потреб працівників, застосування підходів, орієнтованих на майбутнє. Середня облікова чисельність працівників Компанії в 2023 р. становила 19 осіб. Головними цінностями взаємодії Підприємство визначає такі: сумлінність та довіра, прозорість, професіоналізм та справедливість. У діяльності Підприємства високо цінуються особисті свободи, права та гідність людини, не допускаються будь-які форми утисків на робочому місці та поведінка, яка б розглядалася як образлива і неприйнятна. Керівники не повинні допускати у своїй управлінській практиці методів, які принижують особисту гідність працівників. Неприпустимою є дискримінація або надання переваг залежно від походження, соціального і майнового стану, расової та національної приналежності, віку, статі, мови, політичних поглядів, релігійних переконань, роду і характеру занять, сексуальної орієнтації, місця проживання та інших обставин. Основними критеріями для ухвалення рішень стосовно персоналу є кваліфікація працівника, професійні здібності, фактичні досягнення та інші критерії, пов'язані з роботою фахівця. Підприємство підтримує та заохочує ініціативність і винахідливість працівників, сприяє розвитку та реалізації умінь і здібностей персоналу.

Зарплата, внески до державного пенсійного фонду України і фондів соціального страхування, щорічні відпускні та лікарняні, преміальні нараховуються у тому році, у якому відповідні послуги надаються працівниками Компанії.

Компанія визнає короткострокові виплати працівникам як витрати та як зобов'язання після вирахування будь-якої вже сплаченої суми.

Компанія не має додаткових схем пенсійного забезпечення, крім участі в державній пенсійній системі України, що передбачає розрахунок і сплату поточних внесків роботодавця як відсотка від поточних загальних виплат працівникам. Ці витрати відображаються у звітному періоді, до якого належить відповідна заробітна плата.

6. Використання фінансових інструментів, що мало суттєвий вплив на оцінку активів, зобов'язань, фінансовий стан і доходи або витрати

Компанія визнає фінансовий актив або фінансове зобов'язання у звіті про фінансовий стан тоді і лише тоді, коли вона стає стороною договірних домовленостей щодо цього інструмента.

Операції із фінансовими інструментами визнаються у звіті про фінансовий стан на дату розрахунку, тобто на дату його надання (отримання), грошових коштів і первісно оцінюються за справедливою вартістю, скоригованою на витрати на проведення операції, за винятком тих, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток, які первісно оцінюються за справедливою вартістю.

Завдання та політика щодо управління фінансовими ризиками, у тому числі політика щодо страхування кожного основного виду прогнозованої операції, для якої використовуються операції хеджування ***Вразливість до ризику ліквідності***

Ризик ліквідності являє собою ризик того, що терміни погашення активів та зобов'язань не збігаються. Розбіжність даних позицій потенційно підвищує прибутковість, але може також збільшити ризик виникнення збитків. Компа-

нія має процедури з метою мінімізації таких втрат, а саме, таких як підтримка достатньої кількості грошових коштів. У разі недостатньої або надлишкової ліквідності Компанія реалізує переміщення ресурсів і коштів для досягнення оптимального фінансування потреб бізнесу.

Вразливість до валютного ризику

Компанія не має відкритої валютної позиції та, відповідно, не є вразливою до валютного ризику.

Вразливість до кредитного ризику

Компанія бере на себе кредитний ризик, а саме ризик того, що одна сторона фінансового інструменту призведе до фінансових втрат іншої сторони, внаслідок невиконання зобов'язання за договором. Кредитний ризик виникає внаслідок продажу товарів на умовах кредиту та інших угод із контрагентами, внаслідок яких виникають фінансові активи.

Керівництво Компанії контролює рівні кредитного ризику під час розгляду ризику щодо контрагентів або груп контрагентів на індивідуальній основі.

Керівництво Компанії аналізує дебіторську заборгованість на предмет знецінення і стежить за простроченими залишками. Компанія є вразливою до кредитного ризику в сумі балансової вартості фінансових активів.

Вразливість до ринкового ризику

Компанія бере на себе ринковий ризик. Ринковий ризик, пов'язаний із відкритими позиціями щодо:

- (а) іноземних валют,
- (б) процентних активів та зобов'язань,
- (в) змін у ціні.

Керівництво встановлює ліміти щодо рівня ризиків, які можуть бути прийнятні. Чутливості до ринкових ризиків включені нижче, засновані на зміні факторів, за умови, що всі інші фактори стали.

7. Опис відносин з акціонерами / учасниками та пов'язаними особами, вплив цих відносин на результат діяльності та здійснення управління ними

Статутний капітал Компанії складається з таких компонентів:

(у тисячах гривень)	31 грудня 2023	31 грудня 2022
Зареєстрований (пайовий) капітал	5 000	5 000
Всього	5 000	5 000

Формування статутного капіталу Компанії здійснюється виключно грошовими коштами відповідно до вимог чинного законодавства.

Відповідно до рішень загальних зборів та договорів купівлі і продажу частки у статутному капіталі Компанії, учасники Товариства володіють наступними частками:

(у тисячах гривень)	31 грудня 2023	31 грудня 2022
ТОВ «КУА «СІТІ ВАН ЕССЕТ МЕНЕДЖМЕНТ»	74,96 %	74,96 %
ТОВ «СІТІ ВАН ДЕВЕЛОПМЕНТ»	24,99 %	24,99 %

(у тисячах гривень)	31 грудня 2023	31 грудня 2022
Шишкін Геннадій Володимирович	0,05 %	0,05 %
Всього	100 %	100 %

Пов'язані сторони

Пов'язаними сторонами є учасники товариства, провідний управлінський персонал товариства (директор), їхні близькі родичі, а також підприємства, у яких вони мають суттєвий вплив або контроль.

Провідний управлінський персонал – ті особи, які безпосередньо або опосередковано мають повноваження та є відповідальними за планування, управління та контроль діяльності суб'єкта господарювання, зокрема будь-який директор (виконавчий чи інший) цього суб'єкта господарювання.

Операція з пов'язаною стороною – передача ресурсів, послуг або зобов'язань між суб'єктом господарювання, що звітує, та пов'язаною стороною, незалежно від того, чи призначається ціна.

Компанія здійснює операції з пов'язаними сторонами в ході нормальної економічної діяльності. Ціни для пов'язаних сторін постійно переглядаються Товариством. Під час аналізу кожного випадку відносин, що можуть являти собою відносини між пов'язаними сторонами, увага приділяється суті цих відносин, а не лише їх юридичній формі.

Порядок розкриття операцій із пов'язаними особами в примітках до фінансової звітності.

Компанія розкриває інформацію щодо компенсації провідному управлінському персоналу, яка подається загальною сумою, а також окремо для кожної із наведених далі категорій:

- короткострокові виплати працівникам;
- виплати по закінченню трудової діяльності;
- інші довгострокові виплати працівникам;
- виплати у разі звільнення.

Компанія також розкриває інформацію про характер відносин із пов'язаними сторонами, а також інформацію про такі здійснені операції та залишки заборгованості, в тому числі зобов'язання:

- суму операцій;
- суму залишків заборгованості, в тому числі зобов'язання, а також:
- його строки та умови, включаючи інформацію про наявність забезпечення і характер відшкодування, яке буде надане під час погашення;
- детальну інформацію щодо будь-яких гарантій, наданих чи отриманих;
- резерв сумнівних боргів, пов'язаних із сумою залишків заборгованості;
- витрати, визнані протягом періоду стосовно безнадійної або сумнівної заборгованості зв'язаних сторін.

8. Ймовірні перспективи подальшого розвитку (в тому числі інформація про злиття чи поглинання)

Керівництво Компанії здійснило оцінку щодо можливості подальшої безперервної діяльності та впевнилось, що Компанія має ресурси для продовження

діяльності у найближчому майбутньому. До того ж керівництву невідомо про будь-які значні невизначеності, що можуть викликати суттєву невпевненість у можливості Компанії здійснювати безперервну діяльність. Отже, складання фінансової звітності здійснювалось виходячи з принципу безперервності діяльності.

9. Інша інформація

Функціональною валютою Товариства є українська гривня. Монетарні активи та зобов'язання перераховуються у функціональну валюту за офіційним обмінним курсом НБУ станом на кінець відповідного періоду. Прибутки та збитки, які виникають у процесі такого перерахунку включаються до складу прибутків або збитків за звітний період. Не монетарні статті не перераховуються за курсами на кінець року. Вони оцінюються по первісній вартості. Не монетарні статті, які оцінюються за справедливою вартістю в іноземній валюті, включаючи інвестиції в інструменти капіталу, перераховуються за курсами обміну на дату визначення справедливої вартості. Вплив зміни курсу на не монетарні статті, які оцінені за справедливою вартістю в іноземній валюті, враховуються у складі прибутку або збитку від зміни справедливої вартості.

Доходи та витрати визнаються за методом нарахування. Дохід від надання послуг відображається в момент виникнення незалежно від дати надходження коштів і визначається, виходячи зі ступеня завершеності операції з надання послуг на дату балансу.

Витрати, понесені у зв'язку з отриманням доходу, визнаються у тому ж періоді, що й відповідні доходи. Фінансові активи у первісному визнанні класифікуються як оцінювані надалі за амортизованою вартістю, за справедливою вартістю через інший сукупний дохід (ІСД) і за справедливою вартістю через прибуток або збиток.

Всі операції купівлі або продажу фінансових активів, що вимагають поставки активів у строки, встановлювані законодавством, або відповідно до правил, прийнятих на конкретному ринку (торгівля на стандартних умовах), визнаються на дату укладення угоди, тобто, на дату, коли Компанія бере на себе зобов'язання купити або продати актив.

Компанія визнає оціночний резерв (забезпечення) під очікувані кредитні збитки (ОКЗ) щодо всіх боргових інструментів, оцінюваних не по справедливій вартості через прибуток або збиток. ОКЗ розраховуються на основі різниці між усіма договірними грошовими потоками, що належать Компанії згідно з договором, і всіма грошовими потоками, які Компанія очікує одержати, дисконтована з використанням первісної ефективної процентної ставки або її приблизного значення. Очікувані грошові потоки включають грошові потоки від продажу утримуваного забезпечення або від інших механізмів підвищення кредитної якості, які є невід'ємною частиною договірних умов.

10. Інша інформація

Компанія управляє своїм капіталом для забезпечення безперервної діяльності підприємства в майбутньому і одночасної максимізації прибутку засновників за рахунок оптимізації співвідношення позикових і власних коштів.

Керівництво Компанії регулярно переглядає структуру свого капіталу. Управлінський персонал несе відповідальність за складання і достовірне подання фінансової звітності відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та за таку систему внутрішнього контролю, яку управлінський персонал визначає потрібною для того, щоб забезпечити складання фінансової звітності, що не містить суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилки. Під час складання фінансової звітності управлінський персонал несе відповідальність за оцінку здатності Компанії продовжувати свою діяльність на безперервній основі, розкриваючи, де це застосовано, питання, що стосуються безперервності діяльності, та використовуючи припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку, крім випадків, якщо управлінський персонал або планує ліквідувати Компанію чи припинити діяльність, або не має інших реальних альтернатив цьому.

1.2 За нижченаведеною інформацією фінансової звітності:

- розрахуйте основні показники аналізу фінансового стану та результатів діяльності будівельного підприємства;*
- прокоментуйте динаміку розрахованих показників за вказаний період.*

Підприємство ТОВ «БК «ДЕВЕНСТРОЙ»

Територія Печерський район у місті Києві

Організаційно-правова форма господарювання ТОВ

Вид економічної діяльності Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах

Середня кількість працівників 19

Адреса: Залізничне шосе, буд. 47, Печерський р-н, м. КИЇВ, 01103

Одиниця виміру: тис. грн без десяткового знака

Складено: за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

Витяг із БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)
станом на 31 грудня 2023 р.

Актив	Код рядка	На 31.12.2023	На 31.12.2022
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	36	20
первісна вартість	1001	119	119
накопичена амортизація	1002	83	99
Незавершені капітальні інвестиції	1005	809	1 228
Основні засоби	1010	1 504	810
первісна вартість	1011	16 697	16 697
знос	1012	15 193	15 887
Інші фінансові інвестиції	1035	125	125
Усього за розділом I	1095	2 474	2 183
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	63 484	44 667
виробничі запаси	1101	54 786	35 969
товари	1104	8 698	8 698
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	52 248	63 378
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	275 063	261 149
з бюджетом	1135	191	5 169
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	33	21
Гроші та їх еквіваленти	1165	178	469
рахунки в банках	1167	178	469
Витрати майбутніх періодів	1170	20	24
Інші оборотні активи	1190	48 203	37 232
Усього за розділом II	1195	439 420	412 109
Баланс	1300	441 894	414 292
Пасив	Код рядка	На 31.12.2023	На 31.12.2022
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	5 000	5 000
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(2 694)	626
Усього за розділом I	1495	2 306	5 626
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Поточна кредиторська заборгованість за:			
товари, роботи, послуги	1615	106 135	72 162
розрахунками з бюджетом	1620	63	59
розрахунками зі страхування	1625	83	74
розрахунками з оплати праці	1630	296	567
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	228 384	123 933
Поточні забезпечення	1660	435	273
Інші поточні зобов'язання	1690	104 192	211 598
Усього за розділом III	1695	439 588	408 666
Баланс	1900	441 894	414 292

Керівник Борисенко Володимир Іванович
Головний бухгалтер Курінець Ірина Григорівна

**Витяг зі ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ
(ЗВІТУ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД) за 2023 р.
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	353 305	411 139
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(350 516)	(408 175)
Валовий прибуток	2090	2 789	2 964
Інші операційні доходи	2120	12 103	624
Адміністративні витрати	2130	(5 533)	(7 682)
Витрати на збут	2150	(10)	(–)
Інші операційні витрати	2180	(6 029)	(538)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	3 320	–
збиток	2195	(–)	(4 632)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	3 320	–
збиток	2295	(–)	(4 632)
Чистий фінансовий результат прибуток	2350	3 320	–
збиток	2355	(–)	(4 632)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Матеріальні затрати	2500	131 947	124 526
Витрати на оплату праці	2505	4 189	6 257
Відрахування на соціальні заходи	2510	876	1 307
Амортизація	2515	711	745
Інші операційні витрати	2520	218 369	283 257
Разом	2550	356 092	416 092

Керівник Борисенко Володимир Іванович
Головний бухгалтер Курінець Ірина Григорівна

1.3 Критично оцініть нижченаведену інформацію Приміток до фінансової звітності, на їх основі та із залученням відкритих даних:

- *спрогностуйте тренди розвитку ТОВ «БК «ДЕВЕНСТРОЙ»;*
- *здійсніть SWOT-аналіз стану вітчизняної будівельної галузі в умовах воєнного стану та у повоєнній економіці.*

**Витяг із ПРИМІТОК ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
ПРИМІТКА 1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ**

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ «ДЕВЕНСТРОЙ» (далі – Компанія) є товариством з обмеженою відповідальністю, зареєстрованим і діючим в Україні.

Компанія зареєстрована Печерською районною у місті Києві Державною адміністрацією 18.02.2010 р. в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб за кодом ЄДРПОУ 37000870.

Зареєстрований та повністю сплачений грошовими коштами в національній валюті статутний капітал Компанії станом на 31.12.2023 р. складає 5 000 000 грн.

Місцезнаходження Компанії: 01103, м. Київ, Залізничне шосе, буд. 47.

Середня кількість працівників Компанії за 2023 р. по штатному розкладу складає 19 осіб.

Ця фінансова звітність була затверджена до випуску директором Компанії 10 червня 2024 р.

ПРИМІТКА 2. УМОВИ, У ЯКИХ ПРАЦЮЄ КОМПАНІЯ

24 лютого 2022 р. російські війська почали вторгнення в Україну. 2023 р. – рік продовження повномасштабної війни росії проти України. Цей фактор є основним драйвером, який впливає на операційне середовище.

Лише прямі збитки від війни інфраструктурі України перевищили 150 млрд USD, а загальні 1 трлн USD.

Війна на території держави – це, як правило, економічний колапс. Та Україна до останнього часу доводила, що зможе вистояти економічно і фінансово. Вистояла банківська система, уряд продовжував платити пенсії та зарплати, гривня девальвувала, але не втратила ролі головного засобу платежу.

Динаміка ВВП

У 2023 р. реальний ВВП України виріс, за різними оцінками, на 5–5,5 %. Це відновлювальне зростання після стрімкого падіння на 28,8 % у 2022 р. Незважаючи на відновлення, ВВП ще приблизно на чверть менший, ніж у 2021 р. У першому кварталі 2023 р. ВВП ще спадав, але решту три квартали – зростав.

У 2023 р. з України експортували товарів на \$36 млрд, а імпортували – на \$63,5 млрд. Товарний експорт зменшувався другий рік поспіль: у 2021 р. експорт товарів з України сягнув \$68,2 млрд, у 2022 – \$44,2 млрд. Ключовими категоріями товарного експорту України є продовольство (здебільшого зерно) та метали, які вкрай залежать від легкості логістики.

У 2023 р. Україна створила власний Український морський коридор до чорноморських портів Одеської області. Це дозволило поступово нарощувати не тільки експорт зернових, але і відновити морський експорт інших товарів, а також поновити морський імпорт.

Погода у 2023 р. сприяла сільському господарству, і аграрії змогли побити рекорди врожайності. Рівень врожайності зернових збільшився до 54,7 ц/га – цей показник побив попередній рекорд 2021 р., коли врожайність становила 53,6 ц/га. Хорошою була врожайність також і інших культур. Це дозволило зібрати високі врожаї, незважаючи на втрату для сільського господарства значної частини територій, які або знаходяться під окупацією, або є небезпечними для роботи.

Високі врожаї також несуть певні виклики – важливим є збереження логістичних можливостей для експорту продовольства. Наприкінці 2023 р. морський експорт зернових та олійних через Український морський коридор вийшов на пікові показники Зернової угоди.

Металургійні підприємства України поступово, повільно, але відновлювались. Наразі металургійні комбінати працюють приблизно на 70 % своїх потужностей. Наприкінці 2023 р. нарешті вдалося послабити мотузку на шії металургів – відновився морський експорт продукції через Український морський коридор. Коридор має продовжувати працювати, а можливості для експорту чорних металів розширюватися. Тоді металургія матиме більш впевнену позицію, оскільки до війни 4/5 виробленої продукції галузі йшло за кордон, і замістити такі обсяги внутрішнім споживанням практично неможливо.

Монетарний та фінансовий сектори

Гривня

Україна увійшла у 2023 р. із зафіксованим на рівні 36,6 гривень за долар офіційним курсом. Готівковий же курс був суттєво вищим: 40,5 грн/дол. станом на 1 січня. Очікування на рік були різними: уряд заклав у бюджет на 2023 середньорічний курс 42,2 грн/дол., у той час, як неурядові експерти зійшлися у консенсус-прогнозі на середньорічному курсі 37,9 грн/дол.

Зрештою, НБУ більшу частину року зберігав курс зафіксованим на рівні 36,6, а розрив із готівковим курсом поступово зменшився. 3 жовтня Нацбанк перейшов до режиму керованої гнучкості, але завдяки значним обсягам валютних інтервенцій гривня навіть трохи зміцнювалася. У грудні тренд змінився і курс долара став зростати, і у новий 2024 р. Україна увійшла з курсом 38 грн/дол. Середньорічний офіційний курс був нижчим і від урядових, і від неурядових прогнозів, залишився на рівні 36,6 гривень за долар.

Інфляція

У 2023 р. Україна увійшла з рекордно високим рівнем інфляції, що розігралася через війну та через друк гривні для покриття воєнних видатків. Втім, впродовж року інфляцію вдалося вгамувати: регулярні надходження іноземної допомоги дозволили припинити монетарне фінансування (за рахунок друку гривні) бюджету, а хороші врожаї сприяли зниженню цін на продукти. У грудні 2023 р. інфляція становила 5,1 %, майже повернулась на рівень довоєнного таргету інфляції у 5 %.

Бюджет

Україна у 2023 р. продовжувала отримувати іноземну фінансову допомогу – більше, ніж у 2022 (42,5 млрд дол. у 2023 проти 31,1 млрд у 2022), та більш регулярно та прогнозовано. Допомога здебільшого надходила у формі кредитів (63 % від усієї фінансової допомоги), а не грантів; але кредити ці були дуже пільговими та необхідними для України, оскільки дозволили фінансувати важливі бюджетні потреби вже сьогодні.

Усього потреби державного бюджету у додатковому фінансуванні за 2023 р. склали 59,9 млрд дол. – з них 47,9 млрд дефіциту бюджету та 11,9 млрд на погашення боргів. Іноземна допомога покрила 71 % цих потреб; решту профінансували здебільшого за рахунок випуску ОВДП.

Завдяки іноземній фінансовій допомозі валютні резерви у 2023 р. сягнули історично рекордних рівнів. Наприкінці року міжнародні резерви України скла-

дали 40,5 млрд доларів. Це більше, ніж історичний рекорд до повномасштабного вторгнення, коли у квітні 2011 р. резерви сягнули свого попереднього піку у 38,4 млрд. Така ситуація під час війни стала можливою виключно через безпрецедентну фінансову підтримку України. Високий рівень резервів є певною подушкою безпеки на випадок перебоїв із подальшим надходженням допомоги.

Український бюджет у 2023 р. – все ще бюджет війни. Близько половини державного бюджету пішло на фінансування оборони; за нашими оцінками, витрати на оборону перевищать 30 % ВВП за підсумками 2023 р. Для порівняння – «норма» НАТО в мирний час – 2 %.

Власних податкових та митних надходжень Україні все ще не вистачало для покриття всіх видатків бюджету. Різницю вдавалося покривати за рахунок іноземної фінансової допомоги та випуску військових облігацій.

У 2023 р. уряд залучив 566 млрд грн через ОВДП – більш ніж удвічі більше, ніж у 2022. Скоротився і фіскальний розрив. У 2022 р. уряд витратив на погашення попередніх випусків ОВДП на 133 млрд грн більше, ніж вдалося залучити від випуску нового внутрішнього боргу; у 2023 ж вдалося рефінансувати погашення старого боргу та залучити зверху ще 196 млрд гривень. Втім, якщо ж порівняти надходження від нових випусків ОВДП за рік з витратами на погашення боргу за ОВДП та видатками з бюджету на його обслуговування, то різниця все ще залишалася негативною (3 млрд грн).

Фінансовий сектор

Протягом 2023 р. облікова ставка зменшилась з 25 % до 15 %. Дохідність однорічних гривневих військових облігацій зменшилася до 17,55 %. Середні ставки за депозитами фізичних осіб (UIRD) зменшилися до коридору 13–14 %, але перевищують рівень інфляції.

Обсяг депозитів домогосподарств залишився незмінним для строкових депозитів у гривні та зменшився для депозитів на вимогу. З іншого боку, строкові вклади в іноземній валюті продемонстрували зростання.

Кредити резидентам трохи зросли, але загалом залишаються на низькому рівні. З ризиками війни, які все ще існують, кредити майже навряд чи суттєво покращаться без державної підтримки або страхування воєнних ризиків. У 2022 р. через суттєве зменшення кредитування і зниження попиту на банківські послуги загалом, а також через переоцінку своїх активів у зв'язку з бойовими діями та окупацією, банківські прибутки знизились.

Натомість 2023 р. для банків був екстремально доходним через монетарну політику, що передбачала високі ставки за депозитними сертифікатами НБУ. Щоб профінансувати державні оборонні видатки, був запроваджений тимчасовий підвищений податок на прибутки банків: 50 % у 2023 та 25 % у 2024–2025 рр.

Міграція та ринок праці

За консервативними оцінками, до половини довоєнного населення України, або щонайменше 20 млн людей, безпосередньо задіяні в активні міграційні процеси, спричинені російською агресією.

Приблизно 8 млн українців знайшли безпечний притулок у країнах Європи, з них 5 млн отримали тимчасовий захист в одній із приймаючих країн. Поло-

вина від усіх українських біженців осіли у Польщі та Німеччині. Вимушено переміщені українці за кордоном – переважно жінки та діти до 18 років. До 6,5 млн українців є внутрішньо переміщеними особами (ВПО).

Від початку повномасштабного вторгнення Держстат не публікує даних щодо безробіття. Дослідницька агенція Info Sapiens робить власні оцінки його рівня. Протягом усього 2023 р. зберігався тренд на стаке зниження безробіття. Водночас під кінець року безробіття все ще було у півтора-два рази вищим за рівень початку 2022, перед повномасштабним вторгненням. Упродовж 2023 незмінно 20–25 % опитаних Info Sapiens повідомляли, що економлять на їжі – це орієнтовно збігається з оцінкою бідності в Україні від Світового банку.

Кількість вакансій на ринку праці стабільно відновлювалась протягом 2023, однак досі не досягла рівня 2021 р. З іншого боку, динаміка шукачів роботи була негативною, що також підтверджують результати опитування бізнесу, який стверджує, що брак робочої сили є суттєвою перешкодою для підприємницької діяльності.

У перший місяць повномасштабної війни через масові звільнення та сповільнення активності бізнесу на ринок праці прибувало значно більше нових працівників, аніж могли брати працедавці. Протягом 2022 р. динаміка ринку праці вирівнювалась, і вже у 2023 співвідношення нових шукачів роботи та нових вакансій вийшло на рівень 2021 р.

З одного боку, вакансій на ринку в цілому стало більше; з іншого боку – охочих зайняти ці вакансії вже не так багато. Ринок стабілізувався після первинного шоку повномасштабної війни та поступово адаптується до структурних змін в економіці. Водночас вільних робочих рук в Україні дедалі менше: значна частина українців перебувають за кордоном, а близько мільйона чоловіків та жінок боронять країну у лавах Сил оборони.

Звітна дата та звітний період – 31.12.2023 р. та 2023 р.

Функціональною валютою Компанії є українська гривня. Монетарні активи та зобов'язання перераховуються у функціональну валюту за офіційним обмінним курсом НБУ станом на кінець відповідного періоду. Прибутки та збитки, які виникають у процесі такого перерахунку включаються до складу прибутків або збитків за звітний період. Не монетарні статті не перераховуються за курсами на кінець року. Вони оцінюються по первісній вартості. Не монетарні статті, які оцінюються за справедливою вартістю в іноземній валюті, включаючи інвестиції в інструменти капіталу, перераховуються за курсами обміну на дату визначення справедливої вартості. Вплив зміни курсу на не монетарні статті, які оцінені за справедливою вартістю в іноземній валюті, враховуються у складі прибутку або збитку від зміни справедливої вартості. Звітність подано в тисячах гривень.

1.4. Укажіть, як вплине на результати вашого аналізу нижченаведена інформація висновку аудиторської перевірки фінансової звітності будівельного підприємства.

Витяг зі ЗВІТУ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТОРА

Думка

Ми провели аудит фінансової звітності ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ «ДЕВЕНСТРОЙ» (далі – Компанія), що складається з Балансу (Звіту про фінансовий стан) на 31 грудня 2023 р., Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), Звіту про власний капітал та Звіту про рух грошових коштів за рік, що закінчився зазначеною датою, і приміток до фінансової звітності, включаючи стислий виклад значущих облікових політик.

На нашу думку, фінансова звітність Компанії, що додається, складена в усіх суттєвих аспектах відповідно до прийнятих в Україні Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) та відповідає вимогам Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо складання фінансової звітності.

Основа для думки

Ми провели аудит відповідно до Міжнародних стандартів аудиту (МСА).

Ми є незалежними щодо Компанії згідно з Міжнародним кодексом етики професійних бухгалтерів (включно з Міжнародними стандартами з незалежності) Ради з Міжнародних стандартів етики для бухгалтерів (Кодекс РМСЕБ) та етичними вимогами, застосовними в Україні до нашого аудиту фінансової звітності, а також виконали інші обов'язки з етики відповідно до цих вимог та Кодексу РМСЕБ. Ми вважаємо, що отримані нами аудиторські докази є достатніми і прийнятними для використання їх як основи для нашої думки.

Суттєва невизначеність, що стосується безперервності діяльності

Ми звертаємо увагу на Примітку 2 у фінансовій звітності, у якій розкривається, що 24 лютого 2022 р. російські війська почали вторгнення в Україну і на даний час відбуваються активні бойові дії. Ці події або умови разом із іншими питаннями, викладеними в Примітці 2, вказують, що існує суттєва невизначеність, що може поставити під значний сумнів здатність Компанії продовжувати свою діяльність на безперервній основі. Нашу думку щодо цього питання не було модифіковано.

Під час аудиту фінансової звітності ми дійшли висновку, що використання управлінським персоналом принципу безперервної діяльності під час підготовки фінансової звітності є доцільним. Наша оцінка припущення управлінського персоналу щодо спроможності Компанії продовжувати застосовувати принцип безперервності діяльності в бухгалтерському обліку охоплювала:

- оцінку негативних наслідків продовження військової агресії;
- аналіз сценаріїв розвитку ситуації, які визначив управлінський персонал Компанії, та можливих дій у відповідь керівництва України, світової спільноти та управлінського персоналу Компанії;
- аналіз можливих змін базових показників діяльності Компанії в частині знецінення активів, падіння обсягів та маржинальності операцій;
- аналіз достатності капіталу та ліквідності, шляхів їх підтримання на достатньому рівні.

Ми виявили, що прогнози щодо розвитку ситуації та відповідних негативних наслідків дуже складно будувати через непередбачуваність дій керівництва росії. У той же час припущення управлінського персоналу щодо найбільш ймовірних сценаріїв є доречними.

Інформація, що не є фінансовою звітністю та звітом аудитора щодо неї

Управлінський персонал несе відповідальність за іншу інформацію. Інша інформація складається зі Звіту про управління Компанії за 2023 р., але не містить фінансової звітності та нашого звіту аудитора щодо неї.

Наша думка щодо фінансової звітності не поширюється на іншу інформацію та ми не робимо висновки з будь-яким рівнем впевненості щодо цієї іншої інформації.

У зв'язку з аудитом фінансової звітності нашою відповідальністю є ознайомитися з іншою інформацією та розглянути, чи існує суттєва невідповідність між іншою інформацією і фінансовою звітністю або нашими знаннями, отриманими під час аудиту, або чи ця інша інформація виглядає такою, що містить суттєве викривлення. Якщо на основі проведеної нами роботи ми доходимо висновку, що існує суттєве викривлення цієї іншої інформації, ми зобов'язані повідомити про цей факт. Ми не виявили таких фактів, які потрібно було б включити до звіту.

Відповідальність управлінського персоналу та тих, кого наділено найвищими повноваженнями, за фінансову звітність

Управлінський персонал несе відповідальність за складання фінансової звітності відповідно до НП(С)БО та Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та за таку систему внутрішнього контролю, яку управлінський персонал визначає потрібною для того, щоб забезпечити складання фінансової звітності, що не містить суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилки.

Під час складання фінансової звітності управлінський персонал несе відповідальність за оцінку здатності Компанії продовжувати свою діяльність на безперервній основі, розкриваючи, де це застосовно, питання, що стосуються безперервності діяльності, та використовуючи припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку, крім випадків, якщо управлінський персонал або планує ліквідувати Компанію чи припинити діяльність, або не має інших реальних альтернатив цьому.

Ті, кого наділено найвищими повноваженнями, несуть відповідальність за нагляд за процесом фінансового звітування Компанії.

Відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності

Нашими цілями є отримання обґрунтованої впевненості, що фінансова звітність у цілому не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства або помилки, та випуск звіту аудитора, що містить нашу думку. Обґрунтована впевненість є високим рівнем впевненості, проте не гарантує, що аудит, проведений відповідно до МСА, завжди виявить суттєве викривлення, якщо воно існує. Викривлення можуть бути результатом шахрайства або помилки; вони вважаються суттєвими, якщо окремо або разом, як обґрунтовано очікується, вони

можуть впливати на економічні рішення користувачів, що ухвалюються на основі цієї фінансової звітності.

Виконуючи аудит відповідно до вимог МСА, ми використовуємо професійне судження та професійний скептицизм протягом усього завдання з аудиту. Крім того, ми:

- ідентифікуємо та оцінюємо ризики суттєвого викривлення фінансової звітності внаслідок шахрайства чи помилки, розробляємо й виконуємо аудиторські процедури у відповідь на ці ризики, а також отримуємо аудиторські докази, що є достатніми та прийнятними для використання їх як основи для нашої думки. Ризик невиявлення суттєвого викривлення внаслідок шахрайства є вищим, ніж для викривлення внаслідок помилки, оскільки шахрайство може включати змову, підробку, навмисні пропуски, неправильні твердження або нехтування заходами внутрішнього контролю;

- отримуємо розуміння заходів внутрішнього контролю, що стосуються аудиту, для розробки аудиторських процедур, які б відповідали обставинам, а не для висловлення думки щодо ефективності системи внутрішнього контролю;

- оцінюємо прийнятність застосованих облікових політик та обґрунтованість облікових оцінок і відповідних розкриттів інформації, зроблених управлінським персоналом;

- доходимо висновку щодо прийнятності використання управлінським персоналом припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку та, на основі отриманих аудиторських доказів, робимо висновки, чи існує суттєва невизначеність щодо подій або умов, які поставили б під значний сумнів можливість Компанії продовжити безперервну діяльність. Якщо ми доходимо висновку щодо існування такої суттєвої невизначеності, ми повинні привернути увагу у своєму звіті аудитора до відповідних розкриттів інформації у фінансовій звітності або, якщо такі розкриття інформації є неналежними, модифікувати свою думку. Наші висновки ґрунтуються на аудиторських доказах, отриманих до дати нашого звіту аудитора. Втім майбутні події або умови можуть примусити Компанію припинити свою діяльність на безперервній основі.

Ми повідомляємо тим, кого наділено найвищими повноваженнями, інформацію про запланований обсяг і час проведення аудиту та суттєві аудиторські результати, включаючи будь-які суттєві недоліки заходів внутрішнього контролю, виявлені нами під час аудиту.

2. ПрАТ «СП «ВІННИЦЯРИБГОСП»

- 2.1. На основі аналізу нижченаведеної інформації малого підприємства:
- укажіть відмінності розділу «Опис господарської та фінансової діяльності» Річного звіту від Звіту про управління;
 - поясніть, чим обумовлені ідентифіковані відмінності, які наслідки це може мати для користувача фінансової звітності під час ухвалення управлінських рішень.

Витяг із РІЧНОГО ЗВІТУ

ПрАТ «СП «ВІННИЦЯРИБГОСП» за 2023 р.

1. Ідентифікаційні дані та загальна інформація

1. Повне найменування ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО «ВІННИЦЯРИБГОСП»
2. Скорочене найменування ПРАТ «СП "ВІННИЦЯРИБГОСП»
3. Ідентифікаційний код юридичної особи 00476576
4. Дата державної реєстрації 24.12.1998
5. Місцезнаходження 23222, Україна, Вінницька обл., Вінницький р-н, с. Зарванці, вул. Зарічна, 12
6. Категорія підприємства Мале
7. Адреса вебсайту <http://www.00476576.pat.ua>
8. Статутний капітал, грн 2 150 166
9. Відсоток акцій (часток / паїв) у статутному капіталі, що належить державі 0
10. Середня кількість працівників за звітний період 79
11. Витрати на оплату праці, тис. грн (для розрахунку фіктивності для суб'єктів малого підприємництва) 7 264
12. Основні види діяльності із зазначенням їх найменування та коду за КВЕД 03.22 – Прісноводне рибництво (аквакультура) 01.70 – Мисливство, відловлювання тварин і надання пов'язаних із ними послуг 03.12 – Прісноводне рибальство

2. Опис господарської та фінансової діяльності

Опис обраної облікової політики

Основні засоби відображені в обліку за фактичними витратами на їх придбання, доставку, становлення, спорудження та виготовлення. До основних засобів належать видатки на незакінчені роботи з капітального ремонту, які після його завершення будуть віднесені на вартість відповідного об'єкта з подальшою амортизацією. Нарахування амортизації основних засобів проводиться відповідно до українського податкового законодавства. Амортизація основних засобів розраховується прямолінійним методом відповідно до строків корисної служби.

Запаси обліковуються по собівартості. Собівартість запасів охоплює витрати на придбання, доставку та переробку. Для розрахунку собівартості реалізованої продукції застосовують метод конкретної ідентифікації запасів, що фактично використані. Вартість незавершеного виробництва містить прямі витрати та виробничі накладні витрати. Готова продукція відображається за

виробничою собівартістю. Матеріальні цінності, які не мають реалізаційної вартості, активами не визнаються. Грошові кошти включають суми грошей в касі і депозитів до запитання.

Дебіторська заборгованість відображається за реальною вартістю, тобто за вирахуванням оцінених сумнівних боргів. Врахування безнадійних боргів здійснюється в той період, коли керівництво підприємства визнало борги, як безнадійні. Дебіторська заборгованість за товари, виконані роботи та надані послуги містить заборгованість за реалізовані в кредит продукцію, товари або надані послуги. Інша дебіторська заборгованість складається із заборгованості, що не пов'язана із продажем продукції.

Дохід від реалізації продукції визнається відповідно до методу нарахувань під час відвантаження продукції. Доход зменшується на суму знижок та повернень продукції покупцями. Доход від надання послуг відображається в обліку, коли надання послуг здійснено. Витрати на податок на прибуток містять податки, розраховані відповідно до діючого податкового законодавства України, з врахуванням суттєвих тимчасових різниць, які були компенсовані, або виникли у звітному періоді.

Товариство працює за принципом госпрозрахунку, самофінансування та самоокупності. У звітному періоді Товариство не користувалося кредитами банку, фінансової допомоги не надавало і не отримувало.

Можливі шляхи покращення ліквідності за оцінками фахівців емітента полягають у проведенні заходів по збільшенню об'ємів реалізації, відмови від зайвих витрат, зміни цінової політики, пошуку резервів зниження витрат виробництва та погашення поточних зобов'язань.

Витрат на дослідження та розробки протягом звітного періоду не було.

Інформація щодо продуктів (товарів або послуг) особи:

1) опис продуктів (товарів та/або послуг), які виробляє / надає особа

Основними видами продукції та послуг, що надає ПрАТ СП «Вінницяриб-госп» є ведення рибного господарства, рибогосподарської меліорації, відтворення та раціональне використання водних живих ресурсів. Товариство розводить товарну рибу і рибопосадковий матеріал (зарибок).

2) обсяги виробництва (у натуральному та грошовому виразі)

Обсяг виробництва за 2023 р. становить 384 тон на суму 15 200 тис. грн.

3) середньореалізаційні ціни продуктів

Інформація відсутня.

4) загальна сума виручки

20 906 тис. грн.

5) загальна сума експорту, частка експорту в загальному обсязі продажів
Експорт відсутній.

6) залежність від сезонних змін

Рибне господарство залежить від сезонних змін.

7) основні клієнти (більше 5 % у загальній сумі виручки)

Основними ринками збуту рибопродукції є населення м. Вінниця і Вінницької області.

8) ринки збуту та країни, у яких особою здійснюється діяльність

Основними ринками збуту рибопродукції є населення м. Вінниця і Вінницької області. Послуги Товариства реалізовується 100 % на вітчизняному ринку.

9) канали збуту

Канали збуту нульового рівня (ми самі надаємо послуги кінцевому споживачеві).

10) основні постачальники та види товарів та/або послуг, які вони постачають / надають особі, країни з яких здійснюється постачання / надання товарів / послуг

У зв'язку зі специфікою даної галузі постачальники що займають більше 10 % в загальному об'ємі постачання відсутні. Товариство не здійснює свою діяльність в інших країнах.

11) особливості стану розвитку галузі, у якій здійснює діяльність особа

Жива риба займає одне з важливих місць серед продуктів тваринництва щодо забезпечення населення продуктами харчування.

12) опис технологій, які використовує особа у своїй діяльності

Сучасна технологія вирощування риби на підприємстві дає змогу вести боротьбу з конкурентами. Інформаційні технології – сукупність методів засобів, прийомів пошуку, зберігання, опрацювання, подання і передавання текстової, графічної, цифрової, відеоінформації на основі електронних засобів комп'ютерної техніки і зв'язку.

13) місце особи на ринку, на якому вона здійснює діяльність

Не визначається.

14) рівень конкуренції в галузі, основні конкуренти особи

Конкуренція в цій області досить серйозна у зв'язку з торгівлею морською рибою і великою кількістю приватних підприємств і орендарів, які у своїх водоймах вирощують рибу і реалізують її на ринку. Сучасна технологія вирощування риби на підприємстві дає змогу вести боротьбу з конкурентами. Більшість рибцевих нашого підприємства довели свою здатність успішно конкурувати в умовах вільного ринку серед інших конкурентів. Серед конкурентів, які в незначній мірі впливають на наше підприємство, можна назвати ПрАТ «Голуба нива» м. Бар.

15) перспективні плани розвитку особи

У перспективі ПрАТ СП «Вінницярибгосп» планує удосконалювати роботу рибної галузі. Керівництвом вживаються усі необхідні заходи для підтримання стабільної діяльності товариства в умовах, що склалися в країні. Однак наразі невідомо, як буде у подальшому розвиватися ситуація у країні в цілому та, відповідно, неможливо визначити, як це може вплинути на результати діяльності та фінансовий стан товариства. А відповідно і скласти чітко визначені перспективні плани розвитку товариства неможливо.

Опис ризиків, як притаманні діяльності особи, підходи до управління ризиками, заходи особи щодо зменшення впливу ризиків

Фінансові інструменти Товариства включають грошові кошти та їх еквіваленти, торгіву та іншу дебіторську заборгованість, торгіву та іншу кредиторську заборгованість. Основні ризики, властиві фінансовим інструментам, охоплюють: ринковий ризик, ризик ліквідності та кредитний ризик. Керівництво аналізує та узгоджує політику управління кожним із цих ризиків. Відповідно до планів Товариства, його потреби в обігових коштах задовольняються за рахунок надходження грошових коштів від операційної діяльності. Товариство не залучає кредитні ресурси. Надходжень від операційної діяльності достатньо для своєчасного погашення зобов'язань.

Стратегія подальшої діяльності особи щонайменше на рік (щодо розширення виробництва, реконструкції, поліпшення фінансового стану, опис істотних факторів, які можуть вплинути на діяльність особи в майбутньому)

На думку керівництва, підприємство може продовжувати свою діяльність на безперервній основі, враховуючи належний рівень достатності його капіталу. Керівництвом вживаються усі необхідні заходи для підтримання стабільної діяльності Товариства в умовах, що склалися в країні. Однак наразі невідомо, як буде у подальшому розвиватися ситуація у країні в цілому та, відповідно, неможливо визначити, як це може вплинути на результати діяльності та фінансовий стан Товариства. А відповідно і скласти перспективні плани розвитку Товариства неможливо.

Основні придбання або відчуження активів за останні п'ять років

У 2019 р. надійшло основних засобів на суму 35 тис. грн, вибуло на суму 7 тис. грн.

У 2020 р. вибуло основних засобів на 2 тис. грн, надійшло на суму 14 тис. грн.

У 2021 р. надійшло основних засобів на суму 21 тис. грн, вибуло на суму 69 тис. грн.

У 2022 р. придбання основних засобів не було, вибуло на суму 88 тис. грн.

У 2023 р. надійшло основних засобів на суму 441 тис. грн, вибуло на суму 35 тис. грн.

Товариство не планує значних інвестицій або придбання, пов'язаних із господарською діяльністю.

Основні засоби особи, включно з об'єктами оренди та будь-якими значними правочинами особи щодо них

Володіння ОЗ здійснюється на правах власності на постійній основі. Первісна вартість основних засобів на початок звітного періоду складала – 5 793 тис. грн, на кінець 6 199 тис. грн. Знос – 5 189 тис. грн, ступінь зносу 83,7 %. Нараховано амортизації на суму 98 тис. грн. У звітному періоді надійшло основних засобів на суму 441 тис. грн, вибуло основних засобів на суму 35 тис. грн.

Обмежень на використання основних засобів немає.

Планів капітального будівництва, розширення або удосконалення основних засобів немає.

Проблеми, які впливають на діяльність особи, в тому числі ступінь залежності від законодавчих або економічних обмежень

Основні проблеми ПрАТ СП «Вінницярибгосп» належать до групи фінансово-економічних. Це здебільшого пов'язано з великими податками, що значно впливає на розвиток виробництва.

Ступінь залежності від законодавчих або економічних обмежень на товаристві не визначена.

Вартість укладених, але ще не виконаних договорів (контрактів) на кінець звітного періоду та очікувані прибутки від виконання цих договорів (контрактів)

Усі договори заключені у звітному періоді виконані, невиконаних договорів немає.

Середньооблікова чисельність штатних працівників особи; середня чисельність позаштатних працівників та осіб, які працюють за сумісництвом; чисельність працівників, які працюють на умовах неповного робочого часу (дня, тижня); розмір фонду оплати праці

Середньооблікова чисельність штатних працівників 79 осіб.

Працівників, які працюють за сумісництвом та на умовах неповного робочого часу, немає. Фонд оплати праці у звітному періоді становив 7 264 тис. грн, що на 222 тис. грн більше попереднього року.

Будь-які пропозиції щодо реорганізації з боку третіх осіб, що були протягом звітного періоду, умови та результати цих пропозицій

Пропозицій щодо реорганізації товариства з боку третіх осіб не було.

Інша інформація, яка може бути істотною для оцінки стейкхолдерами фінансового стану та результатів діяльності особи

За 2023 р. Товариство отримало 798 тис. грн чистого прибутку.

На кінець звітного періоду нерозподілений прибуток становить 218 тис. грн.

2.2. За нижченаведеною інформацією фінансової звітності:

- *розрахуйте основні показники аналізу фінансового стану та результатів діяльності сільськогосподарського підприємства;*
- *поясніть динаміку розрахованих показників за вказаний період.*

Підприємство ПрАТ «СП «ВІННИЦЯРИБГОСП»

Територія Вінницька обл.

Організаційно-правова форма господарювання Акціонерне товариство

Вид економічної діяльності Прісноводне рибництво (аквакультура)

Середня кількість працівників: 79

Адреса, телефон: 23222 с. Зарванці, вул. Зарічна, 12

Одиниця виміру: тис. грн без десяткового знака

Складено за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

Витяг з БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) на 31.12.2023 р.

Актив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
I. Необоротні активи	1000		
Основні засоби	1010	669	1 010
первісна вартість	1011	5 793	6 199
знос	1012	(5 124)	(5 189)
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	9	9
Усього за розділом I	1095	678	1 019
II. Оборотні активи	1100		
Запаси	1100	13 764	12 275
Виробничі запаси	1101	2 735	2 054
Незавершене виробництво	1102	4 151	3 880
Готова продукція	1103	6 878	6 341
Поточні біологічні активи	1110	299	301
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	77	60
Дебіторська заборгованість за розрахунками: з бюджетом	1135	36	97
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 734	2 273
Гроші та їх еквіваленти	1165	595	2 021
Готівка	1166	35	49
Рахунки в банках	1167	560	1 972
Усього за розділом II	1195	17 505	17 027
Баланс	1300	18 183	18 046
Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2 150	2 150
Додатковий капітал	1410	4 931	4 931
Резервний капітал	1415	178	218
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(41)	718
Усього за розділом I	1495	7 218	8 016
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Поточна кредиторська заборгованість за:			
товари, роботи, послуги	1615	2 387	2 767
розрахунками з бюджетом	1620	2 156	2 746
розрахунками зі страхування	1625	102	57
розрахунками з оплати праці	1630	1 084	807
Інші поточні зобов'язання	1690	5 236	3 653
Усього за розділом III	1695	10 965	10 030
Баланс	1900	18 183	18 046

Керівник Брилянт Ірина Олександрівна
Головний бухгалтер Вербіцька Галина Іванівна

**Витяг зі ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ
(ЗВІТУ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД) за 2023 р.**

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	20 906	16 508
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(14 112)	(10 660)
Валовий прибуток	2090	6 794	5848
Інші операційні доходи	2120	999	294
Адміністративні витрати	2130	(4 874)	(4 361)
Витрати на збут	2150	(455)	(878)
Інші операційні витрати	2180	(1 666)	(1 175)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	798	–
збиток	2195	–	(272)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	798	–
збиток	2295	–	(272)
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	798	–
збиток	2355	–	(272)

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Матеріальні затрати	2500	8 865	7 013
Витрати на оплату праці	2505	7 264	7 042
Відрахування на соціальні заходи	2510	1 572	1 517
Амортизація	2515	98	72
Інші операційні витрати	2520	2 409	2 382
Разом	2550	20 208	18 026

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Середньорічна кількість простих акцій	2600	8 600 664	8 600 664
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	8 600 664	8 600 664
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,000000	–0,001000
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,000000	–0,001000
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Керівник Брилянт Ірина Олександрівна
Головний бухгалтер Вербіцька Галина Іванівна

- 2.3. На основі вищенаведеної інформації та із залученням відкритих даних:*
- критично оцініть відсутність аудиторської перевірки фінансової звітності даного підприємства;*
 - спрогнозуйте тренди розвитку ПрАТ СП «ВІННИЦЯРИБГОСП»;*
 - здійсніть SWOT-аналіз стану вітчизняної сільськогосподарської галузі в умовах воєнного стану та у повоєнній економіці.*

3. ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ «АВАНТА»

3.1. На основі аналізу нижченаведеної інформації Звіту про управління (звіту керівництва):

- розкрийте фактори впливу бізнес-процесів на облікову систему торговельного підприємства;
- укажіть, яких даних вам не вистачило, де можна знайти такі дані.

Витяг зі ЗВІТУ ПРО УПРАВЛІННЯ (ЗВІТУ КЕРІВНИЦТВА)

ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ «АВАНТА» за 2023 р.

Організаційно-правова форма Товариство з обмеженою відповідальністю
Код ЄДРПОУ 35495114

Дата первинної державної реєстрації 07.11.2007

Місцезнаходження 04112, м. Київ, вулиця Олени Теліги, будинок 15

Адреса вебсторінки <https://avantagroup.com.ua/>

Основні види діяльності за КВЕД-2010:

47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;

46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин;

46.33 Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами;

46.34 Оптова торгівля напоями;

46.38 Оптова торгівля іншими продуктами харчування, у тому числі рибою, ракоподібними та молюсками;

46.90 Неспеціалізована оптова торгівля; (основний);

47.25 Роздрібна торгівля напоями в спеціалізованих магазинах;

49.41 Вантажний автомобільний транспорт;

73.20 Дослідження кон'юнктури ринку та виявлення громадської думки;

68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна;

52.24 Транспортне оброблення вантажів;

63.99 Надання інших інформаційних послуг;

70.22 Консультування з питань комерційної діяльності й керування;

73.11 Рекламні агентства;

73.12 Посередництво в розміщенні реклами в засобах масової інформації;

77.11 Надання в оренду автомобілів і легкових автотransпортних засобів;

77.39 Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів;

82.99 Надання інших допоміжних комерційних послуг;

96.09 Надання інших індивідуальних послуг.

Середня чисельність працівників 973.

Короткий опис діяльності Компанії

Згідно зі статутом метою діяльності Товариства є одержання законного прибутку, задоволення суспільних потреб у продукції, роботах, послугах і реалізація на підставі одержаного прибутку соціальних та економічних інтересів Учасників Товариства.

Основна діяльність Компанії – роздрібна торгівля харчовими продуктами, напоями та товарами широкого вжитку через мережу супермаркетів.

Нині Компанія є сучасним перспективним підприємством, яке стабільно зростає, є інноваційним, орієнтованим на людські потреби, стежить за скороченням та утилізацією відходів, раціонально використовує ресурси, створює нові робочі місця і є сумлінним платником податків.

Такого результату Компанія досягла через постійне прагнення розвиватися, знати найкращі практики.

Результати діяльності

Правильно обрана стратегія та належний обсяг асортименту продукції, товарів, який орієнтований на гостей мережі, забезпечують бажані обсяги реалізації та фінансові результати – прибутки, відповідні масштабам цієї діяльності.

За даними фінансової звітності наведені такі показники:

Найменування	2022 р.	2023 р.
Чистий дохід (виручка) від реалізації згідно із фінансовою звітністю Компанії, тис. грн	1 623 197	1 696 572
Торговий оборот із ПДВ, тис. грн	1 775 936	1 806 965

Опис основних характеристик систем внутрішнього контролю і управління ризиками

Спеціального документу, яким би описувалися характеристики систем внутрішнього контролю та управління ризиками, в Товаристві не створено та не затверджено. Проте під час здійснення внутрішнього контролю використовуються різні методи, які охоплюють:

- бухгалтерський фінансовий облік (інвентаризація і документація, рахунки і подвійний запис);
- бухгалтерський управлінський облік (розподіл обов’язків, нормування витрат);
- аудит, контроль, ревізія (перевірка документів, перевірка правильності здійснення арифметичних розрахунків, перевірка дотримання правил обліку окремих господарських операцій, інвентаризація, усне опитування персоналу, підтвердження і простежування).

Всі перераховані вище методи становлять єдину систему і використовуються з метою управління Товариством.

Управління ризиками здійснює керівництво на основі загальних принципів управління фінансовими ризиками, а також процедур, що охоплюють окремі ризики, такі як валютний ризик, ризик процентної ставки, кредитний ризик та інвестування надлишкової ліквідності.

Метою управління ризиками є їх мінімізація або мінімізація їх наслідків, адже у процесі звичайної діяльності Товариство може зазнавати фінансових ризиків.

Основними фінансовими інструментами товариства, що є потенційними носіями фінансових ризиків, є грошові кошти, дебіторська та кредиторська заборгованість. Вони схильні до таких фінансових ризиків:

- ринковий ризик (зміни на ринку можуть істотно вплинути на активи / зобов'язання), який складається з ризику процентної ставки і цінового ризику;
- ризик втрати ліквідності: товариство може не виконати своїх зобов'язань з причини недостатності (дефіциту) обігових коштів; тож за певних несприятливих обставин задля погашення зобов'язань буде змушене продати свої активи за ціною, значно нижчою їх справедливої вартості;
- кредитний ризик: товариство може зазнати збитків у разі невиконання фінансових зобов'язань контрагентами (дебіторами).

Ринковий ризик

Всі фінансові інструменти схильні до ринкового ризику, за якого майбутні ринкові умови можуть знецінити інструмент. Товариство піддається валютному ризику, якщо у звітному році здійснювало валютні операції і має валютні залишки та заборгованості. Ціновим ризиком є ризик того, що вартість фінансового інструмента буде змінюватися внаслідок змін ринкових цін. Ці зміни можуть бути викликані факторами, характерними для окремого інструмента, або факторами, які впливають на всі інструменти ринку. Якщо у Товариства відсутні кредити, то воно не піддається ризику коливання відсоткових ставок, оскільки відсоткових фінансових зобов'язань не має.

Ризик втрати ліквідності

Товариство має доступ до фінансування у достатньому обсязі. Воно періодично проводить моніторинг показників ліквідності та вживає заходів для запобігання зниження оптимальних показників ліквідності. Товариство здійснює контроль ліквідності шляхом планування поточної ліквідності та аналізує терміни платежів, які пов'язані з дебіторською заборгованістю та іншими фінансовими активами, а також прогнозує потоки грошових коштів від операційної діяльності. На підтвердження тези щодо систематичного моніторингу показників ліквідності нами наведено розрахунок показників ліквідності та платоспроможності Товариства за 2023 р. у цьому звіті в окремому розділі.

Кредитний ризик

Будь-яке підприємство схильне до кредитного ризику, який виражається, зокрема, як ризик того, що контрагент-дебітор виявиться неплатоспроможним, отже буде нездатний у повному обсязі і в певний час виконати свої зобов'язання. Кредитний ризик регулярно контролюється Товариством. Управління кредитним ризиком здійснюється здебільшого за допомогою аналізу здатності контрагента сплатити заборгованість.

Крім зазначених вище ризиків, суттєвий вплив на діяльність Товариства можуть мати такі зовнішні ризики:

- нестабільність, суперечливість законодавства;
- непередбачені дії державних органів;
- нестабільність економічної (фінансової, податкової, зовнішньоекономічної і ін.) політики;
- непередбачена зміна кон'юнктури внутрішнього і зовнішнього ринку;
- непередбачені дії конкурентів.

Оскільки служби внутрішнього контролю та управління ризиками товариством не створено, менеджмент ухвалює рішення з мінімізації ризиків, покладаючись на власні знання та досвід, а також застосовуючи наявні ресурси.

Оцінка очікуваних кредитних збитків (ОКЗ) – це оцінка приведеної вартості майбутніх недоотриманих грошових коштів, зважена з урахуванням імовірності (тобто середньозважена величина кредитних збитків із використанням відповідних ризиків настання дефолту в певний період часу в якості вагових коефіцієнтів). Оцінка очікуваних кредитних збитків є об'єктивною та визначається шляхом встановлення діапазону можливих наслідків.

Знецінення фінансових активів – оціночний резерв під очікувані кредитні збитки. На основі прогнозів Компанія оцінює кредитні збитки пов'язані з борговими інструментами, які оцінюються за амортизованою вартістю та за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, та з ризиками, які виникають за активами за договорами з покупцями. Компанія оцінює очікувані кредитні збитки і визнає чисті збитки від знецінення фінансових активів і активів з договорами з покупцями на кожному звітну дату. Оцінка очікуваних кредитних збитків відображає:

- об'єктивну і зважену з урахуванням імовірності суму, визначену шляхом оцінки діапазону можливих результатів;
- вартість грошей у часі;
- всю обґрунтовану і підтверджену інформацію про минулі події, поточні умови та прогнозовані майбутні економічні умови, доступну на звітну дату без надмірних витрат і зусиль.

Для оцінки збільшення кредитного ризику (тобто ризику дефолту) за фінансовими інструментами з моменту його первісного визнання, Компанія використовує прогнозні дані, розглядає обґрунтовану і підтверджену інформацію, актуальну і доступну без надмірних зусиль, а також здійснює аналіз, спираючись на історичний досвід Компанії.

Умови, в яких компанія здійснює діяльність

Компанія здійснює свою діяльність в Україні.

У лютому 2022 р. російська федерація визнала тимчасово окуповані території у Луганській та Донецькій областях незалежними республіками та почала військове вторгнення в Україну, що призвело до повномасштабної війни на всій території України. 4 жовтня 2022 р. президент російської федерації підписав закони про анексію частин Луганської, Донецької, Запорізької та Херсонської областей, які раніше були ратифіковані парламентом країни. Військовий напад, що триває, призвів до значних руйнувань інфраструктури, переміщення населення та порушення економічної діяльності в Україні.

Внаслідок військового вторгнення російської федерації та початку повномасштабної війни економіка України зазнала серйозних збитків. У 2022 р. падіння ВВП України сягнуло 30,3 % (у 2021 р. реальний ВВП зріс на 3,2 %), а рівень інфляції досяг 26,6 % на кінець року (2021: 10,0 %) через порушення ланцюгів постачання та виробничих процесів, нерівномірний попит, збільшення господарських витрат, зростання цін на світових ринках, обмеження поставок окремих товарів, а також фізичне знищення активів багатьох компаній, спричинене

нападом росії на Україну. Національна валюта девальвувала, за офіційними курсами на кінець 2022 р., на 34 % щодо долара та на 26 % щодо євро, порівняно з середніми показниками на початок 2022 р.

З початку 2023 р. інфляція знижувалася і склала за рік 5,1 % за рахунок достатньої пропозиції продовольства та поліпшення інфляційних та курсових очікувань з огляду на стабільність на валютному ринку.

З моменту початку вторгнення Національний банк України (НБУ) запровадив низку тимчасових заходів, таких як обмеження міжнародних виплат в іноземній валюті, а також фіксація офіційного курсу обміну валют для основних валют: 21 липня 2022 р. НБУ скоригував офіційний курс гривні до долара США на 25 % до 36,5686 грн за 1 долар США. З жовтня 2023 р. в Україні відновлено плаваючий курс іноземних валют, і станом на 31 грудня 2023 року курс долара склав 38,002 грн, а євро – 41,996 грн. З початку війни НБУ у силу запровадження вимушених адміністративних обмежень зафіксував облікову ставку на рівні 10 %, однак пізніше, у червні, підвищив її до рівня 25 %, а починаючи з липня 2023, до кінця року поступово знизив до 15 %. У 2023 р. НБУ додатково посилив вимоги до обов'язкових резервів банків.

Значні витрати на забезпечення обороноздатності, соціальної підтримки та відновлення інфраструктури визначають рекордно високий розмір дефіциту держбюджету (1,33 трлн грн, що на 418,9 млрд грн більше, ніж 2022 р.). Ключовим джерелом фінансування бюджетних потреб залишається міжнародна допомога. Бюджетні потреби насамперед покрито завдяки міжнародній допомозі, з яких 425,4 млрд грн становили гранти.

Завдяки надходженням від міжнародних партнерів у межах різних програм макрофінансової допомоги та від розміщення валютних облігацій, попри значні обсяги чистого продажу валюти НБУ та виплати на обслуговування та погашення державного боргу в іноземній валюті, міжнародні резерви України станом на кінець грудня 2023 р. досягли 40,5 мільярдів доларів США.

23 червня 2022 р. на саміті Європейської Ради в Брюсселі було ухвалено рішення про надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу. Україна збирається стати учасником програм та ініціатив ЄС, відкритих для кандидатів.

Ключовим ризиком для макрофінансової стабільності є повномасштабне вторгнення росії на територію суверенної України, що триває. Наслідки війни змінюються кожного дня, а їхній вплив у довгостроковій перспективі неможливо визначити. Подальший вплив на українську економіку залежить від того, яким чином завершиться повномасштабна війна, від успішної реалізації українським урядом нових реформ, стратегії відновлення та трансформації країни з метою набуття членства у ЄС, а також співробітництва з міжнародними фондами.

Перспективи української економіки у 2024 та 2025 рр. є дуже невизначеними й залежатимуть від багатьох чинників, зокрема від припинення бойових дій та початку відновлювальних робіт.

Керівництво Компанії стежить за станом розвитку поточної ситуації та вживає заходів для мінімізації будь-яких негативних наслідків, наскільки це можливо.

Хоча управлінський персонал вважає, що він вживає належних заходів щодо підтримки стабільної діяльності Компанії, необхідних за існуючих обставин,

подальша нестабільність умов здійснення діяльності може спричинити негативний вплив на результати діяльності та фінансовий стан Компанії, характер та наслідки якого на поточний момент визначити неможливо.

Під час складання цієї фінансової звітності враховувалися вже відомі та такі, які можливо оцінити, результати впливу зазначених факторів на фінансовий стан і результати діяльності Компанії у звітному періоді. Майбутні умови здійснення діяльності можуть відрізнятися від оцінки управлінського персоналу. Керівництво не може передбачити всі зміни, які можуть мати вплив на економіку в цілому, а також те, які наслідки вони можуть мати на фінансовий стан Компанії в майбутньому.

Керівництво вважає, що здійснює всі заходи, необхідні для підтримки стабільної діяльності та розвитку Компанії.

Ліквідність та зобов'язання

Основними джерелами забезпечення ліквідності є активи товариства. Розраховані у процесі здійснення фінансового аналізу показники загальної та швидкої ліквідності активів перебувають в межах оптимального значення.

На кінець 2023 р. в балансі Товариства відображені зобов'язання у сумі 371 196 тис. грн, із яких 330 642 тис. грн – це поточні зобов'язання терміном менше 12 місяців, які виникають у процесі звичайної діяльності будь-якого підприємства, та довгострокові зобов'язання в сумі 40 554 тис. грн у вигляді фінансових ресурсів.

Позикові кошти, фінансові зобов'язання

Компанія здійснює класифікацію своїх фінансових зобов'язань як таких, що в подальшому оцінюються за амортизованою собівартістю.

Фінансові зобов'язання первісно оцінюються за справедливою вартістю, за вирахуванням витрат на здійснення операції. Фінансові зобов'язання у подальшому оцінюються за амортизованою вартістю з використанням методу ефективної відсоткової ставки.

Компанія виключає фінансові зобов'язання (або частину фінансового зобов'язання) зі свого звіту про фінансовий стан тоді й лише тоді, коли воно погашається: тобто тоді, коли зобов'язання, передбачене договором, виконане або анульоване, або коли сплив термін його виконання. Різниця між балансовою вартістю фінансового зобов'язання (або частини фінансового зобов'язання), яке було погашене або передане іншій стороні, та виплаченою компенсацією, включаючи будь-які передані негрошові активи або прийняті зобов'язання, визначається у прибутку або збитку.

На кінець 2023 р., Компанія має заборгованість по короткостроковим кредитним зобов'язанням.

Середня відсоткова ставка по короткостроковим запозиченням в Україні становить у 2023 р. ~ 18,6 % (у 2022 р. ~ 17,1 %).

Екологічні аспекти

У своїй діяльності керівництво Компанії та її співробітники, а також підрядні організації, що виконують роботу за дорученням Компанії, дотримуються вимог міжнародних, законодавчих, нормативних та корпоративних стандартів і актів у сфері навколишнього природного середовища.

Удосконалення організації торговельного процесу є основним напрямом під час формування заходів з екологізації господарської діяльності шляхом запровадження еколого-орієнтованого управління, оскільки саме організація торговельного процесу визначає розміщення складів, вибір транспортних засобів, доцільність залучення посередників.

Місія Компанії, як торгового підприємства, полягає в постійному поліпшенні якості надаваних послуг за умови дотримання регламентованих вимог до охорони навколишнього середовища. Компанія усвідомлює відповідальність перед суспільством за стан довкілля, суворо виконує вимоги чинного екологічного законодавства, постійно знижуючи негативний вплив своєї діяльності на навколишнє середовище. Система екологічного менеджменту Компанії поширюється на людські ресурси, інфраструктуру, виробниче середовище, процеси (основні процеси, допоміжні або такі, що забезпечують процеси).

Діяльність Компанії може впливати на такі об'єкти навколишнього середовища, як повітря, вода, земля. До найбільш значущих екологічних аспектів належать: озеленення прилеглих територій, засмічення навколишнього та виробничого середовища.

До показників екологічних аспектів, якими компанія у змозі управляти, належать:

- використання технологічного обладнання, що не перевищує встановлених виробником норм викидів в атмосферне повітря;
- використання сертифікованих миючих і дезінфікуючих засобів у необхідних і достатніх обсягах і концентрації;
- своєчасна утилізація ТПВ і харчових відходів;
- реєстрація та взяття на облік пересувних джерел забруднення;
- своєчасність здійснення платежів за забруднення навколишнього середовища за кожне стаціонарне джерело забруднення;
- своєчасна звітність та здійснення екологічних платежів.

У Компанії побудовані відповідні механізми управління на мікрорівні з урахуванням екологічних факторів, які ґрунтуються на таких принципах, як стратегічність, послідовність, своєчасність. Відповідальне споживання природних ресурсів є обґрунтованим та контрольованим.

Соціальні аспекти та кадрова політика

На кінець 2023 р. в Товаристві працює приблизно 684 людини, а разом – це великий та дружній колектив, який складається із 223 працівників чоловічої статі та 461 – жіночої, що становить відповідно 33 % та 67 % від загальної кількості працівників.

Всі без винятку працівники мають рівні можливості щодо працевлаштування, кар'єрного росту, навчання та освіти, завдяки проведеним заходам щодо забезпечення гармонійної взаємодії Компанії з персоналом і соціальним середовищем. Це виражається, зокрема, в повазі до прав людини, відсутності вікової дискримінації в Компанії, можливості зовнішнього (курси підвищення кваліфікації) та внутрішнього навчання задля удосконалення професійного досвіду, забезпеченні гендерної рівності серед менеджменту, тощо. Серед керівників

підрозділів Компанії 50 жінок-керівниць, тобто частка жінок на керівних посадах становить 64 %.

Постачальники

Жодна компанія не зможе постачати товари, сировину для Товариства, якщо не пройде аудиту і не отримає затвердження. А для цього вона має відповідати вимогам, які здебільшого жорсткіші за вимоги відповідних законів. Під час аудиту постачальників Товариство перевіряє все – навчання персоналу, контроль води, повітря, техобслуговування обладнання, контроль шкідників, інфраструктуру підприємства, програми щодо санітарії, контроль патогенів, вхідний контроль матеріалів, управління алергенами, контроль сторонніх матеріалів, контроль ваги, контроль невідповідної продукції, товарів, складські операції, тощо. Ретельна увага до вибору постачальників є однією з головних умов високоякісних продуктів, товарів.

Кадрова політика

Кадрова політика Товариства націлена на своєчасне забезпечення організації персоналом певної якості і кількості відповідно до стратегії розвитку організації, розвиток і підвищення рентабельності виробництва, забезпечення зайнятості працівників, удосконалення організації і сплати праці, створення здорових і безпечних умов праці та надання їм соціальних гарантій.

Працівники мають право на відпочинок відповідно до законів про обмеження робочого дня та робочого тижня і про річні оплачувані відпустки, право на здорові і безпечні умови праці, на матеріальне забезпечення в пенсійному віці в порядку соціального страхування, а також у разі хвороби, та інші права, встановлені діючим законодавством.

Система заробітної плати працівників базується на основі Законів України про працю, які регулюють трудові відносини, оплату праці, соціальні гарантії, а також базується на основі корпоративної системи оцінки професійної діяльності співробітників Товариства та згідно з результатами дослідження ринку заробітної плати в Україні.

Режим роботи працівників встановлений Правилами Внутрішнього Трудового розпорядку. Для працівників офісу встановлено п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями (субота-неділя), тривалість робочого часу – 40 годин на тиждень (передбачено чинним Законодавством).

Для Торгового персоналу та працівників, які забезпечують роботу магазинів Товариства, встановлено змінний графік роботи (обліковується підсумковим обліком робочого часу та не перевищує місячну тижневу норму, відповідно до чинного Законодавства).

Товариство бере на себе зобов'язання сприяти розвитку і навчанню персоналу Товариства, за наявності виробничої необхідності організовувати навчальні курси з підвищенням / зміною кваліфікації спеціалістів і робітників.

Дослідження та інновації, перспективи розвитку

Товариство постійно інвестує у проєкти досліджень і розробки, щоб удосконалити контроль якості продукції, товарів, технологічні процеси, впроваджує нові види продукції, товарів власних торгових марок, товарів загалом. Зусилля

спрямовані на досягнення практичних рішень і результатів, які працюють і приносять користь суспільству.

Питаннями досліджень та інновацій в Компанії займаються відділ перспективного розвитку та глобальні команди Компанії. Фахівці відповідних відділів забезпечують розвиток власних торгових марок, розробку продукції, рецептів, процесів, правил маркування, контролю якості, аналітичні процедури та інші питання, пов'язані з дослідженням, розробкою та реалізацією власної продукції, власних торгових марок та товарів загалом. Впровадження стратегій здійснюється відповідними підрозділами як на регіональному, так і на локальному рівнях відповідно до повноважень та отриманих інвестицій, затверджених на регіональному рівні. Компанія і далі планує інвестувати в розширення власної мережі, запуск нових продуктів, власних торгових марок, покращення умов праці та якості продукції, товарів.

Компанія планує стратегічний розвиток за двома напрямками:

- внутрішній, який полягає у постійному покращенні показників ефективності операційної діяльності, шляхом побудови самодостатніх команд співробітників на операційних напрямках через вдосконалення навичок та за рахунок розвитку внутрішнього потенціалу;

- зовнішній, який полягає у співпраці з постачальниками сировини, товарів та пакування з питань впровадження міжнародних стандартів якості.

Цінність Компанії полягає у чесності, професійному розвитку, командному духу, орієнтації на результат, орієнтації на клієнта, задоволенні потреб клієнта. Поєднуючи сучасні технології, єдині стандарти, ефективні бізнес-рішення і кваліфікацію персоналу, Компанія прагне у перспективному майбутньому бути лідером на ринку торгівельних мереж України. Компанія постійно удосконалюється, щоб стати найбільш надійним партнером для своїх постачальників, клієнтів та суспільства в цілому. Місія Компанії – забезпечувати мешканців України свіжими, якісними, недорогими товарами і комфортним сервісом.

3.2. За нижченаведеною інформацією фінансової звітності:

- *розрахуйте основні показники аналізу фінансового стану та результатів діяльності торговельного підприємства;*

- *прокоментуйте вплив на методику аналізу факту, що фінансова звітність складена за вимогами МСФЗ.*

Підприємство: Товариство з обмеженою відповідальністю «ТОРГОВИЙ ДІМ «АВАНТА»

Територія: Україна

Організаційно-правова форма господарювання: Товариство з обмеженою відповідальністю

Вид економічної діяльності: Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами

Середня кількість працівників 712

Одиниця виміру: тис. грн без десяткового знаку

Адреса: вулиця Олени Теліги, буд. 15, м. Київ, 04112

Складено: за міжнародними стандартами фінансової звітності

**Витяг з БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)
на 31 грудня 2023 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	14	13
первісна вартість	1001	17	17
накопичена амортизація	1002	(3)	(4)
Основні засоби	1010	24 059	28 517
первісна вартість	1011	37 335	43 587
знос	1012	(13 276)	(15 070)
Інші необоротні активи	1090	115 932	61 685
Усього за розділом I	1095	140 005	90 215
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	213 817	181 187
виробничі запаси	1101	5 231	5 042
товари	1104	208 586	176 145
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	29 949	35 047
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	2 426	1 869
з бюджетом	1135	—	23
у тому числі з податку на прибуток	1136	—	23
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахований доходів	1140	1	1
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	44 682	36 256
Гроші та їх еквіваленти	1165	17 958	30 230
Витрати майбутніх періодів	1170	384	358
Інші оборотні активи	1190	4 676	9 242
Усього за розділом II	1195	313 893	294 213
Баланс	1300	453 898	384 428
Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	1 350	1 350
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	7 450	11 882
Усього за розділом I	1495	8 800	13 232
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відтерміновані податкові зобов'язання	1500	82	3
Інші довгострокові зобов'язання	1515	73 899	40 551
Усього за розділом II	1595	73 981	40 554
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	52 857	71 759
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	5 600	—
товари, роботи, послуги	1615	247 106	219 121
розрахунками з бюджетом	1620	2 633	1 429

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
у тому числі з податку на прибуток	1621	211	—
розрахунками зі страхування	1625	1 080	521
розрахунками з оплати праці	1630	3 026	1 273
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	610	812
Поточні забезпечення	1660	5 557	1 970
Інші поточні зобов'язання	1690	52 648	33 757
Усього за розділом III	1695	371 117	330 642
Баланс	1900	453 898	384 428

Генеральний директор Терещенко Олексій Васильович
Головний бухгалтер Хименко Ірина Олександрівна

**Витяг зі ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ
(ЗВІТУ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД) за 2023 р.
І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 696 572	1 623 197
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 455 993)	(1 381 654)
Валовий прибуток	2090	240 579	241 543
Інші операційні доходи	2120	57 798	31 769
Адміністративні витрати	2130	(6 788)	(6 214)
Витрати на збут	2150	(244 811)	(243 839)
Інші операційні витрати	2180	(18 651)	(5 031)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	28 127	18 228
Інші фінансові доходи	2220	13	597
Інші доходи	2240	1	–
Фінансові витрати	2250	(22 703)	(22 085)
Інші витрати	2270	(1)	(4 291)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	5 437	–
збиток	2295	–	(7 551)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(1 005)	(880)
Чистий фінансовий результат прибуток	2350	4 432	–
збиток	2355	–	(8 431)

ІІІ. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Матеріальні витрати	2500	67 899	70 103
Витрати на оплату праці	2505	39 296	42 115
Відрахування на соціальні заходи	2510	11 711	13 634
Амортизація	2515	54 241	55 982
Інші операційні витрати	2520	97 103	73 251
Разом	2550	270 250	255 085

Генеральний директор Терещенко Олексій Васильович
Головний бухгалтер Хименко Ірина Олександрівна

3.3. Критично оцініть нижченаведену інформацію Приміток до фінансової звітності, на їх основі та із залученням відкритих даних:

- спрогнозуйте тренди розвитку ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ «АВАНТА»;
- здійсніть SWOT-аналіз стану вітчизняної торгової галузі в умовах воєнного стану та у повоєнній економіці.

Витяг із ПРИМІТОК ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
станом на 31 грудня 2023 р. та за рік, що закінчився на зазначену дату

1. ІНФОРМАЦІЯ ПРО КОМПАНІЮ

Товариство з обмеженою відповідальністю «ТОРГОВИЙ ДІМ «АВАНТА» – це мережа супермаркетів, яка працює на основі та правах франчайзингу всеукраїнської мережи супермаркетів «ЕКО маркет». На даний момент мережа супермаркетів, у яких Компанія здійснює свою діяльність, налічує 30 магазинів у місті Києві та Київської області. У компанії працює приблизно 712 працівників. У мережі представлені продукти харчування, побутова хімія, побутові товари першої необхідності. Також є власне виробництво – кулінарія та пекарні, в деяких магазинах є власні кондитерські цехи. Зареєстрована адреса Компанії: вул. Олени Теліги, буд. 15, м. Київ, 04112, Україна.

2. ОПЕРАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ, РИЗИКИ ТА ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ В УКРАЇНІ

Компанія здійснює свою діяльність в Україні.

У лютому 2022 р. російська федерація визнала тимчасово окуповані території у Луганській та Донецькій областях незалежними республіками та почала військове вторгнення в Україну, що призвело до повномасштабної війни на всій території України. 4 жовтня 2022 р. президент російської федерації підписав закони про анексію частин Луганської, Донецької, Запорізької та Херсонської областей, які раніше були ратифіковані парламентом країни. Військовий напад, що триває, призвів до значних руйнувань інфраструктури, переміщення населення та порушення економічної діяльності в Україні.

Внаслідок військового вторгнення російської федерації та початку повномасштабної війни економіка України зазнала серйозних збитків. У 2022 р. падіння ВВП України сягнуло 30,3 % (у 2021 р. реальний ВВП зріс на 3,2 %), а рівень інфляції досяг 26,6 % на кінець року (2021: 10,0 %) через порушення ланцюгів постачання та виробничих процесів, нерівномірний попит, збільшення господарських витрат, зростання цін на світових ринках, обмеження поставок окремих товарів, а також фізичне знищення активів багатьох компаній, спричинене нападом росії на Україну. Національна валюта девальвувала, за офіційними курсами на кінець 2022 р., на 34 % щодо долара та на 26 % щодо євро, порівняно з середніми показниками на початок 2022 р.

З початку 2023 р. інфляція знижувалася і склала за рік 5,1 % за рахунок достатньої пропозиції продовольства та поліпшення інфляційних та курсових очікувань з огляду на стабільність на валютному ринку.

З моменту початку вторгнення Національний банк України (НБУ) запровадив низку тимчасових заходів, таких як обмеження міжнародних виплат в іноземній валюті, а також фіксація офіційного курсу обміну валют для основних валют: 21 липня 2022 р. НБУ скоригував офіційний курс гривні до долара США на 25 % до 36,5686 грн за 1 долар США. З жовтня 2023 р. в Україні відновлено плаваючий курс іноземних валют, і станом на 31 грудня 2023 р. курс долара склав 38,002 грн, а євро – 41,996 грн. З початку війни НБУ у силу запровадження вимушених адміністративних обмежень зафіксував облікову ставку

на рівні 10 %, однак пізніше, у червні, підвищив її до рівня 25 %, а починаючи з липня 2023, до кінця року поступово знизив до 15 %. У 2023 р. НБУ додатково посилив вимоги до обов'язкових резервів банків.

Значні витрати на забезпечення обороноздатності, соціальної підтримки та відновлення інфраструктури визначають рекордно високий розмір дефіциту держбюджету (1,33 трлн грн, що на 418,9 млрд грн більше, ніж 2022 р.). Ключовим джерелом фінансування бюджетних потреб залишається міжнародна допомога. Бюджетні потреби насамперед покрито завдяки міжнародній допомозі, з яких 425,4 млрд грн становили гранти.

Завдяки надходженням від міжнародних партнерів у межах різних програм макрофінансової допомоги та від розміщення валютних облігацій, попри значні обсяги чистого продажу валюти НБУ та виплати на обслуговування та погашення державного боргу в іноземній валюті, міжнародні резерви України станом на кінець грудня 2023 р. досягли 40,5 мільярдів доларів США.

23 червня 2022 р. на саміті Європейської Ради в Брюсселі було ухвалено рішення про надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу. Україна збирається стати учасником програм та ініціатив ЄС, відкритих для кандидатів.

Ключовим ризиком для макрофінансової стабільності є повномасштабне вторгнення росії на територію суверенної України, що триває. Наслідки війни змінюються кожного дня, а їхній вплив у довгостроковій перспективі неможливо визначити. Подальший вплив на українську економіку залежить від того, яким чином завершиться повномасштабна війна, від успішної реалізації українським урядом нових реформ, стратегії відновлення та трансформації країни з метою набуття членства у ЄС, а також співробітництва з міжнародними фондами.

Перспективи української економіки у 2024 та 2025 рр. є дуже невизначеними й залежатимуть від багатьох чинників, зокрема від припинення бойових дій та початку відновлювальних робіт.

Керівництво Компанії стежить за станом розвитку поточної ситуації та вживає заходів для мінімізації будь-яких негативних наслідків, наскільки це можливо.

Хоча управлінський персонал вважає, що він вживає належних заходів щодо підтримки стабільної діяльності Компанії, необхідних за існуючих обставин, подальша нестабільність умов здійснення діяльності може спричинити негативний вплив на результати діяльності та фінансовий стан Компанії, характер та наслідки якого на поточний момент визначити неможливо.

Під час складання цієї фінансової звітності враховувалися вже відомі та такі, які можливо оцінити, результати впливу зазначених факторів на фінансовий стан і результати діяльності Компанії у звітному періоді. Майбутні умови здійснення діяльності можуть відрізнятись від оцінки управлінського персоналу. Керівництво не може передбачити всі зміни, які можуть мати вплив на економіку в цілому, а також те, які наслідки вони можуть мати на фінансовий стан Компанії в майбутньому.

Керівництво вважає, що здійснює всі заходи, необхідні для підтримки стабільної діяльності та розвитку Компанії.

3. ОСНОВА ПІДГОТОВКИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Заява про відповідність Міжнародним стандартам фінансової звітності

Компанія перейшла на Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) з 01 січня 2022 р. відповідно до положень МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності». Керуючись МСФЗ 1, фінансова звітність за рік, що закінчився 31 грудня 2023 р., є першою річною фінансовою звітністю та є повним комплектом фінансової звітності, складеним відповідно до вимог МСФЗ, затверджених Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та оприлюднених на вебсайті Міністерства фінансів України. Компанія застосувала всі МСФЗ, які діють на 31 грудня 2023 р. Інформація про вплив переходу Компанії на МСФЗ з Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні (НП(С)БО) наведена у Примітці 32.

Основа складання фінансової звітності

Ця фінансова звітність була підготовлена відповідно до принципу історичної вартості, за винятком первісного визнання фінансових інструментів за справедливою вартістю та фінансових інструментів, що обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід. Підготовка фінансової звітності вимагає від керівництва використання припущень і оцінок, які впливають на представлені у звітності суми активів і зобов'язань, розкриття умовних зобов'язань, а також суми доходів і витрат, відображені у фінансовій звітності за звітний період. Через властиву таким оцінкам невизначеність, фактичні результати, відображені в майбутніх періодах, можуть відрізнятися від даних оцінок. Найбільш критичні припущення і оцінки, використані під час підготовки даної фінансової звітності, розкриті в Примітці 4.

Припущення про безперервність діяльності Компанії

Компанія підготувала дану фінансову звітність на основі принципу безперервності діяльності, який передбачає реалізацію активів і погашення зобов'язань під час поточної операційної діяльності. Під час підготовки фінансової звітності за 2023 р. керівництвом Компанії було оцінено здатність Компанії продовжувати свою діяльність у майбутньому з врахуванням військових дій на території України, що тривають та вже спричинили і продовжують спричинювати значні негативні наслідки, як для економіки України в цілому, так і для Компанії, зокрема.

24 лютого 2022 р. російська федерація розпочала повномасштабне військово-вторгнення в Україну з використанням прямої військової сили, що призвело до інтенсивної військової агресії проти України, яка на дату затвердження цієї фінансової звітності все ще триває. Війна продовжує створювати загрозу для господарської діяльності Компанії та існує невизначеність щодо здатності Компанії продовжувати свою діяльність на безперервній основі. Невизначеність, яка може викликати сумніви щодо здатності Компанії продовжувати діяльність, реалізувати наявні активи, купувати необхідні товари і послуги, погашати зобов'язання в ході звичайної діяльності існує, та пов'язана з потенційним впливом військового вторгнення та пов'язаними з ним валютно-фінансовими та торгово-економічними регуляторними заходами української влади.

Наразі, за оцінками керівництва Компанії, вірогідність реалізації цього ризику є невисокою. На дату складання цієї звітності майно Компанії не зазнало пошкоджень, Компанія розташована у Києві, який знаходиться поза зоною бойових дій, та має можливість здійснювати операційну діяльність, тому що супермаркети розташовані тільки у Київській області, яка є поза зоною бойових дій і продовжує реалізувати товари та продукцію покупцям.

Однак на дату затвердження цієї фінансової звітності Компанія оцінила, що суттєва невизначеність все ще залишається, оскільки деякі з невизначеностей знаходяться поза контролем керівництва Компанії, а тривалість і вплив війни на даний момент неможливо передбачити.

Вплив агресивних дій російської федерації на економіку України багатогранний. Якісь із можливих наслідків будуть подолані порівняно швидко, для вирішення інших можуть знадобитися роки та сотні мільярдів доларів інвестицій. Наразі очевидним є одне – наслідки війни російської федерації проти України відчуватимуться практично у усьому світі.

Керівництво Компанії вважає, що існують достатні підстави для підготовки цієї фінансової звітності на основі принципу безперервності діяльності. Головною підставою для цього є те, що попри скрутне становище в країні, Компанія отримала прибуток за фінансовими результатами 2023 р. та 1 кварталу 2024 р., що дає впевненість у продовженні своє діяльності.

Разом із тим, існує невизначеність щодо подальшої значної ескалації військових дій росії проти України, яка може порушити діяльність компанії і може поставити під сумнів здатність Компанії продовжувати свою діяльність на безперервній основі. Це може поставити під сумнів здатність компанії реалізувати свої активи та погасити зобов'язання за звичайного перебігу господарської діяльності. Це призвело б до необхідності коригування сум у звіті про фінансовий стан у майбутньому, щоб відобразити ці обставини, які можуть суттєво змінити оцінку та класифікацію певних показників, що містяться у фінансовій звітності.

Керівництво Компанії не може передбачити всі зміни, які можуть мати вплив на економіку загалом, включаючи можливі наслідки військових дій, що почалися після звітної дати (Примітка 37), на фінансовий стан Компанії у майбутньому. Разом із тим керівництво має обґрунтовані підстави вважати, що Компанія має достатні ресурси для підтримки своєї операційної діяльності в осяжному майбутньому.

Компанія не має наміру, ні потреби ліквідуватися або суттєво звужувати масштаби своєї діяльності.

Ця фінансова звітність не містить жодних коригувань, які можуть мати місце внаслідок такої невизначеності. Про такі коригування буде повідомлено, якщо вони стануть відомі і зможуть бути оцінені.

4. УМОВНІ ТА КОНТРАКТНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ОПЕРАЦІЙНІ РИЗИКИ **Оподаткування**

Українське законодавство і нормативні акти, що регулюють сферу оподаткування та інші аспекти діяльності підприємств, зокрема контроль курсу

обміну валют і митні правила, продовжують змінюватися внаслідок перехідного періоду в економіці. Положення законів і нормативних документів зазвичай нечіткі і їх трактування залежить від позиції місцевих, регіональних та інших державних органів. Випадки різних трактувань законодавства є непоодинокими. Недотримання українських законів та нормативних вимог може призвести до накладання серйозних штрафів та нарахування значної пені. У результаті майбутніх податкових перевірок можуть бути виявлені додаткові зобов'язання, які не відповідатимуть податковій звітності Компанії. Такими зобов'язаннями можуть бути власне податки, а також штрафи і пеня, розміри яких можуть бути суттєвими.

Керівництво вважає, що Компанія діє відповідно до місцевого податкового законодавства, однак існує багато нових законів у сфері оподаткування, а також у сфері операцій з іноземною валютою, прийнятих нещодавно, трактування яких не завжди однозначне. Керівництво вважає, що Компанія належним чином виконала усі податкові зобов'язання на основі свого розуміння податкового законодавства, однак, вищезазначені факти вказують на існування податкових ризиків для Компанії.

Юридичні питання

Під час звичайної господарської діяльності Компанія бере участь у інших судових процесах та до неї висуваються певні претензії. На думку керівництва Компанії, остаточне зобов'язання, якщо таке виникне, за такими справами або претензіями, не матиме суттєвого впливу на фінансовий стан або результати майбутньої діяльності Компанії. У 2023 та 2022 р. Компанією не нараховувалися забезпечення по судових справах, за позовами від контрагентів про стягнення боргу за договорами поставки товару, про стягнення неустойки. Забезпечення були створені щодо потенційних зобов'язань, для яких, на думку управлінського персоналу, існує суттєва вірогідність вибуття ресурсів з Компанії. Інших суттєвих претензій, за якими можливий відтік активів до Компанії, не висувалось.

Зобов'язання за договорами придбання основних засобів

Станом на 31 грудня 2023 р. та 31 грудня 2022 р. Компанія не мала суттєвих контрактних зобов'язань із капітальних витрат за договорами придбання основних засобів.

Соціальні зобов'язання

Компанія робить внески до обов'язкових і добровільних соціальних програм. Соціальні об'єкти Компанії, а також регіональні соціальні програми приносять суспільну користь у широкому розумінні і, як правило, не обмежуються тільки працівниками Компанії.

Екологічні питання

В Україні продовжує розвиватися законодавство про охорону навколишнього середовища. Компанія періодично здійснює оцінку своїх зобов'язань, передбачених законодавством про охорону навколишнього середовища. Потенційні зобов'язання, які можуть виникнути у результаті змін у чинних нормативно-правових актах, у результаті цивільних судових процесів чи змін законодавства,

оцінити неможливо, але їхній вплив може виявитися суттєвим. У поточній ситуації з правозастосуванням існуючого законодавства керівництво вважає, що Компанія виконала усі державні вимоги з екологічних питань. Відповідно, у Компанії немає суттєвих зобов'язань у зв'язку з охороною навколишнього середовища.

5. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

Управління капіталом

Цілями Компанії щодо питань управління капіталом є забезпечення здатності Компанії продовжувати свою діяльність на безперервній основі для того, щоб забезпечувати прибутки власнику та вигоди іншим зацікавленим сторонам і підтримувати оптимальну структуру капіталу для зменшення його вартості.

Управління ризиком капіталу стосується переважно виконання вимог українського законодавства.

Компанія здійснює контроль капіталу за допомогою коефіцієнта покриття кредитних зобов'язань, який розраховується як співвідношення чистих зобов'язань до суми власного капіталу та чистих зобов'язань. Компанія додає у розрахунок чистих зобов'язань відсоткові кредити та позики, за вирахуванням грошових коштів та їх еквівалентів.

Кредитний ризик

Кредитний ризик є ризиком фінансових втрат для Компанії, якщо клієнт або контрагент за фінансовим інструментом не виконує своїх договірних зобов'язань, і виникає здебільшого за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів, фінансової дебіторської заборгованості Компанії та інвестицій у цінні папери.

Резерви під знецінення фінансових активів сформовані на підставі ймовірності дефолту і очікуваних коефіцієнтів збитковості. Компанія використовує професійне судження під час формування зазначених припущень і вибору вихідних даних для розрахунку знецінення, на підставі досвіду діяльності Компанії в минулому, існуючих ринкових умов і майбутніх прогнозних оцінок на кінець кожного звітного періоду. Компанія використовує категорії (портфелі) фінансової дебіторської заборгованості, які відображають пов'язаний з ними кредитний ризик. В основі класифікації портфелів лежить категорія клієнтів і термін прострочення заборгованості. Протягом терміну торгової дебіторської заборгованості, що становить менше 12 місяців, Компанія відображає власний кредитний ризик за допомогою своєчасного створення належних резервів на покриття очікуваних кредитних збитків. Під час розрахунку рівня очікуваних кредитних збитків Компанія розглядає інформацію про рівень збитків, що траплялися в минулі періоди, за кожною категорією клієнтів. З урахуванням короткого терміну активів прогнозовані макроекономічні показники не роблять істотного впливу на рівень збитків. У разі виникнення несприятливих явищ в економіці, показники можуть бути скориговані.

Ризик ліквідності

Ризик ліквідності виникає у разі, якщо Компанія не може погасити свої зобов'язання у міру їхнього виникнення. Компанія здійснює ретельний моні-

торинг та управління своєю позицією ліквідності. Управління ризиком ліквідності Компанії включає підтримання достатнього рівня грошових коштів та доступності фінансування для підтримки операційної діяльності Компанії.

Ризик зміни відсоткових ставок

Ризик зміни відсоткових ставок є ризиком того, що зміни плаваючих відсоткових ставок негативно вплинуть на фінансові результати Компанії. На думку керівництва, станом на 31 грудня 2023 та 2022 рр. у Компанії немає ризику зміни відсоткових ставок, оскільки вона користується кредитними коштами із фіксованими відсотковими ставками.

Валютний ризик

Валютний ризик полягає в тому, що на фінансові результати Компанії можуть негативно вплинути зміни курсів обміну валют. Компанія здійснює свою операційну діяльність переважно із використанням таких валют: українська гривня, долар США, євро. Офіційні курси цих валют до гривні встановлюються Національним банком України («НБУ»).

На думку керівництва, станом на 31 грудня 2023 та 2022 рр. у Компанії немає валютного ризику, оскільки Компанія не має активів та суттєвих сум зобов'язань, виражених в іноземній валюті.

6. ПОДІЇ ПІСЛЯ ЗВІТНОЇ ДАТИ

У період після звітної дати та до дати затвердження цієї фінансової звітності не відбувались події, які могли би вплинути на дану фінансову звітність. Однак, негативний вплив на економіку та суспільство України через повномасштабне вторгнення з боку російської федерації продовжився, як зазначено у Примітці 2, у зв'язку з чим воєнний стан у країні продовжено до 11 серпня 2024 р.

Міжнародна підтримка України продовжується завдяки спротиву Збройних сил України, ефективній дипломатії та широкому висвітленню подій у світових медіа. Основними механізмами підтримки є постачання зброї, фінансова та гуманітарна допомога, накладення санкцій на росію.

Ситуація продовжує розвиватися і її наслідки наразі є до кінця невизначеними. Керівництво не може передбачити всі зміни, які можуть мати вплив на економіку в цілому, а також те, які наслідки вони можуть мати на фінансовий стан та результати діяльності Компанії в майбутньому. Керівництво продовжує стежити за можливим впливом вказаних подій на Компанію і вживатиме всіх можливих заходів для зменшення будь-яких наслідків.

3.4. Оцініть, як вплине на результати вашого аналізу нижченаведена інформація аудиторської перевірки фінансової звітності підприємства.

Витяз зі ЗВІТУ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТОРА

Думка

Ми провели аудит фінансової звітності ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ «АВАНТА» (далі – Товариство), що складається з балансу (звіту про фінансовий стан) на 31 грудня 2023 р., звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід),

звіту про рух грошових коштів та звіту про власний капітал за рік, що закінчився зазначеною датою, та приміток до річної фінансової звітності, включаючи стислий виклад значущих облікових політик.

Ми звертаємо увагу, що Товариство перейшло на Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) з 01 січня 2022 р. відповідно до положень МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності». Фінансова звітність за рік, що закінчився 31 грудня 2023 р., є першою річною фінансовою звітністю та є повним комплектом фінансової звітності, складеним відповідно до вимог МСФЗ, затверджених Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та оприлюднених на вебсайті Міністерства фінансів України. Компанія застосувала всі МСФЗ, які діють на 31 грудня 2023 р. Інформація про вплив переходу Компанії на МСФЗ з Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні (НП(С)БО), а також вплив коригувань на активи, власний капітал та зобов'язання наведено у Примітці 32 Перше застосування МСФЗ.

На нашу думку, фінансова звітність, що додається, відображає достовірно, в усіх суттєвих аспектах фінансовий стан Товариства станом на 31 грудня 2023 р., її фінансові результати і грошові потоки за рік, що закінчився зазначеною датою, відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) та вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо складання фінансової звітності.

Ми провели аудит відповідно до Міжнародних стандартів аудиту (МСА). Нашу відповідальність згідно з цими стандартами викладено в розділі «Відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності» нашого звіту. Ми є незалежними щодо Товариства згідно з Кодексом етики професійних бухгалтерів Ради з Міжнародних стандартів етики для бухгалтерів (Кодекс РМСЕБ) та етичними вимогами, застосовними в Україні до нашого аудиту фінансової звітності, а також виконали інші обов'язки з етики відповідно до цих вимог та Кодексу РМСЕБ. Ми вважаємо, що отримані нами аудиторські докази є достатніми і прийнятними для використання їх як основи для нашої думки із застереженням.

Суттєва невизначеність, що стосується безперервності діяльності

Ми звертаємо увагу на Примітку 1–2 до річної фінансової звітності за 2023 р., у якій зазначається, що фінансова звітність підготована на основі припущення про безперервну діяльність Товариства, в рамках якого активи продаються і зобов'язання погашаються в ході звичайної господарської діяльності. Фінансова звітність не містить коригувань, які необхідно було б зробити в разі, якщо Товариство не мало можливості продовжувати свою діяльність у найближчому майбутньому.

Продовжується військова агресія Російської Федерації проти України, яка стала підставою, відповідно до Закону України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» № 2102, введення воєнного стану в Україні із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 р., який триває. Управлінський персонал, навів інформацію про це у Примітках до фінансової звітності та оцінює, що ці обставини і події не вплинуть на здатність Товариства продовжувати свою діяльність на безперервній основі у майбутньому щонайменше 12 місяців від звітної дати. Однак, оскільки дія наявних обставин

непереборної сили триває, ми вважаємо неможливим оцінити з достатньою вірогідністю масштаби їх впливу та строк їх закінчення для діяльності Товариства, існує ризик безперервної діяльності.

Інша інформація

Управлінський персонал несе відповідальність за іншу інформацію. Інша інформація складається з такої, яка міститься у Звіті про управління відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», але не є фінансовою звітністю за 2023 р. та нашим звітом аудитора щодо неї.

Наша думка щодо фінансової звітності не поширюється на іншу інформацію і ми не робимо висновок із будь-яким рівнем впевненості щодо цієї іншої інформації.

У зв'язку з нашим аудитом фінансової звітності нашою відповідальністю є ознайомитися з іншою інформацією та розглянути, чи існує суттєва невідповідність між іншою інформацією та фінансовою звітністю або нашими знаннями, отриманими під час аудиту, або чи ця інша інформація має вигляд такої, що містить суттєве викривлення.

Якщо на основі проведеної нами роботи ми доходимо висновку, що існує суттєве викривлення цієї іншої інформації, ми зобов'язані повідомити про цей факт. Ми не змогли дійти висновку щодо того, чи містить інша інформація суттєві викривлення стосовно будь-якого суттєвого питання. Звіт про управління, наданий управлінським персоналом Товариства, узгоджується із фінансовою звітністю Товариства за 2023 р.

Відповідальність управлінського персоналу та тих, кого наділено найвищими повноваженнями, за фінансову звітність

Управлінський персонал несе відповідальність за складання і достовірне подання фінансової звітності відповідно МСФЗ та за таку систему внутрішнього контролю, яку управлінський персонал визначає потрібною для того, щоб забезпечити складання фінансової звітності, що не містить суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилки.

Під час складання фінансової звітності управлінський персонал несе відповідальність за оцінку здатності Товариства продовжувати свою діяльність на безперервній основі, розкриваючи, де це застосовно, питання, що стосуються безперервності діяльності, та використовуючи припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку, крім випадків, якщо управлінський персонал або планує ліквідувати Товариство чи припинити діяльність, або не має інших реальних альтернатив цьому.

Ті, кого наділено найвищими повноваженнями, несуть відповідальність за нагляд за процесом фінансового звітування Товариства.

Відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності

Нашими цілями є отримання обґрунтованої впевненості, що фінансова звітність у цілому не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства або помилки, та випуск звіту аудитора, що містить нашу думку. Обґрунтована впев-

неність є високим рівнем впевненості, проте не гарантує, що аудит, проведений відповідно до МСА, завжди виявить суттєве викривлення, коли воно існує. Викривлення можуть бути результатом шахрайства або помилки; вони вважаються суттєвими, якщо окремо або в сукупності, як обґрунтовано очікується, вони можуть впливати на економічні рішення користувачів, що ухвалюються на основі цієї фінансової звітності.

Виконуючи аудит відповідно до вимог МСА, ми використовуємо професійне судження та професійний скептицизм протягом усього завдання з аудиту. Крім того, ми:

- ідентифікуємо та оцінюємо ризики суттєвого викривлення фінансової звітності внаслідок шахрайства чи помилки, розробляємо й виконуємо аудиторські процедури у відповідь на ці ризики, а також отримуємо аудиторські докази, що є достатніми та прийнятними для використання їх як основи для нашої думки. Ризик невиявлення суттєвого викривлення внаслідок шахрайства є вищим, ніж для викривлення внаслідок помилки, оскільки шахрайство може включати змову, підробку, навмисні пропуски, неправильні твердження або нехтування заходами внутрішнього контролю;

- отримуємо розуміння заходів внутрішнього контролю, що стосується аудиту, для розробки аудиторських процедур, які б відповідали обставинам, а не для висловлення думки щодо ефективності системи внутрішнього контролю;

- оцінюємо прийнятність застосованих облікових політик та обґрунтованість облікових оцінок і відповідних розкриттів інформації, зроблених управлінським персоналом;

- доходимо висновку щодо прийнятності використання управлінським персоналом припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку та, на основі отриманих аудиторських доказів, робимо висновок, чи існує суттєва невизначеність щодо подій або умов, що можуть поставити під значний сумнів здатність Товариства продовжувати свою діяльність на безперервній основі. Якщо ми доходимо висновку щодо існування такої суттєвої невизначеності, ми повинні привернути увагу в нашому звіті аудитора до відповідних розкриттів інформації у фінансовій звітності або, якщо такі розкриття інформації є неналежними, модифікувати свою думку. Наші висновки ґрунтуються на аудиторських доказах, отриманих до дати нашого звіту аудитора. Втім майбутні події або умови можуть примусити Товариство припинити свою діяльність на безперервній основі;

- оцінюємо загальне подання, структуру та зміст фінансової звітності включно з розкриттям інформації, а також те, чи показує фінансова звітність операції та події, що покладені в основу її складання, так, щоб досягти достовірного подання.

Ми повідомляємо тим, кого наділено найвищими повноваженнями, разом з іншими питаннями інформацію про запланований обсяг і час проведення аудиту та суттєві аудиторські результати, включаючи будь-які суттєві недоліки заходів внутрішнього контролю, виявлені нами під час аудиту.

Ми також надаємо тим, кого наділено найвищими повноваженнями, твердження, що ми виконали відповідні етичні вимоги щодо незалежності, та пові-

домляємо їм про всі відношення й інші питання, які могли б обґрунтовано вважатись такими, що впливають на нашу незалежність, а також, де це застосовно, щодо відповідних застережних заходів.

З переліку всіх питань, інформація щодо яких надавалась тим, кого наділено найвищими повноваженнями, ми визначили ті, що були найбільш значущими під час аудиту фінансової звітності поточного періоду, тобто ті, які є ключовими питаннями аудиту. Ми описуємо ці питання в нашому звіті аудитора, крім випадків, якщо законодавчим чи регуляторним актом заборонено публічне розкриття такого питання, або коли за вкрай виняткових обставин ми визначаємо, що таке питання не слід висвітлювати в нашому звіті, оскільки негативні наслідки такого висвітлення можуть очікувано переважити його корисність для інтересів громадськості.

4. ТОВ «ГОТЕЛЬНИЙ КОМПЛЕКС «РУСЬ»

- 4.1. На основі аналізу нижченаведеної інформації форм фінансової звітності:
- розрахуйте основні показники фінансового стану та результатів діяльності підприємства готельного бізнесу;
 - здійсніть SWOT-аналіз стану вітчизняного готельного бізнесу в умовах воєнного стану та у повоєнній економіці.

Підприємство: ТОВ «ГОТЕЛЬНИЙ КОМПЛЕКС «РУСЬ»

Територія: Печерський район м. Києва

Організаційно-правова форма господарювання: ТОВ

Вид економічної діяльності: Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування

Середня кількість працівників 238

Адреса: вул. Госпітальна, буд. 4, м. Київ, 01601, Україна

Одиниця виміру: тис. грн без десяткового знаку

Складено: за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

Витяг з БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) станом на 31 грудня 2024 р.

АКТИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	7	736
первісна вартість	1001	1 986	2 720
накопичена амортизація	1002	1 979	1 984
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1 350	1 483
Основні засоби	1010	7 354	6 412
первісна вартість	1011	70 429	73 273
знос	1012	63 075	66 861
Інші фінансові інвестиції	1035	228 056	228 056
Усього за розділом I	1095	236 767	236 687
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	3 422	5 418
виробничі запаси	1101	2 403	3 895
товари	1104	1 019	1 523
Векселі одержані	1120	160 177	160 176
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	629	1 019
Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	1130	2 274	1 883
з бюджетом	1135	888	966
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3 661	6 911
Поточні фінансові інвестиції	1160	45 654	46 968
Гроші та їх еквіваленти	1165	3 093	5 094

АКТИВ	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
готівка	1166	74	31
рахунки в банках	1167	2 981	4 987
Витрати майбутніх періодів	1170	163	177
Інші оборотні активи	1190	583	346
Усього за розділом II	1195	220 544	228 958
Баланс	1300	457 311	465 645
ПАСИВ	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	312 546	312 546
Резервний капітал	1415	3 467	3 467
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(278 671)	(283 484)
Усього за розділом I	1495	37 342	32 529
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
товари, роботи, послуги	1615	9 315	14 153
розрахунки з бюджетом	1620	765	1 303
розрахунки зі страхування	1625	406	701
розрахунки з оплати праці	1630	1 453	2 413
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	2 708	2 804
Поточні забезпечення	1660	13 966	18 772
Інші поточні зобов'язання	1690	391 356	392 970
Усього за розділом III	1695	419 969	433 116
Баланс	1900	457 311	465 645

Керівник Сергій КОРНІЄНКО
Головний бухгалтер Людмила БЕРЕЖНА

**Витяг зі ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ
(ЗВІТУ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД) за 2024 р.
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	182 257	126 307
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(167 787)	(118 648)
Валовий: прибуток	2090	14 470	7 659
Інші операційні доходи	2120	1 400	945
Адміністративні витрати	2130	(12 371)	(10 102)
Витрати на збут	2150	(7 153)	(3 775)
Інші операційні витрати	2180	(1 418)	(1 116)
збиток	2195	(5 072)	(6 389)
Інші фінансові доходи	2220	239	344
Інші доходи	2240	20	–
Фінансові витрати	2250	–	(22 570)
Інші витрати	2270	–	(21)
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(4 813)	(28 636)
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(4 813)	(28 636)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Матеріальні витрати	2500	60 352	43 123
Витрати на оплату праці	2505	58 568	40 105
Відрахування на соціальні заходи	2510	12 548	8 791
Амортизація	2515	4 449	3 360
Інші операційні витрати	2520	52 812	38 262
Разом	2550	188 729	133 641

Керівник Сергій КОРНІЄНКО
Головний бухгалтер Людмила БЕРЕЖНА

4.2. На основі аналізу нижченаведеної інформації форм фінансової звітності:

- охарактеризуйте рух грошових коштів та зміни у капіталі підприємства готельного бізнесу;
- поясніть, як розглянуті форми звітності впливають на рішення, що ухвалюються користувачами щодо вітчизняного підприємства.

Витяг зі ЗВІТУ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ
(за прямим методом) за 2024 р.

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від: реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	77 591	58 058
цільового фінансування	3010	612	361
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	130 242	85 842
Надходження від повернення авансів	3020	450	1 413
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	239	344
Надходження від операційної оренди	3040	1 188	1 987
Інші надходження	3095	129	13
Витрати на оплату: товарів (робіт, послуг)	3100	(94 732)	(65 098)
праці	3105	(42 381)	(27 632)
відрахувань на соціальні заходи	3110	(11 656)	(7 705)
зобов'язань з податків і зборів	3115	(13 435)	(9 114)
Витрати на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(1 300)	(500)
Витрати на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(12 135)	(8 614)
Витрати на оплату авансів	3135	(35 591)	(26 872)
Витрати на оплату повернення авансів	3140	(1 273)	(482)
Інші витрачання	3190	(1 881)	(1 263)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	9 502	9 852
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
необоротних активів	3205	—	37
Інші надходження	3250	—	3 073
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(1 314)	(2 190)
необоротних активів	3260	(3 388)	(2 744)
Інші платежі	3290	(1 241)	(1456)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-5 943	-3 280
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
отримання позик	3305	2 200	—
Інші надходження	3340	285	2 000

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Витрачання на:			—
погашення позик	3350	(500)	(922)
Витрачання на сплату відсотків	3360	—	(34)
Інші платежі	3390	(3 540)	(5 656)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	–1 555	–4 612
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	2 004	1 960
Залишок коштів на початок року	3405	3 093	1 107
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	(3)	26
Залишок коштів на кінець року	3415	5 094	3 093

Керівник Сергій КОРНІЄНКО
Головний бухгалтер Людмила БЕРЕЖНА

Витяг зі ЗВІТУ ПРО ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ за 2024 р.

Стаття	Код рядка	Зареєстрований (пайовий) капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Всього
Залишок на початок року	4000	312 546	3 467	(278 671)	37 342
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100	—	—	(4 813)	(4 813)
Залишок на кінець року	4300	312 546	3 467	(283 484)	32 529

Керівник Сергій КОРНІЄНКО
Головний бухгалтер Людмила БЕРЕЖНА

4.3. Після проведення аналізу нижченаведеної інформації підприємства готельного бізнесу, критично оцініть вплив форми Приміток до фінансової звітності на якість управлінських рішень, що ухвалюються на її основі.

ПРИМІТКИ ДО РІЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ за 2024 рік

I. Нематеріальні активи

Групи нематеріальних активів	Код рядка	Залишок на початок року		Надійшло за рік	Переоцінка (дооцінка +, уцінка -)		Вибуло за рік		Нараховано амортизації за рік	Втрати від зменшення корисності за рік	Інші зміни за рік		Залишок на кінець року	
		первісна (переоцінена) вартість	накопичена амортизація		первісною (переоціненою) вартості	накопиченої амортизації	первісна (переоцінена) вартість	накопичена амортизація			первісною (переоціненою) вартості	накопиченої амортизації	первісна (переоцінена) вартість	накопичена амортизація
Права користування природними ресурсами	010	-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-
Права користування майном	020	-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-
Права на комерційні позначення	030	-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-
Права на об'єкти промислової власності	040	-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-
Авторське право та суміжні з ним права	050	66	62	744	-	-	-	-	14		-	-	810	76
	060	-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-
Інші нематеріальні активи	070	1 920	1 917	1	-	-	11	11	2		-	-	1 910	1 908
Разом	080	1 986	1 979	745	-	-	11	11	16		-	-	2 720	1 984
Гудвіл	090	-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-

Із рядка 080 графа 14 вартість нематеріальних активів, щодо яких існує обмеження права власності вартість оформлених у заставу нематеріальних активів	(081) -
вартість створених підприємством нематеріальних активів	(082) -
Із рядка 080 графа 5 вартість нематеріальних активів, отриманих за рахунок цільових асигнувань	(083) -
Із рядка 080 графа 15 накопичена амортизація нематеріальних активів, щодо яких існує обмеження права власності	(084) -
Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад	(085) -

II. Основні засоби

Групи основних засобів	Код рядка	Залишок на початок року		Надійшло за рік	Переоцінка (дооцінка +, уцінка-)		Вибуло за рік		Нараховано амортизації за рік	Втрати від зменшення корисності	Інші зміни за рік		Залишок на кінець року		У тому числі		
		первісна (переоцінена) вартість	знос		первісна (переоціненої) вартості	знос	первісна (переоцінена) вартість	знос			первісна (переоціненої) вартості	знос	первісна (переоцінена) вартість	знос	первісна (переоцінена) вартість	знос	Передані в оперативну оренду
Земельні ділянки	100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інвестиційна нерухомість	105	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Капітальні витрати на поліпшення земель	110	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Будинки, споруди та передавальні пристрої	120	1 658	1 045	-	-	-	-	-	159	-	-	-	1 658	1 204	-	-	-
Машини та обладнання	130	13 572	9 906	372	-	-	116	116	1 056	-	85	-	13 913	10 846	-	-	-
Транспортні засоби	140	2 246	1 293	-	-	-	-	-	251	-	43	-	2 289	1 544	-	-	-
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	150	5 123	4 913	64	-	-	36	36	142	-	3	-	5 154	5 019	-	-	-
Тварини	160	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Багаторічні насадження	170	22	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	22	-	-	-
Інші основні засоби	180	4 899	3 390	-	-	-	9	9	398	-	3	-	4 893	3 779	-	-	-
Бібліотечні фонди	190	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Малювничі, фотографічні, інші нематеріальні активи	200	16 566	16 566	2 350	-	-	486	486	2 369	-	19	-	18 449	18 449	-	-	-
Тимчасові (нетитульні) споруди	210	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Групи основних засобів	Код рядка	Залишок на початок року		Надійшло за рік	Переоцінка (дооцінка +, уцінка-)		Вибуло за рік		Нараховано амортизації за рік	Втрати від зменшення корисності	Інші зміни за рік		Залишок на кінець року		У тому числі		
		первісна (переоцінена) вартість	знос		первісної (переоціненої) вартості	знос	первісна (переоцінена) вартість	знос			первісної (переоціненої) вартості	знос	первісна (переоцінена) вартість	знос	Одержані за фінансовою орендою	Передані в оперативну оренду	первісна (переоцінена) вартість
Природні ресурси	220						-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інвентарна тара	230	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Предмети прокату	240	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші необоротні матеріальні активи	250	26 343	25 940	-	-	-	-	-	58	-	552	-	26 895	25 998	-	-	-
Разом	260	70 429	63 075	2 786	-	-	647	647	4 433	-	705	-	73 273	66 861	-	-	-

Із рядка 260 графа 14 вартість основних засобів, щодо яких існують передбачені чинним законодавством обмеження права власності (261) -

вартість оформлених у заставу основних засобів (262) -

залишкова вартість основних засобів, що тимчасово не використовуються (консервація, реконструкція тощо) (263) -

первісна (переоцінена) вартість повністю амортизованих основних засобів (264) 56 769

основні засоби орендованих єдиних (цілісних) майнових комплексів (2641) -

залишкова вартість основних засобів, призначених для продажу (265) -

залишкова вартість основних засобів, утрачених унаслідок надзвичайних подій (2651) -

залишкова вартість основних засобів, придбаних за рахунок цільового фінансування (266) -

залишкова вартість основних засобів, що взяті в операційну оренду (267) 858 242

залишкова вартість основних засобів, що взяті в операційну оренду (268) -

залишкова вартість основних засобів, що взяті в операційну оренду (269) -

III. Капітальні інвестиції

Найменування показника	Код рядка	За рік	На кінець року
Капітальне будівництво	280	-	-
Придбання (виготовлення) основних засобів	290	570	3
Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів	300	2 921	1 480
Придбання (створення) нематеріальних активів	310	745	-
Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів	320	-	-
Інші	330	-	-
Разом	340	4 236	1 483

З рядка 340 графа 3 капітальні інвестиції в інвестиційну нерухомість фінансові витрати, включені до капітальних інвестицій

(341) -
(342) -

IV. Фінансові інвестиції

Найменування показника	Код рядка	За рік	На кінець року	
			довгострокові	поточні
А. Фінансові інвестиції за методом участі в капіталі в:				
асоційовані підприємства	350	-	-	-
дочірні підприємства	360	-	-	-
спільну діяльність	370	-	-	-
Б. Інші фінансові інвестиції в:				
частки і паї у статутному капіталі інших підприємств	380	-	-	-
акції	390	1 314	228 056	46 679
облігації	400	-	-	-
інше	410	-	-	289
Разом (розд. А + розд. Б)	420	1 314	228 056	46 968

3 рядка 1035 гр. 4 Балансу (Звіту про фінансовий стан) Інші довгострокові фінансові інвестиції відображені:
за собівартістю (421) -
за справедливою вартістю (422) 228 056
за амортизованою собівартістю (423) -

3 рядка 1160 гр. 4 Балансу (Звіту про фінансовий стан) Поточні фінансові інвестиції відображені:
за собівартістю (424) 1 064
за справедливою вартістю (425) 45 904
за амортизованою собівартістю (426) -

V. Доходи і витрати

Найменування показника	Код рядка	Доходи	Витрати
А. Інші операційні доходи і витрати			
Операційна оренда активів	440	985	-
Операційна курсова різниця	450	253	369
Реалізація інших оборотних активів	460	-	-
Штрафи, пені, неустойки	470	-	2
Утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення	480	-	-
Інші операційні доходи і витрати	490	162	1 047
у тому числі: відрахування до резерву сумнівних боргів	491	x	-
непродуктивні витрати і втрати	492	x	90
Б. Доходи і витрати від участі в капіталі за інвестиціями в:			
асоційовані підприємства	500	-	-
дочірні підприємства	510	-	-
спільну діяльність	520	-	-
В. Інші фінансові доходи і витрати			
Дивіденди	530	-	x
Проценти	540	x	-
Фінансова оренда активів	550	-	-

Найменування показника	Код рядка	Доходи	Витрати
Інші фінансові доходи і витрати	560	239	-
Г. Інші доходи і витрати			
Реалізація фінансових інвестицій	570	-	-
Доходи від об'єднання підприємств	580	-	-
Результат оцінки корисності	590	-	-
Неопераційна курсова різниця	600	-	-
Безоплатно одержані активи	610	-	x
Списання необоротних активів	620	x	-
Інші доходи і витрати	630	20	-

Товарообмінні (бартерні) операції з продукцією (товарами, роботами, послугами) (631) -
Частка доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за товарообмінними
(бартерними) контрактами з пов'язаними сторонами (632) -
З рядків 540–560 графа 4 фінансові витрати, включені до собівартості активів (633) -

VI. Грошові кошти

Найменування показника	Код рядка	На кінець року
Готівка	640	31
Поточний рахунок у банку	650	4 987
Інші рахунки в банку (акредитиви, чекові книжки)	660	-
Грошові кошти в дорозі	670	76
Еквіваленти грошових коштів	680	-
Разом	690	5 094

З рядка 1090 гр. 4 Балансу (Звіту про фінансовий стан) Грошові кошти, використання яких обмежено (691) -

VII. Забезпечення і резерви

Види забезпечень і резервів	Код рядка	Залишок на початок року	Збільшення за звіт. рік			Використано у звітному році	Сторновано невикористану суму у звітному році	Сума очікуваного витрат іншою стороною, що врахована під час оцінки забезпечення	Залишок на кінець року
			нараховано (створено)	додаткові відрахування	рік				
Забезпечення на виплату відпусток працівникам	710	13 967	9 505	-		4 700	-	-	18 772
Забезпечення наступних витрат на додаткове пенсійне забезпечення	720	-	-	-		-	-	-	-
Забезпечення наступних витрат на виконання гарантійних зобов'язань	730	-	-	-		-	-	-	-
Забезпечення наступних витрат на реструктуризацію	740	-	-	-		-	-	-	-
Забезпечення наступних витрат на виконання зобов'язань щодо обтяжливих контрактів	750	-	-	-		-	-	-	-
	760	-	-	-		-	-	-	-
	770	-	-	-		-	-	-	-
Резерв сумнівних боргів	775	9	-	-		9	-	-	-
Разом	780	13 976	9 505	-		4 709	-	-	18 772

VIII. Запаси

Найменування показника	Код рядка	Балансова вартість на кінець року	Переоцінка за рік	
			збільшення чистої вартості реалізації*	уцінка
Сировина і матеріали	800	1 366	-	-
Купівельні напівфабрикати та комплектуючі виробів	810	480	-	-
Паливо	820	138	-	-
Тара і тарні матеріали	830	5	-	-
Будівельні матеріали	840	1 415	-	-
Запасні частини	850	383	-	-
Матеріали сільськогосподарського призначення	860	-	-	-
Поточні біологічні активи	870	-	-	-
Малоцінні та швидкозношувані предмети	880	108	-	-
Незавершене виробництво	890	-	-	-
Готова продукція	900	-	-	-
Товари	910	1 523	-	-
Разом	920	5 418	-	-

Із рядка 920 графа 3 Балансова вартість запасів:

- відображених за чистою вартістю реалізації (921)
- переданих у переробку (922)
- оформлених у заставу (923)
- переданих на комісію (924)

Активи на відповідальному зберіганні (позабалансовий рахунок 02) (925)

Із рядка 1200 графа 4 Балансу (Звіту про фінансовий стан) запаси, призначені для продажу (926)

* визначається за п. 28 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»

ІХ. Дебіторська заборгованість

Найменування показника	Код рядка	Всього на кінець року	У т. ч. за строками непогашення		
			до 12 місяців	від 12 до 18 місяців	від 18 до 36 місяців
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	940	1 019	754	-	265
Інша поточна дебіторська заборгованість	950	6 911	3 540	3 371	-

Списано у звітному році безнадійної дебіторської заборгованості (951) -
Із рядків 940 і 950 графа 3 заборгованість із пов'язаними сторонами (952) -

Х. Нестачі і втрати через псування цінностей

Найменування показника	Код рядка	Сума
Виявлено (списано) за рік нестач і втраг	960	90
Визнано заборгованістю винних осіб у звітному році	970	-
Сума нестач і втраг, за якими на кінець року не ухвалено остаточного рішення щодо винних осіб (позабалансовий рахунок 072)	980	-

ХІ. Будівельні контракти

Найменування показника	Код рядка	Сума
Дохід за будівельними контрактами за звітний рік	1110	-
Заборгованість на кінець звітного року: валова замовників	1120	-
валова замовникам	1130	-
з авансів отриманих	1140	-
Сума затриманих коштів на кінець року	1150	-
Вартість виконаних субпідрядниками робіт за незавершеними будівельними контрактами	1160	-

ХІІ. Податок на прибуток

Найменування показника	Код рядка	Сума
Поточний податок на прибуток	1210	-
Відстрочені податкові активи: на початок звітного року	1220	-
на кінець звітного року	1225	-
Відстрочені податкові зобов'язання: на початок звітного року	1230	-
на кінець звітного року	1235	-
Включено до Звіту про фінансові результати усього	1240	-
у тому числі: поточний податок на прибуток	1241	-
зменшення (збільшення) відстрочених податкових активів	1242	-
збільшення (зменшення) відстрочених податкових зобов'язань	1243	-
Відображено у складі власного капіталу усього	1250	-
у тому числі: поточний податок на прибуток	1251	-
зменшення (збільшення) відстрочених податкових активів	1252	-
збільшення (зменшення) відстрочених податкових зобов'язань	1253	-

ХІІІ. Використання амортизаційних відрахувань

Найменування показника	Код рядка	Сума
Нараховано за звітний рік	1300	4 449
Використано за рік усього	1310	4 236
у тому числі на: будівництво об'єктів	1311	-
придбання (виготовлення) та поліпшення основних засобів	1312	3 491
з них машини та обладнання	1313	457
придбання (створення) нематеріальних активів	1314	745
погашення отриманих на капітальні інвестиції позик	1315	-
	1316	-
	1317	-

XIV. Біологічні активи

Групи біологічних активів	Код рядка	Обліковуються за первісною вартістю										Обліковуються за справедливою вартістю				
		залишок на початок року		накопичена амортизація	надійшло за рік	вибуло за рік		нараховано амортизації за рік	втрати від зменшення корисності	вигоди від відновлення корисності	залишок на кінець року	залишок на початок року	надійшло за рік	зміни вартості за рік	вибуло за рік	залишок на кінець року
											первісна вартість	первісна вартість	первісна вартість			
Довгострокові біологічні активи – усього у тому числі:	1410	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
робоча худоба	1411	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
продуктивна худоба	1412	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
багаторічні насадження	1413	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
інші довгострокові біологічні активи	1414	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Поточні біологічні активи – усього у тому числі:	1420	-	x	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-
тварини на вирощуванні та відгодівлі	1 421	-	x	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-
біологічні активи в стані біологічних перетворень (крім тварин на вирощуванні та відгодівлі)	1422	-	x	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-
інші поточні біологічні активи	1423	-	x	-	-	-	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	1430	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Із рядка 1430 графа 5 і графа 14 вартість біологічних активів, придбаних за рахунок цільового фінансування (1 431) -
Із рядка 1430 графа 6 і графа 16 залишкова вартість довгострокових біологічних активів, первісна вартість (1 432) -
поточних біологічних активів і справедлива вартість біологічних активів, утрачених унаслідок надзвичайних подій
Із рядка 1430 графа 11 і графа 17 балансова вартість біологічних активів, щодо яких існують передбачені (1 433) -
законодавством обмеження права власності

XV. Фінансові результати від первісного визнання та реалізації сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів

Найменування показника	Код рядка	Вартість первіс- ного ви- знання	Витрати, пов'язані з біологічними перетво- реннями	Результат від первісного визнання		Уцінка	Виручка від реалізації	Собівартість реалізації	Фінансовий результат (прибуток +, збиток -)	
				дохід	витрати				реалізації	первісного визнання та реалізації
Продукція та додаткові біоло- гічні активи рослинництва усього	1500	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
У тому числі: зернові і зернобобові	1510	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
з них: пшениця	1511	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
соя	1512	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
соняшник	1513	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
ріпак	1514	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
цукрові буряки (фабричні)	1515	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
картопля	1516	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
плоди (зерняткові, кісточкові)	1517	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
інша продукція рослинництва	1518	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-

Найменування показника	Код рядка	Вартість первісного визнання	Витрати, пов'язані з біологічними перетвореннями	Результат від первісного визнання		Уцінка	Виручка від реалізації	Собівартість реалізації	Фінансовий результат (прибуток +, збиток -)	
				дохід	витрати				реалізації	від первісного визнання та реалізації
додаткові біологічні активи рослинництва	1519	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
Продукція та додаткові біологічні активи тваринництва усього	1520	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
У тому числі: приріст живої маси усього	1530	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
з нього: великої рогатої худоби	1531	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
свиней	1532	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
молоко	1533	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
вовна	1534	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
яйця	1535	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
інша продукція тваринництва	1536	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
додаткові біологічні активи тваринництва	1537	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
продукція рибництва	1538	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
	1539	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-
Сільськогосподарська продукція та додаткові біологічні активи разом	1540	-	(-)	-	(-)	-	-	(-)	-	-

4.4. Оцініть, як вплине на результати вашого аналізу нижченаведена інформація аудиторської перевірки фінансової звітності підприємства.

Витяг зі ЗВІТУ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТОРА ЩОДО РІЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Думка аудитора

Ми провели аудит фінансової звітності ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ГОТЕЛЬНИЙ КОМПЛЕКС «РУСЬ», що складається з Балансу (Звіт про фінансовий стан) (Форма № 1) станом на 31.12.2024 р., Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (Форма № 2) за 2024 р., Звіту про рух грошових коштів (за прямим методом) (Форма № 3) за 2024 р., Звіту про власний капітал (Форма № 4) за 2024 р., Приміток до фінансової звітності (Форма № 5) за 2024 р.

На нашу думку, фінансова звітність, що додається, відображає достовірно, в усіх суттєвих аспектах фінансовий стан ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ГОТЕЛЬНИЙ КОМПЛЕКС «РУСЬ» на 31 грудня 2024 р., та його фінансові результати і грошові потоки за рік, що закінчився зазначеною датою, відповідно до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (надалі НП(С)БО) та відповідає вимогам закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV щодо складання фінансової звітності.

Основа для думки

Ми провели аудит відповідно до Міжнародних стандартів аудиту (МСА). Нашу відповідальність згідно з цими стандартами викладено в розділі «Відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності» нашого звіту.

Ми є незалежними щодо ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ГОТЕЛЬНИЙ КОМПЛЕКС «РУСЬ» згідно з етичними вимогами, застосовними в Україні до нашого аудиту фінансової звітності, а також виконали інші обов'язки з етики відповідно до цих вимог.

Ми вважаємо, що отримані нами аудиторські докази є достатніми і прийнятними для використання їх як основи для нашої думки.

Ключові питання аудиту

Ключові питання аудиту – питання, які, на наше професійне судження аудитора, були значущими під час аудиту фінансової звітності поточного періоду. Ці питання розглядалися в контексті нашого аудиту фінансової звітності та враховувалися під час формування думки щодо неї, водночас ми не висловлюємо окремої думки щодо цих питань. Ми виконали обов'язки, що описані в розділі «Відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності» нашого звіту, у тому числі щодо цих питань. Ми визначили, що ключові питання аудиту, про які необхідно повідомити у нашому звіті – відсутні.

Інша інформація

Управлінський персонал Товариства несе відповідальність за іншу інформацію, підготовлену станом на та за рік, що закінчився 31 грудня 2024 р.

У зв'язку з аудитом фінансової звітності, нашою відповідальністю є ознайомлення з іншою інформацією та аналіз, чи існує суттєва невідповідність між іншою інформацією та фінансовою звітністю або нашими знаннями, отриманими під час аудиту, або чи ця інша інформація виглядає такою, що містить суттєве викривлення.

Якщо на основі проведеної нами роботи стосовно іншої інформації ми доходимо висновку, що існує суттєве викривлення цієї іншої інформації, ми зобов'язані повідомити про цей факт. Ми не виявили таких фактів, які потрібно було би додати до звіту.

Відповідальність управлінського персоналу та тих, кого наділено найвищими повноваженнями, за фінансову звітність

Управлінський персонал ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ГОТЕЛЬНИЙ КОМПЛЕКС «РУСЬ», в особі відповідальних посадових осіб, несе відповідальність, зазначену у параграфі 66 МСА 210 «Узгодження умов завдань з аудиту»:

- за складання і достовірне подання фінансової звітності за 2024 р., відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV з наступними змінами та доповненнями;
- за складання фінансової звітності до застосованої концептуальної основи фінансової звітності Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (надалі НП(С)БО);
- за внутрішній контроль, який управлінський персонал визначає потрібним для того, щоб забезпечити складання фінансової звітності, що не містить суттєвих викривлень унаслідок шахрайства або помилки;
- за наявність суттєвих невідповідностей між фінансовою звітністю, що підлягала аудиту, та іншою інформацією, що розкривається Товариством;
- за оцінку здатності суб'єкта господарювання продовжувати свою діяльність на безперервній основі, а також доречності використання управлінським персоналом припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку та відповідності розкриття питань, що стосуються безперервності діяльності.

Відповідальна особа несе відповідальність також за: початкові залишки на рахунках бухгалтерського обліку, правомочність (легітимність, законність) здійснюваних господарських операцій та господарських фактів, доказовість, повноту та юридичну силу первинних облікових документів, методологію та організацію бухгалтерського обліку: управлінські рішення, договірне забезпечення та іншу адміністративну документацію.

Для проведення аудиторської перевірки за 2024 р., відповідно до Міжнародних стандартів аудиту МСА 700 «Формування думки та складання звіту щодо фінансової звітності», МСА 706 «Пояснювальні параграфи та параграфи з інших питань у звіті незалежного аудитора», були надані такі документи: Баланс (Звіт про фінансовий стан) (Форма № 1) станом на 31.12.2024 р., Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (Форма № 2) за 2024 р., Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) (Форма № 3) за 2024 р., Звіт

про власний капітал (Форма № 4) за 2024 р., Примітки до фінансової звітності (Форма № 5) за 2024 р., статутні, реєстраційні документи, протоколи, накази, первинні та зведені документи бухгалтерського обліку.

Підготовка фінансової звітності вимагає від керівництва Товариства розрахунків та припущень, що впливають на суми активів та зобов'язань, відображених у фінансовій звітності, а також на суми доходів та витрат, що відображаються у фінансових звітах протягом звітного періоду.

Управлінський персонал несе відповідальність за складання і достовірне подання фінансової звітності відповідно до Національних положень (стандартів) фінансової звітності та за таку систему внутрішнього контролю, яку управлінський персонал визначає потрібною для того, щоб забезпечити складання фінансової звітності, що не містить суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилки. Під час складання фінансової звітності управлінський персонал несе відповідальність за оцінку здатності компанії продовжувати свою діяльність на безперервній основі, розкриваючи, де це застосовно, питання, що стосуються безперервності діяльності, та використовуючи припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку, крім випадків, якщо управлінський персонал або планує ліквідувати компанію чи припинити діяльність, або не має інших реальних альтернатив цьому. Ті, кого наділено найвищими повноваженнями, несуть відповідальність за нагляд за процесом фінансового звітування компанії.

Відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності

Нашими цілями є отримання обґрунтованої впевненості, що фінансова звітність у цілому не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства або помилки, та випуск звіту аудитора, що містить нашу думку. Обґрунтована впевненість є високим рівнем впевненості, проте не гарантує, що аудит, проведений відповідно до МСА, завжди виявить суттєве викривлення, коли воно існує. Викривлення можуть бути результатом шахрайства або помилки, вони вважаються суттєвими, якщо окремо або в сукупності, як обґрунтовано очікується, вони можуть впливати на економічні рішення користувачів, що ухвалюються на основі цієї фінансової звітності.

Виконуючи аудит відповідно до вимог МСА, ми використовуємо професійне судження та професійний скептицизм протягом усього завдання з аудиту. Крім того, ми:

- ідентифікуємо та оцінюємо ризики суттєвого викривлення фінансової звітності внаслідок шахрайства чи помилки, розробляємо й виконуємо аудиторські процедури у відповідь на ці ризики, а також отримуємо аудиторські докази, що є достатніми та прийнятними для використання їх як основи для нашої думки. Ризик невиявлення суттєвого викривлення внаслідок шахрайства є вищим, ніж для викривлення внаслідок помилки, оскільки шахрайство може включати змову, підробку, навмисні пропуски, неправильні твердження або нехтування заходами внутрішнього контролю;

- отримуємо розуміння заходів внутрішнього контролю, що стосуються аудиту, для розробки аудиторських процедур, які б відповідали обставинам, а

не для висловлення думки щодо ефективності системи внутрішнього контролю Товариства;

- оцінюємо прийнятність застосованих облікових політик та обґрунтованість облікових оцінок і відповідних розкриттів інформації, зроблених управлінським персоналом;

- доходимо висновку щодо прийнятності використання управлінським персоналом припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку та на основі отриманих аудиторських доказів, робимо висновок, чи існує суттєва невизначеність щодо подій або умов, які поставили б під значний сумнів можливість продовжити безперервну діяльність суб'єкта перевірки. Якщо ми доходимо висновку щодо існування такої суттєвої невизначеності, ми повинні привернути увагу у своєму звіті аудитора до відповідних розкриттів інформації у фінансовій звітності або, якщо такі розкриття інформації є неналежними, модифікувати свою думку. Наші висновки ґрунтуються на аудиторських доказах, отриманих до дати нашого звіту аудитора. Втім майбутні події або умови можуть примусити Товариство припинити свою діяльність на безперервній основі;

- оцінюємо загальне подання, структуру та зміст фінансової звітності включно з розкриттями інформації, а також те, чи показує фінансова звітність операції та події, що покладені в основу її складання, так, щоб досягти достовірного відображення.

Ми повідомляємо тим, кого наділено найвищими повноваженнями, разом з іншими питаннями інформацію про запланований обсяг і час проведення аудиту та суттєві аудиторські результати, включаючи будь-які суттєві недоліки заходів внутрішнього контролю, виявлені нами під час аудиту.

Ми також надаємо тим, кого наділено найвищими повноваженнями, твердження, що ми виконали відповідні етичні вимоги щодо незалежності, та повідомляємо їм про всі відношення й інші питання, які могли б обґрунтовано вважатись такими, що впливають на нашу незалежність, а також, де це застосовно, щодо відповідних застережних заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балджи М. Д., Однолько В. О. Економіка та організація торгівлі: навч. посіб. Одеса: ОНЕУ, 2021. 344 с.
2. Білова Н. Облік у торгівлі. *FactorAcademy*. URL: <https://surl.li/kdjpps>
3. Борняк О. О., Скаско О. І. Сучасні проблеми бухгалтерського обліку фінансових результатів діяльності будівельних підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. 2024. Вип. 1(63). С. 259–265. DOI: [0.24144/2409-6857.2024.1\(63\).259-265](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2024.1(63).259-265).
4. Войтенко Т. Автомобіль потрапив у ДТП: відображаємо в обліку. *Податки і бухоблік*. 2021. № 17. URL: <https://surl.lu/lajrhd>
5. Ворона Н. Реалізація товарів. *Податки і бухоблік*. 2021. № 83–84. URL: <https://surl.li/utgtiv>
6. Гаврик О. Ю. Відображення обліку діяльності сільськогосподарських підприємств у міжнародних стандартах фінансової звітності. *Науково-виробничий журнал «Економіка та держава»*. 2022. № 8. С. 62–66. DOI: [10.32702/2306-6806.2022.8.62](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.8.62).
7. Гевлич Л., Кривенко Т. Особливості аудиту доходів, витрат і фінансових результатів вітчизняного сільськогосподарського підприємства в умовах воєнного стану. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2023. № 6. С. 279–283. DOI: [10.31891/2307-5740-2023-324-6-47](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-324-6-47).
8. Гевлич Л., Мар'янченко О. Вплив особливостей будівельної галузі на методiku обліку витрат. *Актуальні проблеми використання потенціалу економіки країни: світовий досвід та вітчизняні реалії: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 22–23 жовт. 2021. Дніпро, 2021*. С. 99–101.
9. Гевлич Л. Л. Місце бухгалтерського обліку та бухгалтерської справи в системі управління суб'єктом господарювання в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2024. № 2. С. 140–143. URL: <https://heraldes.khmnu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/14/85>
10. Гевлич Л. Л., Гевлич І. Г. Система бухгалтерського обліку підприємства в умовах мілітарних впливів. *Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України (в умовах воєнного стану та поствоєнний період): Всеукраїнська науково-практична конференція, м. Одеса, 15–16 лист. 2024. Одеса, 2024*.
11. Гуменна-Дерій М. Облік основних матеріальних ресурсів та аналіз ефективності логістичних операцій у будівництві. *Облік і фінанси*. 2023. № 99. Вип. 1. С. 130. DOI: [10.33146/2307-9878-2023-1\(99\)-130-134](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-1(99)-130-134).
12. ДБН А.1.1-1:2009 Система нормування та стандартизації у будівництві. Основні положення. *Портал Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва*. URL: <https://surl.li/kiaipd>
13. ДБН А.2.2-3:2014 Склад та зміст проектної документації на будівництво. *Портал Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва*. URL: <https://surl.li/zhukcq>
14. ДБН В.1.1-7:2016 Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги. *Портал Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва*. URL: <https://surli.cc/wangwv>

15. ДБН В.2.2-15:2019 Житлові будинки. Основні положення. *Портал Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва*. URL: <https://surli.cc/ldvxfb>
16. ДБН Д.1.1-1:2000 Про затвердження Правил визначення вартості будівництва. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0174241-00#Text>
17. Демченко Т. Особливості та проблеми обліку торговельних підприємств в умовах діджиталізації. *Економіка та суспільство*. 2025. № 72. DOI: [10.32782/2524-0072/2025-72-109](https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-109).
18. ДСТУ 4268: 2003 Послуги туристичні. Засоби розміщування. *БУДСТАНДАРТ*. URL: <https://surl.li/rjtztw>
19. ДСТУ 4269: 2003 Послуги туристичні. Класифікація готелів. *БУДСТАНДАРТ*. URL: <https://surl.li/gkjkeg>
20. ДСТУ 4303: 2004 Роздрібна та оптова торгівля. *БУДСТАНДАРТ*. URL: <https://surl.li/zzkqyo>
21. ДСТУ Б В.2.6-79: 2009 Конструкції будинків і споруд. Сталеві конструкції. Норми проектування. *БУДСТАНДАРТ*. URL: <https://surl.li/ipacsg>
22. Експлуатаційні норми середнього ресурсу пневматичних шин колісних транспортних засобів і спеціальних машин, виконаних на колісних шасі: наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 20.05.2006 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 488. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0712-06#Text>
23. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
24. Інструкція про порядок ведення документообігу при наданні готельних послуг: наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики від 13.10.2000 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 230. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0230241-00#Text>
25. Інструкція про порядок позначення роздрібних цін на товари народного споживання в підприємствах роздрібно́ї торгівлі та закладах ресторанного господарства: наказ Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 04.01.1997 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0004-97#Text>
26. Інструкція про порядок приймання, транспортування, зберігання, відпуску та обліку нафти і нафтопродуктів на підприємствах і організаціях України: наказ Мінпаливенерго України, Мінтрансзв'язку України, Мінекономіки України, Держспоживстандарту України від 20.05.2008 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 281/171/578/155. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0805-08#Text>
27. Казанова М. Еквайринг у роздрібній торгівлі: облікові питання в юросіб. *Бухгалтер 911*. 2020. № 11. URL: <https://surl.lu/parssa>
28. Качула С. В., Буштін А. А. Особливості формування доходів та прибутку сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2021. № 21–22. С. 57–62. DOI: [10.32702/2306-6792.2021.21-22.57](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.21-22.57).

29. Конвенція про договір міжнародного перевезення вантажів автомобільним транспортом. *Офіційний вебпортал парламенту України*. 2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_234#Text

30. Концепція розвитку виставково-ярмаркової діяльності: постанова Кабінету міністрів України від 22.08.2007 р. *Урядовий портал*. № 1065. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/90467564>

31. Крупка Я. Д., Кулинич М. Б., Сафарова А. Т. Бухгалтерський облік за видами економічної діяльності: навч. посіб. для студентів усіх форм навчання спеціальності 071 Облік і оподаткування. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 500 с.

32. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом: постанова Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 1001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2015-%D0%BF#Text>

33. Максимова В. Ф. Облік у галузях економіки: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2022. 496 с.

34. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів: наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2006 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1315201-06#Text>

35. Методичні рекомендації з нормування витрат палива, електричної енергії, мастильних, інших експлуатаційних матеріалів автомобілями та технікою: ухвала Науково-технічної ради ДП «ДержавтотрансНДІпроект» від 17.11.2023 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 3. URL: <https://insat.org.ua/files/services/ldvpe/6/metod.pdf>

36. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: наказ Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 132. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01#Text>

37. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності: наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 22.05.2002 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0145569-02#Text>

38. Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт в Україні: наказ Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 31.12.2010 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 573. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0573738-10#top>

39. Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті: наказ Міністерства транспорту України від 05.02.2001 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 65. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0065361-01#Text>

40. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості: наказ міністерства промислової політики України від 09.07.2007 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 373 URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0373581-07?utm_source=chatgpt.com#Text

41. Методичні рекомендації щодо застосування регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств: наказ Міністерства аграрної політики України від 04.06.2009 р. № 390. URL: <http://buhoblik.inf.ua/buh/metod/nakaz390-2009.htm>

42. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку довгострокових та поточних біологічних активів в сільськогосподарських підприємствах: наказ Міністерства аграрної політики від 21.02.2008 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0073555-08#Text>

43. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку виробничих запасів в сільськогосподарських підприємствах: наказ Міністерства аграрної політики від 21.12.2007 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 929. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0929555-07#Text>

44. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

45. Мищенко К. Особливості обліку товарів у роздрібній торгівлі. *Factor Academy*. 2013. URL: <https://factor.academy/blog/glava-23-osoblivosti-obliku-tovariv-u-rozdribnij-torgivli/>

46. НП(С)БО 15 «Дохід»: наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>

47. НП(С)БО 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

48. НП(С)БО 18 «Будівельні контракти»: наказ Міністерства фінансів України від 28.04.2001 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 205. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0433-01#Text>

49. НП(С)БО 30 «Біологічні активи»: наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 790. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text>

50. НП(С)БО 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>

51. Озерова О. Облік біологічних активів рослинництва і тваринництва. *Головбух*. 2023. URL: <https://surli.cc/ntybpg>

52. Онищенко В. Паливо на підприємстві: особливості списання. *Головбух*. 2025. URL: <https://surli.li/rvfzzw>

53. Організація та облік готельних послуг. *Головбух*. 2017. URL: <https://surli.lu/zlhiif>

54. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 291. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>

55. Положення про порядок емісії та еквайрингу платіжних інструментів: постанова Правління Національного банку України від 29.07.2022 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0164500-22#Text>

56. Положення про технічне обслуговування і ремонт дорожніх транспортних засобів автомобільного транспорту: наказ Міністерства транспорту України від 30.03.1998 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0268-98#Text>

57. Полятикіна Л. Особливості обліку і оподаткування транспортно-експедиторських послуг в автотранспортних підприємствах. *Управління змінами та інновації*. 2024. № 9. С. 60–64. DOI: [10.32782/CMI/2024-9-12](https://doi.org/10.32782/CMI/2024-9-12).

58. Порядок ведення обліку товарних запасів для фізичних осіб-підприємців, у тому числі платників єдиного податку: наказ Міністерства фінансів України від 03.09.2021 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 496. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1411-21#Text>

59. Порядок встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання): постанова Кабінету міністрів України від 29.07.2009 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 803. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/803-2009-%D0%BF#Text>

60. Порядок затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи: постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2011 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 560. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2011-%D0%BF#Text>

61. Порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання): постанова Кабінету міністрів України від 15.03.2006 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 297. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/297-2006-%D0%BF#Text>

62. Порядок організації перевезень пасажирів та багажу автомобільним транспортом: наказ Міністерства інфраструктури України від 15.07.2013 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 480. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1282-13#Text>

63. Порядок провадження торговельної діяльності та правила торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів: постанова Кабінету Міністрів України від 15.06.2006 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 833. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/833-2006-%D0%BF#Text>

64. Порядок розроблення проектної документації на будівництво об'єктів: наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 16.05.2011 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 45 (у редакції наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 23.03.2012 р. № 122). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0651-11#Text>

65. Правила дорожнього руху та технічні регламенти: постанова Кабінету Міністрів України від 10.11.2001 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 1306. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#Text>

66. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг: наказ Державної туристичної адміністрації України від 16.03.2004 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0413-04#Text>

67. Правила надання послуг пасажирського автомобільного транспорту: постанова Кабінету Міністрів України від 18.02.1997 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 176. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-97-%D0%BF#Text>

68. Правила перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні: наказ Міністерства транспорту України від 14.10.1997 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0128-98#Text>

69. Правила роботи дрібнороздрібної торговельної мережі: наказ Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 08.07.1996 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 369. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0372-96#Text>

70. Правила роздрібної торгівлі непродовольчими товарами: наказ Міністерства економіки України від 19.04.2007 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1257-07#Text>

71. Правила роздрібної торгівлі продовольчими товарами: наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 11.07.2003 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 185. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0628-03#Text>

72. Про автомобільний транспорт: закон України від 05.04.2001 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 2344-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text>

73. Про архітектурну діяльність: Закон України від 20.05.1999 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 687-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14#Text>

74. Про господарські товариства: закон України від 19.09.1991 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>

75. Про дорожній рух: закон України від 30.06.1993 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 3353-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text>

76. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: закон України від 06.07.1995 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 265/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>

77. Про захист прав споживачів: закон України від 12.05.1991 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>

78. Про зовнішньоекономічну діяльність: закон України від 16.04.1991 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>

79. Про колективне сільськогосподарське підприємство: закон України від 14.02.1992 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 2114-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-12#Text>

80. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 21.05.2024 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 3720-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3720-20#Text>

81. Про платіжні послуги: закон України від 30.06.2021 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>

82. Про пріоритетність соціального розвитку села: закон України від 17.10.1990 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 400-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-12#Text>

83. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>

84. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 270/96-ВР. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text>

85. Про сільськогосподарську кооперацію: закон України від 21.07.2020 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 819-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text>

86. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: закон України від 06.02.2018 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>

87. Про транзит вантажів: закон України від 20.10.1999 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 1172-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1172-14#Text>

88. Про транспортно-експедиторську діяльність: закон України від 01.07.2004 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 1955-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1955-15#Text>

89. Про туризм: Закон України від 15.09.1995 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 324/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>

90. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. *Офіційний вебпортал парламенту України*. № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>

91. Проскуріна Н., Конєва А. Електронна комерція: особливості системи бухгалтерського обліку. *Економіка та суспільство*. 2021. № 34. DOI: [10.32782/2524-0072/2021-34-95](https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-95).

92. Пугаченко О., Коява Д. Форми організації бухгалтерського обліку на торговельних підприємствах. *Актуальні питання права та соціально-економічних відносин*: зб. наук. статей. 2023. С. 292–298.

93. Принципи організації бухгалтерського обліку діяльності туристичних підприємств / Д. М. Симак, Ю. В. Солук, Т. В. Дулеба, С. В. Дулеба, В. Р. Ходонович, О. Д. Тритецький. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2024. Вип. 40. С. 125–131. DOI: [10.5281/zenodo.10806378](https://doi.org/10.5281/zenodo.10806378).

94. Сук П. Л. Бухгалтерський облік в галузях національного господарства: навч. посіб. Київ: Каравела, 2023. 368 с.

95. Фермерство та агротуризм: організація, облік і оподаткування: підручник / за ред. В. Я. Плаксієнка, К. А. Пилипенко та ін. Київ: Вид. «Центр навчальної літератури», 2024. 648 с.

ДОДАТКИ

(найменування підприємства, організації)
 Ідентифікаційний код ЄДРПОУ ()
 Замовник
 (найменування підприємства, організації)
 Генпідрядник
 (найменування підприємства, організації)
 Субпідрядник
 (найменування підприємства, організації)
 Договір № _____ від «__» _____ 20__ року
 Найменування об'єкта будівництва та його адреса: _____
 Найменування об'єкта: _____

АКТ №__
приймання виконаних будівельних робіт за 20__ рік

№	Найменування робіт і витрат	Обґрунтування (шифр і № позицій нормативу)	Одиниця виміру	Кількість	Поточна ціна одиниці виміру, грн			Виконано робіт (витрати), грн	Витрати праці робітників-будівельників на обсяг робіт, люд. Год
					Всього	у тому числі			
						Заробітна плата	Експлуатація машин та механізмів		
							у тому числі заробітна плата машиністів та робітників, зайнятих на ремонті та технічному обслуговуванні		Витрати праці робітників, що обслуговують машини, на обсяг робіт, люд. год
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
I	Разом прямі витрати		грн						
	у тому числі:		грн						
	– вартість матеріалів, виробів і комплектів		грн						
	– заробітна плата		грн						
	– вартість експлуатації машин		грн						
II	Загально-виробничі витрати		грн						
III	Кошти на зведення і розбирання тимчасових будівель і споруд		грн						
IV	Кошти на виконання будівельних робіт у зимовий (літній) період		грн						
	Разом вартість будівельних робіт (I + II + III + IV)		грн						
V	Інші випрати		грн						
	Разом (I + II + III + IV + V)		грн						
VI	Прибуток		грн						

№	Найменування робіт і витрат	Обґрунтування (шифр і № позиції нормативу)	Одиниця виміру	Кількість	Поточна ціна одиниці виміру, грн			Виконано робіт (витрати), грн	Витрати праці робітників-будівельників на обсяг робіт, люд. Год
					Всього	у тому числі			Витрати праці робітників, що обслуговують машини, на обсяг робіт, люд. год
						Заробітна плата	Експлуатація машин та механізмів у тому числі заробітна плата машиністів та робітників, зайнятих на ремонті та технічному обслуговуванні		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
VII	Адміністративні витрати		грн						
VIII	Кошти на покриття ризиків		грн						
IX	Кошти на покриття додаткових витрат, пов'язаних з інфляційними процесами		грн						
	Разом (I + II + + III + IV + V + + VI + VII + + VIII + IX)		грн						
X	Податки, збори, обов'язкові платежі, встановлені чинним законодавством і не враховані складовими вартості будівництва (без ПДВ)		грн						
	Разом (I + II + + III + IV + V + + VI + VII + + VIII + IX + X)		грн						
XI	Податок на додану вартість		грн						
	Всього по акту		грн						

М.П. Замовник: _____
(підпис) (ПІБ)

«__» _____ 20__ року

М.П. Інженер: _____
(підпис) (ПІБ)

«__» _____ 20__ року

М.П. Генпідрядник (підрядник): _____
(підпис) (ПІБ)

«__» _____ 20__ року

М.П. Субпідрядник: _____
(підпис) (ПІБ)

«__» _____ 20__ року

(найменування підприємства, організації)
Ідентифікаційний код ЄДРПОУ (_____))
Замовник _____
(найменування підприємства, організації)
Генпідрядник _____
(найменування підприємства, організації)
Субпідрядник _____
(найменування підприємства, організації)
Договір № _____ від «___» _____ 20__ року
Найменування об'єкта будівництва та його адреса: _____

ДОВІДКА ПРО ВАРТІСТЬ ВИКОНАНИХ БУДІВЕЛЬНИХ РОБІТ ТА ВИТРАТИ *
за ____ 20__ року

(тис. грн)

Найменування об'єктів, пускових комплексів	Вартість виконаних робіт та витрати		
	з початку будів- ництва по звітний місяць включно	з початку року по звітний місяць включно	у тому числі за звітний місяць
А	1	2	3
Всього вартість виконаних робіт за об'єктом будівництва (без ПДВ)			
у тому числі: **			
1. Будівельні роботи			
2. Інші витрати			
Податок на додану вартість (ПДВ)			
Всього вартість виконаних будівельних робіт з ПДВ			
Вартість змонтованого устаткування (без ПДВ)			
Вартість встановленого (що не монтується) устаткування, вар- тість меблів, інвентарю (без ПДВ)			
Податок на додану вартість (ПДВ)			
Всього вартість устаткуван- ня, меблів, інвентарю з ПДВ			
Разом			
у тому числі ПДВ			

* Витрати – вартість устаткування, меблів, інвентарю, придбання яких покладено на виконавця робіт.

** У твердій договірній ціні за укрупненими показниками вартості, у тому числі: «1. Будівельні роботи» та «2. Інші витрати» не наводяться.

М.П. Замовник: _____
(підпис) (ПІБ)

«_____» _____ 20__ року

М.П. Генпідрядник (підрядник): _____
(підпис) (ПІБ)

«_____» _____ 20__ року

Додаток В

Додаток
до Методичних рекомендацій
Сільгоспоблік, форма № ДБАСГ-1

Затверджую

підпис керівника

«___» _____ 20__ р.

Рік	Місяць	Число	Сільгосп- підприємство	Код ЄДРПОУ	Акт № ____ приймання довгострокових біологічних активів рослинництва (багаторічних насаджень) і передачі їх в експлуатацію	Структурни й підрозділ
20__						

Комісія у складі: голови _____

посада, прізвище, ім'я, по батькові

і членів комісії _____

посада, прізвище, ім'я, по батькові

зробила приймання насаджень, розташованих на території

Час закладання насаджень _____

рік, сезон закладання

Код синтетичного обліку		Номер смуги або іншої дільниці	Призна- чення насаджень	Площа (га) або про- тяж- ність смуги (пог. м)	Схема насаджень					Прий- няв на рахунок основних засобів грн, коп.	Інвен- тарний номер
дебет	кре- дит				ряд- ки	по- ро- ди	кіль- кість дерев, чагар- ників	стан наса- джень	фак- тичні затра- ти, грн, коп.		

Голова комісії _____

Члени комісії _____

Додаток Г

Сільгосп підприємство _____

Додаток
до Методичних рекомендацій
Сільгоспоблік, форма № ДБАСГ-2

Ідентифікаційний код
ЄДРПОУ

Структурний підрозділ

Ферма

ЗАТВЕРДЖУЮ:

підпис

«___» _____ 20__ р.

АКТ № ____ приймання довгострокових біологічних активів тваринництва (формування основного стада тварин)

вид тварин

з групи _____

в групу _____

за «___» _____ 20__ р.

Ідентифікаційний номер (інвентарний номер, кличка)	Стать, клас, масть та інші особливості	Час народження	Кількість голів	Вага, кг	Балансова вартість	За ким закріплені прийняті тварини	
						прізвище, ім'я, по батькові	підпис
Разом	X	X					

Код синтетичного обліку	дебет	
	кредит	

Керівник
структурного
підрозділу

підпис

ПІБ

Тварин
здав

підпис

ПІБ

Завідуючий фермою

підпис

ПІБ

Зоотехнік

підпис

ПІБ

Перевірив бухгалтер

підпис

ПІБ

Додаток Д

Сільгосппідприємство _____

Додаток
до Методичних рекомендацій
Сільгоспоблік, форма № ДБАСГ-3

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ

Затверджую

_____ *підпис керівника*
«___» _____ 20__ р.

Рік	Місяць	Число	Структурний підрозділ	АКТ № ____ НА СПИСАННЯ БАГАТОРІЧНИХ НАСАДЖЕНЬ

Комісія в складі голови

_____ *посада, прізвище, ім'я, по батькові*
і членів комісії

_____ *посада, прізвище, ім'я, по батькові*

_____ *посада, прізвище, ім'я, по батькові*
призначена наказом / розпорядженням від «___» _____ 20__ р. № ___, оглянула площу _____

_____ *назва багаторічних насаджень*

№	Порода і сорт	Площа, га	Рік посадки	Рік переведення в експлуатацію	Кількість дерев, чагарників за даними останньої інвентаризації	Наявність придатних дерев, кущів на 1 га	% зрізності	Код синтетичного обліку		Сума			Інвентарний номер
								дебет	кредит	первісна	знос	залишкова	

Примітка. Дані про кожну ділянку (інвентарний об'єкт) багаторічних насаджень, що списуються, наводять окремим рядком. Висновок комісії _____

Голова комісії _____ Члени комісії _____

РЕЗУЛЬТАТИ
розкорчування багаторічних насаджень

Відповідно до цього акта зроблене розкорчування _____

назва і площа багаторічних насаджень

Внаслідок розкорчування насаджень є такі витрати і надійшли такі цінності, що оприбутковані:

Витрати по розкорчуванню			Надійшло від ліквідації			
назва документа	статті витрат	сума	назва документа	види цінностей	кількість	сума
Разом						

Результати ліквідації _____

У картці (книзі) списання багаторічних насаджень відмічено «___» _____ 20__ р.

Головний (старший) бухгалтер _____

Додаток Е

Додаток
до Методичних рекомендацій
Сільгоспоблік, форма № ДБАСТ-4

Рік	Місяць	Число	Сільгосп- підпри- ємство	Ідентифіка- ційний код ЄДРПОУ	Струк- турний підрозділ	АКТ № ____ на списання довгострокових біологічних активів тваринництва (вибраковка тварин)
20__						

Код синтетич- ного обліку		Жива вага, кг (фактич- но у разі вибраку- вання)	Сума			Іденти- фікацій- ний номер	Затверджую ____ 20__ р. _____ підпис керівника
де- бет	кре- дит		пер- вісна	знос	залиш- кова		

Комісія у складі голови _____ посада, прізвище, ім'я, по батькові
і членів комісії _____ посада, прізвище, ім'я, по батькові

_____ посада, прізвище, ім'я, по батькові
призначена _____ провела вибракування тварин
основного стада
№ і дата наказу (розпорядження, рішення)
_____, закріплених за

_____ вид і група тварин _____ прізвище, ім'я, по
батькові

Кличка (ідентифікаційний номер тварини) _____, стать _____,
вік _____

порода _____, походження: батько _____, мати _____, клас за бонітуванням

вгодваність _____, жива вага за книгою обліку руху тварин та птиці _____ кг, фактично
під час вибуття _____ кг

Причина вибракування _____
Подальше призначення (використання) _____

Голова комісії _____
Члени комісії _____

Сільгосппідприємство _____

Додаток
до Методичних рекомендацій
Сільгоспоблік, форма № ПБАСГ-1Ідентифікаційний код _____
за ЄДРПОУ

Структурний підрозділ _____

**АКТ № _____
НА ОПРИБУТКУВАННЯ ПОТОЧНИХ
БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ РОСЛИННИЦТВА,
ОЦІНЕНИХ ЗА СПРАВЕДЛИВОЮ
ВАРТІСТЮ**

на «____» _____ 20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ в сумі: _____
прописом

_____ грн _____ коп.

«____» _____ 20__ р.

Керівник підприємства_____ *підпис ініціали та прізвище*

Комісія в складі голови _____

посада, прізвище, ім'я, по батькові

і членів комісії _____

посада, прізвище, ім'я, по батькові

№ з/п	Назва об'єкта обліку поточного біологічного активу рослинництва	Площа, га	Оцінка якості посіву поточного біологічного активу рослинництва	Прогнозовано, ц/га		Справедлива вартість поточ- ного біологіч- ного активу рослинництва
				врожай- ність	валовий збір	
Підписи голови комісії _____ членів комісії: _____ _____ Бухгалтер _____ <i>підпис ініціали та прізвище</i>				Разом		
				Код синтетич- ного обліку	дебет	
					кредит	

Додаток И

Сільгосп підприємство _____

Додаток
до Методичних рекомендацій
Сільгоспоблік, форма № ПБАСТ-2

Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ

Структурний підрозділ _____

АКТ № _____
НА СПИСАННЯ ПОТОЧНИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ РОСЛИННИЦТВА,
ОЦІНЕНИХ ЗА СПРАВЕДЛИВОЮ ВАРТІСТЮ
(на початок збирання врожаю)
на «___» _____ 20__ р.

№ з/п	Назва об'єкта обліку поточного біологічного активу рослинництва	Площа, га	Справедлива вартість поточного біологічного активу рослинництва
Керівник структурного підрозділу _____ <i>підпис</i> _____ <i>ініціали та прізвище</i>	Разом		
	Код синтетичного обліку	дебет	
		кредит	

Бухгалтер

_____ посада підпис ініціали та прізвище

_____ підпис ініціали та прізвище

Додаток К

Сільгосп підприємство _____

Додаток
до Методичних рекомендацій
Сільгоспоблік, форма № ПБАСГ-3

Ідентифікаційний код
за ЄДРПОУ

Структурний підрозділ _____ Ферма _____

**АКТ № _____ на оприбуткування приплоду тварин
за «_____» _____ 20__ р.**

Група тварин _____

ПІБ особи, за якою закріплені тварини	Ідентифі- каційний номер (кличка або номер матки)	Народились живими				Ідентифіка- ційний номер (інвентар- ний номер)	Наро- дились мерт- вими, голів	Відмітки (кличка, масть та інші дані)	Підпис особи в отри- манні приплоду
		бички, хрячки, баранчики та ін.		телячки, свинки, яочки та ін.					
		голів	жива вага	голів	жива вага				

Всього				
Ціна				
Сума				

Код синтетичного обліку	дебет	
	кредит	

Керівник структурного підрозділу	_____	_____	Завідуючий фермою	_____	_____
	<i>підпис</i>	<i>ПІБ</i>		<i>підпис</i>	<i>ПІБ</i>
Зоотехнік	_____	_____	Перевірив бухгалтер	_____	_____
	<i>підпис</i>	<i>ПІБ</i>		<i>підпис</i>	<i>ПІБ</i>

Додаток Л

Сільгосппідприємство _____

Додаток
до Методичних рекомендацій
Сільгоспоблік, форма № ПБАСГ-6

Ідентифікаційний код _____
за ЄДРПОУ

Структурний підрозділ _____ Ферма _____

ЗАТВЕРДЖУЮ _____
підпис кер.
«___» _____ 20__ р.

АКТ № ____ НА ВИБУТТЯ ПОТОЧНИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ТВАРИННИЦТВА (забій, прирізка та падіж) за «___» _____ 20__ р.

Гру- па тва- рин, вид птиці	Кличка, ідентифі- каційний номер (інвентар- ний номер), порода	Стать	Вік	Вго- дова- ність	Кіль- кість голів	Жи- ва вага	Балан- сова вар- тість	При- чина вибу- т- тя	Діаг- ноз	Прізви- ще, ім'я, по батькові особи, за якою закріп- лені тварини	Під- пис
		Код синтетичного обліку	дебет								
			кредит								

Акти на вибракування тварин з основного стада № ____ від «___» _____ 20__ р.
№ ____ від «___» _____ 20__ р.

Керівник структур- ного підрозділу Зоотехнік	_____	_____	Завідувач фермою	_____	_____
	<i>підпис</i>	<i>ПІБ</i>		<i>підпис</i>	<i>ПІБ</i>
Ветлікар	_____	_____	Гуртоправ	_____	_____
	<i>підпис</i>	<i>ПІБ</i>		<i>підпис</i>	<i>ПІБ</i>
Чабан, свинар	_____	_____	Веттехнік	_____	_____
	<i>підпис</i>	<i>ПІБ</i>		<i>підпис</i>	<i>ПІБ</i>
	_____	_____	Перевірив	_____	_____
	<i>підпис</i>	<i>ПІБ</i>		<i>підпис</i>	<i>ПІБ</i>

Одержання продукції та її використання

Назва продукції	Одиниця виміру	Кількість	Ціна	Сума	Використання продукції

Продукція прийнята на склад за накладною № _____ від «___» _____ 20__ р.

«___» _____ 20__ р. Зав. складом _____ _____
 підпис ПІБ

Регістри журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств

Номери		Назва і призначення регістрів
Журналів	Відомостей	
Облік грошових коштів, їх еквівалентів та грошових документів		
1 с.-г.		Журнал-ордер 1 с.-г. по кредиту рахунків: 30 «Каса» 31 «Рахунки в банках» 33 «Інші кошти» 35 «Поточні фінансові інвестиції»
	1.1 с.-г.	Відомість по дебету субрахунків: 301 «Каса в національній валюті» 302 «Каса в іноземній валюті»
	1.2 с.-г.	Відомість по дебету субрахунків: 311 «Поточні рахунки в національній валюті» 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті» 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті»
	1.3 с.-г.	Відомість по дебету субрахунків: 331 «Грошові документи в національній валюті» 332 «Грошові документи в іноземній валюті» 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті» 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті»
		Аналітичні дані до рахунків 30, 31, 33
	1.4 с.-г.	Відомість по дебету субрахунків: 351 «Еквіваленти грошових коштів» 352 «Інші поточні фінансові інвестиції»
		Картка аналітичного обліку ощадних сертифікатів, придбаних підприємством
		Картка аналітичного обліку акцій не власної емісії, придбаних із метою перепродажу
		Картка аналітичного обліку короткострокових облігацій, придбаних підприємством
Облік довгострокових та короткострокових позичок		
2 с.-г.		Журнал-ордер 2 с.-г. по кредиту рахунків: 50 «Довгострокові позики» 60 «Короткострокові позики»
Облік розрахунків, довгострокових та поточних зобов'язань		
3 А с.-г.		Журнал-ордер 3 А с.-г. по кредиту субрахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами»
3 Б с.-г.		Журнал-ордер 3 Б с.-г. по кредиту рахунків: 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» 34 «Короткострокові векселі одержані» 37 «Розрахунки з різними дебіторами» 38 «Резерв сумнівних боргів» 51 «Довгострокові векселі видані» 62 «Короткострокові векселі видані»
	3.1 с.-г.	Відомість аналітичного обліку одержаних і виданих векселів
	3.2 с.-г.	Відомість аналітичного обліку розрахунків з іншими дебіторами

Номери		Назва і призначення реєстрів
Журналів	Відомостей	
3 В с.-г.		Журнал-ордер 3 В с.-г. по рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
	3.3 с.-г.	Реєстр операцій за розрахунками з постачальниками та підрядниками
3 Г с.-г.		Журнал-ордер 3 Г с.-г. по кредиту рахунків: 17 «Відстрочені податкові активи» 52 «Довгострокові зобов'язання за облігаціями» 53 «Довгострокові зобов'язання з оренди» 54 «Відстрочені податкові зобов'язання» 55 «Інші довгострокові зобов'язання» 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями» 64 «Розрахунки за податками й платежами» 65 «Розрахунки за страхуванням» 654 «За індивідуальним страхуванням» 655 «За страхуванням майна» 67 «Розрахунки з учасниками» 68 «Розрахунки за іншими операціями» 69 «Доходи майбутніх періодів»
	3.4 с.-г.	Відомість аналітичного обліку розрахунків за іншими операціями
	3.5 с.-г.	Відомість аналітичного обліку розрахунків з бюджетом
Облік необоротних активів і фінансових інвестицій		
4 А с.-г.		Журнал-ордер 4 А с.-г. по кредиту рахунків: 10 «Основні засоби» 11 «Інші необоротні матеріальні активи» 12 «Нематеріальні активи» 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» 16 «Довгострокові біологічні активи» 19 «Гудвіл»
	4.1 с.-г.	Відомість аналітичного обліку по рахунках: 10 «Основні засоби» 11 «Інші необоротні матеріальні активи»
	4.2 с.-г.	Відомість аналітичного обліку довгострокових біологічних активів
	4.3 с.-г.	Відомість аналітичного обліку по рахунках: 12 «Нематеріальні активи» 19 «Гудвіл»
	4.4 с.-г.	Розрахунок нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів за прямолінійним методом на початок року
	4.5 с.-г.	Відомість нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів, які надійшли або вибули
	4.6 с.-г.	Відомість нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів за місяць
	4.7 с.-г.	Відомість нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів, за методом, передбаченим податковим законодавством
4 Б с.-г.		Журнал-ордер 4 Б с.-г. по кредиту рахунків: 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» 15 «Капітальні інвестиції»
	4.8 с.-г.	Відомість аналітичного обліку капітальних інвестицій
	4.9 с.-г.	Відомість аналітичного обліку довгострокових фінансових інвестицій

Номери		Назва і призначення реєстрів
Журналів	Відомостей	
Облік запасів та витрат діяльності		
5 А с.-г.		Журнал-ордер 5 А с.-г. та відомість по рахунках: 20 «Виробничі запаси» 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» 25 «Напівфабрикати» 26 «Готова продукція» 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» 28 «Товари»
5 Б с.-г.		Журнал-ордер 5 Б с.-г. по кредиту рахунків: 65 «Розрахунки за страхуванням» по субрахунках: 651 «За пенсійним забезпеченням» 652 «За соціальним страхуванням» 653 «За страхуванням на випадок безробіття» 656 «За страхуванням від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань» 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»
	5.1 с.-г.	Зведена відомість нарахування та розподілу оплати праці та відрахувань від неї за об'єктами обліку витрат
	5.2 с.-г.	Книга обліку розрахунків із депонентами
	5.3 с.-г.	Зведена відомість за розрахунками з робітниками та службовцями
	5.4 с.-г.	Відомість аналітичного обліку по рахунку: 65 «Розрахунки за страхуванням» по субрахунках: 651 «За пенсійним забезпеченням» 652 «За соціальним страхуванням» 653 «За страхуванням на випадок безробіття» 656 «За страхуванням від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань»
5 В с.-г.		Журнал-ордер 5 В с.-г. по рахунках: 23 «Виробництво» 24 «Брак у виробництві» 39 «Витрати майбутніх періодів» 91 «Загальновиробничі витрати» 92 «Адміністративні витрати» 93 «Витрати на збут»
	5.5 с.-г.	Звіт про витрати та вихід продукції основного виробництва
	5.6 с.-г.	Звіт про витрати та вихід продукції (робіт, послуг) інших виробництв
	5.7 с.-г.	Звіт про загальновиробничі витрати
	5.8 с.-г.	Звіт про адміністративні витрати
	5.9 с.-г.	Звіт про витрати на збут
	5.10 с.-г.	Зведена відомість до Журналу-ордеру № 5 В с.-г.
5 Г с.-г.		Журнал-ордер 5 Г с.-г. по кредиту рахунків: 90 «Собівартість реалізації» 94 «Інші витрати операційної діяльності» 95 «Фінансові витрати» 96 «Втрати від участі в капіталі» 97 «Інші витрати»
		98 «Податок на прибуток» 99 «Надзвичайні витрати»

Номери		Назва і призначення реєстрів
Журналів	Відомостей	
	5.12 с.-г.	Відомість аналітичних даних про витрати по рахунках: 94, 95, 96, 97, 98, 99
6 с.-г.		Журнал-ордер 6 с.-г. по кредиту рахунків: 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» 70 «Доходи від реалізації» 71 «Інший операційний дохід» 72 «Дохід від участі в капіталі» 73 «Інші фінансові доходи» 74 «Інші доходи» 75 «Надзвичайні доходи» 79 «Фінансові результати»
	6.1 с.-г.	Реєстр документів по реалізації готової продукції, біологічних активів (безготівкові розрахунки)
	6.2 с.-г.	Реєстр документів по реалізації товарів, робіт та послуг, виробничих запасів (безготівкові розрахунки)
	6.3 с.-г.	Реєстр документів по реалізації продукції, біологічних активів, товарів, робіт та послуг, виробничих запасів за готівку (за цінами реалізації)
	6.3 а с.-г.	Реєстр документів по реалізації продукції, біологічних активів, товарів, робіт та послуг, виробничих запасів за готівку (за обліковими цінами)
	6.4 с.-г.	Відомість аналітичного обліку реалізації продукції, біологічних активів, товарів, робіт та послуг, виробничих запасів
	6.5 с.-г.	Книга аналітичного обліку реалізації продукції, біологічних активів, товарів, робіт та послуг, виробничих запасів
	6.6 с.-г.	Відомість аналітичного обліку по рахунку 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками»
	6.7 с.-г.	Відомість аналітичних даних про доходи по рахунках: 71, 72, 73, 74, 75, 79
	6.8 с.-г.	Оборотна відомість по аналітичних рахунках з реалізації продукції, біологічних активів, товарів, робіт та послуг, виробничих запасів
Облік власного капіталу і забезпечення зобов'язань		
7 с.-г.		Журнал-ордер 7 с.-г. по кредиту рахунків: 40 «Статутний капітал» 41 «Пайовий капітал» 42 «Додатковий капітал» 43 «Резервний капітал» 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» 45 «Вилучений капітал» 46 «Неоплачений капітал» 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів» 48 «Цільове фінансування і цільові надходження»
	7.1 с.-г.	Відомість аналітичних даних по рахунку 42 «Додатковий капітал»
	7.2 с.-г.	Відомість аналітичних даних по рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»
	7.3 с.-г.	Відомість аналітичних даних по рахунку 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів»
	7.4 с.-г.	Відомість аналітичних даних по інших рахунках обліку власного капіталу: 40, 41, 43, 45, 46

Номери		Назва і призначення реєстрів
Журналів	Відомостей	
	7.5 с.-г.	Відомість аналітичних даних по рахунку 48 «Цільове фінансування і цільові надходження»
Облік поточних біологічних активів		
8 с.-г.		Журнал-ордер 8 с.-г. по кредиту рахунку 21 «Поточні біологічні активи»
	8.1 с.-г.	Відомість аналітичного обліку поточних біологічних активів рослинництва
	8.2 с.-г.	Відомість аналітичного обліку поточних біологічних активів тваринництва
	9 с.-г.	Відомість позабалансового обліку за рахунками: 01 «Орендовані необоротні активи» 02 «Активи на відповідальному зберіганні» 03 «Контрактні зобов'язання» 04 «Непередбачені активи й зобов'язання» 05 «Гарантії та забезпечення надані» 06 «Гарантії та забезпечення отриманні» 07 «Списані активи» 08 «Бланки суворого обліку» 09 «Амортизаційні відрахування»
		Головна книга
		Бухгалтерська довідка
		Аркуш-розшифровка

ПРИМІРНИЙ ДОГОВІР
про перевезення вантажів автомобільним транспортом
у міському та міжміському сполученні

_____ «____» _____
 (місто, село) 20__ р.

_____ (докладне найменування Перевізника)

_____ в особі

_____ (посада, прізвище, ім'я та по батькові – повністю)

що діє на підставі

_____ (зазначається найменування документа, що дає право на укладення договору)

_____, з однієї
 сторони, та

_____ (докладне найменування Замовника)

в особі _____,

(посада, прізвище, ім'я та по батькові – повністю)

що діє на підставі

_____ (зазначається найменування документа, що дає право на укладення договору),
 з іншої сторони,

уклали цей договір про нижченаведене.

1. Предмет договору

1.1. Замовник зобов'язується надавати для перевезення вантажів, а Перевізник брати їх обсягом _____ тис. т та _____ тис. км за номенклатурою і по кварталах, обумовлених цим договором (згідно з додатком 1, що є невід'ємною частиною цього договору).

1.2. Перевізник виконує для Замовника перевезення вантажів обсягом _____ тис. автом.-годин, обумовлене додатком 2, що є невід'ємною частиною цього договору.

1.3. Згідно з цим договором і в межах квартального плану Перевізник та Замовник за _____ днів до початку кожного місяця кварталу разом визначають конкретні місячні плани з декадними плановими завданнями на перевезення вантажів (згідно з додатком 3).

1.4. Перевізник зобов'язаний виконувати перевезення, а Замовник має забезпечити приймання та відпуск вантажів щодня у _____ зміни протягом _____

_____ (зазначається найменування днів тижня,

_____ включаючи вихідні та святкові дні).

1.5. Перевізник виконує для Замовника, пов'язані з перевезенням вантажів, такі види транспортно-експедиторських операцій та послуг:

1.6. Договірна орієнтовна вартість транспортних послуг за цим договором становитиме: за тонни перевезеного вантажу (всього) _____ гривень; за перевезення вантажів автомобілями, виходячи з оплати їх роботи за виконані автом.-години і кілометр пробігу (всього) _____ гривень; за транспортно-експедиторські операції (всього) _____ гривень. Разом _____ гривень.

2. Умови перевезень

2.1. Перевезення вантажів, включаючи й автомобілями, робота яких оплачується за автом.-годину, виконуються Перевізником лише на підставі заявок, що подає Замовник за формою відповідно до додатка 4 не пізніше ____ год дня, що передує дню перевезення, а у разі міжміських перевезень – за ____ годин до дня перевезення.

У разі термінового перевезення вантажів за згодою Перевізника Замовник подає заявку в той самий день.

До заявки, крім термінових, має бути доданий погоджений сторонами за договором графік виконання перевезень із зазначенням добового або середньодобового обсягу перевезень вантажів (із розподілом по змінах роботи), початку та закінчення роботи кожної зміни.

За узгодженням із Перевізником заявка на перевезення вантажів може бути подана електронними чи іншими засобами зв'язку із повідомленням усіх потрібних відомостей.

2.2. Перевізник зобов'язаний:

2.2.1. Визначити типи та кількість автомобілів, потрібних для перевезення вантажу, зазначеного в заявці.

2.2.2. Забезпечити своєчасне подання автомобільного рухомого складу до всіх пунктів навантаження в години, зазначені в узгодженому сторонами графіку.

2.2.3. Подати під навантаження справний рухомий склад, придатний для перевезення вантажу відповідно до заявки.

2.2.4. Забезпечити збереження вантажу з моменту його прийняття для перевезення та до моменту видачі в пункті призначення уповноваженій на одержання вантажу особі.

2.3. Замовник зобов'язаний:

2.3.1. До прибуття автомобіля під навантаження підготувати вантаж для перевезення (затарувати, опломбувати, замаркувати, підгрупувати по вантажоодержувачам, заповнити в документах на перевезення вантажів потрібні відомості по кожному вантажоодержувачу окремо, виписати у разі потреби перепустки на право проїзду автомобіля до місця навантаження і на право вивезення вантажу).

2.3.2. Перевірити поданий рухомий склад, включаючи й універсальні контейнери, з комерційного погляду для забезпечення як фізичного, так і якісного збереження пред'явленого вантажу.

2.3.3. Утримувати під'їзні шляхи до пунктів вантаження та розвантаження, вантажно-розвантажувальні майданчики, рампи тощо у справному стані, який би відповідав повному дотриманню норм охорони праці і техніки безпеки для водіїв та інших працівників Перевізника, а також забезпечити безперешкодний і безпечний рух та вільне маневрування автомобілів (автопоїздів) вантажністю до _____ т, у разі одночасного фронту навантаження (розвантаження) для _____ автомобілів (автопоїздів). Мати пристрої для освітлення робочих місць та під'їзних шляхів до них, у разі роботи у вечірній та нічний час, і потрібні для вантаження (розвантаження) приладдя та допоміжні матеріали.

2.3.4. Забезпечити своєчасне та повне оформлення у встановленому порядку товарно-транспортних документів, зазначати у товарно-транспортних накладних фактичний час прибуття та відправлення автомобілів із пунктів вантаження та розвантаження.

2.3.5. Надавати в пунктах виконання вантажно-розвантажувальних робіт водіям та іншим представникам Перевізника для службового користування телефонний зв'язок.

2.3.6. Під час виконання централізованих перевезень забезпечити в'їзд рухомого складу на свою територію для виконання навантажувальних і розвантажувальних робіт позачергово відповідно до узгодженого сторонами графіка.

2.3.7. Пред'являти для перевезення дрібногуртові вантажі по можливості сформованими у більш великі пакети, на піддонах або в контейнерах.

2.4. Перевізник не відповідає за якість та масу нетто вантажів, які затарені, упаковані або опломбовані вантажовідправником.

2.5. Оформлена товарно-транспортна накладна, у разі пред'явлення водієм, який виконує обов'язки експедитора, є підставою для одержання ним вантажу для перевезення з матеріальною відповідальністю Перевізника.

2.6. Вантаження та розвантаження вантажів здійснюються за домовленістю сторін.

2.7. Додаткові умови:

3. Порядок розрахунків

3.1. Розмір плати за перевезення вантажів та інші операції й послуги, пов'язані з перевезенням, і строки розрахунків визначаються сторонами угодою довільної форми, що є невід'ємною частиною цього договору.

3.2. Розрахунки між Перевізником та Замовником здійснюються відповідно до чинного законодавства і в погоджені угодою терміни.

На вимогу Замовника у разі погодження розміру плати за транспортні послуги Перевізник подає калькуляцію витрат.

4. Відповідальність сторін

4.1. Перевізник і Замовник у випадку невиконання або неналежного виконання зобов'язань по цьому договору несуть взаємну матеріальну відповідальність у межах, передбачених чинним законодавством України та взаємною угодою, укладеною відповідно до п. 3.1 договору.

4.2. Договір може бути припинений на вимогу однієї із сторін відповідно до вимог чинного законодавства.

У випадку, коли інша сторона не згодна з цим, припинення дії договору здійснюється у судовому порядку.

4.3. Перевізник несе матеріальну відповідальність за збереження вантажу від повної чи часткової втрати, ушкодження чи псування під час перевезення у розмірі фактичної шкоди, окрім випадків, передбачених законодавством України.

4.4. Спори, що виникають в процесі виконання цього договору, розв'язуються згідно з чинним законодавством України.

5. Термін дії цього договору та юридичні адреси сторін

5.1. Термін дії цього договору встановлюється з _____
по _____

5.2. Юридичні адреси сторін:

Перевізник _____
телефон _____ факс _____ e-mail _____
Розрахунковий рахунок № _____ у _____ відділенні
банку міста _____.

Замовник _____
телефон _____ факс _____ e-mail _____
Розрахунковий рахунок № _____ у _____ відділенні банку міста _____.

Перевізник

 (підпис / електронний підпис)
 «___» _____ 20__ р.

Замовник

 (підпис / електронний підпис)
 «___» _____ 20__ р.

Додаток 1
 до Примірного договору про
 перевезення вантажів автомобільним
 транспортом у міському та
 міжміському сполученні

ПЛАН
перевезень вантажів автомобільним транспортом

 (найменування Перевізника)
 для _____
 (найменування Замовника)
 на 20__ р.

№	Найменування вантажу	Загальний обсяг перевезень		У тому числі по кварталах							
				I		II		III		IV	
		т	ткм	т	ткм	т	ткм	т	ткм	т	ткм
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Разом:											

Перевізник

 (підпис / електронний підпис)

Замовник

 (підпис / електронний підпис)

Додаток 2
 до Примірного договору про
 перевезення вантажів автомобільним
 транспортом у міському та
 міжміському сполученні

ПЛАН РОБОТИ

(найменування Перевізника)
по перевезенню вантажів автомобільним транспортом
на умовах оплати за автомобіле-години
для _____
(найменування Замовника)
на 20__ р.

№	Найменування вантажів	Загальна кількість авт.-год.	У тому числі по кварталах			
			I	II	III	IV
1	2	3	4	5	6	7
Разом:						

Перевізник

Замовник

(підпис / електронний підпис)

(підпис / електронний підпис)

Додаток 3
до Примірного договору про
перевезення вантажів автомобільним
транспортом у міському та
міжміському сполученні

ПЛАН перевезень вантажів автомобільним транспортом

(найменування Перевізника)
для _____
(найменування Замовника)
на _____ 20__ р.
(місяць)

№	Найменування вантажів	Загальний обсяг перевезень, що планується на місяць			У тому числі по декадах								
					I			II			III		
		т	ткм	авт.-год.	т	ткм	авт.-год.	т	ткм	авт.-год.	т	ткм	авт.-год.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Разом:													

Перевізник

Замовник

(підпис / електронний підпис)

(підпис / електронний підпис)

Додаток 4
до Примірнього договору про
перевезення вантажів автомобільним
транспортом у міському та
міжміському сполученні

(найменування Перевізника)

ЗАЯВКА
на перевезення вантажів автотранспортом

для _____

(найменування Замовника)

(договір № _____ від «___» _____ 20__ р.)
на період _____
(день, тиждень, декада, місяць)

Погоджений сторонами графік подачі автомобілів до пунктів навантаження

(додається, не додається)

Прізвище, ім'я та по батькові, посада особи, що відповідає за використання
наданих автомобілів: _____, номер телефону:

№	Найменування вантажу	Адреса навантаження	Адреса розвантаження	Маса вантажу	Рід упаковки	Кількість місць	Відстань перевезення
1	2	3	4	5	6	7	8

Додаткові умови Замовника:

- Експедирування вантажу проводить _____.
- Приймання вантажу в пункті розвантаження здійснюється з _____ год до _____ год у дні тижня: _____.
- Спосіб навантаження і розвантаження, виконавець: _____.
- Оплата здійснюється _____.
(зазначається форма, порядок і строки) _____

Розрахунок попередньої вартості перевезення
(заповнюється Перевізником)

За 1 тонну (ткм)	За інші послуги		Сума, гривень

Посада, прізвище, ім'я та по батькові особи Замовника, що відповідає за заявку:

(підпис/електронний підпис)

Заявку прийняв

(посада, прізвище, ім'я та по батькові)

на перевезення вантажів автотранспортом

(найменування Перевізника)

«___» _____ 20__ р.

Найменування Замовника, його адреса і банківські реквізити:

Посада, прізвище, ім'я та по батькові і номер службового телефону особи, що відповідає за використання замовленого автотранспорту:

Дати і години подачі автотранспорту:

Найменування вантажу, маса брутто, кількість місць і рід упаковки:

Адреса вантаження (подачі):

Адреса розвантаження (закінчення роботи):

Відстань перевезення:

Використання автотранспорту з оплатою за авт.-годину у загальній кількості _____ авт.-годин.

Додаткові умови:

Розрахунок попередньої вартості перевезення вантажу:

Підпис / електронний підпис таксувальника: _____

Порядок, форма і строки оплати:

Правоуповноважена за розрахунки особа Замовника:

(посада, ініціали, прізвище і підпис / електронний підпис)

Замовлення взяте до виконання.

Підпис / електронний підпис правоуповноваженої особи Перевізника:

Додаток П

		Додаток 4 до Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні
--	--	---

АКТ

м. _____	" ____ " _____ 20__ р.
----------	------------------------

Замовник _____ (посада, прізвище, ім'я та по батькові)	
з однієї сторони, і Перевізник _____ (посада, прізвище, ім'я та по батькові), з другої сторони, склали цей акт	
про наступне: _____ _____ _____	
Акт додається до _____ (номер товарно-транспортної накладної)	
Підписи/електронні підписи:	
Замовник _____	Перевізник _____
Особливі відмітки: _____ _____	
Підпис/електронний підпис	

Додаток Р

Картка обліку пробігу (наробітку) пневматичної шини (нової, з поглибленим рисунком протектора, такої, що перебувала в експлуатації, відновленої, – *непотрібне викреслити*)

Найменування підприємства чи організації, місцезнаходження _____	
Умовна позначка розміру шини _____	Позначка моделі і/чи рисунка протектора шини _____
Найменування виробника шини чи шиноремонтного (відновлювального) підприємства _____	
Позначка нормативного документа, за яким виготовлено (відновлено) шину _____	

Порядковий номер шини, зазначений виробником, і/чи її інвентарний номер		Порядковий номер шини виробника												Інвентарний номер			
Дата виготовлення шини _____		Індекси навантаження												Норма шарності _____			
Символ категорії швидкості (<i>непотрібне викреслити</i>)																	
A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	B	C	D	E	F	G	J			
K	L	M	N	P	Q	R	S	T	U	V	W	Y	ZR	ZB			
Експлуатаційна (тимчасова) норма середнього ресурсу (наробітку) _____																	
(<i>непотрібне викреслити</i>), тис. км, _____, код норми _____.																	

Таблиця даних обліку пробігу (наробітку) пневматичної шини

Тип, модель, торгова марка, державний реєстраційний номер КТЗ		Пробіг (наробіток) шини на дату установки шини на КТЗ		Пробіг (наробіток) шини на КТЗ, тис. км (мотородини)		Технічний стан шини на дату установки		Залишкова висота рисунка протектора, мм		Причини вилучення шини з експлуатації		Дата і підпис відповідального водія	
1		3	4	5	6	7		8		9		10	

Аркушів _____, аркуш 2									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Відповідальний за облік пробігу (наробітку) шини _____ (дата) _____ Телефон _____, факс _____, e-mail _____ (прізвище та ініціали) _____ (підпис) _____									

Висновки комісії

з питань обліку пробігу (наробітку), обігу і списання пневматичних шин перевізника (власника) КТЗ, призначеної наказом від _____ № _____:

1. Шина до подальшої експлуатації непридатна через природний знос, експлуатаційні пошкодження, виробничі дефекти, придатна після ремонту пошкодження *(непотрібне викреслити)*.

2. Шина підлягає відновленню, поглибленню рисунка протектора, оформленню претензій до продавця (виробника), утилізуванню *(непотрібне викреслити)*.

3. Величина пробігу шини в кілометрах, в мотогодинах наробітку понад встановлену норму *(непотрібне викреслити і зазначити пробіг чи наробіток)* _____

4. Інші _____

Голова комісії _____
(прізвище та ініціали уповноваженого затверджувати акти списання шин) _____
(data) _____

Склад комісії:

_____ *(прізвище та ініціали)* _____ *(прізвище та ініціали)*
_____ *(посада)* _____ *(підпис)* _____ *(прізвище та ініціали)*
_____ *(посада)* _____ *(підпис)* _____ *(прізвище та ініціали)*

Типова форма № М-7

підприємство, організація

Затверджена
наказом Мінстату України
від 21.06.96 р. № 193
Код за УКУД

Ідентифікаційний
код ЄДРПОУ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Керівник підприємства

підпис

прізвище, ім'я,
по батькові

АКТ

«___» _____ 20__ р.

ПРО ПРИЙМАННЯ МАТЕРІАЛІВ

Номер документа	Дата складання

Місце складання акта

Початок прийняття ___ год ___ хв. Закінчення прийняття ___ год ___ хв.
Прийнято та оглянуто вантаж, що прибув за рахунком № _____ «___»
_____ 20__ р.

Посвідчення про якість (сертифікат) № _____ із станції (пристані)

за супровідним транспортним документом № ____ «___» _____ 20__ р.
у вагонах № _____
Відправник

найменування та адреса

Одержувач

найменування та адреса

Постачальник

найменування та адреса

Дата відправлення продукції зі станції (пристані, порту) чи зі складу відправника
_____ Договір № _____ від «___» _____ 20__ р. на поставку
продукції.

Дата та номер телефонограми чи телеграми про виклик відправника (заготівельника)

За супровідними транспортними документами значилося:

Знак, марка, пломба	Кількість місць	Вид упаковки	Найменування продукції, товару (вантажу) чи номера контейнерів	Маса вантажу		Особливі відмітки відправника за накладною
				від- прав- ника	дороги, прис- тані	
1	2	3	4	5	6	7

Дата та час

(год, хв)

Прибуття на станцію (пристань, порт) призначення	Видачі вантажу органом транспорту	Розкриття вагона та інших транспортних засобів	Доставлення на склад одержувача
1	2	3	4

Умови зберігання продукції на складі одержувача _____

Стан тари та упаковки на момент огляду продукції _____

Кількість продукції, що не вистачає, визначено _____

зважуванням, рахунком місць, обміром та ін.

Інші дані _____

Висновок комісії _____

Додаток. Перелік документів, що додаються _____

Із правилами прийняття матеріальних цінностей за кількістю, якістю та комплектністю всі члени комісії ознайомлені та попереджені про те, що вони несуть відповідальність за підписання акта, який містить дані, що не відповідають дійсності.

_____	_____	_____	_____
посада	підпис	прізвище, ім'я, по батькові	номер та дата видачі документа про повноваження та назва організації, яка видала документ
_____	_____	_____	_____
посада	підпис	прізвище, ім'я, по батькові	номер та дата видачі документа про повноваження та назва організації, яка видала документ
_____	_____	_____	_____
посада	підпис	прізвище, ім'я, по батькові	номер та дата видачі документа про повноваження та назва організації, яка видала документ

Матеріальні цінності прийняті та оприбутковані «___» _____ 20__ р.

Комерційний акт № _____ від «___» _____ 20__ р.

Завідуючий складом

ДЛЯ НОТАТОК

Навчальне видання

Гевлич Лариса Леонідівна

ОБЛІК У ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ

Навчальний посібник

Редактор О. А. Солдатова
Технічний редактор Т. О. Важеніна-Гопрак

Підписано до друку 24.12.2025.
Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 14,41.
Тираж 30. Зам. 93.

Донецький національний університет імені Василя Стуса
21021, м. Вінниця, 600-річчя, 21.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК № 5945 від 15.01.2018